

B

Partiprogram

Motionssvar

Vänsterpartiets 45:e kongress

Jönköping 8-12 maj 2024

Partiprogram Motionssvar B

Svar till B 1, B 2, B 3, B 4, B 5, B 6, B 7, B 8, B 9, B 10, B 11, B 12, B 13, B 16

Motionerna vill alla på olika sätt föra in skrivningar som liknar den i det nuvarande programmet, som försöker sammanfatta Vänsterpartiets ideologiska position med att vi "är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund."

Vi i programkommissionen arbetade medvetet med att försöka hitta andra sätt att beskriva vad Vänsterpartiet är, och vi ska försöka förklara närmare varför nedan. Däremot ser vi ingen anledning att hålla fast vid det när så många uppenbarligen känner sig hemma med den gamla skrivningen att de vill ha in den igen. Vi föreslår att den läggs in igen och blir en del av inledningens sista, sammanfattande stycke.

När Vänsterpartiet beslutade om strategidokumentet på kongressen 2020 innebar det att vi började sikta på en ny och större roll i svensk politik. Vi lade fast som mål att bygga ett bredare förtroende för Vänsterpartiet, som också omfattar många människor som är ideologiskt osäkra idag. Vi vill öppna för fler att börja se sig som vänster och känna att de kan göra vara vänster som de är redan idag. Därför vill vi komma bort från små markörer som skiljer ut vilka som hör hemma här och vilka som inte gör det. Den relevanta konfliktlinjen går mellan ett fåtal makthavare och alla oss andra - inte mellan två personer som båda vill väl och skulle kunna samarbeta trots att de har lite olika världsbild.

Om din kompis på jobbet funderar på att gå med i Vänsterpartiet, finns det all anledning att uppmuntra det så länge hon kommer vara en konstruktiv del av det vi håller på med. Hon kan tänka på klassamhället som en konflikt mellan förorten och innerstan, eller föredra att prata om jämställdhet istället för feminism – det är helt OK. Det viktiga är att vi vill göra samma saker.

Den öppenheten behöver vara en del av vår självbild. Hur beskriver vi Vänsterpartiet när någon frågar i en valstuga eller på torget? När vi frågar oss själva varför vi är aktiva? Vad är det som är Vänsterpartiets kärna – inte i retorik utan på riktigt?

Vi föreslår att svaret finns i vad Vänsterpartiet gör. Vi samlar människor för att bygga ett bättre samhälle, där alla kan leva i trygghet, frihet och jämlikhet. Vi gör det i ett samhälle där starka krafter uppifrån försöker splittra människor för att kunna pressa igenom beslut som de tjänar pengar på. Det är kärnan, det starka skälet till att haka på och stå där på torget.

Därför ser den första meningen i programförslaget ut som den gör. Den meningen introducerar också flera av de mest sammanhållande röda trådarna i programmet - frihet, sammanhållning och att vi är ett parti som gör saker - så vi vill gärna att just den meningen är det första läsaren möter.

Skulle vi fråga våra väljare om hur de definierar sig ideologiskt, skulle vi få massor av vitt skilda svar. En hel del människor som i sakpolitiken står oss väldigt nära - människor vi gärna vill se politiskt organiserade - skulle använda delvis andra ord. Det är i sig inget fel på den gamla uppräkningslistan av -ismer, men det finns en risk att den blir läst som en checklista för att räkna bort människor. Istället för att hitta skäl till att de hör hemma här, kan den läsas som tänkbara skäl till att de kanske inte passar in. Därför är det viktigt för oss hur uppräkningslistan av -ismer används.

Flera motioner vill ändra i den gamla uppräkningslistan, till exempel genom att lägga in antirasism som en fjärde punkt. Det sätter ljuset på ett annat problem med den: hur vi än gör går det inte att sammanfatta vår världsbild i en mening. Någonstans måste uppräkningslistan få ett slut, och det kommer alltid vara godtyckligt. Läger vi till ytterligare ett begrepp uppstår nya frågor - spelar det antirasistiska perspektivet större roll för oss än t ex HBTQI-perspektivet?

En nyckelformulering som försöker räkna upp vad som spelar roll för oss kommer alltid fastna i den sortens abstrakta tolkningsfrågor. De är irrelevanta för Vänsterpartiets projekt. De debatterna har pågått i många ur utan att leda till några egentliga insikter. De fastnar i metafrågor om jämförbarheten mellan t ex ekologi och feminism som perspektiv, eller hur det skulle läsas om vi lägger till något i uppräkningslistan.

Ska vi ha med en uppräkningslista, behöver vi därför samtidigt vara tydliga med att den är ganska godtycklig. Vänsterpartiets syn på maktstrukturerna är nyanserad och framgår av partiprogrammet som helhet.

Partiprogram Motionssvar B

Ett annat problem är att begreppet ”ekologisk grund” går att läsa på helt olika sätt. Det vi vill säga är att Vänsterpartiet är medvetet om klimat- och miljöfrågorna betydelse och känner ett ansvar för det. Egentligen är det en del av en bredare värdering, att vi är ett parti som är beredda att lyssna på forskningen också när den är obekvä.

Det finns andra läsningar som ligger nära till hands som är knepigare. En del kommer förknippa "ekologisk grund" med värderingar om vad som är viktigt i livet, vilken estetik vi uppskattar eller vad vi äter. Eftersom det är viktigt för oss som parti att organisera människor med vitt skilda tankar kring det kan det bli ett signalord som ställer till det. Vi vill bygga en organisation som är spännande att vara i just för att människor från helt olika håll i samhället möts här. Därför behöver vi vara lite noga med vad vi läser in i det begreppet.

För att genomföra ambitionerna i strategidokumentet behöver vi som parti vänja oss vid att prata om oss själva, tänka på oss själva, som ett parti med en bredare roll i svensk politik. Det är i slutändan det viktiga för oss i programkommissionen, och det skiftet går att genomföra även om vi har kvar den här uppräkningsen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** ändra stycket på rad 30-33 till ”Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. De allra flesta vinner på den politik för trygghet, frihet och jämlikhet vi arbetar för. Vi vill bygga ett samhälle som frigör sig från kapitalismen - ett som fungerar för alla, inte bara för några få.”
- att** motion B 1, B 2, B 3, B 4, B 5, B 6, B 7, B 8, B 9, B 10, B 11, B 12, B 13, B 16 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 14, B 17, B 18, B 19, B 23, B 24, B 29, B 30, B 32

Motion B 14 föreslår tillägget: "Vänsterpartiet är ett demokratiskt socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en del av arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där kvinnor och män bygger sin egen framtid i frihet och samverkan."

Motion B 17 och B 18 föreslår att i partiprogrammets efter första meningen (rad 4) lägga till: "Vi är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Det betyder att vi vill ha ett samhälle utan förtryck där vi alla hjälps åt efter förmåga för att uppfylla våra mänskliga behov inom naturens gränser."

Motion B 19 föreslår på rad 2 lägga till ett stycke som lyder "Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en del av arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där alla människor bygger sin egen framtid i frihet och samverkan."

Motion B 23 föreslår att raderna 2 t.o.m. 33 stryks och ersätts med följande text: Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi arbetar för ett samhälle och en värld, där alla kan leva i frihet, jämlikhet, gemenskap och fred. Vi vill se en politik som löser de stora samhällsproblemen. Vi behöver skapa väl fungerande arbetsplatser. Fossilberoendet måste brytas. Vi behöver ta bättre hand både om varandra och den natur och miljö omkring oss som vi alla är beroende av. Genom att göra detta kan vi ta historiska kliv framåt. Det är möjligt att göra det. Men de stora kapitalintressena med sin kortsiktiga vinstjakt sätter press på samhället att gå i fel riktning. Fler människor behöver kunna arbeta helhjärtat med de stora utmaningar vi har framför oss! Vi behöver skolor som ser till elevernas bästa och industrier som är engagerade i att ställa om från det fossila. Vi behöver arbetsplatser med respekt och inflytande för sina anställda, med kortare arbetsdagar som låter oss leva friare liv. Politik handlar inte bara om god vilja, utan också om att ta konflikt när det behövs. De bra saker vi byggt upp i Sverige blev verklighet just för att arbetarrörelsen, kvinnorörelsen och många andra rörelser stod upp för sin sak. Vi är många fler än de som gynnas av en politik som utgår från den kapitalägande klassens intressen. Vi ska använda demokratin för att

Partiprogram Motionssvar B

genomföra det vi vill. För att göra det behöver vi hålla ihop. Vi behöver frigöra oss från gamla och orättvisa strukturer. Alla ska kunna forma sina liv fritt, oavsett klass, kön och etnisk bakgrund. Alla ska mötas med respekt, var vi än föddes. Alla ska få vardagsekonomin att gå ihop. Politisk rörelse handlar om att organisera sig för att driva våra gemensamma intressen tillsammans. Vi vinner alla på en politik för frihet, jämlikhet, gemenskap och fred. Vänsterpartiet vill bygga ett samhälle och en värld för alla, inte bara för fåtalet.

Motion B 24 föreslår att rad 2-18 omformuleras till: "Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en del av arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där människor bygger sin egen framtid i frihet och samverkan. Klimatkris och miljöförstörelsen beror idag främst på att produktionen är inriktad på kortsiktig vinstjakt. Även sämre arbetsmiljö och arbetsvillkor uppstår när vinstmaximering krockar med samhällsnyttan. Vi behöver vård och skolor som alltid ser till medborgarnas bästa istället för till aktieägarnas vinstutdelning. Vi kan öka tryggheten och livskvaliteten genom klimatomställning, fungerande välfärd och bättre arbetsmiljö med kortare arbetsdagar som låter oss leva friare liv."

Motion B 29 föreslår att inledningen, raderna 2 till och med 7, byts ut mot följande formulering: "Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en del av arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet bestäms av vårt mål: Att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där kvinnor och män bygger sin egen framtid i frihet och samverkan. Genom att skapa väl fungerande arbetsplatser, fasa ut fossilberoendet och ta bättre hand om varandra vill vi ta historiska kliv framåt."

Motion B 30 föreslår att ändra texten på rad 1-7 till följande: Vänsterpartiet är ett demokratiskt socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund som arbetar för rättvisa och jämlikhet med parollen "av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov". Vår socialism bygger vidare på existerande socialistiska lösningar som kan utökas och ersätta kortsiktig vinstmaximering och anonyma ägare. Den så avgörande parlamentariska demokratin blir starkare när den kan ta avgörande beslut som i dag tas av ett fåtal kapitalägare styrda av egenintresse, och ibland ren girighet. Vår feminism bygger på alla människors lika värde. Idag är vita heterosexuella män generellt överordnade alla andra grupper i vårt samhälle. Alla människor ska ha samma rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Vår ekologiska grund gör att för oss är miljön viktigare än vinstintresset. Rättvisa och miljö hänger ihop. Bara genom minskade klyftor i samhället kan vi uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle och fördela det begränsade miljöutrymmet rättvist. Den biologiska mångfalden är grunden för vår välfärd och den ska värnas genom att miljöhänsynen ska gå före företagets kortsiktiga vinstintressen. Med ovanstående utgångspunkter samlar Vänsterpartiet människor för att bygga ett bättre samhälle, där alla kan leva i trygghet, frihet och jämlikhet. Vi vill se en politik som sätter människor i arbete med att lösa de stora samhällsproblemen. Genom att skapa välfungerande arbetsplatser, fasa ut fossilberoendet och ta bättre hand om varandra skulle det gå att ta historiska kliv framåt.

Motion B 32 föreslår att texten från rad 2 till 7 ändras till följande: Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en del av arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där kvinnor och män bygger sin egen framtid i frihet och samverkan.

Motionerna vill alla på olika sätt föra in skrivningar som tar avstamp i formuleringen att vi är ett "socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund" följt av olika förslag på ytterligare resonemang.

Programkommissionen föreslår i svaret till motionerna B 12 m.fl. rad 30-33 ändras så att den uppräknade av - ismer motionerna föreslår finns med i Inledningens sista stycke.

Partiprogram Motionssvar B

Den första meningen i programförslaget är viktig för oss eftersom den introducerar flera av de röda trådar som går genom programmet. Vi vill gärna ha kvar den för att programmet som helhet ska kännas sammanhållet och konsekvent skrivet.

Det är svårt att gå igenom alla skäl till att vi inte formulerat oss som i de olika förslag till inledningstext som finns i motionerna. I många fall kommer det framgå av senare motionssvar.

- Vi har medvetet undvikit formuleringar om ett framtida samhälle som är "fritt från alla former av förtryck", eftersom det lätt framstår som en utopi. Tvärtom tänker vi att det finns en poäng i att säga att t ex ett socialistiskt samhälle med starkt gemensamt ägande inte kommer lösa alla problem.
- Vi har också undvikit att skriva att det vi håller på med är att "förverkliga ett mål", eftersom vi vill gå mot en roll för Vänsterpartiet där vi uppfattas stå med båda fötterna i dagens politiska situation, snarare än att ha stora, lite filosofiska målsättningar som vi försöker få verkligheten att anpassa sig till.
- Vi har velat betona sammanhållning mellan de allra flesta människor, grundat i breda gemensamma intressen. Vi resonerat mycket i programmet om utmaningarna med det i ett samhälle som delar upp oss och fördelar makt och resurs ojämnt, men vi landar hela tiden i sammanhållning som den rationella vägen framåt.

Till det kommer förstås det språkliga: en del av motionerna använder ett språk som ligger ganska långt från programmet i övrigt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 14, B 17, B 18, B 19, B 23, B 24, B 29, B 30, B 32, avslås

Svar till B 15

Motion B 15 föreslår att nytt stycke förs in på lämpligt ställe: "Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Partiet verkar för frihetlig socialism. En socialism som har tilltro till individens förmåga och självförvaltande. Den frihetliga socialismen byggs gradvis genom att de arbetande äger allt mer i företagen, har allt större makt över verksamheten och skaffar sig större kunskaper om företagets tekniska och ekonomiska ledning."

Se svaret till motionerna B 12 mfl. om att lägga in den första meningen i motionens textförslag på rad 30-33.

En av de röda trådarna i programförslaget är att Vänsterpartiets socialism är ett frihetsprojekt. Vi har återkommit till det gång på gång i texten för att visa vad det betyder konkret: hur vi människor begränsas av kapitalet och andra maktstrukturer, hur socialistiska och feministiska reformer ökar våra möjligheter att fritt välja våra liv.

Däremot har vi medvetet inte använt begreppet "frihetlig socialism", eftersom det är tätt knutet till en annan tanketradition än Vänsterpartiets, med en mer anarkistisk syn på både organisering och demokrati som ligger en bra bit bort från oss. Vi ser inga skäl att gå i den riktningen eller försöka fylla det begreppet med en helt annan innebörd.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 15 avslås

Svar till B 20, B 22, B 31, B 34, B 36

Motion B 20 föreslår att rad 2 inleds med: "Vänsterpartiets politik vilar på 4 hörnstenar: Alla människors lika värde Alla människor på jorden har samma värde. Vi är emot varje form av diskriminering beroende på etnicitet, kön, könsidentitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning, ålder, religion. Rättvisa Jordens och samhällets rikedomar skall fördelas rättvist. Produktion efter människors behov Produktion av varor och

Partiprogram Motionssvar B

tjänster måste ske inom de planetära gränserna och styras av människors behov, inte av vinstintressen. Ekonomisk demokrati Inte bara politiken utan även ekonomin skall styras av demokratiska spelregler. Medborgarna och de anställda skall ha makt över landets och företagens ekonomi” Detta utgör grunden för ett socialistiskt samhälle”

Motion B 22 att Vänsterpartiets partiprogram skall ha en portalparagraf eller inledande devis med följande lydelse: ”Vänsterpartiet förbinder sig att verka för varje utvidgning av demokratin och bekämpa varje inskränkning av den.”

Motion B 31 föreslår att rad 2-4 ändras till: ”Vänsterpartiet är ett socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt parti på ekologisk grund. Vi samlar människor för att ersätta kapitalismen med ett demokratiskt socialistiskt samhälle, där alla kan leva i trygghet, frihet och jämlikhet.”

Motion B 34 föreslår att det inledande stycket rad 2-7 får följande lydelse ”Vänsterpartiet är ett socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt parti på ekologisk grund. Vi vill samla människor för att bygga ett bättre samhälle, där alla kan leva i trygghet, frihet och jämlikhet. Demokratin ska fördjupas och utvidgas genom att ojämlik fördelning av makt baserad på klass, kön och etnicitet undanröjs. Vi vill se en politik som frigör människors kraft för att lösa de stora samhällsproblemen. Genom att skapa välfungerande arbetsplatser, fasa ut fossilberoende och ta bättre hand om varandra skulle det gå att ta historiska kliv framåt.”

Motion B 36 föreslår att ”och jämlikhet” stryks på rad 4, att ”och” sätts mellan ”trygghet” och ”frihet” på rad 3 samt att följande mening läggs in där efter: ”Vänsterpartiet ska verka för ett demokratiskt socialistiskt samhälle som vilar på jämlikhet, jämställdhet och miljömässig hållbarhet.”

Se svaret till motion B 12 m.fl., där vi föreslår att uppräknings av -ismer skrivs in på rad 30-33 i Inledningen. Se också svaret till motion B 23 m.fl. där vi går igenom några av de utgångspunkter vi haft när vi formulerat inledningen i programförslaget.

Programkommissionen har medvetet valt att finte beskriva vår politik som sprungen ur ett antal större principer, som i textförslaget i motion B 20. Istället har vi velat beskriva Vänsterpartiet som en politisk kraft som verkar här och nu, löser praktiska problem och genomför reformer som tar samhället i en riktning som människor med ganska vitt skilda idéer om världen och livet kan uppskatta.

Av samma skäl har vi velat prata om våra reformer för demokratisering - t ex i ägandefrågor - som praktiska lösningar på uppenbara problem, snarare än som ett förverkligande av högtidliga värderingar. Det ska inte tolkas alltför fyrkantigt - det finns absolut tillfällen där högtidliga värderingar är helt rätt svar! - men det har varit viktigt för oss när vi försökt mejsla ut en självbild för Vänsterpartiet som går i linje med Strategidokumentet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 20, B 22, B 31, B 34, B 36 avslås

Svar till B 21

Motionen föreslår att partiprogrammet på rad 0, sida 2 - inleds med texten “Av var och en efter förmåga - åt var och en efter behov.”

Den formulering motionen föreslår finns redan på rad 908 i programförslaget, där den blir en del av hur vi tänker kring ett socialistiskt samhälle. För oss är den platsen i programmet en del av den materialistiska utgångspunkten: vi börjar i verkligheten som den ser ut i dag, inte med stora principer som världen ska böja sig inför. Efter de resonemang vi fört i Frihetens hinder och Våra svar blir det tydligare att "av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov" är en enkel, praktisk och ganska självklar utgångspunkt för att bygga ett bättre samhälle. Då undviker vi att den blir läst som en moralisk pekpinne.

Partiprogram Motionssvar B

Vi vill också att programmet betona att Vänsterpartiet är ett parti som gör saker här och nu. Därför vill vi börja med den roll vi spelar i politiken idag. Det finns också en poäng med att ett partiprogram för Vänsterpartiet inleds med just ordet "Vänsterpartiet".

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 21 avslås

Svar till B 25

Motion B 25 föreslår att Rad 2-13 byts mot texten "Vänsterpartiets mål är en värld där människor kan leva i trygghet, frihet och jämlikhet. Vi arbetar tillsammans för att frigöra oss från patriarkala och rasistiska strukturer och fördela frukten av jordens rikedomar och människors arbete rättvist. Vi erkänner att människan måste respektera planetens gränser och ge plats åt andra arter att leva. Det som står i vägen är framförallt att kapitalet sätter press på samhället att gå i en helt annan riktning, som istället handlar om kortsiktig vinstjakt. Kapitalet har tillåtits ta sig in i alla delar av samhället och ställer till med stor skada när pengar går före människors välmående. Dessutom ackumuleras tillgångar hos några få personer och företag, som får allt större makt att påverka politiken och människors liv."

Ett av skälen till att vi gärna vill ha kvar den första meningen i programförslaget är att den börjar i det vi gör och i sammanhållningen mellan människor, som sedan är viktiga röda trådar i programmet i stort. Med motionens textförslag skulle också exemplen på hur vi vill lösa stora samhällsproblem strykas.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 25 avslås

Svar till B 26, B 27, B 35, B 42, B 49

Motionerna vill alla på olika sätt göra ändringar i inledningen som betonar Vänsterpartiets identitet som ett socialistiskt parti.

Motion B 26 föreslår att ändra texten på rad 2-10 till: "Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti. Vårt mål är att skapa ett socialistiskt samhälle. Vi vill ha ett rättvist, jämlikt och demokratiskt samhälle där alla kan leva i frihet - ett samhälle byggt av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov. En förutsättning för ett socialistiskt samhälle är att kapitalismen avskaffas. I ett socialistiskt samhälle utövas inte bara den politiska utan även den ekonomiska makten av folket. Vi använder olika verktyg för att kämpa för och skapa det samhälle vi vill ha. Vi arbetar parlamentariskt, vi organiserar människor och vi samarbetar med fackföreningar, organisationer och rörelser. Ibland tar vi små steg och ibland stora. Genom förbättringar av arbetsförhållanden, utfasning av fossilberoendet och byggandet av en stark välfärd kan vi ta stora kliv framåt. Det finns alla möjligheter att göra det. Det som står i vägen är framför allt att kapitalismen sätter press på samhället att gå i en helt annan riktning, som istället handlar om kortsiktig vinstjakt. Många..."

Motion B 27 föreslår att inledningstextens mening på raderna 2-4, ändras till: Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti som samlar människor för att bygga ett bättre samhälle, där alla kan leva i trygghet, frihet och jämlikhet.

Motion B 35 föreslår att ersätta ordet "bättre" på rad 3 med "socialistiskt".

Motion B 42 föreslår att meningen på raderna 1488–1489 – "Vi inspireras av de marxistiska och feministiska idétraditionerna när vi utvecklar vårt praktiska arbete och våra politiska förslag.", även återges i inledningens första stycket (efter den mening som avslutas på rad 5).

Motion B 49 föreslår att följande text läggs in efter rad 7 i nuvarande programförslag: "Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti. Socialismen är inte en framtidsutopi utan ett mål vi dagligen arbetar för. De olika ställningstaganden som detta program innehåller utgör vägen till ett socialistiskt samhälle. Samhällsviktiga funktioner som hälsa, utbildning, bank och finans, infrastruktur, transport och naturresurser måste vara

Partiprogram Motionssvar B

offentligt ägda och underkastade ett öppet demokratiskt styrsystem. Företag som är så stora att de är centrala för hela landets ekonomi måste ägas av samhället och vara föremål för demokratisk styrning och kontroll. Exempel på detta är stora banker och finansinstitut och stora industriföretag knutna till utnyttjandet av svensk energi och naturresurser. De stora dragen i ekonomin skall bestämmas genom demokratiska planeringsprocesser. ”

Tanken med inledningen till partiprogrammet är att det ska ge en kortare introduktion till vad Vänsterpartiet är och vad vi tycker samt bjuda in till en fortsatt läsning av resten av partiprogrammet.

En tanke vi har haft med upplägget av programförslaget är att bjuda in en ny läsare till en argumentation för varför vi behöver gå i en socialistisk riktning. Därför börjar vi med utgångspunkter och värderingar som är vänster, men också så brett omfamnade att de flesta läsare kommer dela dem. Utifrån det visar vi att klassamhället och kapitalet står i vägen för människors möjligheter att leva goda och fria liv. Vi börjar skissa på ett politiskt projekt som adresserar de här olika problemen i avsnittet Våra svar, och senare i det avsnittet knyter vi ihop trådarna och drar ut perspektivet lite längre in i framtiden.

Då syns det långt tydligare varför det som för många kan framstå som en lite hårddragen idé - att vi behöver bygga ett samhälle som lägger kapitalismen bakom oss - är en naturlig fortsättning på enkla resonemang de flesta ser poängen med.

Därför vill vi inte börja programmet med att slå fast hur ett socialistiskt samhälle ska se ut och hoppas att alla läsare genast ska känna sig hemma med det perspektivet. Vi behöver börja där människor är, i de problem och lösningar som de flesta ser att vi har framför oss.

Det är för att vi vill lösa de problemen, för att vi vill göra samhället bättre, som vi blivit socialister. Inte för att Marx sade det eller för att vi har hittat på några väldigt särskilda värderingar. Som någon sade på ett av de lokala möten vi hade om programförslaget: Om socialismen är *rationell* så måste den vara en slutsats, inte en premiss! Om socialismen är en *trosats* behöver den däremot bara vara en premiss.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 26, B 27, B 35, B 42, B 49 avslås

Svar till B 28, B 33, B 37, B 39, B 41, B 45, B 48

Motion B 28 föreslår att under inledning rad 2-3 ändra texten till: "Vänsterpartiet är ett politiskt parti som samlar människor för att solidariskt bygga ett bättre samhälle..."

Motion B 33 föreslår att man ersätter rad 1–7 med följande: "Vänsterpartiet är ett politiskt parti som samlar människor för att bygga ett demokratiskt socialistiskt samhälle, där alla kan leva i jämlikhet, trygghet och frihet. Vi vill se en politik för att lösa de stora samhällsproblemen. Genom att skapa ett jämlikt samhälle, starkt inflytande på arbetsplatserna, fasa ut fossil och kärnkrafts beroendet och genom en solidarisk politik kan vi ta historiska kliv framåt."

Motion B 37 föreslår att meningen "Det moderna samhället har ett överdrivet fokus på produktivitet och tillväxt vilket leder till att vi överutnyttjar de ekosystem och de ändliga resurser som vi har tillgång till." läggs till på rad 4 efter ordet "jämlikhet".

Motion B 39 föreslår att rad 4–7 formuleras om till att lyda "Vi vill se en politik som ger människor förutsättning att lösa de stora samhällsproblemen. Fossilberoendet måste brytas. Det är viktigt att skapa välfungerande arbetsplatser med bra arbetsmiljö och fungerande demokrati. Kortare arbetstider skulle innebära mer tid för familj och fritid och skapa utrymme för kreativitet, intressen och kultur som hjälper till att utveckla oss och samhället. Vi behöver ta bättre hand om varandra och den natur och miljö omkring oss som vi alla är beroende av. Genom att göra det kan vi ta historiska kliv framåt."

Motion B 45 föreslår att lägga till "avveckla kärnkraft" efter fossilberoendet i rad 6.

Partiprogram Motionssvar B

Motion B 48 föreslår att: meningen på rad 7 utökas med "och naturen".

Motion B 41 föreslår att på rad 5 efter "samhällsproblemen" lägga till följande fortsättning: "som den akuta klimatkrisen och växande ojämlikhet".

Motionerna vill alla göra tillägg som utökar den inledande texten. Vi ser inte att styckena blir bättre språkligt med de tilläggen, utan föredrar programförslagets sätt att formulera dem.

I svaret till motion B 255 resonerar vi kring varför vi inte vill beskriva klimatfrågan som ett problem som kommer ur att kapitalet leder till för mycket tillväxt. I svaret till motion B712 m.fl. går vi igenom varför vi vill prioritera sänkta klimatutsläpp i energipolitiken.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 28, B 37, B 41, B 39, B 45, B 48, B 33 avslås

Svar till B 38

Programkommissionen har en annan bild av den marxistiska idétraditionen än den motionens textförslag ger uttryck för. Vi ser det som en rik, bred och spretig idétradition, som utvecklats på vitt skilda sätt i olika historiska miljöer. Att det skulle finnas en entydig form, "marxismen", som skulle kunna leverera raka svar på hur vi ska analysera samhället är varken sant, önskvärt eller något Marx skulle ha uppskattat.

Vänsterpartiets syn på samhället är också långt bredare än så - där ryms allt från fackliga erfarenheter till forskning om biologisk mångfald till hela den feministiska idétraditionen, och mycket mer därtill. Programförslaget tar redan upp det här på rad 1488.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 38 avslås

Svar till B 40

Motionen vill ersätta skrivningen "ta bättre hand om varandra" med en hänvisning till utbyggd välfärd.

Formuleringen att ta bättre hand om varandra är tänkt att vara en mycket bredare ingång än bara just välfärden. En del av det är det obetalda omsorgsarbetet, som en arbetstidsförkortning skulle skapa mer tid för. En annan del är hur vi förhåller oss till varandra och allt det högerns kulturkrig leder till. Vi vill inte se ett samhälle där människor stängs ute eller görs till syndabockar, utan ett samhälle där vi just tar bättre hand om varandra.

Programförslaget har också ett upplägg där vi börjar med att prata om vad vi människor behöver av ett samhälle för att kunna leva fria liv, sedan gå igenom hindren och för det och först efter det gå in mer på vilka de mer konkreta lösningarna är. Den här tråden börjar med att vi behöver vara bra på att ta hand om varandra, fortsätter med att visa hur kapitalismen och patriarkatet står i vägen för det, för att sedan prata om att vi vill anställa fler i välfärden och förkorta arbetstiden.

Våra lösningar är rationella svar på problem i människors liv. De är slutsatser av den verklighet vi ser, inte en premiss. Därför vill vi inte börja med dem.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 40 avslås

Svar till B 43, B 44, B 47, B 50

Motion B 43 föreslår att byta ut "fasa ut fossilberoendet" till "ta oss ur klimatkrisen" i rad 6.

Partiprogram Motionssvar B

Motion B 44 föreslår att texten på rad 5-7 ändras till - Genom att klara av klimatomställningen, skapa välfungerande arbetsplatser och ta bättre hand om varandra skulle det gå att ta historiska kliv framåt.

Motion B 47 Föreslår att meningen "Genom att skapa välfungerande arbetsplatser, fasa ut fossilberoendet och ta bättre hand om varandra skulle det gå att ta historiska kliv framåt. " byts ut mot följande: "Klimatförändringarna är vår tids ödesfråga och det är människans inverkan som orsakar detta. Vi ser hur förändringar i klimatet hänger samman med kortsiktighet och vinstintressen och hur klimatförändringarna kommer att drabba redan utsatta människor i världen. Vi behöver ett genomgripande arbete på alla områden för att kunna vända den utvecklingen".

Motion B 50 föreslår att nedanstående text infogas efter rad 7: "Vi står inför en accelererande klimatkris, om detta är forskarna från FN:s klimatpanel eniga. De ökande klimatförändringarna inverkar på alla nivåer i samhället, och kommer att präglade alla våra liv i generationer framöver. Globalt ser vi hur människor och hela samhällen drabbas av svår torka, skogsbränder, översvämningar, förstörelse av hus och hem och infrastruktur. Riskerna för konflikter och krig ökar när människors livsmiljöer och försörjningsmöjligheter förstörs. Utan social och ekonomisk jämlikhet samt global rättvisa kan vi inte lyckas vända klimatkrisen. Och utan en genomgripande klimat- och miljöomställning kan vi inte åstadkomma jämlikhet eller rättvisa."

Motionerna vill på olika sätt göra tillägg eller ändringar i inledningen som handlar om Vänsterpartiets klimatpolitik. Programkommissionen har velat ha en ingång här som betonar att omställningen handlar om konkret, genomförbar sakpolitik. Därför har vi ofta exemplifierat den med formuleringar som att "fasa ut fossilberoendet", för att öka känslan av att problemet är greppbart och går att lösa. Vi tänker också att klimattdebatten i Sverige har flyttat från en fas där själva problembeskrivningen var huvudfrågan till att det handlar om vad vi ska göra.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 43, B 44, B 47, B 50 avslås

Svar till B 46

Motion B 46 Föreslår att texten på raderna 5–7 kompletteras med en referens till feminismen, till exempel på följande sätt: "Genom att skapa välfungerande arbetsplatser, fasa ut fossilberoendet, fullfölja jämställdhetsarbetet och ta bättre hand om varandra skulle det gå att ta historiska kliv framåt."

Programkommissionen tänker sig att mycket av det som tas upp i inledningen har starka feministiska dimensioner, som vi lyfter fram i avsnittet Kvinnors underordning. Formuleringen "fullfölja jämställdhetsarbetet" för inte riktigt tanken till några konkreta saker vi vill förändra.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 46 avslås

Svar till B 51, B 53, B 54, B 88, B 164

Motionerna B 51, B 53, B 54, B 88 och B 164 vill på liknande och delvis överlappande sätt ersätta programmets skrivning "kapitalet" med egna formuleringar på olika ställen. Motion B 51 vill ändra formuleringen på raderna 8–10 så att det istället står "Det som står i vägen är kapitalismen som driver samhället åt en helt annan riktning". Motion B 54 yrkar på att ersätta begreppet "kapitalet" genomgående i programmet med formuleringen "det kapitalistiska systemet". Motion B 88 vill konsekvent använda ordet kapitalism/kapitalist i hela programmet. Motion B 53 efterlyser en liknande ändring från programmets "kapitalet" till "kapitalismen". Motion B 164 vill ersätta kapitalet med "kapitalismens" på rad 149. Detta för att synliggöra att det är det kapitalistiska systemet som ska kritiseras och förändras.

Programkommissionen delar motionernas bild av att det inte är individuella kapitalister som ska förändras utan kapitalistiska processer och strukturer.

Partiprogram Motionssvar B

Vi har försökt undvika formuleringar där abstrakta system blir aktörer: att kapitalismen eller patriarkatet "gör" eller "vill" det ena eller andra. Det sättet att tänka riskera att i nästa led göra det svårare att se möjligheter till politisk förändring.

Istället har vi försökt visa på mer konkreta aktörer och betona att de försöker dra i en riktning men att också deras makt är begränsad. När vi skriver om kapitalet handlar det därför framförallt om konkreta aktörer: fossilkapitalet och deras lobbyorganisationer, ett aktiebolag, organisationer som Svenskt Näringsliv som tydligt företräder ett visst kapitalintresse.

Vi har försökt vara distinkta i när vi använder det och när vi pratar om de människor som äger kapitalet. De är båda viktiga aktörer i samhället, som fungerar delvis olika. Aktiebolag agerar på sitt eget vinstintresse, i regel med en hög grad av rationalitet och ointresse för allt som ligger utanför det. Kapitalägare agerar snarare utifrån ett uppfattat egenintresse, som kan vara nog så subjektivt.

De två ingångarna kan skava mot varandra, som när Elon Musk tog över Twitter och drev igenom en lång rad förändringar som helt uppenbart byggde mer på hans egen världsbild än på företagsekonomiska kalkyler. Den skillnaden är också viktig för att förstå vad som händer när gemensam egendom bolagiseras: verksamheten börjar formas av ett ensidigt vinstintresse, trots att det ofta krockar med andra intressen samhället har som ägare. Pensionsfonder kan på samma sätt driva företag i en riktning som inte alls ligger i de formella ägarnas intresse. För att lägga kapitalismen bakom oss räcker det inte med att ändra ägare, utan vi behöver också ändra ägandeformen.

Utifrån de motioner som finns på det här har vi gjort en genomgång av när vi använder vilket begrepp och hittat ett par ställen där vi håller med om att kapitalismen är ett bättre begrepp än kapitalet. Ett av de beslutsförslagen ligger i det här svaret, andra i andra motionssvar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 200 ändra ordet "kapitalets" till "kapitalismens"

att motionerna B 88, B 164, B 54, B 51 och B 53 avslås

Svar till B 52, B 72, B 172, B 173, B 189, B 200

Motionerna B 172, B 173, B 200, B 189, B 52 och B 72 vill på olika ställen ändra programmets användning av begreppet "kapitalet" mot att använda andra begrepp. Motion B 52 vill ändra ordet "kapitalet" på rad 9 till "stora kapitalägarna". Motion B 72 yrkar på att ersätta skrivningen "kapitalets intressen" på rad 23 med "de stora kapitalägarnas intressen". Motion B 172 vill ersätta kapitalet med "kapitalägarna" på rad 178. Motion B 173 yrkar på att ändra kapitalet till "kapitalägarna" på rad 183. Motion B 200 vill ersätta kapitalet med "... de stora kapitalägarnas kortsiktiga intressen" på rad 241. Motion B 189 vill ändra kapitalet till "de som äger industrier och företag" på rad 219.

Detta för att bland annat synliggöra mänskliga drivkrafter bakom kapitalet och att därmed ökar läsbarheten och tydligheten i programmet.

Programkommissionen delar motionernas bild av vikten att inte fastna i mystifierandet och därmed osynliggörandet av de som äger kapitalet i samhället. Kapitalet är inte en onåbar entitet som svävar över allt annat, fritt från mänsklig påverkan. Samtidigt är kapitalet inte heller alltid tydliga mänskliga viljor som går att urskilja vid varje givet tillfälle utan kapitalet utvecklar ofta en egen dynamik exempelvis kring intresset för vinstmaximering.

Programmet lägger vikt på att just använda begreppet kapitalet för att beskriva kapitalet som en tydlig aktör – exempelvis ett aktiebolag – med en egen dynamik som står över enskilda kapitalister. Detta för att det ska framgå att förändring och påverkan är möjlig men inte om den stannar vid enskilda kapitalister.

Programkommissionen menar därför att programmets skrivningar redan väl tillgodoser motionernas krav på ändringar.

Vi resonerar mer kring det här i svaret till motion B 51 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 172, B 173, B 200, B 189, B 52 och B 72 avslås

Svar till B 55

Motion B 55 vill skriva in följande tillägg efter rad 9: "Men med vår vision om ett socialistiskt samhälle är det också nödvändigt att samhällets viktigaste produktion av varor och tjänster ägs gemensamt och med kontroll av det finansiella systemet. Så länge detta inte sker kommer kapitalismen att vara vårt ekonomiska system med fortsatt vinstjakt och exploatering av jordens resurser vilket hotar människans hela existens." Detta för att förtydliga visionen om ett socialistiskt samhälle som står i motsats till kapitalets intressen.

Programkommissionen delar motionens bild av vikten av att tydliggöra kontrasten mellan kapitalets intressen och dess konsekvenser och vår vision om ett bättre samhälle byggt kring människors faktiska behov och ett stabilt klimat.

Programmet framhäver denna kontrast bland annat på rad 5–10 där det först betonas vad vi vill och vad som står i vägen för detta. Här nämns frigörelsen från fossilberoendet som ett uttalat riktmärke.

Men programkommissionen har generellt valt att formulera ideologiska skrivningar på ett sätt som ska göra det enkelt att se att de är relevanta i människors vardag. Det betyder också att programmet försöker undvika upprepningar och alltför detaljerade beskrivningar i just inledningsstycket. Det som motionen vill framhäva i sitt förslag på text återfinns på flera andra ställen i programmet och passar bättre där. Här kan exempelvis nämnas formuleringarna på rad 132–134 där kapitalets snäva intresse och konsekvensen för klimatet betonas. Vidare ägnas ett helt kapitel (rad 384–479) åt de ekologiska kriserna och kapitalets ansvar för dessa.

Programkommissionen anser därför att det mesta som motionen efterlyser redan finns tydligt med i programmet. Motionens förslag sätter dock fingret på en brist med stycket på rad 14–18, som är tänkt att handla om precis ägandefrågor men nog inte gör den kopplingen tillräckligt tydlig för läsaren. Vi föreslår ett tillägg om det.

Med den nya formuleringen betonas betydelsen av det gemensamma ägandet som kan ha bättre mål som riktmärke än kapitalets snäva vinstintressen. Det kan i sammanhanget även nämnas att motionssvaret till motion B 1 m.fl föreslår att göra ett tillägg där det uttryckligen slås fast att Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti i slutet av inledningsstycket. Se också svaret till motion B 35 m.fl., där vi resonerar om hur vi argumenterar för socialism genom programförslaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 14 efter "...tyngden." lägga till meningen: "När samhället tar över verksamheter kan vi driva dem med bättre mål."

att motion B 55 därmed anses besvarad

Svar till B 56

Tack, det är en bättre formulering!

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 56 bifalls

Svar till B 57, B 58

Många håller redan med oss om att vårt politiska projekt skulle leda till ett mänskligare samhälle, men tänker att det kanske ändå är högern som kan bygga en stark ekonomi. Vi vill medvetet bryta den bilden. Vi resonerar lite mer om det i svaret till motion B 430 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 57, B 58 avslås

Svar till B 59, B 60, B 61

Poängen här är att det är svårt att tvinga industrierna att driva omställning så länge de vinstmaximerar. Vi behöver industrier som gör det fokuserat, och därför behöver vi skifta ägandeformer. Vi förtydligar det med förslag i svaren till motion B55 och B56.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 59, B 60, B 61 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 62, B 64

Skrivningen om att ställa om från det fossila är bara ett exempel på saker vi vill ska hända. I avsnittet Ekologiska kriser visar vi på hur vi ser på klimat- och miljöproblemen som helhet. Vi delar bilden av att bioenergi är en stor och komplex klimatfråga och försöker fånga det i stycket på rad 1177. Vi håller också med om att det skulle behövas en mer uttrycklig skrivning om cirkulär ekonomi i programmet och föreslår det i svaret till motion B 511.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 62, B 64 avslås

Svar till B 63

Motionen föreslår några språkliga justeringar och att orden "ställa om från det fossila" ersätts med "ställa om till förnybart".

Det är sant att det sker ett skifte i betydelse av ordet "vi" i det här stycket, där avsnittet går från att använda det om Vänsterpartiet till att använda det om alla människor vi vill samla i handling. Vi tänker att det är OK. Det skiftet finns kvar också med motionens textförslag.

Vi har inte använt begreppet förnybart i partiprogrammet som en del i att vi tydligt vill prioritera klimatfrågan och att vi vill betona lokala miljökonsekvenser och säkerhetsfrågor, snarare än förnybarheten i sig. Vi resonerar mer kring det i svaren till motion B294 och B712 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 63 avslås

Svar till B 65

Motion B 65 yrkar på att göra ett tillägg på rad 18 som lyder: ”Alla människor, barn som vuxna, behöver stimulans och tid och möjlighet till reflektion och skapande. Vänsterpartiet verkar därför för ett fritt kulturliv som kan bidra till att berika våra liv.” Detta för att framhäva kulturens betydelse.

Programkommissionen håller med motionen om betydelsen av ett fritt kulturliv och god tillgång till olika former av fritids- och kulturaktiviteter. Detta betonas särskilt i programmet i ett eget kapitel på rad 1251–1286. Vi föreslår också nya skrivningar om kulturens betydelse i svaren till motion B 92 m.fl., motion B 106 m.fl. och motion B 772 m.fl.

Som motionen antyder inbegriper även de mer allmänt hållna skrivningar i programmet vikten av ett fritt kulturliv, exempelvis när det i inledningen fastslås att vi vill frigöra samhället från kapitalets tyngd som möjliggör friare liv för alla. För vissa skulle det betyda att ha mer tid för kultur och skapande, för andra kanske att odla eller umgås med grannarna. Att hålla inledningsstycket mer allmänt är ett sätt att öppna programmet för fler som delar intresset av att bygga ett bättre samhälle, men som prioriterar olika politiska frågor.

Börjar vi nämna mer specifika politiska sakfrågor i inledningen skulle det antingen leda till en lång uppredning av olika sakfrågor eller till en obalans i vilka som nämns eller ej. Vi vill inte slå in på den vägen i avsnittet Inledning, utan det finns gott om utrymme för det i Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 65 avslås

Svar till B 66

Programkommissionen ser poängen med det. I svaret till motion B 68 föreslår vi ett tillägg som vi tänker motsvarar motionens textförslag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 66 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 67

Vi vill att Vänsterpartiet samlar människor kring ett ansvar för framtiden och reformer som gör verklighet av den ansvarskänslan. Vi vill inte dela upp oss mellan vilka som har vilken specifik syn på naturen - det kan vi fortsätta ha bra diskussioner om. Därför har vi medvetet undvikit att skriva om den sortens mer filosofiska synsätt på människan och naturen, som inte har direkta konsekvenser för vad vi vill göra.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 67 avslås

Svar till B 68

I det här stycket tycker vi att ordet "vi" används konsekvent i betydelsen "alla vi som har anledning att hålla ihop". Däremot håller vi med motionen om att konfliktperspektivet skulle kunna skärpas här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att först på rad 19 lägga till meningen "Den sortens skiften flyttar makt från ett fåtal rika kapitalägare till demokratiska strukturer, där alla är med och bestämmer om vilken riktning vi går i." och sedan bryta till nytt stycke på rad 20, efter "...när det behövs."

att motion B 68 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 69

Det finns ju många rörelser som varit med och drivit igenom bra saker i Sverige, men vi behöver stanna någonstans för att inte meningen ska kännas som en uppräkningslista.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 69 avslås

Svar till B 70

Programkommissionen ser inte riktigt poängen med motionens förslag, som för tanken till en uppdelning i progressiva och icke-progressiva rörelser som skapar osäkerhet om de rörelser läsaren själv är med i får plats eller inte.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 70 avslås

Svar till B 71

Motionens textförslag fångar det vi vill med meningen, men vi tror att läsaren intuitivt kommer förstå det utan att det skrivs ut. Formuleringen syftar tillbaka på föregående mening, som ger en tydlig vink om hur det ska läsas.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 71 avslås

Svar till B 73

Vi förstår vad motionen menar, men vi tror inte att läsarna kommer tänka på det sättet. Det finns en bra och stark beskrivning av Vänsterpartiets syn på demokrati som börjar på rad 916, avsnittet Stärk den politiska demokratin, för den som mot förmodan skulle göra det. Den mening som står nu ger en mycket starkare koppling till hopp och handling än den motionen föreslår.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 73 avslås

Svar till B 74

För oss som är inne i den organiserade vänstern är det uppenbart vad motionens textförslag menar med att "avskaffa kapitalets makt över människors vardag", men vi tror inte att en ny läsare gör de kopplingar vi gör. För många kommer det framstå som hårddraget och lite dystopiskt. En tanke med programförslaget är att vi snarare förklarar den sortens resonemang med vardagliga ord än slår fast dem som sanningar, och vi tänker oss att avsnitten Frihetens hinder och Våra svar fyller de funktionerna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 74 avslås

Svar till B 75, B 76

En del av att programförslaget är skrivet för att betona hopp om att saker går att förändra är att vi ofta velat visa alla de framgångar människors organisering har lett till de senaste hundra åren eller så. Därför tar avsnitten i Frihetens hinder avstamp i historien.

När vi pratar om att maktstrukturerna är gamla, knyter vi an till det. Naturligtvis är saker inte dåliga för att de är gamla i sig. Däremot lever vi en värld full av exempel på att det var mycket värre förr, oavsett om vi pratar klass, könsmaktordningen eller rasism. Det finns inget givet i att det fortsätter så - det hänger förstås på vad vi gör - men i tider av stora bakslag är det värdefullt att ta ett steg tillbaka och se att historien ger oss gott om hopp om förändring.

Vi kan gott låta det jämställda, socialistiska samhälle vi vill se stå för det nya i kontrast mot de gamla maktstrukturer vi vill lämna bakom oss.

Däremot gick vi igenom programförslaget för att se om vi drog det resonemanget lite för långt någonstans och hittade flera ställen där vi håller med om det problem motionerna resonerar om. Där skulle andra skrivningar vara mer precisa.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 79 ersätta "gamla maktstrukturer" med "maktstrukturerna"

att på rad 571 ersätta "bryta med gamla strukturer" med "bryta upp de här strukturerna"

att på rad 1289 ersätta "alla gamla normer" med "alla gamla och nya normer"

att motion B 76 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 75 avslås

Svar till B 77, B 78

Programkommissionen håller med om det. Vi gör en balansgång i programförslaget mellan att å ena sidan betona arbete som en viktig faktor som ger människor makt i det här samhället, å andra sidan visa att vi strävar mot ett samhälle där livet fungerar bra också för den som inte kan arbeta på ett sätt som ger makt. I det här fallet är det den andra delen som är det relevanta.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att ändra orden "vilket jobb vi än har" på rad 28 till "vart livet än har tagit oss"

att motion B 77, B 78 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 79

Programkommissionen håller med, vilket bra tillägg!

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 79 bifalls

Svar till B 80

Motion B 80 vill göra ett tillägg på rad 29 som lyder som följande: "Alla skall få utvecklas och förverkliga sig själva och alla skall kunna känna delaktighet i samhället." Detta för att tydligt ta ställning mot alienation i inledningen.

Programkommissionen håller med motionen om vikten av att bygga ett samhälle där människor ska kunna känna delaktighet och leva fria liv. I inledningsstycket beskrivs ett samhälle frigjort från tyngden som kapitalets snäva vinstintresse utgör. I ett sådant samhälle som vi behöver bygga tillsammans ska människor kunna leva och forma friare liv (rad 17–18, 27) och många fler ska kunna vara delaktiga i samhällsnyttiga verksamheter till skillnad från idag där många arbetar för att skapa värde för ren vinstmaximering (rad 10–13). För att göra detta behöver gamla maktstrukturer utmanas och ersättas, de som håller fast människor och alierar de i arbets- och vardagslivet. Detta görs tydligt både i inledningen på rad 25–26 och senare i programmet bland annat på rad 79–82.

Inledningsstycket ska vara så koncist och övergripande som möjligt för att väcka intresse och därför bör tillägg som inte tydligt tillför något nytt undvikas. Motionen har en viktig poäng som dock finns med i inledningsstycket på ett lite enklare språk och som utöver det utvecklas på flera ställen senare i programmet. Programkommissionen anser därför att programmet redan tillgodoser mycket av det om motionen efterlyser.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 80 avslås

Svar till B 81

Stycket på rad 25-29 handlar specifikt om att hålla ihop trots de strukturer som delar upp oss. Motionens förslag till tillägg är inte ett exempel på det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 81 avslås

Svar till B 82

Vi har använt de tre begreppen trygghet, frihet och jämlikhet som en röd tråd i programförslaget. På rad 54-59 resonerar vi kring hur de tre hänger ihop, och de resonemangen återkommer sedan många gånger i texten.

Motionens textförslag skulle lägga till ett fjärde begrepp till de tre, som inte hänger ihop med dem. Det tycker vi vore olyckligt. Det blir även en märklig inramning där frihet och jämlikhet ska beränsas. Vi tror mer på att stärka kopplingen mellan dem och en politik som tar ansvar för ekosystemen.

Att Vänsterpartiet känner ett sådant ansvar synliggörs genom hela programförslaget. Vi har medvetet undvikit att använda begreppet "planetära gränser" och resonerar kring det i svaret till motion B255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 82 avslås

Svar till B 83

Poängen med formuleringen "de allra flesta vinner på" är att markera att vi ser oss som ett parti som driver de allra flesta människors intressen, i kontrast till bilder av vänstern som en politisk kraft som bygger på att vara osjälvvisk eller bara handlar om att förbättra för de som har det allra sämst.

Förslaget till tillägg om att alla blir vinnare av att planeten är beboelig handlar inte om det - det är redan självklart för alla som inte helt förnekar att det pågår en klimatkris.

Vi har skrivit ett programförslag där klimat- och miljöperspektivet är medvetet integrerat i hela programmet. Vi tror inte att de perspektiven blir skarpare av att lägga till påminnelser om att det är viktiga frågor lite överallt i programmet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 83 avslås

Svar till B 84

Tillägget i motionen om ett samhälle "fritt från alla former av förtryck" låter lite väl idealiserande i våra öron. Tvärtom tänker vi att det finns en poäng i att tänka att också ett socialistiskt samhälle kommer ha sina historiska problem. Om inte annat sätter ett par tusen år av klassamhällen och patriarkat spår som kommer ta lång tid att komma ur. Vi tror dessutom att det är olyckligt att formulera sig i termer av "slutmål", precis som om historien då skulle ta slut.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 84 avslås

Svar till B 85

Den formulering motionen vill lägga till finns redan på rad 908, där det snarare blir en slutsats än en trossats. Vi vill så långt möjligt ha en inledning som talar till folks vardag, som inte känns så långt från dagens verklighet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 85 avslås

Svar till B 86

I programförslaget skriver vi om hur de ekologiska kriserna betyder att världen står inför vägval vi kommer se tillbaka på långt in i framtiden, på rad 390. Vi har inget motsvarande resonemang om freden, men skulle kärnvapenhot en dag bli lika tydliga som de var under 1960-, 70- och 80-talet skulle det kanske bli relevant att prata om det på samma sätt.

Vi tror inte att formuleringar om hotet om att "mänskligheten utplånas" är ett bra sätt att lyfta någon av de frågorna, och inte ojämlikheten heller. Det leder inte till politisk handling och fångar inte heller problemen framför oss. De stora riskerna i alla de frågorna är att många människor lever långt fattigare och hårdare liv än vi skulle kunna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 86 avslås

Svar till B 87

Motion B 87 vill att det förklaras vad som menas med arbetarklass i programmets inledning.

Programmet lyfter klassamhället och den arbetande klassen tydligt på rad 84 och framåt. Här beskrivs den grundläggande konflikten mellan arbete och kapital. Generellt har programkommissionen valt att utgå från ett marxistiskt förhållningssätt i synen på klass som framför allt handlar om klass som politiskt subjekt. Som en del i strategin för sammanhållning har vi velat betona de breda gemensamma intressen de flesta delar. Programkommissionen menar att det behövs en bred ingång till en starkare klassmedvetenhet, som börjar i konkreta, gemensamma problem snarare än i att kategorisera människor i grupper och betona vad de inte har gemensamt.

På samma sätt som med andra sätt där människor delas upp, har vi samtidigt velat betona att vi behöver förstå skillnaderna mellan människor för att kunna bygga upp den breda sammanhållning vi hoppas på (rad 146, 646). Vi har försökt beskriva de skillnaderna utan att dra upp gränser mellan människor inom det politiska subjektet. Det handlar om att se skillnaderna mellan löntagare är ett stort, komplext fält och att betona bred sammanhållning som strategi. Därför har inte partiprogrammet med en exakt definition av var gränserna för olika grupper inom den arbetande klassen löper. Det viktigaste för läsaren är den sammanhållning vi ser som central i motståndet mot kapitalet.

Programmet gör därför tydligt vad som menas med de som arbetar och skapar värde i relation till kapitalägare, detta görs bland annat på rad 104–108. Även i inledningsstycket blir motsatsen mellan det breda flertalet människor och kapitalets snäva intressen tydligt utan att programmet fastnar i svåra gränsdragningar och långa utläggningar. Programkommissionen anser att det bör förbli så för argumentationens och läsbarhetens skull.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 87 avslås

Svar till B 89, B 90, B 91

Motionen B 89 vill byta ut hela avsnittet Arbete och gemenskap mot en ny text som fokuserar på gemensam ägande av produktionen. Motionen B 90 vill byta ut avsnittet mot en kortare text med rubriken Vänsterpartiets människosyn. Motionen B 91 vill att texten i avsnittet arbetas in i andra delar av partiprogrammet.

Programkommissionen vill bestämt försvara att programförslaget bygger på en materialistisk syn på människor, arbete och gemenskap. Att människor är sociala varelser är en del av det. Samma sak med synen på arbete: vi utgår från en bred syn på arbete, där arbete är något djupt mänskligt, i linje med Marx.

Den materialistiska grundsynen tar vi med oss också i feministiska analyser och i synen på ekologiska kriser, t ex när vi betonar olika sorters intressekonflikter. Det är något annat än att tro att en marxistisk begreppsapparat ska kunna förklara alla olika maktstrukturer eller att allt egentligen handlar om klass.

Motionen B 89 och B 90 skulle båda stryka viktiga delar av programförslaget, till exempel det stycke som knyter ihop trygghet, frihet och jämlikhet (rad 54-59) och mycket av programmets röda tråd om att Vänsterpartiets politiska projekt handlar om frigörelse.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 89, B 90, B 91 avslås

Svar till B 92, B 93, B 94

Motion B 92 vill byta ut rubriken Arbete och gemenskap mot Arbete, liv, makt och frihet. Motion B 93 vill lägga till ordet "kultur" efter "...hem att bo i". Motionen B 94 vill stryka raderna 40-45.

Programkommissionens fokus på arbete kommer bland annat ur att vi velat skriva ett programförslag som handlar mycket om politisk strategi. Eftersom vi menar att den makt vi människor har framförallt bygger på det arbete vi utför hamnar arbetet - i bred mening - i centrum av analysen. Lägg till det att den makten kräver organisering och sammanhållning för att bli en politisk kraft att räkna med, så syns det kanske bättre varför vi tycker att just rubriken Arbete och gemenskap passar så bra.

Vi håller med motion B 93 och föreslår en ny skrivning om kunskap och kultur. Vi föreslår också nya skrivningar om kulturens betydelse i svaren till motion B 106 m.fl. och motion B 772 m.fl.

En materialistisk människosyn behöver ha plats för det specifika med att vara just människa. En del i det är att vi har särskilda behov, t ex av just gemenskap. En annan del är att vi dras till att ta hand om varandra. Klassamhället hade sett väldigt annorlunda ut om människor faktiskt hade betett sig som små nyttomaximerande enheter som bara ser till sig själva.

Det finns ingen anledning för Vänsterpartiet att gå in i den gamla ideologiska konflikten om människor som "oföränderliga" eller "tomma blad", som motion B 94 refererar. Ingen av de bilderna matchar det vi vet om människor. Båda är vidöppna för att användas av högern. Se till exempel på den liberala argumentation mot sexköpslagen som går ut på att det inte finns någon anledning att tänka att just sexualitet skulle kunna vara en mer sårbar del av att vara människa.

Det som framförallt skulle försvinna med de strykningar motion B 94 föreslår är alla de starka skäl som finns för att ha förtroende för människors vilja att arbeta, om vi bara skapar bra former för det. Det är en grundläggande skillnad mot högerns människosyn. De behöver ett misstroende mot det, som vi nämner på rad 249, eftersom de behöver legitimera en stark press på människor att utföra arbete på dåliga villkor.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 37 lägga till meningen "Vi behöver kunskap och kultur."

att motion B 93 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 92, B 94 avslås

Svar till B 95, B 96, B 97

Motion B 95 vill ta bort raderna 46-48. Motion B 96 vill ta bort raderna 46-51. Motion B 97 vill lägga till följande mening efter rad 51: "Denna helhet måste omfatta hela naturen inom vilken människan och det mänskliga samhället enbart är en del."

Den viktigaste poängen med stycket är att det tar upp behovet av helhetssyn, som vi i nästa avsnitt kommer att kontrastera mot kapitalets oförmåga att se till något annat än sin kortsiktiga vinst. Det behovet av helhetssyn använder vi också för att visa på vikten av att vi har förutsättningar att göra ett bra jobb. Vi ser inte riktigt något behov av att lägga till den mening B 97 föreslår - det framgår redan tydligt att omsorg om ekosystemen är en del av det här resonemanget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 95, B 96, B 97 avslås

Svar till B 98

Vi introducerar begreppet maktstrukturer senare i avsnittet, på rad 60.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 98 avslås

Svar till B 99

B 99 vill lägga text om gröna jobb efter rad 51. Kopplingen mellan klimatfrågan och full sysselsättning finns redan i programförslaget, bl a på rad 768. Det passar inte in i det här avsnittet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 99 avslås

Svar till B 100, B 101

Motion B 100 vill byta ut ordet "klokt" på rad 53 mot "för vår gemensamma utveckling och för individens frihet". Motion B 101 vill byta ordet "klokt" mot "till både samhällsnytta och självutveckling" på rad 53.

Programkommissionen föredrar ordet klokt här, inte bara för att det är enklare utan också för att det är lite bredare än motionernas förslag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 100, B 101 avslås

Svar till B 102, B 103, B 104, B 105

Motion B 102 vill att raderna 60-71 ersätts med en ny text.

Motion B 103 vill lägga in orden "och lever" på rad 60.

Motion B 104 vill lägga till "Den ekonomiska maktstruktur som organiserar arbetet idag är kapitalismen." på rad 61.

Motion B 105 vill lägga till "ekonomiska och sociala" efter "...grundläggande" på rad 60.

Vi ser förstas en poäng med det B 103 tar upp om att det finns maktstrukturer också utanför arbetet, men vi vill betona att vi utgår från ett väldigt brett arbetsbegrepp. Mycket av det vi gör i hemmet och i föreningslokalen är också arbete.

Vi delar inte alls den bild motion B 104 och B 105 ger i brödtexten av att vissa maktstrukturer är ekonomiska och andra sociala - det vi beskriver i Frihetens hinder är istället hur de alla är både ekonomiska och sociala. Patriarkatet är helt avgörande för hur det obetalda omsorgsarbetet fördelas. Att patriarkatet också är en ekonomisk struktur betyder naturligtvis inte att det automatiskt skulle upplösas för att vi lämnar kapitalismen bakom oss.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 102, B 103, B 104, B 105 avslås

Svar till B 106, B 107, B 108, B 109, B 110, B 111, B 112, B 113

Motion B 106 vill ändra raderna 65-73.

Motion B 107 vill lägga till: "Ett av de centrala problemen i dagens arbetsliv är att det värde som anställda skapar genom sitt arbete tillfaller kapitalet, och inte det gemensamma" på rad 65 efter "...organiseras idag."

Motion B 108 vill lägga till två nya stycken om socialism på rad 65.

Motion B 109 vill ersätta raderna 65-68 till: "På arbetsplatserna är det vanligt att vi inte får tillräckligt inflytande, att vi inte får nyttja vår hela kompetens, och att arbetet läggs upp efter andra mål än att möta människors behov."

Motion B 110 vill ändra raderna 65-67 till: "På arbetsplatserna är det vanligt att vi inte är tillräckligt fria att få bidra med våra synpunkter och kreativitet..."

Motion B 111 vill ändra raderna 68-70 till: "Långa arbetsdagar gör att tiden inte räcker till för det arbete vi gör hemma, den vila vi behöver, eller för fritid som berikar vårt liv."

Motion B 112 vill lägga till: "Resursbrist och vinstmaximering leder till en ökad stress och press som leder till höga sjukskrivningstal, framförallt inom offentlig verksamhet." på rad 70.

Motion B 113 vill lägga till ny text om orättvisor i arbetslivet på rad 71.

Orsaken till att programförslaget inte tar upp det resonemang motion B 107 vill göra här förrän i avsnittet Klassamhället och kapitalet är att det här avsnittet är skrivet för att vara bredare och handla om alla maktstrukturer. Den mening motionen vill lägga till tar inte höjd för könsmaktsordningen och det obetalda omsorgsarbetet, och fångar inte heller att kapitalet - som tur är - sällan kan ta hela värdet av vårt arbete.

Motion B 108, B 112 och B 113 går på samma sätt händelserna i förväg. De resonemang motionerna vill lägga till här finns i avsnittet Klassamhället och kapitalet och i avslutningen av Strategiska reformer.

Motion B 109 och B 110 har en poäng om uttrycket att "arbeta efter eget huvud" - det är ju inte riktigt det vi vill åt. Vi föreslår en annan formulering.

Vi förstår poängen med motion B 111, men avsnittet handlar inte om livet i stort utan om just arbete. Därför är den poäng vi gör här inte att vi behöver mer tid att leva, utan att maktstrukturerna står i vägen för våra möjligheter att göra ett gott arbete. Den mening motionen vill ändra i handlar bland annat om att långa arbetsdagar innebär mindre och sämre arbete med samhällsviktiga uppgifter som till exempel den omsorg barn behöver i hemmet.

Däremot är det ett brett arbetsbegrepp vi använder här och vi betonar gärna det ytterligare. Vi föreslår ett tillägg som går i samma riktning som motion B 111, men där betoningen ligger på det vi skapar utanför lönearbetet och hemmet. (Eftersom vi vill använda ett brett arbetsbegrepp vill vi gärna undvika begreppsparet "arbete och fritid", som leder tanken till att arbete bara är just lönearbete.)

Att våra möjligheter att leva fria liv hänger på att vi tillsammans löser de problem vi står inför, att frihet och arbete hänger ihop på olika sätt, är uppenbart. Den läsning motion B 106 gör är helt orimlig. Med motionens förslag till text skulle det obetalda omsorgsarbetet försvinna från maktanalysen i stycket på rad 72.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** orden "fria att arbeta efter eget huvud" på rad 66 ersätts med "fria att använda vårt yrkeskunnande"
- att** på rad 69-70 ändra texten till "...för det arbete vi gör hemma, för det vi skapar i kultur- och föreningslivet eller för den vila vi behöver."
- att** motion B 109, B 110, B 111 anses besvarad med det ovan anförda
- att** motion B 106, B 107, B 108, B 112, B 113 avslås

Svar till B 114, B 115, B 116

Motion B 114 vill ersätta texten på raderna 72-82 med ett nytt stycke om demokratisering av arbetsplatserna.

Motionen B 115 vill lägga till en bisats om de planetära gränserna på rad 82.

Motionen B 116 vill lägga till tre nya stycken om kapitalism och socialism efter rad 82.

Avsnittet Arbete och gemenskap är skrivet för att ge en grundsyn som sedan kommer med i synen på alla olika maktstrukturer. Därför vill vi inte skriva in resonemangen om kapitalism och socialism här - de täcks istället senare i programmet.

Vi ser inte heller poängen med att upprepa det vi säger senare om de ekologiska kriserna här, av samma skäl. Vi resonerar kring varför vi undvikit det specifika begreppet "planetära gränser" i svaret till motion B255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** motion B 114, B 115, B 116 avslås

Svar till B 117, B 932, B 933, B 934, B 935, B 936, B 937, B 938

B 932, B 937, B 938, B 933, B 117, B 934, B 936 och B 935 har samtliga synpunkter på partiprogrammets struktur.

Motion B 932, B 937 och B 938 yrkar att partiprogrammet ska förkortas och göras mer koncist.

Motionerna B 932, B 933, B 117, B 934 och B 935 vill förändra dispositionen. B 932 och B 933 anser att det är viktigt att partiets ideologi redovisas tidigare i programmet och menar att "klassamhället och kapitalet" därför bör placeras tidigare i texten. B 936 vill också ge en tydlig och välformulerad bild av vad partiet står ideologiskt, men att detta ska ske genom att man omformulerar rubrikerna, så att partiets vision och förändringsidéer lyfts fram som en positiv motvikt till de problem som beskrivs.

B 934 anser snarare att programmet bör inledas med de kapitel som har störst allmänintresse "Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor", medan den ideologiska bakgrunden kan ligga längre bak för den som vill fördjupa sig. Motion B 935 är inne på liknande spår och anser att programmet ska fokusera på Vänsterpartiets politik för den som funderar på att bli medlem.

Det finns olika förslag på hur det ska gå till, såsom direkta förslag på redigeringar eller att den kommande programkommissionen får i uppdrag att bearbeta partiprogrammet.

Programkommissionen menar att partiprogrammet har en särart som ett ideologiskt dokument, dit en bredd av läsare vänder sig för att få en ökad förståelse och vägledning kring vilket parti vi är och varför, för att ta del av Vänsterpartiets syn på de stora frågorna, men även för att hämta inspiration och argument. Samtidigt fungerar det som ryggrad för Vänsterpartiets politiska projekt, som ska kunna ge vägledning i oväntade politiska situationer och lägga en grund som kan utvecklas i partiets studieverksamhet.

Partiprogram Motionssvar B

Samma text ska alltså fylla väldigt olika funktioner. Vi menar att flera av motionerna missar det, och föreslår förändringar som kanske skulle göra partiprogrammet bättre på en av funktionerna men på ett sätt som tappar andra funktioner.

Alla de här funktionerna leder förstås till att programmet behöver en viss längd. Förslaget är betydligt kortare än det nu gällande programmet, vilket framförallt blivit möjligt för att vi arbetat med att renodla dispositionen för att undvika att saker behöver upprepas. Vi kommer svara på många motioner med att det de vill ha in redan står med på annan plats, eller borde skrivas in på annan plats, för att undvika att samma saker står på flera ställen i programmet.

Programförslagets upplägg skulle brytas upp med flera av motionernas förslag, så vi vill gärna förklara lite kort hur det upplägget ser ut. Den som vill ha en mer ingående förklaring kan läsa det förljebrev vi släppte samtidigt med programförslaget, som finns på Vänsterpartiets hemsida.

Den första halvan av programförslaget innehåller en sammanhållen beskrivning av våra analyser och den väg vi vill ta framåt, som flätar ihop flera röda trådar. Den börjar med en marxistisk beskrivning av vad vi som människor faktiskt behöver och hur förändring går till. Därefter tar programmet upp flera olika hinder i samhället som krockar med de behoven och står ivägen för vår frigörelse.

Det följs upp av våra övergripande svar och strategier för hur vi ska ta oss vidare till ett bättre samhälle. Vi betonar att den är genom att bygga sammanhållning och skapa brett stöd för strategiska reformer vi kan ändra maktförhållandena och gå i en socialistisk riktning. Vi framhåller Vänsterpartiets roll som en aktör här och nu, som utgår från problem många kan känna igen sig i och visar på lösningar som finns inom räckhåll. Vänsterpartiet är ett rationellt svar på vår tids utmaningar, som har en tydlig idé om hur det går att bryta högerens dominans över dagordningen.

Den andra halvan utgörs av avsnitten i Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor, som beskriver varje politikområde mer ingående. Vi föreställer oss att våra förtroendevalda har anledning att ofta återkomma till denna del för vägledning i sitt politiska arbete. Vi tror att det blir mer användbart och ideologiskt stringent om det föregåtts av en ingående beskrivning av hur vi ser på samhällsutmaningarna och hur de hänger ihop.

De olika delarna i programförslagets disposition hänger alltså ihop med varandra. Vi uppskattar att flera motioner kommer med radikala förslag om att möblera om avsnitten, men resultaten skulle ett partiprogram som inte längre klarar av en eller flera av de funktioner det behöver fylla. Därför föreslår vi avslag på motionerna.

Vi vill också passa på här att lägga in ett tjugotal förslag på språkliga ändringar, som framförallt kommer från de medlemmar och partiföreningar som hörsammade vår uppmaning att tipsa oss om det. Stort tack för det, det har hjälpt mycket! Förutom det som finns här har de tipsen också lett till att vi kunnat föreslå språkliga förbättringar i de mer politiska svaren till andra motioner.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** motionerna B 932 B 938, B 933, B 117, B 934, B 936 och B 935 avslås
- att** på rad 14 ändra ”tyngden” till ”belastningen”
- att** på rad 42 ändra "kärlek" till "empati"
- att** på rad 188 ändra ”repression” till ”skuldbeläggning”
- att** på rad 221 ändra ”det” till ”enskilda kapitalintressen”
- att** på rad 223 ändra ”tar allt det politiska utrymme de kan köpa” till ”köper politiska tjänster och sänker standarden i viktiga verksamheter”
- att** meningen som slutar på rad 259 utökas med orden ”och växer upp”
- att** på rad 298 ändra ”omsorgsarbete” till ”betalt och obetalt omsorgsarbete”
- att** på rad 370 stryka ordet ”idag”
- att** på rad 468 ändra ”låste dem” till ”ledde till låsningar”
- att** på rad 791 ändra meningen till ”Varje steg mot full sysselsättning gör att människor står starkare på arbetsplatserna.”
- att** på rad 828 ändra ”insatser” till ”verktyg”
- att** på rad 842 ändra ”går mot” till ”går i riktning mot”
- att** på rad 885 ändra ”stadig röst” till ”en stadig röst”
- att** på rad 996 ändra ”de verksamheterna” till ”de två verksamheterna”
- att** på rad 1037 ändra ”en sänkning av heltidsnormen i arbetstidslagen” till ”en generell arbetstidsförkortning”
- att** på rad 1058 ändra ”kompensera för naturvärden” till ”kompensera för förlorade naturvärden”
- att** på rad 1180 ändra ”klok reglering” till ”genomtänkt reglering”
- att** på rad 1240 ändra ”dras till att” till ”föredrar att”
- att** på rad 1330 ändra ”i det ljuset” till ”i ljuset av den historien”
- att** på rad 1331 ändra meningen till ”en särskild medvetenhet om markanvändningens betydelse.”
- att** på rad 1346 lägga till ordet ”alla” efter ”ger”
- att** på rad 1364 lägga till ett kommatecken efter ”våldsbrottslighet”
- att** motion B 937 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 118

Motion B 118 vill att rad 85 stryks och ersätts av meningen ”Historien om alla hittillsvarande samhällen är historien om klasskamp”.

Som programmet lyfter fram i det berörda stycket så har historien präglats av en lång rad av klassamhällen. Detta har inneburit att några få har kunnat bygga upp makt och ägande på bekostnad av de som tvingats arbeta åt dem. Programmet för ett kronologiskt och översiktligt resonemang som mynnar ut i konflikten

mellan arbete och kapital i det moderna samhället. Konfliktperspektivet är sedan genomgående i hela programförslaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 118 avslås

Svar till B 119

Motion B 119 vill lägga till en egen skrivning på rad 87 efter ”makt och ägande” som lyder: ”Det är dessa arbetande människor som skapat och skapar alla nya värden, och allt kapital som samlats bygger på exploatering av andras arbete.” Detta för att framhäva att det är arbete som skapar värde och att kapital är ett resultat av exploatering.

I det av motionen berörda stycket om klassamhället och kapitalet lyfter programmet fram hur historien har präglats av klassamhällen där några få kunde bygga upp makt och ägande genom att tvinga andra att arbeta åt dem. I det moderna industrialiserade samhälle som präglas av en kapitalistisk dynamik står konflikten mellan arbete och kapital, där de som arbetar skapar värde som kapitalet sedan kan förfoga över. Att klassamhällen bygger på att några få drar alla fördelar av andras arbete görs alltså tydligt på många sätt i programmets skrivningar.

I programmet vill vi dock undvika upprepningar. Meningen på rad 86–87 uttrycker detsamma som motionen efterlyser fast med andra ord. Samma innebörd tas även upp senare i samma stycke på rad 104–108.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 119 avslås

Svar till B 120, B 121

Motionerna B 120 och B 121 efterlyser både en ändring av programmets skrivning på raderna 88–90. B 120 yrkar på att ersätta skrivningen ”... långt innan de demokratiska genombrotten” med ”... långt innan industrisamhället växte fram”. Detta för att tydliggöra den historiska kopplingen. Motion B 121 yrkar på att ändra begreppet miljardärer till att handla om förmögenheterna i stället. Detta för att inkludera även andra förmögenheter än miljardärernas.

Programmets skrivning syftar till att synliggöra en historisk process som har bäring än idag. Frukterna av exploateringen av andras arbete har skördats under flera århundranden och dagens rikaste är en del i denna historiska kedja. Programmet betonar därmed att den politiska demokratins genombrott i Sverige inte heller förmådde att helt bryta med exploateringen av andras arbete och koncentrationen av rikedom hos några få. Att ersätta programmets ”demokratins genombrott” med begreppet industrisamhället som motionen efterlyser skulle osynliggöra den politiskt viktiga poängen att den politiska demokrati som vi lever i är ett i led med feodala samhällen och slavekonomier då den fortsatt möjliggör koncentration av makt och rikedom i några få händer. De rikastes ställning i samhället är därför något i grunden djupt problematiskt för en modern demokrati vilket programmet vill synliggöra. Därför är skrivningen ”... långt innan de demokratiska genombrotten” viktigt för att förstå den historiska bakgrund vi lever och verkar mot idag.

Utöver det sker inte denna exploatering och förmögenhetskonzentration av osynliga makter utan av människor bakom dessa rikedomar vilket programmet exemplifierar med dagens miljardärer. Det är programkommissionens mening att det är viktigt att så ofta som möjligt förtydliga vilka det är som exploaterar och lever på andras arbete. Detta för att tydliggöra att dessa processer inte ligger utanför andra människors möjlighet att förändra.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motioner B 120 och B 121 avslås

Svar till B 122, B 123, B 124

Motionerna B 124, B 123 och B 122 vill på olika men delvis överlappande sätt göra tillägg på rad 91–94 för att framhäva kapitalismen.

Motion B 124 vill på rad 94 lägga till meningen: ”Ur detta föddes det kapitalistiska samhället, där det privata ägandet står i centrum för hela samhällsbygget”.

Motion B 123 vill ersätta programmets skrivning på rad 92 till och med 94 med en egen som lyder som följande: ”När människor började arbeta i utbyte mot en lön som inte motsvarade värdet av varorna och tjänsterna de producerade uppstod helt nya möjligheter till ekonomisk vinst för dem som ägde produktionen. De kunde bygga kapital som användes för att utöka produktionen. Ägandet började organiseras i bolag som konkurrerade med varandra i effektivitet, för att öka vinsterna och samla ett allt större kapital. Denna kapitalism trängde undan tidigare former för att organisera samhällets produktion.” Detta för att kort definiera kapitalismen och utvecklingen mot den.

Motion B 122 vill ersätta programmets ”industrisamhällets” på rad 91 med ”kapitalismens”.

Programkommissionen delar motionerna B 124 och B 123:s bild av att processen mot ett samhälle som mer och mer präglades av den kapitalistiska dynamiken kunde formuleras tydligare i programmet. Vi vill gärna att programmet kort beskriver hur det privata ägandet på många sätt står i centrum för samhällsbygget. Därför föreslår vi två tillägg om det.

Den förändringen talar också emot att förslaget till tillägg i motion B 122, för att inte det korta stycket på rad 91–94 ska börja och sluta med nästan samma innebörd och ordval.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 94 lägga till meningen "Den kapitalistiska dynamiken formade mer och mer av samhället"

att efter rad 108 lägga till ett nytt stycke: ”Deras behov av att höja sina vinstmarginaler och bygga upp sina maktpositioner ger dem starka intressen i hur hela samhället är uppbyggt. Det har format mycket av den moderna historien. Alla politiska rörelser som vill förbättra människors livsvillkor krockar på ett eller annat sätt med kapitalismens dynamik. Det gör att vitt skilda sakfrågor knyts samman i ett gemensamt intresse av att stärka de demokratiska krafterna och göra bättre vägval möjliga.” och inleda stycket därpå med ”Överklassen är...”

att motionerna B 122, B 123, B 124 anses besvarade med det ovan anförda

Svar till B 125

Motion B 125 yrkar på att skrivningen på rad 95–96 ändras till: "Den lade grunden för två nya samhällsklasser: en klass av kapitalägare även kallad borgarklassen som utgör kärnan i det vi talar om som överklassen och en klass av arbetare." Detta för att förtydliga begreppet kapitalägare.

Programkommissionen har valt att i allmänhet använda en bred uppsättning begrepp, som är tillräckligt intuitivt begripliga för att inte behöva en precis definition i själva partiprogrammet. I en studiecirkel är det bra diskussioner att föra, men Vänsterpartiet behöver inte som parti slå fast ett visst sätt att definiera olika ord.

Det leder också till att texten blir mer lättläst. Ser vi till det stycke motionen vill förändra, syns det tydligt att förslaget till tillägg hamnar i vägen för det övergripande resonemanget, som handlar om dynamiken mellan de två nya samhällsklasserna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 125 avslås

Svar till B 126

Motion B 126 yrkar på att ändra skrivningen på rad 95–96 till följande: ”Det lade grunden för två nya samhällsklasser: en klass av kapitalägare och en klass av lönearbetare. Den ena får sin inkomst genom ägande av kapital, den andra får sin inkomst genom att sälja sin arbetskraft. Den lönearbetande klassen består av såväl kroppsarbetare, som tjänstemän, anställda inom privat och offentlig sektor. Arbetarklassen utgör därmed en avgörande majoritet av befolkningen i dagens Sverige.” Detta för att enligt motionen bättre beskriva klassernas relation till varandra samt att tydliggöra arbetarklassens sammansättning idag.

Programkommissionen delar motionens mening att grundkonflikten i klassamhället ligger i konflikten mellan de som äger kapital och den breda gruppen människor som arbetar och således har gemensamma intressen gentemot kapitalägarna. Begreppet arbetare på rad 96 beskriver den historiska klassen som började organisera sig under industrisamhällets framväxt. Programmet beskriver därefter en bred arbetande klass som genom arbete skiljer sig från den kapitalägande klassen. Detta görs exempelvis på raderna 104–106. Det är ett medvetet val för att höja klassmedvetenheten och betona en bred sammanhållning mellan alla som arbetar utan att kategoriskt dela upp den arbetande klassen i olika beståndsdelar vilket skulle riskera att göra programmet mer exkluderande än inkluderande. Därför menar programkommissionen att programmet redan tillgodose de invändningar som motionen anför utan att varken fastna i specifika definitioner av de grupper den arbetande klassen består av. Partiprogrammet ska därutöver lyfta det allmängiltiga och övergripande, inte det empiriska och dagsaktuella. Därför bör hänvisningar till specifik statistik så som i "en avgörande majoritet av befolkningen i dagens Sverige" undvikas även om programkommissionen sympatiserar med motionens andemening.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 126 avslås

Svar till B 127

Motion B 127 yrkar på att lägga till följande mening sist på rad 103: ”Även om många människor idag äger kapital och aktier, är det bara ett fåtal som har kapitalet som sin viktigaste inkomstkälla. De allra, allra flesta i Sverige är beroende av att ha en anställning. Även de flesta företagare är helt beroende av inkomsterna av sitt eget arbete”.

Programförslaget beskriver redan precis det i meningen därpå, på rad 104.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 127 avslås

Svar till B 128, B 129, B 158, B 160, B 161, B 162, B 163

Motionerna B 128, B 129, B 158, B 160, B 161, B 162 och B 163 vill på liknande sätt ändra programmet skrivningar om motsättningen mellan arbete och kapital och om arbetarklassen på rad 103–112 samt på rad 146–198. Detta för att förtydliga dagens skiktningar i klassamhället och för att synliggöra arbetarklassen.

Programkommissionen delar motionärernas bild av klassamhällets komplexitet och det politiska i att uppmärksamma skiktningarna och dess utmaningar för organisering idag. Programmet framhäver därför splittringen av den arbetande klassen på rad 147–158 samt utmaningen och nödvändigheten av politisk organisering och sammanhållning på rad 640–650, 699–700 och 738–742, bland annat.

Partiprogram Motionssvar B

Det har varit viktigt för oss att utgå från ett marxistiskt förhållningssätt i synen på klass som framför allt handlar om klass som politiskt subjekt. Som en del strategin för sammanhållning har vi velat betona de breda gemensamma intressen de flesta delar. Vår utgångspunkt har varit att arbetarrörelsens politiska subjekt historiskt börjat i LO-grupper och att vi märker i den politiska praktiken hur brett det visar sig kunna bli.

På samma sätt som med andra sätt där människor delas upp, har vi samtidigt velat betona att vi behöver förstå skillnaderna mellan människor för att kunna bygga upp den breda sammanhållning vi hoppas på (rad 147, 651). Vi har försökt beskriva de skillnaderna utan att dra upp gränser mellan människor inom det politiska subjektet. Det handlar om att se skillnaderna mellan löntagare är ett stort, komplext fält och att betona bred sammanhållning som strategi.

Vi behöver en bred ingång till en starkare klassmedvetenhet, som börjar i konkreta, gemensamma problem snarare än i att kategorisera människor i grupper och betona vad de inte har gemensamt. Det blir ofta komplicerat så snart vi ser till enskilda människors roller i arbetslivet, historia och självförståelse.

Svårigheten att dra hårda gränser märks när B 160 till B 163 vill definiera arbetarklassen som att sakna möjlighet att försörja sig på annat sätt än att sälja sitt arbete. Det skulle nog alla tjänstemän också känna igen sig i. Samtidigt ska dessa senare i motionerna först skiljas ut från subjektet för att därefter få vara med eftersom deras villkor allt mer liknar arbetarklassen. Vi menar att den omvägen är onödig och snarare får fler att fråga sig om de hör hemma i Vänsterpartiet.

Motionerna B 160 till B 163 vill definiera arbetarklassens särskilda potential genom sin ofta kritiska position i för att samhället ska fungera. Men känner alla i LO-yrken igen sig i den beskrivningen? Och gäller inte det också barnmorskor eller lärare? Vi tycker att det finns en poäng med att synliggöra LO-arbetares potentiella makt, vilket görs på rad 628, där det inte väcker sådana frågor.

Vänsterpartiet har genom Strategidokumentet, som antogs på kongressen 2020, redan tagit på sig uppgiften att samla fler LO-arbetare, att lyfta fram kollektivets villkor och att bättre synliggöra våra många företrädare inom dessa yrken, för att nämna några. Det här förslaget till partiprogram fortsätter den strävan genom att sätta ett tydligt fokus på just konflikten mellan arbete och kapital. Det är ett projekt för att bygga upp människors klassmedvetande. När mer av samhällets dagordning handlar om vanligt folks villkor och motsättningar gentemot kapitalets aktörer, hamnar också LO-kollektivet i centrum.

Det blir ofta långt enklare när vi istället diskuterar vilka vägar framåt vi har gemensamma intressen av. Det är i den änden ett samlande synliggörande börjar, inte genom att forcera in folk i kategorier eller att framhäva den ena. Eller som Strategidokumentet slår fast: "Vi vill inte bredda vänstern åt ett håll genom att stänga dörrar för andra."

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 128, B 129, B 158, B 160, B 161, B 162 och B 163 avslås

Svar till B 130

Motion B 130 yrkar på att infoga "å ena sidan" på rad 105. Detta för att tydliggöra uppdelningen av makt som skrivningen på raderna 104–106 handlar om.

Programkommissionen menar att den uppdelning av makt som ligger till grund för grundkonflikten i klassamhället tydliggörs väl i programmet. Vi anser att formuleringen "å andra sidan" inte nödvändigtvis behöver föregås av ett "å ena sidan" för att motsättningen ska bli tydlig.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 130 avslås

Svar till B 131

Motion B 131 yrkar på att lägga till en skrivning på rad 106 efter "... de stora företagen" som lyder: ", och de som huvudsakligen försörjer sig av kapitalinkomster." Detta för att tydliggöra att konflikten står mellan de som försörjer sig på arbetsinkomster och de som huvudsakligen försörjer sig på kapitalinkomster.

Programkommissionen menar att tyngdpunkten i beskrivningen av klassamhällets grundkonflikt måste ligga på att det är kapitalet som är beroende av människors arbete och det värde som skapas genom det. Den kapitalinkomst som ett fåtal kan ta ut är resultatet av andra människors arbete. Det är en central utgångspunkt för att förstå klassamhällets maktstruktur och de politiska möjligheter för frigörelse som trots allt kommer med den. Detta beskrivs väl på raderna 109–112. Det tillägg som motionen efterlyser skulle kunna förstås som om kapitalinkomster ligger utanför grundmotsättningen mellan de som arbetar och skapar värde och de som äger de stora företagen. Programmets beskrivning tydliggör väl skiljelinjen mellan flertalet arbetande och värdeskapande människor och det fåtal som äger de stora företagen och som därmed kan försörja sig på kapitalinkomster skapad genom andra människors arbete. Med tanke på programmets längd bör tillägg som inte bidrar till en bättre förståelse eller läsbarhet undvikas.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 131 avslås

Svar till B 132

Motion B 132 yrkar på att lägga till en mening på rad 109 som lyder: "Privatiseringarna av välfärden har medfört att dessa motsättningar nu även finns inom det offentliga. Kapitalägare gör vinster på bekostnad av välfärdsarbetarna som kollektiv. Detta, tillsammans med sänkta skatter för de rikaste, skapar sämre förutsättningar för vård, skola och omsorg." Detta för att synliggöra att intressekonflikten mellan de som arbetar och skapar värde och de som äger de stora företagen inte enbart återfinns i det privata näringslivet.

Programkommissionen delar motionens bild av privatiseringens konsekvenser i och med att kapitalet har tagit en allt större roll i det offentliga. Det ska dock betonas att detta inte enbart har drabbat välfärden utan även infrastruktur, bland annat. Hur välfärden riskerar att urholkas av exempelvis marknadsskolan och privata företag i vård och omsorg samt hur välfärden borde styras fritt från vinstmaximeringens och kapitalets grepp förklaras väl senare i programmet bland annat i kapitlet "Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor", särskilt på raderna 1092 - 1148. Programkommissionen menar därför att programmet redan väl tillgodoser motionens andemening och att större tillägg ska undvikas för att hålla programmets text kort och koncist.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 132 avslås

Svar till B 133

Motion B 133 vill ändra i programmets skrivning på rad 109–112 så att den istället lyder: "De är helt beroende av det arbete vi utför, och det ger oss makt som klass. Det ligger i deras intresse att försöka hålla tillbaka den makten och insikten. Arbetarrörelsens uppgift är tvärtom att organisera den till en kraft som utökar demokratin och förändrar samhället i socialistisk riktning." Detta för att betona att målet med organisering är ett demokratiskt och socialistiskt samhälle.

Programkommissionen håller med motionen om att det borde framgå tydligare i det berörda stycket att arbetarrörelsen har drivit på socialistiska lösningar på samhällsproblem. Vi tänker att det görs bäst tidigare i avsnittet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 101 ändra orden "bättre arbetsvillkor" till "socialistiska lösningar".

att motion B 133 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 134

Motionen vill ersätta begreppet förhandlingsstyrka i programmet med andra begrepp.

Begreppet förhandlingsstyrka är en del av en serie resonemang i programförslaget om hur förändring blir möjligt. Vi har velat ge materialistiska svar på varför radikala förslag kan eka tomt i en politisk situation, för att sedan visa sig vara sprängstoff i en annan.

Löntagarfonderna är ett bra exempel på det. De tunga skälen till att det förslaget kom så långt handlade om saker som att en bred arbetande klass stod samlad organisatoriskt, att politiken drivit fram full sysselsättning och att människor levde i en ny ekonomisk och social trygghet. Decennier av framsteg för arbetarrörelsen hade byggt upp en förhandlingsstyrka som på många sätt blev självförstärkande. Den användes i allt från vilda strejker till centrala avtal och politiska initiativ.

Vad kan Vänsterpartiet göra idag för att skapa liknande situationer i framtiden? Programförslaget är ett försök att svara på det. Det innehåller inga nya fräsiga reformförslag, men det innehåller en stark betoning på att vinna strategiska ekonomisk-politiska segrar som bygger förhandlingsstyrka, makt och hopp.

Programkommissionens avsikt med att använda begreppet förhandlingsstyrka är alltså helt annorlunda än den tolkning motionen gör i brödtexten. Vi ser det som ett begrepp som i bred mening fångar den makt vi har genom att andra är beroende av vårt arbete. Det är smalare än begreppet makt, som också innefattar t ex den makt vi har genom vår rösträtt, men det kan användas också om många av de situationer motionen tar upp.

Är vi så utbytbara och oorganiserade att företaget inte känner att de behöver komma till förhandlingsbordet överhuvudtaget är det ett bra exempel på låg förhandlingsstyrka. Står vi så starka att vi kan gå i vild strejk och företaget svarar med att acceptera kraven utan förhandling, är det ett bra exempel på hög förhandlingsstyrka.

Det vi vill beskriva med ordet förhandlingsstyrka är en potentiell makt. Genom organisering kan vi realisera mycket mer av den potentiella makten och det går också som en röd tråd genom programmet. Däremot stämmer det inte att, som i motionen, makten uppstår först med organisering. En av de skillnader mellan LO-arbetare och tjänstemän vi velat sätta fingret på (rad 148) är att den som inte är lika lätt utbytbar kan förhandla till sig en rimligare lön på egen hand – och det skapar skilda erfarenheter mellan människor vi behöver överbrygga. Att arbete ger en viss makt även utan organisering syns också i hur reallönerna kunnat öka i länder och yrken med närmast obefintliga fackföreningar (om än inte alls så mycket som de hade kunnat göra annars).

Vi behöver ett specifikt ord för att knyta ihop de resonemang om det här som finns över hela partiprogrammet. Ett exempel på det är trygghetssystemen: vi vill förklara varför den konflikten är så viktig både för oss och för borgarklassen, genom att prata om hur starka socialförsäkringar ger oss förhandlingsstyrka. Ett annat exempel är rasismen: att högern är så inne på att slå sönder förhandlingsstyrkan för vissa människor genom att t ex inte ge dem riktiga uppehållstillstånd beror till stor del på att det i nästa led sänker de allra flestas förhandlingsstyrka.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 134 avslås

Svar till B 135

Programkommissionen föreslår ett förtydligande om begreppet förhandlingsstyrka i svaret till motion B 370 m.fl. Vi vill använda det som ett brett begrepp, som vi beskriver i svaret till motion B 134. Med förhandlingsstyrka vill vi betona den potentiella makt som kommer av att vi organiserar oss och att vi förbättrar vårt förhandlingsläge genom att flytta fram våra positioner. Den starkaste utfästelsen av det är naturligtvis då vi inte ens behöver möta kapitalägarna vid förhandlingsbordet för att vi ska kunna genomföra det vi vill, men då lär också ord som kapitalism inte längre vara särskilt relevant för att beskriva samhället.

Det går att tänka sig väldigt olika historiska skiften från kapitalism till något bättre. Programkommissionen har valt att fokusera på hur vi tar oss i den riktningen snarare än att försöka slå fast framtidens konflikter.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 135 avslås

Svar till B 136

Motion B 136 vill göra ett tillägg efter rad 112 och före 113 för att förtydliga att kapitalet behöver grupper som lierar sig med kapitalet utan att själv vara kapitalägare.

Det vi vill beskriva i den mening på rad 10–13 motionen citerar är att de som arbetar med t ex att producera bilar skulle kunna arbeta med omställningen till eldrivna bilar, men ofta sätts i arbete med att producera samma gamla förbränningsmotorer eftersom vinstintresset krockar med samhällsintresset. Det handlar alltså inte om motionens tema.

I stycket om överklassens politiska roll på rad 226–251 beskriver programmet hur kapitalets ekonomiska makt blir till politisk makt genom exempelvis tankesmedjor, lobbyister och högerpartier. Vi tänker att det ger en mycket tydligare bild av vad vi pratar om än motionens textförslag, som vi inte tycker blir riktigt sammanhängande.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 136 avslås

Svar till B 137, B 159

Motionerna B 159 och B 137 yrkar på att ändra rubriker för att betona Vänsterpartiets visioner redan där. Motion Motion B 137 vill ändra programmets rubrik på rad 113 till ”Samförstånd och inflytande på arbetsplatserna”. B 159 vill ändra programmets ”Arbetarklassen och det skiktade samhället” till ”Arbetarklassen och det jämlika samhället utan klyftor” på rad 146.

Programkommissionen delar motionernas bild av vikten att lyfta Vänsterpartiets positiva visioner gentemot kapitalets intressen och de hinder överklassen bygger upp för människors frihet och trygghet. Programmet följer en tydlig disposition där de inledande ansnitten Inledning och Arbete och gemenskap beskriver den övergripande vision om sammanhållning samt den politik som krävs för att bygga ett samhälle som är till för människorna, inte kapitalet och vinstmaximeringen. De inledande styckena följs av det som hindrar oss från att redan idag lever i ett sådant samhälle. De rubriker som motionerna vill ändra är del av detta större kapitel som beskriver ”frihetens hinder”. Här tydliggörs vad som står i vägen för människors frigörelse från kapitalets bojar. Programmets sammanhängande beskrivning av hur visioner om ett bättre samhälle står emot en rådande verklighet där kapitalet har för stor makt att hindra frigörelse skulle bli otydlig med motionernas ändring. Därför bör en ändring av rubrikerna undvikas.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 137 och B 159 avslås

Svar till B 138, B 139

Motionerna B 138 och B 139 efterlyser på liknande sätt en ändring av stycket på raderna 113–124. Motion B 138 vill ändra rubriken till "Kortsiktighet och enögdhet" samt stryka stycket på raderna 114–123 helt för att sedan ändra formuleringen på rad 124 med en egen skrivning som lyder: "Ett grundläggande problem med ägandeformer som bygger på vinstmaximering är deras kortsiktighet och enögdhet. Från ett samhällsperspektiv är det en enorm..." som ska följas av programmets formulering i resten av stycket.

Motion B 139 vill stryka raderna 114–123. Detta för att fokus ska läggas på problembeskrivningen av vinstmaximeringen och dess konsekvenser på samhället.

Vinstmaximeringen är ett stort problem för samhället och människor. Det beskrivs väl i det stycke motionerna hänvisar till. Hur vinstmaximeringen hindrar oss från att bli delaktiga och nyttja vår fulla kompetens, skadar ekosystem och samhällsekonomi och bygger på att belöna det kortsiktiga vinstintresset före samhällsnytta blir ännu tydligare om det ställs emot en alternativ vision. Denna vision är arbetsplatser med bra sammanhållning, trygghet och där människor kan och vill ta egna beslut och siktar på gemensamma mål. Sådana arbetsplatser leder även till ett bättre samhälle. Programmets skrivning på rad 114–123 beskriver tydligt denna motsättning mellan det som borde vara det självklara och det som står emot att vi har trygga och produktiva arbetsplatser. Att ta bort dessa rader skulle försvaga beskrivningen av vinstmaximeringens konsekvenser och dölja att alternativ är möjliga och eftersträvansvärda.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 138 och B 139 avslås

Svar till B 140, B 141, B 142

Motionerna B 140, B 141 och B 142 efterlyser alla en ändring av programmets formulering "efter eget huvud" på rad 115. Motion B 140 vill att formuleringen ersätts av en egen formulering som lyder "att nyttja sin fulla kompetens" istället. Motion B 141 vill ersätta "efter eget huvud" med ordet "gemensamt". Motion B 142 yrkar på att ersätta programmets formulering med "självständigt och tillsammans".

Programmets skrivning på rad 115 betonar att visionen för bra arbetsplatser hänger ihop med att människor som arbetar där har friheten att lösa problem utifrån egna beslut och den egna kompetensen. Formuleringen "efter eget huvud" betonar att det handlar om just de egna val och beslut till skillnad från att blindt behöva följa chefernas eller ägarnas vilja. Motionernas förslag betonar delvis andra aspekter som programkommissionen menar bör undvikas i den berörda raden för att bibehålla kopplingen mellan visionen om egna beslut och kompetens och vinstmaximeringens behov på kapitalets styrning och exploatering av andra människors arbete.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 140, B 141 och B 142 avslås

Svar till B 143, B 144

Motionerna B 144 och B 143 efterlyser på liknande sätt att en mening infogas efter programmets skrivning på rad 122. Detta för att synliggöra problemet med olika löner för samma arbete på samma arbetsplats.

Programkommissionen delar motionernas bild av att det är ett stort problem med olika lönenivåer för liknande arbetsuppgifter och att det är svårare att driva lika lön för lika arbete när individuell lönesättning råder. Programmet lyfter därför de skilda världar som kommer ur en ojämn förhandlingsposition mellan

Partiprogram Motionssvar B

människor utförligt på andra ställen, bland annat på rad 147–153. Raderna 1022–1025 betonar därutöver betydelsen av fackföreningsrörelsens möjligheter att stå upp för löntagarnas positioner gentemot kapitalet. Programkommissionen anser därför att motionernas krav redan tillgodoses i programmet. Ytterligare tillägg kring samma ämne ska undvikas med tanke på programmets längd och läsbarhet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 144 och B 143 avslås

Svar till B 145

Motion B 145 vill att meningen på rad 127–130 som börjar med ”För det enskilda...” och slutar på ”skapa bra arbetsplatser” tas bort. Detta för att fokus inte ska läggas på enskilda företag.

Programkommissionen menar att ägandet och därmed ägandeformer är grundläggande för att förstå kapitalismens dynamik och därmed alternativ till den. Det berörda stycket betonar konflikten mellan samhällsnytta och ägandeformer som drivs av vinstmaximering. Att programmet framhäver det enskilda företagets drivkrafter är för att det är där vinstmaximeringen och därmed kapitalismens dynamik omsätts i praktisk handling och blir verklighet i människors vardag och för samhället. Skillnaden mellan samhällsperspektiv som ser till helheten och det snäva fokus enskilda vinstmaximerande företag har, blir då särskilt tydlig.

Skulle vi stryka den ena av de två meningarna tappar vi den jämförelse stycket handlar om.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 145 avslås

Svar till B 146, B 266

Motion B 146 vill att programmets formulering ”aktiebolag” på raderna 130, 210, 408 och 433 ska bytas ut mot formuleringen ”vinstdrivande företag”. Motion B 266 vill att ordet ”aktiebolag” på rad 408 stryks och ersätts med ordet ”bolag”.

Vi har medvetet använt ordet aktiebolag på de här ställena, eftersom vi vill göra poänger som är tydligare för ett aktiebolag än för t ex ett litet företag som drivs av sina ägare. Den som äger ett vinstdrivande företag måste inte vinstmaximera i precis varje läge, utan kan t ex ge lite pengar till det lokala fotbollslaget för att hen känner tränaren, även om utdelningen i form av marknadsföring egentligen är väldigt skral. Ett aktiebolag är däremot en konstruktion där vinstmaximering alltid är slutmålet.

När vi t ex skriver att aktiebolagen ”omöjligen” kan ta verkligt ansvar (rad 408) gör vi alltså en poäng som inte är rakt av överförbar till alla vinstdrivande företag, åtminstone inte i samma starka form. Samma sak med att de ”inte är gjorda för att lyfta blicken och se de större konsekvenserna av sina beslut” (rad 130) - det är särskilt sant för bolagsformer där vinstmaximeringen är juridiskt bindande.

Naturligtvis finns de här problemen i andra sorters företag också, men genom att vara specifika på de här ställena kan vi dra argumenten till sin spets utan att öppna för invändningar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 146 och B 266 avslås

Svar till B 147

Motion B 147 vill ersätta stycket på rad 132–137 med texten ”En sådan kortsiktighet kan leda till förstörda ekosystem eftersom det inte ökar företagets lönsamhet men kan utgöra ett hot mot en hållbar utveckling. Med gemensamma ägandeformer underlättas kunskapsutbytet till nytta för hela samhället.”

Partiprogram Motionssvar B

Styckets funktion i avsnittet är att ge tre exempel på problem som kommer ur enögd vinstmaximering: förstörda ekosystem, inlåst kunskap och resursslöseri. Vi ser det som ett tydligt stycke. Motionens textförslag har en oklar syftning i första exemplet, vänder det andra exemplet till ett reformförslag och stryker det tredje exemplet. Det skulle bryta det resonemang som fortsätter i stycket därpå.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 147 avslås

Svar till B 148

Motion B 148 vill ändra programmets skrivning på rad 132 från ”Den enögdheten kan driva dem att förstöra ekosystem ...” till ”Den enögdheten driver dem att förstöra ekosystem ...”. Detta för att tydliggöra att vinstmaximeringen förstör ekosystem utan att det är ett bland flera alternativ.

Att vinstmaximering ofta leder till resursslöseri och därmed även till en stor påfrestning på bland annat ekosystem är ett faktum som programmet väl beskriver. Till skillnad från inlåst kunskap och resursslöseri i form av exempelvis marknadsföring som programmet lyfter på de rader som följer motionens berörda mening så leder vinstmaximering dock inte alltid till förstörda ekosystem. Det finns exempel på aktiebolag som kan bedriva verksamhet utan en direkt påfrestning på ekosystem så länge det är det som är mest lönsamt för dem. Det som programmet däremot betonar är just att aktiebolag väljer att förstöra ekosystem ifall detta visar sig leda till större lönsamhet. Programmets skrivning är viktig då den betonar och synliggör vinstmaximeringens prioriteringar och dess konsekvenser.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 148 avslås

Svar till B 149

Motion B 149 vill lägga till begreppet biologisk mångfald på rad 132 samt ändra i skrivningen på rad 132–134 så att ordet framtiden blir till ”framtida generationers liv på denna planet”.

Programkommissionen delar motionens bild av den biologiska mångfaldens betydelse för fungerande ekosystem. I det berörda stycket beskriver programmet de negativa konsekvenserna för just ekosystemen samt resursslöseriet i vinstmaximerandets kölvatten. Biologisk mångfald är en förutsättning för fungerande ekosystem. Programkommissionen anser att skrivningen om risken för att ekosystem förstörs av vinstmaximeringens enögdhet därmed även inbegriper biologisk mångfald. Det berörda stycket är dessutom en övergripande beskrivning av problemen med vinstmaximerande ägandeformer som destabiliserar samhället och ekosystem på många olika sätt. Denna beskrivning följs sedan upp av djupare analyser kring ekologiska kriser på andra ställen i programmet exempelvis på raderna 384–479. Ett tillägg likt den motionen efterlyser skulle inte förbättra läsbarheten eller förståelsen för vinstmaximeringens påverkan på ekosystem.

Programmets användning av ordet ”framtiden” kan inte läsas på annat sätt än att den även innefattar framtida liv på vår planet. Med tanke på läsbarheten och programmets längd bör längre omskrivningar med samma innebörd undvikas.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 149 avslås

Svar till B 150, B 151, B 152, B 153, B 154, B 155

Motionerna B 153, B 152, B 151, B 150 och B 154 yrkar alla på liknande och delvis överlappande sätt att skrivningen ”klokare ägandeformer” på rad 140 ska ändras. Motionerna B 153, B 152 och B 154 efterlyser

Partiprogram Motionssvar B

att ersätta programmets ”kloka ägandeformer” med skrivningen ”demokratiska ägandeformer” respektive ”mer demokratiska ägandeformer”. Motionerna B 151 och B 150 yrkar på att ersätta programmets skrivning med ”gemensamma och demokratiska ägandeformer”.

Motion B 155 efterlyser ett tillägg till samma rad med lydelsen ”i ett socialistiskt system”.

Programkommissionen delar motionernas bild av att demokratiska och gemensamma strukturer är viktiga beståndsdelar för att ägandeformer ska fungera bra och bättre än i dagens samhälle. Därför lyfts det gemensamma ägandet och demokratiska processer och strukturer i ägandet i synnerhet på flera ställen i programmet, exempelvis på raderna 958–1004 och 1040–1044.

Programkommissionen menar att skrivningen ”kloka ägandeformer” betonar det som är viktigast: att verksamheten ska fungera så bra som möjligt för såväl de anställda som för samhällsekonomin och samhället i stort. Demokrati är som sagt viktigt i detta men kan exempelvis betyda antingen mer lokal eller central styrning. För att betona att Vänsterpartiets utgångspunkt i dessa vägval är praktisk lyfter programmet skrivningen kloka ägandeformer. Kloka ägandeformer är de som visar sig fungera bra i de givna situationerna vilket redan gäller i ett system som inte kan beskrivas som socialistiskt – exempelvis dagens samhälle. Att förändra systemet är att arbeta för fler ägandeformer som bryter med kapitalismens strukturer och dynamik. Kloka ägandeformer är viktiga steg i den riktning som behöver tas innan samhället kan kallas socialistiskt.

Programkommissionen menar att den ingången ger Vänsterpartiet bättre förutsättningar för att utmana den borgerliga hegemonin. Programmet grundar systematiskt i att beskriva människors och samhällets faktiska behov och hur verksamheter behöver svara på dessa. När vi visar hur kapitalets ägandeformer är till för helt andra behov blir också våra lösningar det fullt rimliga alternativet. Inte bara för att det är rättvist, utan för att det är klokt. Det gör våra argument för demokratiskt och gemensamt ägande mycket tyngre.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 153 B 152, B 151, B 150, B 154 och B 155 avslås

Svar till B 156

Motion B 156 yrkar på att ersätta meningen på rad 144–145 med en egen formulering som lyder: ”Samhällen där människor bemöts med respekt på sina arbetsplatser agerar mer långsiktigt och utifrån vad som är bra för vanliga människor”. Detta för att förtydliga vad som menas med programmets skrivning att samhällen där människor möts med respekt på sina arbetsplatser fungerar långt bättre.

En ekonomi där kortsiktigt vinstintresse går före allt annat leder till flera och delvis storskaliga problem: förutom miljöförstörelse och andra ekologiska kriser även att många människor sliter ut sig i ett system som vill göra de flesta utbytbara. Det är inte bara tragiskt för de enskilda berörda utan även för hela samhället: det hindrar människor från att fullt ut använda sin drivkraft och vara delaktiga i det vi skulle kunna skapa gemensamt. Med arbetsplatser där människor möts med respekt och där utrymme finns för återhämtning, trygghet och vidareutveckling skulle vi få ett samhälle som fungerar bättre än det vi har idag. Skrivningen ”långt bättre” på rad 145 ska därför läsas i jämförelse med en ekonomi och ett samhälle där motsatsen till vår vision råder och som beskrivs i stycken som föregår raderna 144–145. Jämförelsen är viktig för att betona betydelsen av ett annat sätt att organisera arbetsplatser och ekonomi på.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 156 avslås

Svar till B 157

Motion B 157 yrkar på att göra ett tillägg till stycket som börjar på rad 138. Detta för att synliggöra underfinansieringen av offentlig verksamhet och dess förödande konsekvenser för välfärden de senaste decennierna.

Programkommissionen delar motionens bild av en välfärd som delvis har raserats genom konstant underfinansiering de senaste decennierna. Vikten av stora investeringar för en fungerande välfärd och goda villkor och bra arbetsmiljö även i offentlig verksamhet lyfts därför på flera andra ställen i programmet exempelvis på raderna 1101–1104. Programmet betonar dock det som ska vara vägledande framöver för att bygga ett samhälle som fungerar bra för alla – det vi vill och bör göra. Dessa skrivningar bör kunna läsas utan problem i flera år framöver och ska därför så långt det går undvika hänvisningar till mer dagsaktuella politiska företeelser och debatter.

Motionens tillägg är viktigt att ha med sig i konkreta politiska förslag i kommuner, regioner och i riksdagen men ska undvikas i programmet där vi i stället riktar blicken mot hur vi vill organisera välfärden och det offentliga oavsett hur statsbudgeten har sett ut de senaste åren.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 157 avslås

Svar till B 165, B 166

Motionerna B 166 och B 165 yrkar på att ändra programmets skrivning ”arbetande klass” till arbetarklass på rad 156. Detta för att begreppet arbetarklass ses som en bättre benämning.

Klasssamhället delar upp oss människor på grunder som vi som socialister vill ändra på. Historiskt sett så har det varit arbetare i LO-yrken som var först med att driva på stora omvälvningar i samhället mot demokrati, större folklig makt och socialistiska välfärdslösningar. Kapitalet och dess politiska företrädare i högerpartierna har alltid arbetat för att förhindra att alla de som arbetar i ett samhälle ser sina gemensamma intressen och går ihop mot kapitalets exploatering och högerpolitikens klasspolitik. I en tid där kapitalet fortsätter att växa sig starkt väljer därför programmet att lyfta betydelsen av sammanhållningen oss arbetande människor emellan. Klassmedvetenheten måste öka bland alla oss som skapar värde i samhället och som exploateras av kapitalet. Det betyder att det är viktigare att betona gemenskapen och sammanhållningen i den arbetande klassen än att befästa uppdelningen i mindre grupperingar som har svårare att se sina gemensamma intressen. Detta förstärker även konfliktlinjen mellan flertalet människor och kapitalet. Programkommissionen menar därför att ”arbetande klass” är en viktig formulering för att stärka idén om klassgemenskap och bred organisering mot kapitalet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 166 och B 165 avslås

Svar till B 167

Motion B 167 vill lägga till en skrivning i slutet på rad 158 för att framhäva betydelsen av internationell solidaritet och organisering mot kapitalet.

Programkommissionen håller med motionen om betydelsen av internationell solidaritet för att organiseras mot kapitalet. Därför framhäver programmet detta bland annat i stycket från rad 480, särskilt på raderna 520–522. Men det ska också betonas att programmets skrivning i det berörda stycket inte står i motsats till

Partiprogram Motionssvar B

motionen utan tvärtom beskriver betydelsen av organisering för en starkare position gentemot kapitalet i allmänna termer. Det är ett medvetet val för att betona det generellt viktiga i att människor går ihop för gemensamma intressen oavsett om det sker lokalt, nationellt eller internationellt. Programkommissionen ser därför inte något behov av att lägga till den internationella dimensionen just här.

Motionens förslag till tillägg beskriver också den internationella solidariteten på ett sätt som får det att låta som att globala fackliga strejker är ett vanligt fenomen, när det i verkligheten tvärtom varit väldigt svårt att få den sammanhållningen att fungera. Det finns flera viktiga exempel på det, t ex i Teslastrejken, men de är också viktiga just för att de är ovanliga.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 167 avslås

Svar till B 168

Motion B 168 efterlyser en ändring på rad 162–163 så att meningen lyder som följande: ”Ju tryggare och friare vi är, desto större hot utgör vi mot kapitalismen”.

Att vara ett hot mot kapitalismen kan kännas väldigt långt borta för de allra flesta människor. Att här och nu förhandla fram rätt till betalda raster, högre helgersättning eller kortare arbetstider är däremot något de flesta kan relatera till. Att vara fria och trygga gör det enklare att tvinga kapitalet att gå med på våra krav. Då förskjuts styrkeförhållandena åt vårt håll.

Programkommissionen har velat lyfta just processen för utvecklingen i samhället där konflikten mellan arbete och kapital är central. Detta för att inte mystifiera kapitalismen utan att konkretisera kapitalet så mycket det går och för att beskriva den politiska processen för ett alternativ till kapitalets intressen på ett så relevant sätt som möjligt för människor.

Genom att använda ordet förhandlingsstyrka här knyter vi också ihop den tråden med andra ställen i programmet där vi beskriver liknande mönster i maktförhållandena.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 168 avslås

Svar till B 169

Motion B 169 vill ändra en formulering på rad 171–176 i syfte att förtydliga arbetslöshetens konsekvenser för både produktionen, människor och den arbetande klassens förhandlingsstyrka.

Programkommissionen håller med motionen om stycket kan formuleras bättre. Det har varit viktigt för oss att ta upp att borgarklassen vill se en viss arbetslöshet trots att det leder till lägre produktion, eftersom det bryter med den bild de vill ge av sin egen politik. Det handlar om att förstå deras perspektiv. Det går att göra den poängen utan att öppna för den kritik motionen tar upp. Samtidigt kan vi knyta an bättre till stycket innan, som påbörjar det här resonemanget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att ändra stycket på rad 171–176 till: "Det var viktigt för kapitalägarna att bryta med det och tvärtom normalisera en hög arbetslöshet. Trots det ofattbara slöseri med människors arbetsförmåga det inneburit, har det lönat sig för dem eftersom makten på arbetsplatserna förskjutits till deras fördel.

Från deras perspektiv kan lägre produktion vara ett pris värt att betala för att säkra en mer orättvis fördelning av kakan."

att motion B 169 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 170, B 171, B 179, B 180, B 192, B 193, B 194, B 196, B 197

Motionerna B 171, B 180, B 179, B 197, B 192, B 193, B 170, B 194 och B 196 vill på olika sätt och på olika ställen i programmet ersätta programmets val av begrepp så som överklass, ekonomisk elit och borgarklass med egna formuleringar.

Programkommissionen har valt att i allmänhet använda en bred uppsättning begrepp, som är tillräckligt intuitivt begripliga för att inte behöva en precis definition i själva partiprogrammet. Programkommissionen sympatiserar med motionärernas synpunkter men menar samtidigt att programmets skrivningar fungerar bra så som de är.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 171, B 180, B 179, B 197, B 192, B 193, B 170, B 194 och B 196 avslås

Svar till B 174

Motion B 174 yrkar på att göra ett tillägg på rad 183 som lyder: "Därför vill Vänsterpartiet förstatliga bankerna och höja bolagsskatten". Detta för att framhäva konkreta förslag för förändring i det berörda stycket.

Programkommissionen delar motionens bild av att en reglering av banker och storföretag kan vara viktiga styrmedel framöver för att förändra maktförhållandena till flertalets fördel. Dock hävdar programkommissionen behovet av ett partiprogram som går hand i hand med Vänsterpartiets politiska praktik. Till skillnad från ett förstatligande av bankväsendet finns just nu öppningar för förslag om att avskaffa marknadsskolan. Det är genom att genomföra det, med stöd av en bred opinion, som vi öppnar dörren till att fortsätta med fler områden. Vilka förslag som är strategiskt kloka att lägga fram behöver bero på situationen och är därmed mycket mer konkret än programmet bör vara. I en kris där bankerna kräver statliga garantier kan vi använda det som ingång exempelvis och i de situationerna behöver vi kunna gå fram med specifika förslag som är anpassade till den verklighet som då råder. Ett partiprogram som i stället är väldigt konkret och specifikt med ett helt annat förslag är inte ett stöd i det arbetet och öppnar upp för motståndare att skifta fokus från det vi vill prata om till något annat. Partiprogrammet behöver ge Vänsterpartiet utrymme att välja våra strider samtidigt som det ger en tydlig riktning. Programmet ska ge en ram för vårt agerande men inte peka ut konkreta förslag ägnade åt specifika situationer. Därför bör skrivningen i programmet inte ändras.

Se även svar på motion B 464.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 174 avslås

Svar till B 175, B 176

Motionerna B 175 och B 176 vill båda lägga till begreppet "landsbygd" på rad 184. Detta för att förtydliga att processerna som nämns i stycket till stor del även drabbar landsbygden.

Programkommissionen håller med motionerna om att landsbygden bör nämnas i sammanhanget och föreslår därför en förändring.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att begreppet ”småorter” ersätts av begreppet ”landsbygden” på rad 184 så att hela meningen på rad 184–186 lyder som följande: ”Stadsdelar, förorter, bruksorter och landsbygden lämnas med färre möjligheter till utveckling när människor görs utbytbara och arbetslösa.”

att motionerna B 175 och B 176 anses besvarade med det ovan anförda

Svar till B 177

Programkommissionens bild är att bruksorter är ett levande begrepp, men det kan förstås användas olika mycket på olika håll.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 177 avslås

Svar till B 178

Motion B 178 vill göra tillägg med egna formuleringar på rad 184–190 för att förtydliga att det som hänt på de platser som räknas som är att välfärden har monterats ned och att det har lett till ökad ojämlikhet i samhället.

Programmet beskriver på rad 184–190 hur vissa delar av landet särskilt drabbas av ett samhälle som gynnar kapitalet men där människor och lokalsamhällen lämnas i sticket. Det exemplifieras med stängda skolor och avsaknaden av annan samhällsservice på rad 186–187. Samtidigt dras de välbärgade till egna områden och befäster därmed ojämlikheten i samhället även geografiskt. Att det finns ett politiskt intresse hos överklassen för att det ska bli så beskrivs sedan på rad 191.

Programkommissionen har haft som ambition att skriva ett program som hänger ihop och som är lättläst. Motionen nämner naturligtvis viktiga omständigheter men programkommissionen menar att motionens tillägg mest skulle upprepa det som programmet redan beskriver. Det bör undvikas med tanke på programmets längd och läsbarhet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 178 avslås

Svar till B 181

Motion B 181 yrkar på att stryka programmets skrivning på rad 193 ”politiker och andra i maktställning” och ersätta det med en egen formulering som lyder: ”människor som huvudsakligen försörjer sig av kapitalinkomster”. Detta för att tydliggöra att huvudkonflikten står mellan de som försörjer sig på arbetsinkomster och de som försörjer sig på kapitalinkomster.

Programkommissionen delar motionens bild av att grundkonflikten i ett klassamhälle står mellan de som arbetar och skapar värde och de fåtal som äger kapital och storföretagen. Då de sistnämnda utgör en försvinnande liten andel av befolkningen behöver de allierade som agerar i kapitalets intressen trots att de själva inte enbart försörjer sig på kapitalinkomster. Det kan handla om politiker, chefer och andra i maktställning som driver högerpolitik och kapitalets intressen före flertalets. För att dessa grupper ska hjälpa kapitalet att skapa ett samhälle som gynnar kapitalet behöver de få villkor som är långt ifrån flertalets villkor i samhället. Programmets skrivning tydliggör denna grundläggande förutsättning för att den ekonomiska makten hos kapitalet även ska mynna ut i praktisk politik som i sin tur förstärker den ekonomiska makten. Det är en central poäng för att förstå klassamhället och den politiska verklighet som Vänsterpartiet ska organisera motstånd mot och förändra.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 181 avslås

Svar till B 182, B 183

Motion B 182 vill att ordet ”ungefär” stryks från meningen på rad 198. Motion B 183 föreslår samma sak, med tillägget att "samma villkor" ändras till "jämlika villkor".

Programkommissionen håller med motionen om att ordet ”ungefär” kan misstolkas här. Vi tänker att "samma villkor" är ett mer vardagligt uttryck än "jämlika villkor", och föredrar därför det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 182 bifalls

att motion B 183 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 184

Motion B 184 yrkar på att ersätta ordet ”miljardärer” med ”rika kapitalägare” på rad 205. Detta för att tydliggöra att även många med mindre förmögenheter tar åt sig och ges makt.

Stycket i programmet som berörs av motionen beskriver instabiliteten och det irrationella som kommer med att kapitalets dynamik får bestämma stora delar av samhället. Vi ser två poänger med att exemplifiera med miljardärer här.

Det ena är att det är mycket mer uppenbart att miljardärer utövar påtaglig makt både över företag och politik på olika sätt än att någon som äger säg 10 miljoner gör det. Genom att använda ett smalare ord kan vi göra poängen starkare.

Den andra är att de allra flesta människor underskattar hur stark koncentrationen av förmögenheter och ekonomisk makt i ett fåtal händer är. I dag får den rikaste procenten i samhället cirka 60 procent av all årlig kapitalinkomst. Sverige är i dag ett av de länder med flest miljardärer per capita.

Det finns gott om andra skrivningar i programmet som visar på att problemet är bredare än just miljardärer, men vi använder det som exempel här och var.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 184 avslås

Svar till B 185

Motion B 185 yrkar på att ersätta ordet aktiebolag med ”storbolag” eller liknande på rad 210. Detta för att markera skillnaden mellan små aktiebolag och storföretagen.

Vi resonerar en del kring varför vi valt att prata om just aktiebolag på en del ställen i programmet i svaret till B 146 m.fl. Det är sant att det existerar små aktiebolag, där det kanske i praktiken kan finnas en mänsklig faktor som skaver mot kravet på vinstmaximering ibland, men det är fortfarande en relevant gräns att dra. Begreppet "storbolag" används sällan idag.

Det berörda stycket i programmet handlar just om hur problematiskt det är när beslut om verksamheten tas i stängda styrelserum och har endast vinsten och aktieutdelningen som riktmärken. Det gäller också små aktiebolag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 185 avslås

Svar till B 186, B 187, B 188

Motionerna B 188, B 187 och B 186 vill på olika sätt ändra i programmets skrivningar på rad 216–218. Motionerna B 188 och B 187 vill ersätta programmets skrivning med egna formuleringar som enligt motionärerna förtydligar skrivningens syfte och innehåll. Motion B 186 vill däremot stryka hela meningen då den enligt motionären inte tillför något väsentligt i berörda stycket. Motion B 187 vill även lägga till en egen skrivning till rad 216 för att förtydliga hur kapitalet förstör sina egna villkor. Programkommissionen anser dock att detta görs tydligt både i berörda stycket och redan på rad 113 och framåt. Därför ska ytterligare tillägg undvikas.

Kapitalets instabilitet och dess konsekvenser för samhället, människorna och naturen beskrivs tydligt i programmets stycke på rad 199 och framåt. Ett exempel för denna irrationella instabilitet är just den självförstärkande arbetslösheten som beskrivs på rad 216–218. Blir många arbetslösa så kommer fler bli det i nästa led då strukturen är så pass skör. Programmet betonar därmed hur kapitalet och marknaden inte är de rationella krafter som högern och kapitalet själv gärna vill framställer dem som, tvärtom. Kapitalet förmår varken att värna om människors eller samhällsekonominns behov. Programmets skrivning exemplifierar detta på ett sätt som många människor kan relatera till. Att stryka programmets skrivning skulle försvaga styckets argumentation och relevans för läsarna.

Däremot håller programkommissionen med om att meningen kan formuleras på ett enklare och mer lättläst sätt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att meningen på rad 216–218 ändras till: ”Oförmågan att sätta människor i arbete leder till en nedåtgående spiral där många tvingas dra ner på sina utgifter och därmed driver än fler företag till uppsägningar och konkurs.”

att motionerna B 188, B 187 och B 186 anses besvarade med det ovan anförda

Svar till B 190

Motion B 190 yrkar på att ändra meningarna på rad 219–222 till följande: ”Kapitalägare och deras företag och bolag driver sina egna ekonomiska intressen. Kapitalägarna kräver ofta statliga investeringar och gynnas av politisk balans och enighet i synen på kapitalägarna.”

Motionen läser meningarna på ett sätt som inte alls stöds av texten. Det stycket beskriver hur företags vinstmaximering också kör över samhällsnytta som andra företag är direkt beroende av. Det exempel vi tar upp är hur skolbolagen tar över skolor och förstör utbildningarna där. Det leder till att andra företag inte kan hitta den kompetens de behöver. Det river också ner mycket av den legitimitet organisationer som Svenskt Näringsliv lagt mycket pengar på att försöka bygga upp.

Kapitalet kan därför inte sägas agera som en rationell enhet. Kapitalet kan inte ens garantera sig själv en bra grund att stå på – hur ska det klara av att göra det åt andra i samhället? Det kan det inte och programkommissionen menar att det valda exemplet och skrivningen i programmet beskriver det på ett tydligt och lättförståeligt sätt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 190 avslås

Svar till B 191

Motion B 191 yrkar på tillägg på rad 225. Detta för att förtydliga det kommunala självstyret.

Programmet betonar vikten av det kommunala självstyret bland annat på rad 952–957 där värdet av att fatta beslut nära medborgarna balanseras med att kostnader och inkomster fördelas solidariskt så att samhället fungerar överallt i landet.

Programkommissionen anser därför att programmet redan tillgodoser det som motionen efterlyser.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 191 avslås

Svar till B 195

Motion B 195 efterlyser tillägg med egna formuleringar på rad 234 för att förtydliga kapitalets behov av ett politiskt etablissemang som monterat ner välfärden de senaste decennierna.

Programförslaget har genomgående velat sätta det som hänt i Sverige under de senaste decennierna i ett längre historiskt sammanhang. I det här fallet har vi betonat att borgarklassen reagerade på demokratins genombrott med en oro som drev dem att försöka snäva in utrymmet för den demokratin. Vi har inte använt uttrycket nyliberalismen här, men den uppstod som ett direkt svar på precis det. Den nedmontering av välfärden motionen tar upp kom som en direkt följd av reformer som avdemokratiseringen av riksbanken.

Hellre än att skriva att vänsterpolitik byttes mot högerpolitik, vill vi skriva om varför det skiftet skedde. Det viktiga i det avsnitt som berörs av motionen är hur ekonomisk makt blir politisk makt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 195 avslås

Svar till B 198

Motion B 198 vill styrka programmets formulering ”och lever långt från vanliga människors vardag” på rad 239–240.

Programkommissionen ser ingen risk att programmets skrivning skulle misstolkas så som motionen hävdar. Formuleringen knyter an till Vänsterpartiets kritik av hur en del politiker och andra som ska styra i hela folkets intresse idag har löner som är så höga att de tappar kopplingen till sina uppdragsgivare.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 198 avslås

Svar till B 199

Motion B 199 yrkar på att lägga till en egen formulering på rad 240 efter ”vardag” för att tydliggöra statens roll i att upprätthålla överklassens och kapitalets makt.

Programkommissionen delar motionens bild av att kapitalet behöver omsätta sin ekonomiska makt i politisk makt och praktisk samhällsstyrning och staten blir då en arena för detta. I det berörda stycket betonar programmet just detta grundläggande behov hos överklassen – att det behöver finnas ett politiskt

Partiprogram Motionssvar B

etablissemang som omsätter kapitalets intressen i politik. Det avgörande här är inte vilken nivå denna politiska påverkan sker utan att överklassen har haft tydliga politiska projekt för att upprätthålla maktförhållandena till kapitalets fördel. Utan det politiska etablissemang skulle inte staten eller någon annan politisk nivå kunna upprätthålla överklassens maktposition. Programkommissionen anser därför att programmets skrivning redan beskriver överklassens politiska roll på ett tydligt sätt och att ytterligare tillägg som inte fördjupar förståelsen bör undvikas med tanke på programmets längd och läsbarhet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 199 avslås

Svar till B 201

Motion B 201 vill göra ett tillägg på rad 251 för att framhäva kulturens betydelse i människors liv.

Programkommissionen tycker mycket om kultur, och många andra saker, men formuleringen "trygghet, frihet och jämlikhet" är en röd tråd i programmet. Den förklaras så här på rad 54:

"Vi behöver sammanhang där vi kan vara trygga med att mötas med omtanke och förtroende. Det lägger grunden för friheten att utvecklas i sin egen riktning. Med den friheten i ryggen kan vi mötas som jämlikar, som självständiga individer med stark integritet."

Kultur är naturligtvis en av de centrala delarna i människors liv och därför tar programmet särskilt upp kulturens betydelse på många ställen, till exempel från rad 1251 och framåt. Vi föreslår också nya skrivningar om kulturens betydelse i svaren till motion B 92 m.fl., motion B 106 m.fl. och motion B 772 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 201 avslås

Svar till B 202

Motion B 202 yrkar på att lägga till en egen skrivning på rad 251 med formuleringen: "att vi är ansvariga för att säkerställa detta även för kommande generationer". Detta för att förtydliga att vi har ett stort ansvar gentemot andra människor än oss själva.

Det stycke där motionen vill göra ett tillägg handlar om överklassens politiska behov, framförallt av splittring mellan människor och en dömande människosyn. Poängen är att människor är värda goda liv. Förslaget till tillägg knyter inte alls an till det.

Tvärtom går den i en helt annan riktning, och pratar om vad människor har ansvar för. Vi förstår att det som avses här är ett positivt ansvarsbegrepp, men det blir konstigt när det utan förklaring kommer direkt efter att vi tagit upp exempel på negativa ansvarsbegrepp - att överklassen behöver en kultur som dömer människor som lata och oansvariga.

Poängen med att vi har ansvar för kommande generationer finns redan med i programmet, t ex på rad 390.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 202 avslås

Svar till B 203

Motion B 203 efterlyser ett tillägg på rad 251 för att tydliggöra Vänsterpartiets motstånd mot överklassens makt.

Partiprogram Motionssvar B

Programkommissionen delar motionens intention att betona konflikten med överklassens politiska projekt. Detta framgår tydligt av avsnittet som helhet, raderna 226–251. Att Vänsterpartiets politiska projekt betyder att bygga ett samhälle som gynnar flertalet människor mot kapitalets och därmed överklassens intressen återkommer också på många ställen i programmet, allra tydligast redan i inledningsstycket på rad 2–33.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 203 avslås

Svar till B 204, B 662, B 663, B 664, B 665

Motionerna B 663, B 204, B 662, B 664 och B 665 vill på olika ställen i programmet lyfta fram hälso- och sjukvården. Motion B 663 vill stryka programmets skrivning på rad 1136–1140 och lägga till en egen skrivning. Motion B 204 vill att ett nytt stycke införs på rad 252. Motion B 662 vill göra ett tillägg på rad 1136. Motion B 664 vill ersätta programmets skrivning på rad 1136 med ett eget stycke.

Detta för att betona betydelsen av den generella välfärden för ett jämlikt samhälle samt för att utvidga programmets skrivningar om hälso- och sjukvård. Motionerna B 663, B 204 och B 664 vill dessutom framhäva privatiseringarnas och nedskärningarnas konsekvenser för hälso- och sjukvård. Även motion B 662 betonar ägandefrågan och vill tydliggöra att vinstintresse inte ska tillåtas styra välfärden.

Programkommissionen delar motionernas bild av välfärdens betydelse för människors liv och ett samhälle fritt från kapitalets dynamik. Därför betonar programmet vikten av att ta hand om varandra som människor och att sätta samhällsnyttan i fokus direkt i inledningen till programmet på rad 6–13 bland annat. Programmet lyfter även betydelsen av ett ansvarsfullt gemensamt ägande och en gemensam styrning med helhetsperspektiv av välfärden på rad 959–965. Välfärden samt hälso- och sjukvård i synnerhet tas sedan upp i ett eget stycke under ”Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor” på rad 1092–1148.

Programkommissionen håller med motionerna om att de delarna skulle behöva kompletteras med en skrivning om varför just generell välfärd är viktig för oss och en skrivning som utvecklar texten om möjligheter och problem i hälso- och sjukvården. Programförslaget har redan en tydlig skrivning om att välfärden behöver fungera i hela landet på rad 957, men vi inser att den har en särskild poäng i vårdfrågorna.

Textförslagen i motionerna skulle fungera bra i t ex en riksdagsmotion, men i ett partiprogram behöver vi ett annat språk och formuleringar på en nivå som är steget mer övergripande. Vi vill t ex skriva om vad vi vill göra, inte vad vi inte vill ska hända eller om de specifika försämringar borgerliga partier har ansvar för.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att lägga till en ny mening på rad 1096: ”Vi vill se en stark generell välfärd som svarar mot alla människors behov. I ett jämlikt samhälle tar vi gemensamt ansvar för varandra.”

att på rad 1136 ersätta början av stycket med följande text: ”Hälso- och sjukvården genomgår på många sätt en fantastisk utveckling. Tillstånd som tidigare skulle ha inneburit döden kan idag behandlas och ge många goda levnadsår till. Det handlar om stora möjligheter för människors livsvillkor som fortfarande inte har förverkligats fullt ut. Vi vill investera i en förstärkt hälso- och sjukvård, både för att kunna möta behoven här och nu och för att stärka beredskapen inför kriser, katastrofer och krig. De kortsiktiga besparingarna, de förödande privatiseringarna och den byråkratisering de inneburit behöver bli ett kapitel vi en gång för alla lägger bakom oss. Vi vill se ett tydligare statligt ansvar för att hälso- och sjukvården fungerar över hela landet. Hälso- och sjukvården ska vara heltäckande och evidensbaserad. Den ska bygga på respekt för alla människors lika värde och för den enskilda

Partiprogram Motionssvar B

människans värdighet. Den ska prioriteras efter behov och ge hela befolkningen vård på lika villkor. Kostnaderna...”

att motionerna B 663, B 204, B 662, B 664 och B 665 anses besvarade med det ovan anförda

Svar till B 205

Motionen vill ersätta hela stycket om kvinnors underordning med en ny text. Förutom att programkommissionen menar att viktiga resonemang går förlorade ser vi också att motionens text avviker från hur vårt förslag är upplagt genom att den snarare än att beskriva hur samhället fungerar idag riktar fokus mot vad Vänsterpartiet tycker. Motionens förslag sammanfattar väl flera viktiga delar av hur vi ser på och vill lösa många problem, men detta behandlas i vårt förslag längre fram under ”Våra svar”, ”Strategiska reformer” och ”Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor”.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 205 avslås

Svar till B 206

Motionen vill föra in skrivningar som tar upp utvecklingen där kvinnor och män röstar olika i högre utsträckning och där pojkar generellt får sämre skolresultat.

Programkommissionen uppskattar motionens ambition om att gå mot ett enklare språk. Samtidigt vill vi inte gärna ta bort teoretiska poänger, och vi har inte hittat egna sätt att formulera det på ett mer intuitivt sätt. Vi tänker också att motionens sista, större förslag på tillägg mer är skriven för en debattartikel än för ett partiprogram.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 206 avslås

Svar till B 207, B 208

Motionerna vill ersätta rubriken ”Kvinnors underordning” och programkommissionen kan hålla med om att den ger en något snäv bild av textens innehåll där vi vill beskriva livsvillkoren kopplat till kön. Dock blir detta även ett problem med motionernas förslag som begränsas till ett historiskt perspektiv i B 207, och till ”inflytande och medbestämmande” i B 208. Den föreslagna rubriken följer en tråd i dispositionen där vi går igenom de hinder som håller tillbaka oss från frigörelse. Vi har velat fånga det som är specifikt i kvinnors hinder för det och landat i Kvinnors underordning. Vi menar också att det är ett mer tillgängligt sätt att beskriva det för en ny läsare än Könsmaktsordningen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 207, B 208 avslås

Svar till B 209, B 217

Programkommissionen har medvetet använt båda begreppen, som drar åt lite olika håll. Överhuvudtaget har vi i det här programförslaget använt en ganska bred uppsättning begrepp snarare än att slå fast en specifik begreppsapparat Vänsterpartiet förväntas hålla sig till. Däremot löser B 217 en syftning som blev lite otydlig i programförslaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 217 bifalls

att motion B 209 avslås

Svar till B 210

Motionen vill lägga till text som beskriver könsmaktsordningens teoretiska innebörd. Programkommissionen har ingen invändning mot tillägget i sak, men programförslaget tar redan upp de poänger som finns i det med ett språk som vi hoppas ska vara enklare att ta till sig, dels i det här stycket och dels senare i avsnittet (se exempelvis rad 305-308 och rad 328-330). Motionen skulle också innebära att styckets första poäng om att varje samhälle behöver former för reproduktionen försvinner.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 210 avslås

Svar till B 211

Motionen vill föra in ett resonemang om hur kapitalet vinner på kvinnors underordning och obetalda arbete eftersom det säkerställer billig arbetskraft. Programkommissionen håller i stort med om beskrivningen. Samma poäng finns med i programförslaget, till exempel på rad 293-303 och rad 324-342 där kapitalets intresse av kvinnors arbete beskrivs. Vi har medvetet försökt undvika det lite mer teoretiskt tunga sätt att formulera sig som motionen använder sig, men poängerna är i stort desamma.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 211 avslås

Svar till B 212

Motionen vill föra in skrivningar om att organiseringen av den s k reproduktionen är ett uttryck för det kapitalistiska systemet.

Programkommissionen menar att motionens skrivning knyter kvinnors omsorgsarbete för direkt till just kapitalismen, att det bara är ett uttryck för den. För oss har det varit viktigt att hitta en balans i skrivningarna kring hur könsmaktsordningen och klassamhället hänger ihop, som både visar att de är integrerade på många sätt och att de kan ha olika dynamik. Vi vill att programmet uttrycker en syn där det finns olika krafter och intressen som bidrar till att kvinnors makt och arbete begränsas och nedvärderas. I programförslaget tas klassamhällets roll för könsmaktsordningen upp på rad 293-296.

Motionens sätt att skriva om t ex "underhåll av arbetarklassen" blir också lite för abstrakt för att en läsare som inte redan är väldigt inläst ska kunna knyta ihop resonemangen med saker vi alla kan se i verkligheten.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 212 avslås

Svar till B 213

Motionen vill föra in skrivningar om den offentliga sektorns betydelse: "Framväxten av en offentlig sektor med barnomsorg för alla, skolmåltider, äldreomsorg och stöd till funktionsvarierade har inneburit ett genombrott för jämställdheten, genom att ge kvinnor i alla klasser möjlighet att välja annat än hushålls- och omsorgsarbete."

Programkommissionen tycker motionen har en viktig poäng som saknas i stycket idag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att följande mening läggs till på rad 276: "Att en del av det arbetet professionaliserades med framväxten av skola, vård och omsorg för alla var ett stort genombrott för kvinnors möjligheter till ekonomisk självständighet."

att motion B 213 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 214

Programkommissionen ser en rad problem i motionens förslag till tillägg. Det programförslag vi lagt fram bygger på en grundtanke om att Vänsterpartiet har en nyckeluppgift i att odla sammanhållning mellan människor. Motionens sätt att beskriva de problem som tas upp, t ex att "flyktingströmmar" knyts till att "kvinnoförtryck sprids", är enkelt att använda för att tvärtom splittra människor som har all anledning att hålla ihop.

Det går att resonera kring att kvinnors organisering haft större framgångar och satt större kulturella avtryck i vissa länder än andra utan att behöva den sortens formuleringar. Programförslaget tar redan upp t ex hedersrelaterat våld där det är relevant, utan att förenkla det till en rak fråga om etnicitet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 214 avslås

Svar till B 215

Programkommissionen delar motionens intention, men den poängen finns med i avsnittet "Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor" på rad 1109.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 215 avslås

Svar till B 216

Motionen vill ändra en rubrik från beskrivande till uppmanande, men programkommissionen menar att detta avsnitt just syftar till att beskriva könsmaktsordningen och exempelvis konservativa intressen och vill därför behålla den som den är. Det hade passat bättre med motionens förslag om texten under rubriken också gav svar på hur dessa intressen skulle undanröjas, men de hittas senare i programmet bland annat under "Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor".

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 216 avslås

Svar till B 218

Motionen B 218 vill att ordet "kapitalet" på rad 294 och 297 ändras till "de stora kapitalägarna".

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 218 avslås

Svar till B 219

Motionen vill ge skrivningar i programmet mer kontext apropå den politiska utvecklingen i Sverige på senare tid.

Programkommissionen har försökt hålla de här texterna på en nivå som är mer historiska än att utgå från problem vi sett just de senaste decennierna. Kapitalet har alltid försökt pressa fram hårt omsorgsarbete - det är ett problem som är äldre än nyliberalismen. I vissa tider har vi lyckats driva fram förbättringar trots det, i andra tider har de drivit igenom försämringar. Den sista meningen i stycket, som skulle strykas med motionen, gör också en lite bredare poäng om hur patriarkatet och rasismen hänger ihop.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 219 avslås

Svar till B 220

Programkommissionen håller med om att det är ett bättre begrepp att använda här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 220 bifalls

Svar till B 221

Programkommissionen har sig inget emot att mer utförligt beskriva hur normer kring könsidentitet och sexualitet hänger ihop med de patriarkala strukturerna. Däremot är det enklare sagt än gjort att göra det på ett sätt som är både precist och begripligt för en ny läsare samtidigt. Vi tycker att lösningen i programförslaget löser en del av det genom att använda de sociala straff hbtqi-personer möter som ett exempel på en konsekvens av patriarkatets behov av strikt könsuppdelning. Vi ser inte att motionens textförslag tillför något som inte redan står där.

Vi ser också några problem med motionens textförslag. Vi tänker att det inte blir riktigt bra att skriva ihop ”kvinnor och hbtqi-personer”, inte minst för att det handlar om överlappande grupper. Hbtqi-personer är också en grupp där människor kan ha ganska olika positioner i könsmaktsordningen. Skillnaden i position mellan en cisman som är heterosexuell och en som är bisexuell är inte nödvändigtvis särskilt stor. Vi tänker att de skrivningar vi föreslår i programförslaget ger ett stort utrymme att resonera kring komplexiteterna i det och vill gärna undvika en förenkling där alla hbtqi-personer ses som en enhetlig grupp i det här sammanhanget.

Det vi har velat beskriva på rad 309-317 är hur förtrycket av hbtqi-personer hänger ihop med könsmaktsordningens behov av att sortera upp människor. Det betyder varken att det förtrycket bara kommer ur könsmaktsordningen eller att det är en nödvändig del av den. Det vi vill säga här är att dagens förtryck av hbtqi-personer växte fram historiskt i nära samverkan med patriarkatet. Därför tror vi också att den feministiska rörelsen och hbtqi-rörelsen har all anledning att ha den starka samverkan vi ser idag.

Med motionens textförslag stryks också en markering av att hedersrelaterat våld hänger ihop med den här analysen. En annan sak som skulle falla bort är att patriarkatet också leder till straff för män som inte är hbtqi-personer men av någon anledning inte anses uppfylla de villkor som ställs på män.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 221 avslås

Svar till B 222

Motionen vill föra in skrivningar om heteronormen och tvåkönsnormen.

Vi har försökt formulera det motionen vill åt på ett enklare sätt, som i linje med övriga programmet undviker att gå in och introducera teoretiska begrepp. På rad 265 tar vi upp heteronormen. På rad 305 skriver vi om hur människor delas upp i två kön och att den uppdelningen kommer med en mängd förväntningar, och på rad 312 exemplifierar vi med uteslutningen av hbtqi-personer. De praktiska slutsatserna av det kommer på rad 1312, där vi dels tar upp vikten av att fritt kunna utveckla sin identitet och sexualitet, dels betonar att lagstiftningen behöver utgå från hur människor faktiskt lever.

Vi ser inga problem med att använda begrepp som heteronormen och tvåkönsnormen, men vi tror att partiprogrammet kan göra samma poänger med ett mer vardagligt språk.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 222 avslås

Svar till B 223

Motionen vill använda hbtqia+ istället för hbtqi. Programkommissionen har valt att i förslaget använda det sistnämnda helt enkelt eftersom det är det mest förekommande och vedertagna, exempelvis använder RFSL den kortare varianten.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 223 avslås

Svar till B 224

Motionen vill lägga till text som lyfter att kvinnodominerade yrken inom omsorgen utsätts för dubbel bestraffning och har andra förutsättningar att kräva bättre villkor. Programkommissionen tycker att det är ett bra och viktigt resonemang som bör finnas med i programmet. Motionens förslag på plats är helt logisk utifrån dispositionen, men vi har svårt att väva in det i den övriga texten där. Vi föreslår istället ett tillägg i Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor, som redan har ett stycke som berör de här frågorna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1104 lägga till meningen "Det är en särskild utmaning att bygga upp förhandlingsstyrka i yrken där en strejk snabbt får djupa konsekvenser för vissa människors liv."

att motion B 224 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 225

Programkommissionen föreslår avslag eftersom rubriken och texten som följer syftar till att beskriva ekonomiskt beroende och att det helt enkelt blir fel att sätta motsatt rubrik.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 225 avslås

Svar till B 226, B 227

Motion B 226 har en poäng, samtidigt som meningen uttrycker en del av analysen vi inte vill stryka.

Den poäng motion B 227 vill åt kommer i stycket efter, rad 337-342. Kapitalets intresse av att kvinnor har svagt ekonomiskt oberoende ser annorlunda ut än mäns intresse av det - män har t ex också mycket att förlora på kvinnor har svaga förhandlingspositioner på sina arbetsplatser. Vi vill inte uttrycka oss som att det är två system med identiska intressen här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 334-336 ersätta meningen med "Det leder i sin tur till en svagare förhandlingsposition och att många som söker heltidsarbete förvägras det."

att motion B 226 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 227 avslås

Svar till B 228

Motionen B 228 vill att ordet "kapitalet" på rad 335 ändras till "kapitalistiska intressen".

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 228 avslås

Svar till B 229

Motionen vill ändra en rubrik som syftar till att beskriva hur det är idag/har varit historiskt, till att syfta till vad vi vill. Denna typ av rubriker och texter återfinns senare i programförslaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 229 avslås

Svar till B 230

Motionen vill förklara sexköp, pornografi med mera som en direkt konsekvens av kapitalintressen. Programkommissionen tror att det finns fler, inte minst patriarkala, krafter bakom detta och menar att det är viktigt att inte förenkla. På rad 361-363 beskrivs istället vår syn.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 230 avslås

Svar till B 231

Programkommissionen delar motionens grundsyn och vi hade gärna använt ett annat begrepp. Samtidigt är "betalda övergrepp" mer ett sätt att skärpa in en poäng än ett vedertaget begrepp. Ska vi göra ett konsekvent begreppsbyte behöver det vara genomtänkt så att det håller ihop i alla led. Begreppet övergrepp, som utgår från den utsattas upplevelse, skulle t ex kunna få konsekvenser för de fall där den som utsatts inte upplevt det som ett övergrepp eller av olika skäl inte vill berätta om sin upplevelse.

Partiprogram Motionssvar B

”Sexköp” är fortfarande det som används som standard också inom den feministiska rörelsen och det riskerar att förvirra snarare än att förtydliga att ersätta det som motionen föreslår. Vi hittar tyvärr inget bättre begrepp.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 231 avslås

Svar till B 232

Motionen vill lägga till ett stycke om hedersrelaterat förtryck. Programkommissionen menar att skrivningarna i förslaget (rad 313-315, 1365-1378) räcker för att beskriva frågan väl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 232 avslås

Svar till B 233, B 235

Programkommissionens poäng här är enkel: de senaste 150 åren har vi sett enorma framsteg för kvinnors frigörelse världen över. Den utvecklingen pågår fortfarande. Den har aldrig varit självklar, alltid krävt politisk handling och gång på gång mötts av stora bakslag. Vi vill påminna om det just för att det mitt bland de bakslag vi ser också pågår stora framsteg, som inte syns lika tydligt i nyhetsflödet. Den feministiska rörelsen har goda skäl att agera med självförtroende.

Varför började den politiska utvecklingen ta fart just då? Vi menar att en viktig faktor var att kvinnors arbete förändrades på ett sätt som gav mycket mer förhandlingsstyrka, i linje med det vi skriver på rad 95-103 och 323-342. Både patriarkatet och kvinnorörelser har funnits långt mycket längre än så, men med industrisamhällets framväxt förändrades spelplanen drastiskt.

Inget av det ger stöd för de slutsatser motion B 235 läser in i sin brödtext. Högerns låglönelinje handlar om att bryta den utvecklingen och undergräva den nya förhandlingsstyrkan genom att medvetet skapa jobb där människor är mer utbytbara, trots att det innebär lågproduktiva jobb.

I texten på rad 380-383 är vi också mycket tydliga med att den ekonomiska grunden bara öppnar nya möjligheter - kvinnors organisering och politiska rörelser har alltid varit helt avgörande för faktiskt ta steg framåt. Vi kommer till det senare i programmet, till exempel på rad 701-706, och där skulle en av formuleringarna i motion B 235 passa bra. Avsnitten i Frihetens hinder handlar däremot om analyser av de strukturer och de bredare sammanhang vi agerar i.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 233, B 235 avslås

att lägga in en ny mening på rad 703: "Den har utmanat gamla strukturer på många plan samtidigt och stärkt kvinnors makt över sina kroppar, sitt arbete och sitt liv."

Svar till B 234

Programkommissionen menar att ”Konflikt” ger en bättre och mer rättvisande bild av stycket som rubriken syftar till. Frigörelse tycker vi däremot passar bra!

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att rubriken på rad 369 ändras till "Konflikt och frigörelse"

att motion B 234 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 236, B 237, B 238, B 239, B 240, B 241

Motionerna vill alla ändra avsnittets rubrik. Några av dem vill samtidigt ändra delar av texten.

Programkommissionen menar att rubriken Ekologiska kriser har flera fördelar. Även om vi gärna exemplifierar de kriserna med klimatfrågan är det viktigt för oss att problembeskrivningen är bredare än så. Vi vill betona att det som pågår är just kriser, bland annat för att det sätter fokus på att tiden är en central faktor. Vi tänker också att det är mer korrekt att se på det som pågår som flera sammanlänkade ekologiska kriser än en enda.

De motioner som föreslår andra beskrivningar av hur de kriserna ser ut ser vi några olika problem med.

Motion B 238 håller fram tillväxt som den främsta orsaken till kriserna, och betonar i linje med det "ändrad livsstil" och "den rika världens slit- och slängkultur" bland de viktigaste åtgärderna. Vi argumenterar mot den synen på tillväxt i svaret till motion B 255. Även om vi håller med att människor också kommer behöva ändra en del vanor tror vi inte att det stämmer att det är där vi kan göra de största förändringarna. Istället vill vi betona den sorts investeringsprogram som Vänsterpartiet idag driver som kärnuppgiften i omställningen.

Både motion B 238 och motion B 239 försöker beskriva kriserna mer konkret med olika uppräknningar. Jämför vi de två försöken att sammanfatta läget är det två väldigt olika listor som växer fram. Det märks också att det snabbt blir en blandning av högt och lågt, stort och smått. Vi ser inte riktigt att partiprogrammet behöver försöka göra den här uppräknningen, och sedan justera den på kongress efter kongress allt eftersom forskningen utvecklas eller olika medlemmar betonar olika frågor. Vår praktiska politik behöver vara öppen för att svara på alla ekologiska kriser i vilket fall.

Motion B 240 vill lägga till ett stycke om principer för ett ekologiskt förhållningssätt. Tanken med avsnitten i Frihetens hinder är att de beskriver de problem som står i vägen för att vi ska kunna leva friare liv. Vänsterpartiets svar på de problemen beskrivs istället i Våra svar och Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor. Där täcker vi i praktiken de perspektiv motionen vill ha in, men utan att beskriva dem som stora principer med särskilda namn. Vi vill att Vänsterpartiet pratar om omställningen som praktiska frågor, som de flesta skulle kunna vara överens om oavsett vilken mer principiell syn på naturen människor har.

Vi håller med motion B 241 om att det skulle behövas en mer uttrycklig skrivning om cirkulär ekonomi i programmet och föreslår det i svaret till motion B 511.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 236, B 237, B 238, B 239, B 240, B 241 avslås

Svar till B 242, B 243

Programkommissionen har medvetet valt att inte ha med en uppräknning av vad forskningen mer specifikt säger om de olika ekologiska kriserna och hur det fungerar i partiprogrammet. Vi ser ingen anledning att Vänsterpartiet ska göra sin egen bedömning av det i programmet, utan vi behöver vara öppna för vad forskningen säger.

Som vi tar upp i tidigare motionssvar är det också i praktiken också ogörligt att landa i självklar lista av de ekologiska kriserna. Uppräknningen i B 243 skiljer sig tydligt från den i andra motioner som försöker sig på samma uppgift.

Partiprogram Motionssvar B

Vi har medvetet undvikit att använda det specifika begreppet "planetära gränser", just för att det inte är självklart utan ett av många tänkbara sätt som forskare använder för att beskriva problemen. Vi vill inte att Vänsterpartiet ska ta ställning i den sortens diskussioner mellan forskare.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 242, B 243 avslås

Svar till B 244, B 245, B 246, B 247, B 248, B 249

Motionerna vill alla på olika sätt ändra formuleringarna i början av avsnittet så att problembeskrivningen blir mer intensiv.

Vi har medvetet försökt balansera formuleringarna i programförslaget för att å ena sidan betona hur avgörande det vägval vi står inför är, å andra sidan inte landa i beskrivningar som leder till hopplöshet eller gör att tanken fastnar i undergångsscenarioer istället för att stanna kvar i själva vägvalet. Det där är inte enkelt. Vi tycker att flera av motionernas formuleringar är rimliga, men landar i slutändan i att programförslaget balanserar det bättre.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 244, B 245, B 246, B 247, B 248, B 249 avslås

Svar till B 250, B 251, B 252, B 253

Motionerna vill alla ersätta hela eller delar av stycket på rad 393.

Den mening som börjar "Mänsklighetens begränsade tekniska förmåga och sätt att organisera arbetet..." är viktig för att förstå uppgiften framför oss. Med de motioner som ersätter det med den enklare bilden att det helt enkelt bara är kapitalismens fel - bara vårt sätt att organisera arbetet - skulle vi få en bild av att en socialistisk värld enkelt skulle ha undvikit klimatförändringarna och alla de andra ekologiska kriserna, även om vi bara hade haft samma teknologi som idag. Det tror vi inte stämmer.

Det är en grav underskattning av hur stor betydelse tillgången till fossil energi hade för världens utveckling. Samma sak kan säga om jordbrukets utbredning. En socialistisk värld hade också stått inför ett närmast omöjligt val mellan att ta världen ur fattigdom och att orsaka stora ekologiska kriser, även om problemen inte hade drivits till sin spets av kapitalet.

Däremot hade en socialistisk värld haft helt andra möjligheter att driva på teknikutvecklingen och rikta den mot samhällsproblemen. Vi hade kanske kunnat ha vindkraftparker femtio år tidigare. Vi hade kanske haft långt mer hållbara jordbrukspraktiker.

Tanken att de ekologiska kriserna bara kommer ur kapitalismens slöseri eller oansvariga livsstilar står direkt emot den poäng vi vill skärpa in sist i stycket, på rad 400: att Vänsterpartiet har ett stort ansvar för att ta fram omställningsförslag som faktiskt tar oss hela vägen till utsläpp nära noll, och att det är en stor och krävande uppgift. Vi har inte lyckats med det hittills, inte för att vi varit ointresserade utan för att det inte är enkelt. Vi behöver höja ribban för oss själva. Vi återkommer till det resonemanget i programmet, tydligast på rad 1052 om att arbeta med en utsläppsbudget.

Vi har skrivit programförslaget med syfte att ge en djupare analys över hur samhällen påverkar ekosystemen än att påtala olika gränser. Vi försöker beskriva mer precist vad som hänt: att kretslopp överbelastats och att naturresurser förbrukats i snabbare takt än de förmått återhämta sig. Vi beskriver orsakerna till att ekosystemens bärkraft har överskridits genom historien: kombinationen av en begränsad teknisk förmåga och sättet att organisera arbetet.

Det grundar analysen i hur vi använder resurser snarare än att de är begränsade. Det är de förstås, men hur mycket de begränsningarna spelar roll för vårt samhälle beror helt på hur vi använder resurserna. Det är långt

mer användbart för oss socialister att beskriva de sociala processer som styr hur användningen fungerar, än att fastna i resonemang om att mänsklig aktivitet i sig leder till överkonsumtion. Vi resonerar mer kring det i svaret till motion B 255.

Motion B 250 undrar vad den första meningen om att de ekologiska kriserna går tillbaka långt i tiden syftar på. Vi tänker till exempel på hur människan utrotade megafauna eller hur beroendet av bioenergi ledde till storskalig avskogning och valjakt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 250, B 251, B 252, B 253 avslås

Svar till B 254

Stycket är upplagt på ett sätt som tvärtom betonar att klimatkrisen är något större än det som hänt tidigare. Det börjar med att ekologiska kriser har funnits länge, för att sedan på rad 397 slå fast att förbrukningen av fossila bränslen kommit att innebära en brytpunkt, med djupa konsekvenser på global nivå. Den poängen skulle inte bli starkare av att ta bort den första meningen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 254 avslås

Svar till B 255

Det har varit viktigt för oss att lyfta fram att omställningen handlar om hur vi producerar saker, i linje med de konkreta förslag Vänsterpartiet lägger fram. Motionens textförslag innebär istället att problemen framförallt ses som ett resultat av "överkonsumtion".

Vi har medvetet inte uttryckt oss som om Vänsterpartiets politik skulle innebära "minskad produktion" eller "minskad konsumtion" i allmänhet - det gör den inte. De stora utsläppsminskningarna som kommer ur Vänsterpartiets politik handlar om att göra omfattande investeringar i vindkraft och elektrifiering, som mycket konkret kommer åt dagens beroende av fossila bränslen och bioenergi. Några specifika sorters produktion/konsumtion skulle förstås minska med den omställning Vänsterpartiet föreslår, som till exempel antalet flygresor eller fossilbilar, men många andra skulle tvärtom öka, som till exempel antalet tågresor eller välfärds- och kultursektorn. Generella minskningar av människors ekonomiska utrymme är varken effektivt som omställning eller Vänsterpartiets politik.

Sammantaget skulle de investeringar Vänsterpartiet vill göra i till exempel utbildning och politiken för full sysselsättning tvärtom öka samhällets långsiktiga förmåga att producera det vi vill ha. Den arbetstidsförkortning vi föreslår skulle möjligen dämpa den ökningen något, men den effekten är långt mindre än högern vill påskina eftersom kortare arbetsdagar visat sig öka engagemanget på många arbetsplatser och stärka människors långsiktiga hälsa.

Den omställning vi vill se handlar om att göra saker annorlunda. Ibland är det mer arbetskrävande, men både cirkulär ekonomi och vindkraft är bra exempel på att de nya sätten att göra saker kan bli nog så effektiva när vi väl arbetat med dem ett tag.

I en värld som fortfarande behöver ta sig ur fattigdomen kommer vi inte runt att omställningens nyckelfrågor handlar om hur vi producerar saker utan ett beroende av det fossila. Världen kommer behöva mer av det mesta om alla ska kunna leva bra liv. Omfördelning är bra av många skäl men det går inte att lösa klimatfrågan på det sättet.

För oss är det viktigt att se på socialism som ett frigörelseprojekt, som lägger skulden där den hör hemma – hos kapitalet. När vi ställs inför frågor som flygresandet vill vi ta tag i dem på ett sätt som går ihop med det projektet. Då är det t ex viktigt att betona att det handlar om praktiska frågor och att vi hoppas kunna utveckla den teknik som krävs för att en dag kunna flyga mycket igen. Vi vill ställa de frågor som handlar

Partiprogram Motionssvar B

om investeringar i mitten av debatten, för att få så starkt tryck det går på de förslag som kan betyda absolut mest för att sänka utsläppen.

Planetära gränser är ett specifikt och omdebatterat begrepp, som olika forskare ser olika på. Vi har försökt undvika skrivningar som innebär att Vänsterpartiet tar ställning i pågående naturvetenskapliga diskussioner, eller signalerar att vi lyssnar mer på vissa forskare än andra.

Vi har istället försökt använda ord som uppfattas som självklara, bland annat genom att prata om ekosystemens och kretsloppets bärkraft (rad 395, 413). Vi betonar begränsad teknisk förmåga och kapitalismens sätt att organisera arbetet som orsaker till att den bärkraften överskrids. Vi menar att det är mer precist än att peka ut all mänsklig aktivitet som ett grundproblem.

Vi resonerar mer kring de här frågorna i svaret till motion B 308.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 255 avslås

Svar till B 256

Motionen föreslår ett tillägg till den historiska brytpunkt vi tar upp, de fossila bränslena, som skulle innebära att kärnkraften sägs vara en andra brytpunkt. Vi ser inget som helst stöd för det. Kärnkraften har sina nackdelar men det vore helt orimligt att jämföra dem med den klimatkris världen står inför.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 256 avslås

Svar till B 257

Programkommissionen delar helt motionens ingång om att markanvändning och cirkulär ekonomi också är frågor som spelar stor roll för de ekologiska kriserna.

Den poäng vi vill göra här är att säga att klimatkrisen är en brytpunkt som gör att situationen idag skiljer sig från de ekologiska kriser som finns sedan tidigare. Vi vill visa att det finns goda skäl till att Vänsterpartiet lägger fram ett omfattande investeringsprogram som handlar om just klimatet.

Skulle vi börja lägga till fler viktiga frågor i det tappar vi bort den poängen. Vi skulle också hamna i en uppräkningslista som är omöjlig att bli färdig med - det kommer alltid finnas fler delar av de ekologiska kriserna att lägga till.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 257 avslås

Svar till B 258

Det vi vill betona här är att omställningen inte är någon enkel uppgift och inte skulle vara det ens för t ex ett socialistiskt samhälle. Alla politiska partier, inklusive Vänsterpartiet, behöver kunna ge svar på hur det ska gå till. Det är en viktig poäng för oss, eftersom den är en uppmaning att vi som parti behöver höja ribban för oss själva. Vi har kommit en bit på vägen med att lägga konkreta förslag som tar oss mot klimatmålen, men vi är långt ifrån framme.

Motionens textförslag skulle stryka den poängen. Det skulle också betyda att vi lägger ansvaret inte bara på samhället utan lika mycket på "den enskilde". Så resonerar vi inte om några andra politikområden och vi tycker inte att vi ska göra det här heller. När högern försöker lägga ansvaret för sociala problem på oansvariga föräldrar kritiserar vi det, eftersom det gör att ansvaret dras undan från de politiska aktörer som

faktiskt skulle kunna göra stor skillnad. Samma resonemang går att föra här. Människor får gärna göra vad de kan, men politiken ska inte luta sig mot det utan lägga förslag som faktiskt löser problemen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 258 avslås

Svar till B 259

Avsnittet Frihetens hinder handlar om att analysera det politiska läge vi är i och vilka hinder som finns för att människor ska kunna leva friare liv. De lösningar vi föreslår på de problemen kommer senare, i Våra svar och Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor. Vi håller med om att det skulle behövas en mer uttrycklig skrivning om cirkulär ekonomi i programmet och föreslår det i svaret till motion B 511.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 259 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 260, B 261

Det resonemang vi för i programförslaget om kapitalets brist på helhetssyn handlar om att vinstmaximerande företag bara ser till sin egen vinst, inte till samhället i stort. Vi förklarar det tydligt också i de här stycket. Brödtexten i motion B 260 gör en läsning av texten som inte hänger ihop med det som faktiskt står där.

Motionens textförslag innehåller flera formuleringar vi inte håller med om. Vi menar att skulle vara fel i sak att påstå att produktionen blir mer effektiv av att flyttas till länder med lägre löner - många gånger blir den tvärtom mindre effektiv, men den hårdare exploateringen gör det ändå mer lönsamt.

Vi vill inte heller betona att kapitalet "överproducerar": de flesta saker skulle det behövas mer av i världen. Den problembeskrivningen leder till en tanke om att politiken borde sänka produktionen i världen, vilket inte är ett fungerande sätt att möta klimatkrisen och inget Vänsterpartiet lägger förslag på.

Om vi påstår att "klimatkrisen inte kommer kunna lösas inom kapitalismens ramar" har vi i praktiken gett upp kampen för att lösa klimatkrisen. Idén pekar mot en politisk strategi där vi lägger undan omställningskraven för att istället lägga allt krut på att försöka lägga kapitalismen bakom oss. Det tror vi vore helt fel. Precis som med demokrati, fackliga rättigheter eller jämställdhet är olika kapitalistiska samhällen väldigt olika. Skillnaderna i utsläpp per person mellan olika kapitalistiska länder är mycket stora, också om vi jämför länder med samma levnadsstandard. Det spelar stor roll hur stort genomslag vi får för de omställningsförslag vi lägger fram.

Det är också vår viktigaste invändning mot textförslaget i motion B 261. Motionens textförslag ändrar nivån på analysen från att handla om hur företag fungerar till att handla om hur kapitalismen fungerar. Det finns förstås saker som analyseras bäst på den nivån, men här menar vi att det tvärtom blir mystifierande. Vinstmaximerande företag kommer att vinstmaximera, oavsett om de verkar i ett större kapitalistiskt system eller inte.

På samma sätt blir inte kritiken av kapitalismen skarpare av att göra tvärsäkra förutsägelser för hur ett kapitalistiskt samhälle kan se ut och inte. Det vi vet av historien och världen omkring oss är att de kan se helt olika ut, och ha kommit helt olika långt i omställningen. Det relevanta här är att kapitalet ofta kommer stå i vägen för den utveckling vi behöver. Det är ett argument som är mycket mer stabilt och helt tillräckligt för att motivera ett socialistiskt samhälle.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 260, B 261 avslås

Svar till B 262

Det har varit viktigt för oss att betona att kapitalet driver på för att maximera sin egen vinst och att det ofta står i direkt motsättning till både tillväxt och kvalitativ ekonomisk utveckling. Högern beskriver gärna sin egen politik som att den skulle öka tillväxten, men det stämmer inte. Den nyliberala eran innebar t ex högre vinstandelar men lägre tillväxt. Vänsterpolitik skulle tvärtom innebära stora investeringar som sätter fler i meningsfullt arbete.

Det går inte att komma ner i nollutsläpp genom att i allmänhet minska produktionen, med mindre än att vi faktiskt slutar producera saker överhuvudtaget. Hälften av dagens förbrukning av stål skulle fortfarande leda till hälften av dagens utsläpp. Däremot gör det oerhört stor skillnad hur vi producerar saker. Elektrifiering och ny hållbar energi kan ofta tillsammans sänka utsläppen per producerad enhet till en bråkdel av vad de är idag. Det är ett av skälen till att utsläppen per person kan skilja sig enormt mellan länder som har ungefär samma levnadsstandard.

Därför ser Vänsterpartiets tyngsta omställningsförslag ut som de gör: de handlar om stora investeringar i vindkraft och elektrifiering. Vi kompletterar det med specifika förslag för att försöka få ner hur mycket t ex flygresor eller kött som produceras, men det är inte där vi ser de stora utsläppssänkningarna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 262 avslås

Svar till B 263

Motionen B 263 vill att formuleringen ”Kapitalets brist på helhetssyn” på rad 404 ändras till ”De stora kapitalägarnas bristande intresse för helheten”.

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 263 avslås

Svar till B 264

Vi har medvetet undvikit att använda det specifika begreppet ”planetära gränser”, eftersom vi inte ser det som Vänsterpartiets roll att ta ställning i naturvetenskapliga debatter. Vi resonerar mer kring det i svaret till motion B 255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 264 avslås

Svar till B 265

Tanken att mycket av produktionen i dag inte skulle fylla några behov kan låta rimlig, men håller inte för granskning. Orsaken till att Vänsterpartiet inte lägger förslag på att lägga ner stora industrier eller sluta sälja vissa varugrupper är att det mesta som produceras fyller rimliga behov. I stycket på rad 415-423 försöker vi synliggöra kapitalets slöseri på ett sätt som är mer nyanserat än så.

Vi resonerar mer kring varför Vänsterpartiet omställningsförslag handlar om helt andra saker än att minska människors ekonomiska utrymme i svaret till motion B 255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 265 avslås

Svar till B 267

I motionen B 267 föreslås att efter rad 409 läggs till följande stycke: ”Därtill kommer att kapitalet är en internationell aktör. Globala marknader och internationella handelsavtal suddar ut nationers gränser och demokratiskt framtagna beslut och spelregler. Internationella bolag exploaterar naturtillgångar i hela världen och åsidosätter ursprungsbefolkningars rätt till land och levebröd. Det händer överallt, även i vårt land, där samernas möjligheter att bedriva renskötsel förbises framför gruvbolags intressen. Befolkningen i den fattiga världen får betala med omänskliga arbetsvillkor och barnarbete. Vi måste gå i bräsch för att utveckla den internationella solidariteten så att arbetares villkor och rättigheter stärks världen över.”

Det nya programförslaget är ungefär en tredjedel kortare än det tidigare partiprogrammet. En av orsakerna till att vi kunnat göra det är att vi arbetat med att renodla den dispositionen vi använt och så långt som möjligt undvika upprepningar. Vi vill gärna hålla på den principen och undvika att saker som redan står med skrivs in på fler ställen. Att många saker bara står på ett ställe gör också den demokratiska processen enklare.

I det här fallet finns det gott om skrivningar som täcker det motionen vill skriva in. Kapitalets dynamik i världen i stort beskrivs framförallt i avsnittet En ojämlik värld på rad 480. Avsnittet om Ekologiska kriser innehåller redan resonemang om hur kapitalet exploaterar naturtillgångar i hela världen, t ex i styckena på rad 431 och 449. På rad 1428 tar vi upp vikten av att länder, och inte kapitalet, kontrollerar sina naturresurser. På rad 1325 och framåt slår vi fast behovet av att stärka urfolks och de nationella minoriteternas rättigheter, t ex om kulturarv som renskötsel. Rad 882 och 1420 tar kampen mot fattigdomen i världen. På rad 1307 behandlar vi starkare rättigheter för barn och arbetet med att förverkliga barnkonventionen. Rad 520 behandlar vikten av internationell solidaritet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 267 avslås

Svar till B 268

Motionen B 268 vill att ordet ”kapitalet” på rad 410 ändras till ”de stora kapitalägarna”.

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 268 avslås

Svar till B 269

Den skrivning motionen vill ändra på är ett exempel. Texten blir mer lästämlig om vi ger ett handfast exempel än om vi använder en helt abstrakt skrivning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 269 avslås

Svar till B 270

Vi förstår inte poängen med motionens textförslag, eftersom det påstår att det inte bara är företags vinstmaximering som alltid kommer vara kortsiktig, utan att samma sak också gäller politiken. En av poängerna med att demokratisera ägandeformerna är att politiken går att förändra, t ex för att göra den mer långsiktig.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 270 avslås

Svar till B 271, B 272

Motionerna vill båda lägga in ny text om kärnkraft på rad 414.

Vi har undvikit att börja räkna upp olika problem som leder till ekologiska kriser. Ett av skälen till det är att det blir svårt att undvika att det blir en godtycklig blandning av större och mindre problem, som sedan kan läsas som en politisk prioritering av vilka frågor som väger tyngst.

Gruvdriften är t ex en stor utmaning i världens omställning, där just uran bara är en liten del av frågorna. Samma sak kan sägas om avfallsproblemen, där det avfall som blir till luftföroreningar leder till många miljoner dödsfall varje år. Kärnkraften har sina nackdelar, men det finns en lång rad problem vi skulle behöva lista innan dem om vi ska ge en rimlig bild av problemens storleksordningar.

Vi har velat renodla till en tydlig prioritering i det, där vi särskilt lyft fram klimatfrågorna för att markera att de har högsta prioritet. I svaret till motion B712 m.fl. resonerar vi kring vad det betyder för den energipolitiska inriktningen i programförslaget.

Motionernas textförslag skulle också bryta upp resonemangen på rad 410-423, som hänger ihop. Båda förslagen skulle också lägga in förslag på lösningar som hör hemma i avsnittet Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 271, B 272 avslås

Svar till B 273, B 275

Motion B 273 har en bra formulering tycker vi!

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 273 bifalls

att motion B 275 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 274

Motionen B 274 vill att formuleringen ”drar kapitalet åt att slösa med dem” på rad 415 - 416 ändras till ”ligger det i de stora kapitalägarnas intresse att kunna fortsätta slösa med dem.”.

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 274 avslås

Svar till B 276

I det här avsnittet går vi igenom läget och analyserar varför de ekologiska kriserna uppstår. Förslagen på att lösa dem kommer senare i programförslaget, framförallt i Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor. Vi håller med om att det skulle behövas en mer uttrycklig skrivning om cirkulär ekonomi där och föreslår det i svaret till motion B 511.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 276 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 277

Vi tror att den sortens skrivningar skulle leda tanken helt fel. Vi lägger inte över ansvaret på individen i några andra politiska frågor, av goda skäl. Programförslaget har en skrivning om det på rad 865, där vi betonar att en politisk strategi för omställning behöver bygga på förtroende för att de flesta människor gör sitt bästa i vardagen. Vi är ett politiskt parti och det relevanta vi kan göra är att ta ansvar för politiken.

Motionens textförslag skulle innebära att den lösning som framhålls är att "minska konsumtionen", vilket inte matchar Vänsterpartiets politiska förslag. Vi resonerar mer kring det svaret till motion B 255.

Den målar också upp ett kollektivt vi som omfattar alla och säger att vi överkonsumerar. Antingen räknas inte alla de människor som skulle behöva högre levnadsstandard med i ett meningens "vi", eller så påstår den att de tvärtom borde sänka sin levnadsstandard. Ingenting är rimligt eller i linje med Vänsterpartiets politik.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 277 avslås

Svar till B 278, B 279

Att reklam i sig är ett slöseri med resurser är en mycket mer stabil poäng än att reklam skulle få människor att köpa saker de inte behöver. Det sista ser väldigt olika ut. Vi tror på en människosyn som utgår från förtroende för att människor vanligtvis försöker agera rimligt och fattar beslut om sina liv på goda grunder, snarare än en som betonar att människor skulle vara lättflurade.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 278, B 279 avslås

Svar till B 280, B 281, B 282, B 283

Vi håller med om att det går att formulera bättre.

Poängen här är att kapitalismen ger de rikaste ett helt orimligt ekonomiskt utrymme, inte att de är dåliga människor.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att texten på rad 422-423 ändras till "privatjet och upppassning åt de rikaste prioriteras före samhällets verkliga behov."

att motion B 280, B 281, B 282, B 283 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 284, B 285

Vi håller med om att ordet "oförmåga" lätt kan uppfattas annorlunda än vi tänkte oss här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att texten på rad 424 skrivs om till "Vinstdrivande företag har svårt att driva den tekniska utveckling vi behöver, eftersom de inte ser till helheten."

att motion B 284, B 285 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 286

Motionen B 286 vill att formuleringen "Oförmågan att se helheter leder också till att kapitalet har svårt att" på rad 424 ändras till "Ointresset för helheten leder också till att de stora kapitalägarna saknar förmåga att".

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 286 avslås

Svar till B 287

Motionen B 287 vill att ordet "Kapitalet" på rad 427 ändras till "Kapitalägarna" och följaktligen formuleringen "det tar fram" på rad 429–430 till "som utvecklingen leder fram till".

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 287 avslås

Svar till B 288, B 289

Vi inser när vi läser meningen att den är lite klumpig i vilket fall, så vi kan slå två flugor i en smäll här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att ersätta ordet "aktiebolag" på rad 433 med "dem"

att motion B 288, B 289 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 290

Programkommissionen delar förstås det grundperspektivet och det är ett tema i hela programförslaget. Däremot menar vi att kritiken av kapitalet blir skarpare om vi nyanserar den - det finns situationer där lönsamheten drar ett företag i rätt riktning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 290 avslås

Svar till B 291

Vi hittar tyvärr ingen bättre formulering. Med motionens textförslag skulle orsakssambandet bli fel - det är inte att de framhåller vissa saker i marknadsföringen som leder till sänkta utsläpp.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 291 avslås

Svar till B 292

Vi håller med om att det går att formulera bättre.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att meningen på rad 446 ändras till "En del ställer om för att fossilberoende blivit en företagsekonomisk risk i en värld som inte kommer acceptera det hur länge som helst."

att motion B 292 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 293

Motionen B 293 vill att ordet "kapitalet" på rad 449 ändras till "de stora kapitalägarna" och att följaktligen ordet "Det" på rad 450 ändras till "Många av dem".

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 293 avslås

Svar till B 294

För oss har det varit viktigt att programförslaget genomgående är tydligt med att klimatfrågan har högsta prioritet.

Vi har undvikit begreppet "förnybar energi", trots att det mycket väl är ett uttryck Vänsterpartiet kan använda vardagligt. Alla energikällor har sina nackdelar och de behöver utvärderas sakligt. Det som är viktigt för oss är hållbarhet i bred mening, inte specifikt förnybarhet. De värsta formerna av bioenergi är t ex långt viktigare att fasa ut än kärnkraften, eftersom de innebär stora klimatutsläpp. (Samma sak kan sägas om begreppet "fossilfri", som vi också tycker går bra att använda vardagligt men som vi undvikit att använda för att beskriva Vänsterpartiets mål.)

Med den radikala energiomställning vi har framför oss kommer vi ställas inför många prioriteringsfrågor, som handlar om allt från kärnkraften till bioenergi till var vi kan bygga ut vindkraft. Det kommer inte alltid vara enkelt, särskilt inte eftersom tekniska prioriteringar kommer blandas med vad som är politiskt möjligt. I de valen har vi velat skriva partiprogrammet så att det finns en mycket tydlig betoning på att klimatet har högsta prioritet.

Vi resonerar mer kring de här energipolitiska vägvalen i svaret till motion B712 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 294 avslås

Svar till B 295

Klimat- och miljörelserna är förstas bland de viktiga aktörer vi vill lyfta fram här, men vi tänker också på t ex engagemanget i naturturismen eller bönder som försöker hitta bättre sätt att bruka jorden.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 295 avslås

Svar till B 296

Alla avsnitt i Frihetens hinder handlar mer om lägesbeskrivningar och analyser av problem än om att peka ut riktningen framåt. De sista styckena i avsnitten är lite mer framåtsyftande, men det är i Våra svar vi resonerar kring det. På rad 714 tar vi upp varför klimat- och miljörörelsen är viktig. Vi vill inte upprepa det här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 296 avslås

Svar till B 297

Motionen vill stryka resonemangen om klimat- och miljödebattens historia och istället skriva in en helt annan text.

Vi tror att den historiska bakgrunden på rad 461 är viktig för att Vänsterpartiet ska kunna möta människor som idag har ett lågt förtroende för klimat- och miljöpolitik, och vara en del av att bygga upp det förtroendet igen. Det handlar t ex om att vi ska vara noga med att aldrig skuldbelägga enkilda människor.

Vi ser inte att förslaget till ny text innehåller något som inte redan framgår på andra ställen i programförslaget. Vi har medvetet undvikit att använda det specifika begreppet ”planetära gränser”, eftersom vi inte ser det som Vänsterpartiets roll att ta ställning i naturvetenskapliga debatter. Vi resonerar mer kring det i svaret till motion B 255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 297 avslås

Svar till B 298

Det ser ut som att motionen kommer ur en misstolkning av meningen på rad 464-467. Det vi vill beskriva där är den ideologiska grundstämning nyliberalismen förde med sig. Först i meningen därpå går vi in på att det också komma att smitta av sig på klimatdebatten på ett olyckligt sätt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 298 avslås

Svar till B 299

Vi ser inte heller det som en motsättning - det vi vill säga är att Vänsterpartiet har ett specifikt ansvar för det politiska.

Det vi vill synliggöra i det här stycket är att individualiseringen av samhällsproblem är ett bredare problem, som gett politiker ett sätt att rikta bort fokus från sitt eget ansvar. Det har handlat om allt från brottslighet (föräldrarna borde göra mer!) till skolan (eleverna sitter bara med sina mobiler!) till jämställda löner (gör andra val, få andra resultat!). Vänsterpartiet har varit kritiska till det av goda skäl.

Politiska partier behöver lägga fokus på det vi har agens över, politiken, och inte på det vi inte kan styra, människors livsval. Andra rörelser kan spela andra roller.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 299 avslås

Svar till B 300

Avsnitten Frihetens hinder handlar inte om Vänsterpartiets förslag - de kommer först senare i programförslaget. Vi tror inte att partiprogrammet ska vara så specifikt som motionen föreslår. Det behöver hålla på tio års sikt.

Däremot betonar vi i programförslaget att Vänsterpartiet behöver kunna svara på hur omställningen ska se ut (rad 401) och att Sverige behöver arbeta med en utsläppsbudget (rad 859).

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 300 avslås

Svar till B 301

Vi tror att den strategi motionen föreslår i brödtexten skulle spela fossilkapitalet i händerna. Vi tror tvärtom att vi aktivt behöver ta oss ur den debatt som gör klimatfrågorna till ett kulturkrig och välja bättre konfliktlinjer, som de flesta människor kan enas bakom.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 301 avslås

Svar till B 302

Vi beskriver Vänsterpartiets politiska projekt i senare avsnitt. Vi ser gärna att människor gör kloka val, men vi vill att vårt projekt ska handla helt om vad politiken ska göra.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 302 avslås

Svar till B 303

Programförslaget tar upp de frågor som finns i motionens textförslag, på rad 385-403. Vi ser ingen anledning att upprepa det senare i samma avsnitt.

Vi har medvetet undvikit att använda det specifika begreppet ”planetära gränser”, eftersom vi inte ser det som Vänsterpartiets roll att ta ställning i naturvetenskapliga debatter. Vi resonerar mer kring det i svaret till motion B 255. Vi har också medvetet undvikit att använda begrepp som ”förnybart” och ”fossilfritt” när vi diskuterar Vänsterpartiets mål, och resonerar kring det i svaret till motion B 294.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 303 avslås

Svar till B 304

Begreppet "produktionen" här är tänkt att vara väldigt brett. Det inkluderar t ex produktionen av järnväg, elbilar, skogsråvaror eller mat. Orsaken till att vi inte beskriver vad omställningen innebär konkret här är för att de beskrivningarna finns i Våra svar och Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor. Vi föreslår ett tillägg om våtmarker i svaret till motion B 596.

Partiprogram Motionssvar B

Motionens textförslag betonar "minskad konsumtion" på ett sätt som inte matchar Vänsterpartiets politik. Vi resonerar mer kring det i svaret till motion B 255.

Vi har medvetet undvikit att använda begrepp som "förnybart" och "fossilfritt" när vi diskuterar Vänsterpartiets mål, och resonerar kring det i svaret till motion B 294.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 304 avslås

Svar till B 305

Avsnitten i Frihetens hinder följer alla samma form, där det bara är allra sist vi gläntar lite försiktigt på frågeställningarna om vad som behöver göras. Motionen skulle innebära att avsnittet Ekologiska kriser bryter med det upplägget.

Motionen ersätter en hoppfull avslutning om möjligheter till ett bättre samhälle med att klimatkrisen tvingar oss till det. Vi tror inte att den typen av inramning hjälper i vår uppgift att bygga förtroende och stöd för att genomföra klimatomställningen.

I svaret till B 304 förklarar vi att vi tänkt att begreppet "produktionen" här är i bred bemärkelse, där även t ex transporter ingår. Att som motionen begränsa det till varuproduktionen vore olyckligt då skiften i just transporter är en högst realistisk väg framåt.

Vi resonerar mer kring varför Vänsterpartiet omställningsförslag handlar om helt andra saker än att minska människors ekonomiska utrymme i svaret till motion B 255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 305 avslås

Svar till B 306, B 307

Vi håller med om mycket av det som står i motionernas textförslag, bortsett från att vi nog inte skulle lyfta fram "progressiva företag" som allierade. Skrivningen om att "alla berörda grupper måste höras och delta i att formulera mål och åtgärder" låter också lite som att den vill åt att demokratin ska fungera annorlunda än idag. Det behöver diskuteras mycket mer uttryckligt i så fall, eftersom alla demokratimodeller har för- och nackdelar. Vi har också undvikit att använda ordet "populism" som negativ beskrivning av våra motståndare.

Överlag tänker vi att poängerna i förslaget framkommer senare i programmet, och vi tycker att det finns viktiga poänger i det stycke som motionerna skulle stryka.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 306, B 307 avslås

Svar till B 308

Att kapitalets vinstmaximering krockar med samhälliga behov, som att styra teknikutvecklingen åt att sänka utsläppen, är redan väl beskrivet i programförslaget. Däremot misstar motionen kapitalets beroende av tillväxt i samhällelig bemärkelse. I svaret till B 262 tar vi bland annat upp att den nyliberala eran innebar t ex högre vinstandelar men lägre tillväxt.

Vi är eniga om behovet av att frigöra ekonomin från kapitalets vinstmaximering. Dock krockar motionens slutsats, om att det först är när vi lämnat kapitalismen bakom oss som vi kan få en hållbar ekonomi, med den fundamentala uppgiften att genomföra klimatomställningen i tid. Det är inte realistiskt att kapitalismen över hela världen ska falla innan vi behöver få ner utsläppen.

Partiprogram Motionssvar B

Verkligheten visar istället att vi kommer långt när när fokus läggs på att genomföra de tekniskiften som spelar roll. Skillnaden i utsläpp per person i olika länder skiljer sig dramatiskt, också mellan länder med samma levnadsstandard. Det talar emot den bild motionens textförslag ger av att all klimatpolitik som inte bryter helt med kapitalismen skulle vara "luftslott".

Naturligtvis krockar omställningen med kapitalets intressen, och särskilt med fossilkapitalets intressen. Det är viktigt att vi beskriver det nyanserat.

Den analysen behöver också göra avtryck i vår politiska strategi. Programförslaget gör den kopplingen, i en mening som skulle strykas med motionen: "Breda strategier för att i varje läge göra det som är politiskt möjligt kommer vara helt avgörande för att hantera kapitalets intressen."

Varje verklig klimatomställning bryter på olika sätt med kapitalismen. Redan enkla åtgärder som att beskatta CO2 eller sätta upp samhällliga mål pekar mot ett samhälle där kapitalägarnas vinster allt mindre dikterar samhället i stort. Det finns ingen anledning för oss att, som i motionens textförslag, skapa en debatt om vilka klimatåtgärder som är "inom" eller "bryter med" kapitalet.

Vi behöver inte dessa några lösningar för att argumentera för att omställningen blir enklare med växande gemensamt ägande och stärkta positioner för den arbetande sidan. Alla steg framåt öppnar för fler steg framåt, öppnar för nya sätt att styra. Eller som den text på rad 472, som motionen vill stryka, beskriver det: "Klimatkrisen är ett historiskt formativt ögonblick där vi kan välja nya, bättre sätt att organisera samhället."

Vi resonerar mer kring de här frågorna i svaret till motion B 255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 308 avslås

Svar till B 309

Vi vill undvika att texten kan tolkas som att klimatfrågan mest är en anledning för oss att argumentera för socialism. Vi har inte heller använt uttrycket "planerad produktion" för att beskriva socialism, eftersom det låter som att vi ser de misslyckade planeekonomierna i öst som ett exempel att följa.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 309 avslås

Svar till B 310, B 311

Vi håller med om att "historiskt formativt ögonblick" är ett av de lite tyngre uttryck som vi försökt komma ifrån i programmet. Däremot hittar vi inget bra sätt att uttrycka det vardagligare, och tycker inte riktigt att motionernas textförslag fångar poängen. Hur vi som samhälle valde att svara på klimatkrisen kommer prägla oss länge.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 310, B 311 avslås

Svar till B 312

Det är förstås helt sant, men det blir ett konstigt tillägg i sammanhanget eftersom det skulle göra just urfolk till en kärnfråga för världens omställning. Programförslaget innehåller starka skrivningar på rad 1325 som täcker det perspektivet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 312 avslås

Svar till B 313

Det är förstås bra om forskningen sprids till allmänheten, men vårt kärnansvar som politiskt parti är inte det. Det är istället det vi skriver i meningen: att vara beredda att ta in det forskningen säger även när det är besvärligt för oss och att lägga fram politiska förslag som inte är symboliska utan förändrar verkligheten i den skala som behövs för att lösa problemen. Vi skriver inte det som lösa observationer, utan vi betonar det för att också Vänsterpartiet ställs inför utmaningar i det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 313 avslås

Svar till B 314, B 315

Det är förstås mycket som behöver förändras, men "produktionen" här ska förstås som en väldigt bred term som också innefattar det motionen vill lägga till. Det inkluderar t ex produktionen av järnväg, elbilar, skogsråvaror eller mat.

Orsaken till att vi inte beskriver vad omställningen innebär konkret här är för att de beskrivningarna finns i Våra svar och Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor. Vi håller med om att det skulle behövas en mer uttrycklig skrivning om cirkulär ekonomi i programmet och föreslår det i svaret till motion B 511. Vi föreslår ett tillägg om våtmarker i svaret till motion B 596.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 314, B 315 avslås

Svar till B 316

Det skulle bli en väldigt torr avslutning av avsnittet, som inte matchar de andra avsnitten. Den poäng vi vill åt är att Vänsterpartiet behöver vara en av de krafter som aktivt formar det breda politiska subjekt som behövs för att kunna möta fossilkapitalet.

Vi resonerar mer kring varför Vänsterpartiet omställningsförslag handlar om helt andra saker än att minska människors ekonomiska utrymme i svaret till motion B 255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 316 avslås

Svar till B 317

Meningen på rad 473-475 är tänkt att läsas precis så.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 317 avslås

Svar till B 318

Att klimatkrisen gett en ingång till vidare systemkritik för fler stämmer säkert. Helt klart är att en överväldigande majoritet har en probleminsikt om klimatkrisen. Utmaningen är att bygga förtroende för att

det går att göra något åt det. Mycket av det här programförslaget handlar om att Vänsterpartiet behöver bli den kraft som visar vägen ut ur krisen.

En central del i detta är att förstå samhällets maktrelationer och att det är genom konflikt med dessa som samhället utvecklar sig. Med motionens tillägg drar avsnittet istället iväg åt att upplysning förändrar samhället i sig. Det menar vi ger oss sämre förutsättningar.

Vi har undvikit den sortens formuleringar om mer filosofiska synsätt på naturen som motionen är inne på, och resonerar mer om det i svaret till motion B 67.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 318 avslås

Svar till B 319

Motionen vill ändra rubriken på rad 480 från ”En ojämlik värld” till ”Mot en jämlik värld”.

Programkommissionen menar att nuvarande rubrik ger en bättre och mer rättvisande bild av stycket som rubriken syftar till. Rubrikerna under huvudavsnittet Frihetens hinder syftar just till att fånga in de olika hinder som står ivägen för våra möjligheter för frigörelse. Motionens rubrik ger sken av ett innehåll som snarare kommer senare, under Våra svar och Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 319 avslås

Svar till B 320

Motionen B 320 vill att ordet ”kapitalet” på rad 481 och 497 ändras till ”kapitalstarka individer och organisationer”.

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 320 avslås

Svar till B 321, B 322, B 324, B 325

Motion B 321 vill lägga till en text på rad 482 som bl.a. handlar om kapitalismen som grunden för imperialism.

Motion B 322 vill lägga till en mening i första stycket om att Västländerna med USA i spetsen fortfarande har oproportionerligt stor global makt och inflytande politiskt, ekonomiskt och militärt.

Motion B 324 vill lägga till två meningar som bl.a. handlar om stormakter och imperialism.

Motion B 325 vill ersätta meningen på rad 486-488 med en egen text.

Programkommissionen menar att det nuvarande avsnittet i sin helhet ger en bra bild av hur kapitalism och imperialism hänger ihop. Ska man förklara imperialismen mer ingående menar vi att det skulle krävas ytterligare resonemang än de nu föreslagna, annars är risken stor att texten enbart blir svårare att förstå.

Även om programkommissionen tror sig uppfatta vad motion B 321 vill komma åt menar vi att den föreslagna att-satsen ger en något förenklad bild av vad imperialism är och därmed riskerar att läsas fel.

Partiprogram Motionssvar B

Motion B 322 vill tydliggöra att västländerna med USA i spetsen har oproportionerligt mycket makt. Det är förvisso helt sant. Men det bör kunna sägas om fler stater än så. Kinas bidrag till landgrabbing och uppköp av samhällsviktig infrastruktur i länder i Afrika och Rysslands militära hot gentemot grannländerna är bara två exempel. Motion B 324 försöker komma åt just detta genom en utvecklad analys av världen.

Programkommissionen tycker det är intressant att resonera kring stormakternas alltmer expansiva anspråk, men menar att den föreslagna att-satsen i motion B 324 inte riktigt platsar i den tillbakablick som görs i stycket. Vi tror liksom i fallet med motion B 321 att skrivningen om imperialism i motionens att-sats i så fall skulle behöva utvecklas. Programkommissionen har dock gjort bedömningen att den typen av resonemang inte tillför förslaget till partiprogram något i sak, utan tvärt om riskerar att göra det svårare att ta till sig.

Motion B 325 har förslag på en längre text i syfte att förtydliga att den ojämlika världen även är en följd av dagens imperialism. I brödtexten efterfrågas bl.a. en tydligare koppling mellan politisk och militär global makt. Programkommissionen delar inte uppfattningen att en sådan koppling skulle saknas i vårt förslag till partiprogram. Det framgår bl.a. fortsatt i det aktuella stycket på raderna 488-492. Även texten i avsnittet om internationella relationer på raderna 1398-1409 bidrar till att synliggöra hur stormaktsintressen och militära medel hänger samman.

Se även svar till motion B 827 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 321, B 322, B 324, B 325 avslås

Svar till B 323

Motionen vill lägga till en mening för att tydliggöra Sveriges koloniala historia.

Programkommissionen delar uppfattningen om att Sveriges koloniala historia ska synas i vårt partiprogram. Det har vi försökt åstadkomma bl.a. genom beskrivningen av kolonialism generellt i programmet och om den svenska statens brott mot nationella minoriteter på rad 1325-1332. Vi menar att det sammantaget ger en bra bild av Sveriges roll och ansvar, men håller med om att det skulle kunna förtydligas något.

Med motionens ändring skulle det se ut som att vi menar att också Sverige byggde ett imperium som sträckte sig över stora delar av världen. Det distraherar också från det resonemang som spänner över avsnittets första stycken. Vi har därför föreslagit en ändring senare i programmet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att följande mening läggs till på rad 1328: "Exploateringen av norra Sverige är en del av en lång kolonial historia."

att motion B 323 därmed anses besvarad

Svar till B 326

Motionen B 326 vill att formuleringen "Kapitalet har dragits till underordnade länder för att det har varit platser" på rad 500-501 ändras till "Kapitalistiska intressen har sökt sig till underordnade länder" och att ordet "Det" på rad 503 följaktligen ändras till "De".

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 326 avslås

Svar till B 327

Motionen vill föra in ett nytt stycke om stöd åt folkens frihetskamp, på rad 500.

Det föreslagna stycket är snarlikt en skrivning i det nuvarande partiprogrammet. Just frigörelse går som en röd tråd i programförslaget, men vi kan inte riktigt se poängen med att återanvända de tidigare formuleringarna. Att textförslaget använder exempel som idag ligger femtio år tillbaka i tiden ger en känsla av nostalgi över den historiska period då många länder i Asien och Afrika befriade sig från kolonialismen, som skulle bli märkligt att skriva in i partiprogrammet idag.

Precis som motionens skrivning ger uttryck för är det svårt att formulera en principiell hållning kring väpnat motstånd som håller i en komplicerad värld. Programkommissionen har varit noga i sitt urval att hålla texten till sådant som ger vägledning i frågor. Vi kan inte se hur det hjälper att, som i motionen, först visa förståelse för motstånd, men direkt efteråt fastslå dess premisser.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 327 avslås

Svar till B 328

Motionen vill byta ut ”mer utvecklade ekonomier” till ”imperialismens kärnländer” på rad 502-503.

I förslaget till partiprogram har vi i programkommissionen velat beskriva världen med både djup och precision samtidigt som vi använder vanliga ord, och bara använt komplexa ord där vi upplevt att det verkligen behövs. Vi har velat visa att det är bra med olika perspektiv för att förstå världen, snarare än att slå fast vissa begrepp och ge dem en färdig definition. Målet är att läsaren ska kunna förstå resonemangen utan ytterligare förklaringar. Vi menar att begreppet utvecklade ekonomier är väletablerat och inte kräver någon ytterligare förkunskap för att förstå. Se även svar till motionerna B 530 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 328 avslås

Svar till B 329, B 332, B 335, B 336

Alla fyra motioner har förslag på förändringar som rör klimatfrågan i stycket om en ojämlik värld.

Motion B 329 föreslår ett tillägg på rad 505 som bl.a. handlar om hur klimatförändringarna bidrar till ökad risk för väpnade konflikter och en ökande migration. Motion B 332 vill lägga till en mening om att människor i underordnade länder är de som drabbas allra värst av klimatförändringarna.

Programkommissionen delar den problembeskrivningen. Däremot har vi medvetet undvikit att börja lista olika konkreta konsekvenser av klimatförändringarna, eftersom det snabbt blir svårt att avgränsa det. Det finns många perspektiv på det som skulle behövas för att ge en bra helhetsbild, och vi har försökt hålla partiprogrammet kort. Alla är idag väl medvetna om att klimatförändringarna har enorma konsekvenser, och precis hur de konsekvenserna ser ut kommer inte spela så stor roll för våra politiska förslag och strategier.

Motion B 335 föreslår ett tillägg på rad 515 så att meningen lyder "Vi människor har allt att vinna på att samarbeta och tillsammans bygga en bättre värld i fred och frihet i samklang med naturen."

Programkommissionen menar att detta framgår i stycket om ekologiska kriser på sida 15-17. Där skriver vi om kapitalets exploatering av vår jord och om hur vi i snabb takt förlorar delar av jordens biologiska arv. Vi ser därför inte behovet av ett ytterligare tillägg.

Partiprogram Motionssvar B

I att-satsen på motion B 336 föreslås ett tillägg om klimatkrisen i meningen på rad 522. Den texten handlar om hur vi ser på internationell solidaritet: ”Varje gång människor någonstans tar ett steg framåt, stärks också vi. Internationell solidaritet handlar om att se sig som en del av en större helhet och försvara varandras möjligheter att utvecklas fritt.” Att mitt i det resonemanget lägga in en passus om att klimatfrågan är viktig skulle distrahera från den poäng vi vill göra här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 329, B 332, B 335, B 336 avslås

Svar till B 330

Motionen B 330 vill att ordet ”det” på rad 506 ändras till ”som kapitalistiska intressen”.

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 330 avslås

Svar till B 331

Motionen vill ersätta ”Människor har fastnat” på rad 509 till ”Människor har hållits kvar” samt byta ut ”när vi hade kunnat leva i en där alla får utveckla sina förmågor.” mot ”därför att kapitalets behov av billig arbetskraft är själva syftet med den ojämlika värld de byggt.” på rad 512-513.

Hela avsnittet En ojämlik värld handlar om hur jakten på större vinster har lett till att kapitalet exploaterar människor världen över. Vi menar att det tydligt framgår att kapitalet tjänar på att upprätthålla ojämlikheten. Det beskrivs också i det efterföljande avsnittet om rasism. Programkommissionen ser ingen risk att någon läser programförslaget som problemen i världen skulle vara fattiga människors fel. Vi ser därför inget behov av de föreslagna ändringarna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 331 avslås

Svar till B 333

Programkommissionen resonerar kring de här sambandet i svaret till motion B 235 m.fl. Den materialistiska idén att utvecklingen av nya ekonomiska strukturer påverkar människors möjligheter till frigörelse är en återkommande poäng i programförslaget (se t ex rad 91-103, 380-383). Det är inte en slump att allt från fackföreningar till kvinnorörelser växer sig starka i vissa historiska sammanhang.

Den tanken är direkt knuten till Vänsterpartiets politiska projekt. Ett av skälen till att vi vill prioritera att driva igenom vissa ekonomisk-politiska reformer - som full sysselsättning och starka trygghetssystem - är att de bygger upp människors förhandlingsstyrka. Det påverkar i sin tur människors möjligheter att organisera sig och driva igenom fler framgångar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 333 avslås

Svar till B 334

Motionen vill lägga till en skrivning om en värld där alla människors grundläggande behov tillgodoses på rad 515.

Partiprogram Motionssvar B

Programkommissionen delar naturligtvis uppfattningen om att vi inte bara strävar mot en värld i fred, utan också en värld där människors grundläggande behov tillgodoses. Precis som det går att läsa i motionens brödtext får fred och säkerhet allt för ofta handla om frånvaron av krig. I riksdagsmotionen 2021/22:449 En feministisk utrikes- och säkerhetspolitik skriver vi som parti om hur vi vill se ett breddat säkerhetspolitiskt begrepp. Att låta säkerhetspolitiken ta avstamp i det som brukar benämnas som mänsklig säkerhet är ett sätt att markera en förskjutning från staters säkerhet genom vapen, till folkens och människornas säkerhet genom utveckling och samarbete. Det är en tanke vi delar med stora delar av freds rörelsen.

Men programkommissionen menar också att detta framgår tydligt när man läser förslaget till partiprogram. Meningarna efter den föreslagna ändringen handlar t.ex. om politisk frigörelse, ekonomisk utveckling och demokratisk förändring. På raderna 81-82 skriver vi t.ex. om hur vi tillsammans kan rikta vårt arbete mot våra mänskliga behov och bygga ett samhälle där alla kan leva friare. I avslutningen på sida 28 beskriver vi vårt socialistiska samhälle – byggt av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov. Vi ser därför inget behov av ytterligare tillägg.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 334 avslås

Svar till B 337

Motionen vill lägga till ett nytt huvudstycke efter rad 522 som bl.a. handlar om militärindustrin, krigsretorik och ökande militära kostnader.

Politiska krafter i Sverige och i Europa ropar på en mer repressiv lagstiftning som en lösning på samhällsproblem de själva orsakat. Den utvecklingen tycker vi beskrivs bra i avsnittet om auktoritära högerkrafter på sida 19. Tillsammans med texten på raderna 1398-1409 tycker vi att stora delar av motionens intention tillgodoses. Med det sagt är även programkommissionen oroad över den utvecklingen som övergripande beskrivs i motionen, med en pågående militarisering av samhället med starka kopplingar till kapitalintressen.

Programkommissionen skulle däremot vilja vända på delar av verklighetsbeskrivningen i motionens att-sats. Även om militärindustrin spelar en roll, har det framförallt varit bredare kapitalintressen som drivit fram t ex västvärldens krig i Irak. Rysslands angrepp på Ukraina har många skäl, där militärindustrins intressen bara är en mindre del. Det skulle bli konstigt att skriva in ett stycke som ger de specifika kapitalintressena huvudrollen.

Vänsterpartiet har gjort analysen att Rysslands fullskaliga angrepp på Ukraina förändrar Sveriges säkerhetspolitiska läge och motiverar en förstärkning av Sveriges försvar. Motionen tar inte upp det specifikt, men dess textförslag innehåller skrivningar som innebär att Vänsterpartiet alltid skulle vilja sänka försvarsutgifterna oberoende av vad som händer i omvärlden. Det menar vi vore orimligt. Oavsett hur vi resonerat hittills behöver vi ett partiprogram som tar höjd för att Sverige kan hamna i situationer där försvaret behöver förstärkas.

Naturligtvis ska vi vara väl medvetna om att höga försvarsutgifter riskerar att stärka det militärindustriella komplexet, vilket i sin tur riskerar att föra oss längre bort från fred och avspänning. Vi tar upp precis det på rad 1399-1403.

Motionens att-sats innehåller viktiga poänger. I ett förändrat och försämrat säkerhetspolitiskt läge är det särskilt viktigt för oss som Vänsterparti att peka på vikten av att hela samhället byggs starkt. Det går inte att som högern skära ner på välfärden och sälja ut samhällsviktiga funktioner och tro att vi kan klara oss genom en kris – militär eller civil. Välfärden är samhällets bottenplatta. I riksdagsmotionen 2020/21:3743 med anledning av prop. 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025 skriver Vänsterpartiet om behovet av ett utvecklat och stabilt totalförsvaret. Samtidigt som totalförsvaret måste byggas upp finns stora behov av andra satsningar i vårt samhälle. Ett återuppbyggande av totalförsvaret, med alla de ekonomiska och personella resurser som det kräver, får inte överskugga behovet av andra stora satsningar som att bygga bostäder och förstärka

infrastruktur i form av mer järnväg. När konflikter uppstår mellan olika intressen måste det finnas en helhetssyn på vad som är bäst för samhällets utveckling. Högern kan försöka använda behovet av ett starkt försvar som slagträ mot bredare investeringar, men det är mycket rimligare att argumentera för att de hänger ihop.

Se även svar på motionerna B 828 och B 829.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 337 avslås

Svar till B 338

Vi tänker att rubriken Rasism matchar både texten och de övriga rubrikerna i Frihetens hinder bättre.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 338 avslås

Svar till B 339, B 340, B 341, B 342

Motionerna vill alla lägga till längre texter i avsnittet Rasism, med eller utan att stryka text ur programförslaget.

Det viktigaste i det här avsnittet är att svara på hur vi möter högerens rasistiska berättelse och politik. Därför har vi särskilt lyft fram den dynamiken: varför kapitalet skjuter rasistiska partier framför sig, varför de allra flesta behöver se igenom det och istället agera på sina verkliga intressen.

Den gamla texten ger inte tillräckligt tydliga svar på hur vi möter dagens högerblock och deras strategiska rasism. Därför är det viktigt för oss att avslå motion B 339 och B 341, som skulle stryka alla nya resonemang om det. Vi kompletterar gärna texten på olika sätt så länge den nya grunden finns kvar.

Programförslaget beskriver en tydlig antirasistisk strategi, som är väl förankrad i det arbete Vänsterpartiet gör. Den börjar i en analys av rasismen där vi betonar hur kapitalet och högern använt rasismen som strategiskt verktyg för att undvika att människor samlas för sina intressen. Vi har sett det många gånger i historien, vi ser i Trumps retorik och i den roll Timbro spelat för att normalisera SD:s rasism.

Den fortsätter i avsnittet Sammanhållning, där vi också pekar på att det krävs sociala processer som bygger förtroende mellan människor för att komma åt den rasistiska uppdelningen (rad 646). Ett exempel på det vi lyfter fram särskilt är att tillsammans ta strid för gemensamma intressen (rad 657). Den strategin kräver också saker av Vänsterpartiet. Vi börjar beskriva det på rad 671-682, fortsätter på rad 707 och avslutar sedan hela programmet med att beskriva vad det betyder för oss som organisation, på rad 1495-1511.

Kort sagt: hela det tema om sammanhållning som går genom partiprogrammet handlar om antirasistisk strategi. Det är viktigt för oss att avsnittet Rasism hänger ihop tydligt med det.

Vi ser flera politiska poänger vi håller med om i de textförslag motionerna lägger. Avsnittet behöver en analys av nationalismen och föreställningarna om homogena folk. Det behöver tydligare visa att analysera här också handlar om urfolk och nationella minoriteter. Vi lägger förslag på tillägg om det, som går i linje med språket i programmet i stort. Vi tror också att avsnittet som helhet blir tydligare med de tilläggen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att ersätta rad 524-529 med följande text: "Människor har genom historien levt i mångfald av alla möjliga slag. Samtidigt har vi också många gånger fastnat i att dra streck mellan oss och avhumanisera andra, inte minst när det varit politiskt användbart för olika överheter. Att kolonialismen slog sönder och underordnade samhällen världen över lade grunden för mycket av de

Partiprogram Motionssvar B

rasistiska strukturer vi ser idag. Den ägande klassen satte i system att pressa fram arbete med våld och övergrepp. Många av de rasistiska idéer som uppstod för att legitimera att människor förvägrades grundläggande rättigheter lever fortfarande kvar idag. Med nationalstaternas framväxt skapades starka identiteter som delade upp människor i olika folk. De byggde ofta på föreställningar om homogena grupper och kunde lägga stor vikt vid vem som passade in och inte. Nationalismen visade sig användbar för de som ville utesluta människor från gemenskapen och elda på konflikter mellan länder. De rasistiska strukturer som skiljer människor åt i vardagen byggs upp i historiska processer, där fattigdom, segregation och lagstiftning lägger grunden för olika idéer om varför de uppdelningarna finns. De processerna har satt djupa, tragiska spår i människor och samhällen. Vi såg det när Sverige formades som nation och vi har sett det ske många gånger sedan dess. Vi ser det med nationella minoriteter och andra som levt här hela sina liv. Vi ser det med människor som kommit hit för att arbeta och människor som behövt fly. Hur de uppdelningarna tagit form har sett väldigt olika ut för olika grupper. Därför behöver vi specifika historiska kunskaper om olika sorters rasism för att förstå och bryta mönstren. Kapitalet drar nytta av de strukturerna och idéerna för att ..." och i konsekvens med det stryka rad 556-560

att ersätta rad 543-548 med stycket "Rasismen används för att dölja det. Den låter överklassen påstå att det ligger i alla andras intresse att trampa på vissa människor. Ju mer skiktat samhället är, desto fler kommer dras till att se på sig själva som överordnade de som pekas ut och misstänkliggörs. När de sämre villkoren sedan breder ut sig ligger det nära till hands att skylla på dem som angreps först istället för att se vad det är som händer."

att motion B 339, B 340, B 341, B 342 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 343

Programkommissionen delar inte motionens syn här. Vi menar att fattigdom inte bara är en bieffekt av kapitalets sätt att fungera, utan att kapitalet har ett ekonomiskt (och därför också politiskt) intresse av att många människor är fattiga och rättslösa, eftersom det sänker deras lönekostnader. Det resonemanget finns beskrivet mer utförligt på rad 159-190 i programförslaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 343 avslås

Svar till B 344

Motionen B 344 vill att ordet "Kapitalet" på rad 529 ändras till "Kapitalstarka individer och organisationer", och att ordet "Det" på rad 531 följaktligen ändras till "De".

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 344 avslås

Svar till B 345

Motionens förslag till förändringar skulle, i våra ögon, göra att de materiella faktorerna i förtrycket tonas ned. Poängen med begreppet förhandlingsstyrka på rad 533 är att rättslöshet och fattigdom drar undan mycket av människors faktiska möjligheter att ta och vinna konflikter med t ex det företag de arbetar för - oberoende av hur mycket kampvilja de faktiskt har. Många gånger kan just kampviljan tvärtom förstärkas av att bli så orättvist behandlad, men det ska mycket till för att det ska kunna kompensera för den materiella maktförskjutningen.

Vi resonerar mer utförligt om begreppet förhandlingsstyrka i svaret till motion B 134.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 345 avslås

Svar till B 346

Motionen B 346 vill att ordet "kapitalet" på rad 545 ändras till "de stora kapitalägarna".

Programkommissionen ser kapitalet som en aktör, och resonerar kring det i svaret till motion B 200 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 346 avslås

Svar till B 347

I avsnittet beskrivs flera olika aspekter av rasism. Just det här stycket handlar om hur högern har använt rasistiska idéer som ett strategiskt verktyg för att uppnå vissa mål. Begreppet "strategisk rasism" är praktiskt för att skilja det från t ex rasistiska strukturer eller omedveten rasism.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 347 avslås

Svar till B 348

Vi håller med om att avsnittet kan knyta an tydligare till det som pågår i många länder idag, inte bara Sverige. Vi vill undvika att vara så specifika som motionens textförslag, för att texten ska hålla över lång tid.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att meningen på rad 552 skrivs om till texten "En regering som stadigt förbättrar människors livsvillkor kan försvara alla människors lika värde, medan en som tvärtom pressar människor att arbeta hårdare till lägre lön behöver syndaböcker. Det är upp till de progressiva rörelserna att sätta ord på varför högern ..."

att motion B 348 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 349

Vi håller i grunden med om motionens intentioner, men det blir lite konstigt för en utomstående läsare att prata om "vi Vänsterpartister" på det sättet. Vi tänker att avsnittet i stort redan betonar att både strukturerna och idéerna är djupt rotade i samhället.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 349 avslås

Svar till B 350

Programkommissionen är inte några stora fans av Foucault, men det problem vi ser med motionen handlar mindre om det och mer om att den missförstår avsnittet. Stycket om rasistiska tankemönster är inte tänkt som en definition av rasism i allmänhet, utan handlar bara om hur just tankemönstren fungerar. Vi gör ingen rak definition av rasism i avsnittet, på samma sätt som vi inte gjort det i andra avsnitt. Däremot spänner det över många olika perspektiv - rasistiska strukturer, historiska processer av uteslutning, strategisk rasism, omedveten rasism osv. - som sammantaget ger en bild av vad vi menar med rasism.

Partiprogram Motionssvar B

Med motionens förslag skulle ett av de perspektiven strykas bort helt, och ersättas av ett stycke som tar på sig att förklara helheten utan att knyta an till resten av avsnittet. Det skulle inte bli ett bra avsnitt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 350 avslås

Svar till B 351

Vi tänker att motionens textförslag egentligen ligger nära det som redan står i programmet, men det blandar in "högerpopulismen" här på ett sätt som leder tanken bort från det vi gått igenom i avsnittet om rasistiska strukturer som sitter mycket djupare än de rörelserna. Vi tar upp Auktoritära högerkrafter i nästa avsnitt. Vi vill gärna undvika att kalla dem just "populister", eftersom de sällan uppstår ur folket utan snarare från överheten.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 351 avslås

Svar till B 352

Det är inte orimligt, men vi tänker att det passar bättre i ett studiematerial än i partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 352 avslås

Svar till B 353

Programkommissionen delar den bilden. I svaret till motion B 339 m.fl. föreslår vi ett tillägg som tar upp det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 353 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 354

Det vi vill beskriva här är - och som syns på fler ställen i programförslaget - är den dubbelhet som finns inbyggd i exploateringen, där den som pressas till hårt arbete samtidigt också får en förhandlingsposition genom det. Ett exempel på det är hur framgångar och bakslag för medborgarrättsrörelsen i USA hängt ihop med svarta människors sysselsättning och fackliga organisering. Den övergripande poängen är att rasifierade personer har potentiell makt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 354 avslås

Svar till B 355

Det är ju en strålande skrivning! Låt oss knyta ihop slutet med resten av programförslaget bara.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att ändra meningen på rad 574 till "I ett samhälle där vi möts på mer jämlika villkor blir det lättare att lägga det rasistiska idéarvet bakom oss, och omvänt: gör vi oss av med rasistiskt tankegods står vi starkare i arbetet för jämlikhet och frigörelse."

att motion B 355 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 356

Vi tänker att det finns mycket att vinna på nationella minoriteter ingår i avsnittet Rasism. Det har varit tanken hela tiden, men vi märker att det inte syntes särskilt tydligt. Med de textförslag vi föreslår i svaret till motion B 339 m.fl. blir det tydligare.

Det mesta av motionens textförslag hör mer hemma i stycket på rad 1325, men det är också lite för specifikt för partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 356 avslås

Svar till B 357

Motion B 357 föreslår att frågorna om segregation, integration och migration lyfts in i lämpliga delar av programmet

Programkommissionen har valt upplägget av programförslaget för att bjuda in en ny läsare till en argumentation för varför vi behöver gå i en socialistisk riktning. Därför har vi valt att inte alltid använda begrepp som integration och migration utan istället på ett rakare sätt beskriva vilket samhälle vi vill ha. Vi tar upp hur rasismen segregerar människor från vara i avsnittet Rasism. I avsnittet Sammanhållning beskriver vi varför det är viktigt att skapa sammhållning mellan olika människor och hur segregation motverkar det. I avsnittet Alla människors lika värde tar vi upp migration på rad 1339. Vi ser inga behov av tillägg utöver det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 357 avslås

Svar till B 358

Motionen anser att rubriken "Auktoritära högerkrafter" bör bytas ut och ger ett par olika förslag till alternativa sätt att skriva. Programkommissionen anser att den rubrik som nu används passar bättre in på det vi här vill beskriva.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 358 avslås

Svar till B 359

Motionären anser att begreppet "Antidemokratiska" bör tillföras för att förstärka den formulering som finns i programförslaget och lyder "Auktoritära högerkrafter". Programkommissionen anser att det i begreppet "auktoritär" inbegrips en antidemokratisk hållning, varför tillägget är överflödigt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 359 avslås

Svar till B 360

Motionärerna vill utveckla kopplingen mellan auktoritära högerkrafter och den nyliberala ideologin.

Programkommissionen håller med om att den har spelat en roll för att de auktoritära högerkrafterna har kunnat växa. Avsnittet handlar redan mycket om att göra sådana kopplingar som motionen vill se. Däremot har vi inte använt just begreppet nyliberalism i programförslaget, utan använt en lite historiskt bredare beskrivning av hur överklassen driver på för pressade villkor, ojämlikhet och splittring. Vi menar att det är än viktigare att beskriva de underliggande drivkrafterna nu när högern tycks överge nyliberalismen.

Vi tror också att det är allt för reducerande att definitivt slå fast att det är ett berättigat missnöje till följd av klassklyftor som har lett till sympatier med den auktoritära högern. Det är t ex inte utsattheten i materiell mening som är det utmärkande för SD-väljare, däremot att de upplever sig som förbisedda. Vi kan också se fler exempel på hur nyliberalismen har spelat roll, som hur den passiviserade samhällsbyggen som kunde samla breda gemenskaper. Det skulle behövas en längre text för att fånga in hela den komplexa dynamiken, vilket vi inte anser är motiverat.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 360 avslås

Svar till B 361

Motionären vill förenkla språket och ersätta klassbegreppet. Programkommissionen delar motionens uppfattning om att programmet ska vara tillgängligt ifråga om språk, men menar att själva klassbegreppet inte är så komplicerat som motionären vill göra gällande. Vi vill också undvika ordet privilegierade, som går att läsa på många sätt och som ofta används för att betona skillnader mellan människor vi vill samla.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 361 avslås

Svar till B 362

Motionären vill stryka begreppet förhandlingsstyrka på rad 588.

Programkommissionen vill gärna knyta ihop den tråden genom programmet och betona att kulturkrigen ofta fyller en ekonomisk funktion för överklassen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 362 avslås

Svar till B 363

Programkommissionen förstår den poäng motionen vill åt. Samtidigt riskerar den formulering som föreslås att bli missvisande eftersom den anger att "alla" skulle bli förlorarare i nuvarande samhällssystem.

Programkommissionen menar att det inte riktigt stämmer med vår analys, eftersom en mycket liten elit faktiskt är vinnare i dagens system, medan alla vi andra, det stora flertalet, är förlorare. Det är också svårt att föra det resonemang motionen är inne på i hamn utan att det tar ganska mycket utrymme.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 363 avslås

Svar till B 364

Motionärerna vill tillföra ett perspektiv av att den auktoritära högern också är klimatförnekare.

Programkommissionen menar att formuleringen missar målet lite, eftersom de auktoritära högerkrafterna visserligen innehåller element av klimatförnekelse, men är bredare än så. På senare tiden verkar den ekofascistiska strömningen ha vunnit mark i extremhögern. Den auktoritära högern kan lätt växla ståndpunkt däremellan eftersom frågan i sig inte är viktig för dem - de behöver bara ett sätt att göra kulturkrig av den.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 364 avslås

Svar till B 365

Programkommissionen uppskattar inriktningen, men föredrar i slutändan rubriken Våra svar. Det knyter an programmet till tidigare avsnitt och bidrar till att etablera Vänsterpartiet som den rörelse som har svaren på vår tids utmaningar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 365 avslås

Svar till B 366

Programkommissionen har medvetet föreslagit ett upplägg som börjar i det samhälle vi är i, pekar ut en riktning och strategier för att komma framåt, för att till sist resonera om hur ett socialistiskt och jämställt samhälle skulle kunna se ut. Skulle vi börja med att beskriva ett mål som ligger långt bort, som motionen föreslår, ger det en bild av ett parti som ägnar mer tid åt det abstrakta än de problem som ligger framför våra fötter. Det skulle också ge en bild av en socialism som mer handlar om stora principer än att organisera sig för konflikt här och nu.

I avsnittet Avslutning finns redan den här sortens formuleringar, som vi föreslår förstärkningar av i de här motionssvaren. Motionen innebär att de står på två ställen samtidigt, med lite olika texter.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 366 avslås

Svar till B 367

Rubriken Sammanhållning är medveten, eftersom det här avsnittet handlar just om att framstegen börjar med sammanhållning och de utmaningar vi möter när vi försöker odla den gemenskapen. Motionens rubrik är för bred och skulle snarare matcha avsnittet efter, Organisering för förändring.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 367 avslås

Svar till B 368, B 369

Avsnitten Sammanhållning och Organisering för förändring handlar precis om den grundläggande poängen i motion B 368, att organiseringen av människor utifrån det arbete vi gör är helt avgörande för samhällsutvecklingen. Motionen stryker flera av de resonemangen, trots att de är strategiskt viktiga.

Ett exempel på det är stycket på rad 665, som tar upp hur könsmaktsordningen skapat hinder för den organiseringen och ibland kunnat mobilisera män i motstånd mot kvinnors organisering. Ett annat exempel är att stycket på rad 667, som handlar om hur vi kan möta kan komma ur den splittring som kommer av segregationen, stryks och ersätts av korta konstateranden av att rasism och segregation finns. Ett tredje exempel är alla resonemang om hur vi hanterar att arbetare och tjänstemän har olika villkor, stycket på rad 651, försvinner helt.

Programkommissionen har medvetet tagit fram ett programförslag som resonerar mer uttryckligt om de strategiska utmaningar vi står inför. De materiella skillnaderna i människors livsvillkor är viktiga för att förstå varför det ibland kan vara så svårt att bygga den breda sammanhållning vill vill se.

Motion B 369 argumenterar som om LO-arbetare bara består av män, och då skulle naturligtvis resonemangen bli väldigt märkliga. Det finns ingen anledning att läsa texten på det sättet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 368, B 369 avslås

Svar till B 370, B 371, B 372, B 373, B 374

Motionerna om att knyta ihop resonemaget om förhandlingsstyrka har en poäng - det borde gå att skriva lite tydligare. Även om huvudpoängen här riktar sig mot kapitalismen, som motion B 373 vill förtydliga, vill vi också gärna ta höjd för t ex de kvinnostrejker vi sett i Spanien och formulera oss så att också könsmaktsordningen täcks av resonemanget.

Vi ser ingen anledning att tro att texten ska läsas som motion B 371 befarar. Båda meningarna tar upp exempel på varför arbete ger makt, varken mer eller mindre.

Vi tänker oss att i princip allt arbete ger någon form förhandlingsstyrka, också på individuell nivå, men att det är först med organisering vi kan använda den fullt ut. Programförslaget resonerar om skillnaden mellan arbetare och tjänstemän i det på rad 150, där vi menar att skillnaden mellan människors individuella och gemensamma förhandlingsstyrka är större för LO-arbetare.

Förslaget på skrivning i motion B 374 säger egentligen inte emot det. Däremot avslutas den med en lite onödig retorik om att organisering gör oss ostoppbara (om det ändå vore så väl!).

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** ändra orden "behöver vi kunna ta konflikt" på rad 624 till "behöver vi en rörelse med kraft nog att ta konflikt"
- att** ersätta meningen på rad 630-631 med texten "Kapitalismen är helt beroende av att människor fortsätter arbeta. Det ger oss en oerhört stark förhandlingsposition."
- att** motion B 370, B 372 och B 373 anses besvarad med det ovan anförda
- att** motion B 371 och B 374 avslås

Svar till B 375

De resonemang om organisering motionen vill lägga till här beskrivs i avsnittet efter (rad 683-721), mer utvecklat än motionen föreslår.

Programkommissionen har medvetet lyft fram att arbete, och därmed ytterst möjligheten att lägga ner arbetet, är en avgörande maktfaktor. Vi tänker att det skulle bli missvisande att ställa strejker bredvid demonstrationer som lika tunga verktyg, och än mer missvisande att beskriva det som att civil olydnad spelat en "avgörande roll" på samma sätt som de andra två.

Just för att det framförallt är arbete och organisering som ger makt, inte starka åsikter, är den mening motionen vill stryka viktig för oss: "Vi vet av erfarenhet att bred organisering kan skapa starka politiska krafter."

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** motion B 375 avslås

Svar till B 376

Programkommissionen har medvetet använt några olika begrepp i texten - överklass, borgarklass, kapitalägare och den ägande klassen är alla rimliga uttryck. I det här fallet har motionen en poäng i att byta begrepp, och det går samtidigt att få lite mer stuns i meningen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** på rad 640-642 ersätta texten med "Kapitalismen har en grundläggande svaghet i att ett fåtal kapitalägares intressen ständigt krockar med de stora samhällsliga behoven. De allra flesta har allt att vinna på att frigöra sig från det."
- att** motion B 376 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 377, B 378, B 379, B 380

Programkommissionen är helt för ett mer könsneutralt språk i linje med förslaget i motion B 377, men vi tänker att språkliga skiften behöver drivas mer strategiskt än att Vänsterpartiet ska agera avantgarde. Kanske är en motion till TCO:s kongress en bättre början?

Att de flesta människor har starka skäl att hålla ihop är en viktig poäng i det här programförslaget. Samtidigt har det varit viktigt för oss att lyfta fram att det inte bara handlar om missförstånd, utan att högern kan bygga sin världsbild på materiella skillnader mellan människor. Det här avsnittet handlar om det, och stycket på rad 651 handlar specifikt om att bygga bred solidaritet mellan arbetare och tjänstemän trots de utmaningar som finns i det. Vi behöver sätta ord på de reella skillnader högern exploaterar för att komma förbi dem.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 377, B 378, B 379 och B 380 avslås

Svar till B 381

Programkommissionen delar förstås helt motionens ingång att det är enklare att odla sammanhållning i ett samhälle som går mot jämlikhet. Programförslaget har många skrivningar som drar åt det hållet, men de ligger inte här utan framförallt i avsnittet Strategiska reformer. Där beskriver vi hur vi vill använda parlamentarisk makt för att förändra samhället.

I avsnittet Sammanhållning ligger fokus på hur vi som rörelse kan bygga upp folklig makt, oavsett vilka partier som styr för tillfället. Därför handlar just det här stycket om hur vi bygger förtroende mellan människor genom organisering och politisk medvetenhet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 381 avslås

Svar till B 382

Programkommissionen föredrar rubriken "Organisering för förändring", som är enklare och markerar att det handlar om många olika organisationer.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 382 avslås

Svar till B 383

Programkommissionen ser två problem med motionens förslag till text:

Resonemanget på rad 685-688 försvinner. En viktig roll som många vänsterpartister spelar i olika rörelser är att påminna om hur politiska frågor hänger ihop och att till exempel klimatrörelsen, fackföreningsrörelsen och den antirasistiska rörelsen behöver varandra för att nå framgång. Det är ett vanligt problem att olika rörelser inte förstår sig på varandra och därför har svårt att ta fram starka politiska strategier.

Det blir helt missvisande att ange centralisering till förbundsledningarna som det stora skälet till problem för fackföreningsrörelsen - det är långt mer komplexa frågor än så. Det är inte heller Vänsterpartiets roll att i ett partiprogram läxa upp andra organisationer om hur de borde bedriva sitt arbete - vi skriver om det vi vill göra. Programförslaget innehåller redan en betoning på "starka, levande fackföreningar på arbetsplatserna" med "brett, aktivt deltagande" som tar "strider i vardagen", som ger en riktning i vårt fackliga arbete.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 383 avslås

Svar till B 384

Programkommissionen uppskattar motionens textförslag. Många av poängerna finns utspridda i andra delar av programmet, men det finns all anledning att samla dem först i det här avsnittet.

Vi föreslår en annan version av texten, dels för att matcha programförslagets språk i stort och dels för att bredda början och slutet från att handla om arbetarklassen/socialism till att gälla alla maktstrukturer. Vi vill också gärna behålla resonemanget på rad 685-688, som vi förklarar poängen med i svaret på motion B 383.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** skriva in ett nytt stycke på rad 684 med följande text: "Alla viktiga politiska framsteg har byggts på att människor organiserat sig och drivit sina intressen tillsammans. Att bygga och stötta självständiga och demokratiska folkrörelser är därför en grundpelare i vår politiska strategi. Det är styrkan i rörelserna som avgör vad som är politiskt möjligt i samhället. När de gror och vinner segrar växer också människors självförtroende och tillit till den gemensamma solidariteten. Vänsterpartiet är en del av en större politisk rörelse..."
- att** motion B 384 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 385

Programkommissionen ser inga problem med uttrycket "rörelsens röst i parlamenten" i sig, som vi tycker får ett bra innehåll i Strategidokumentet, men vi ser en del knepigheter med den text som följer på det i motionen.

Vänsterpartiet behöver driva förslag som de allra flesta kan tycka är rimliga. Vi skriver om det på rad 738 i programförslaget, där vi vill betona att konfliktlinjerna behöver dras medvetet för att samla människor brett. Vi tänker på det som något helt annat än att utgå från vad som är viktigt för "den breda vänstern", som vi läser som en mycket mindre del av befolkningen.

Meningen därpå ger en bild av Vänsterpartiets roll som en megafon utan eget ansvar, som vi låter olika rörelser använda för att skicka sina budskap till den politiska makten. Vi menar att Vänsterpartiet hela tiden måste utgå från egna politiska strategier, som bygger på medvetna prioriteringar. Vi kommer genomföra dem i samarbete med andra rörelser, men vi måste alltid själva tänka igenom och ta fullt ansvar för de vägval vi gör.

Ett av skälen till att det här är viktigt är att det är vanligt att rörelser har svårt att ta fram starka strategier, för att de förslag som känns bäst att driva bland de som är mest engagerade i en fråga inte alltid matchar vad det går att bygga brett stöd för och faktiskt förverkliga. En del rörelser kan hitta roller där de gör skillnad trots det - alla måste inte alltid sikta brett. Däremot är det ofta Vänsterpartiets roll att ta fram bredare strategier när en rörelse inte förmår göra det självt. Den viktiga uppgiften syns inte i motionens textförslag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** motion B 385 avslås

Svar till B 386, B 391, B 393, B 398, B 399

Partiprogrammet har inte använt rubriker för enskilda stycken någon annanstans, så vi tror inte på att lägga in det här.

Det skulle också bli märkligt att ta upp miljö- och klimatrörelsen före fackföreningsrörelsen, som organiserar långt många fler. Här pekar vi dessutom ut stärkta fackföreningar som en av de strategiska huvuduppgifterna för Vänsterpartiet och våra medlemmar. Den organisatoriska prioriteringen är viktig också för klimat- och miljöfrågorna. Att omställningen är en viktig politisk prioritering för oss syns framförallt i avsnittet Strategiska reformer.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 386, B 391, B 393, B 398, B 399 avslås

Svar till B 387, B 388, B 389

Programkommissionen tycker att begreppet förhandlingsstyrka är bra och pedagogiskt, bland annat för att knyta ihop resonemanget att politik handlar om makt och att makt kommer ur arbete. Det är just genom att bygga förhandlingsstyrka vi tar verkliga steg mot att lägga kapitalismen bakom oss.

Däremot är vi inte mer fast i det begreppet än att vi kan se när det blev snårigt. Det går att skriva meningen på rad 689 enklare utan att prata om förhandlingsstyrka just där, och det gör vi gärna.

Den nya text motion B 387 föreslår tillför inte så mycket i sak vad vi kan se. Vi vill lägga till en del av poängerna strax innan genom svaret på motion B 384. Den andra meningen innehåller en lite missvisande skrivning, som säger att det bara är genom facklig organisering vi kan skapa ett jämlikare samhälle. Poängen i den sista meningen är också mycket bredare än att handla om just fackföreningsrörelsen.

Vi delar helt uppfattningen i motion B 388 och B 389 att individuell lönesättning har varit fel väg att gå. Vi uppfattar det också som en självklar utgångspunkt i Vänsterpartiet. De skrivningar motionerna föreslår ser vi inte poängen med - de lägger till fler markeringar om att vi behöver arbeta tillsammans i ett stycke som redan innehåller den sortens nyckelord mer än en gång per mening. Ingen som läser texten i efterhand skulle uppfatta någon koppling mellan de orden och individuell lönesättning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att rad 690 skrivs om till "människor gentemot kapitalet..."

att motion B 387 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 388 och B 389 avslås

Svar till B 390

Programkommissionen ser gärna att vi tar över produktionsmedlen - det tar vi bland annat upp på rad 833, 895 och 968 i programförslaget. Däremot skulle det bli märkligt att ta upp det just på rad 700. Det skulle ge en bild av att Vänsterpartiet bara ser fackföreningsrörelsen som ett medel för att en dag kunna skifta ägandeformer. Fackföreningsrörelsen har en långt bredare roll än så och kommer vara viktig också i ett samhälle där vi äger produktionsmedlen tillsammans.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 390 avslås

Svar till B 392

Programkommissionen håller med om att det skulle behövas ett stycke om alla de rörelser som stått upp mot olika sorters diskriminering och svarat på högers försök att normalisera rasismen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att lägga till följande stycke efter rad 706: "Människors gemenskap har lagt grunden för många starka svar på rasistiska strategier uppifrån. I föreningslivet, fackföreningarna och vänkretsarna odlar vi en

sammanhållning som inte låter sig luras så lätt. Vi vill vara med och bygga en bred antirasistisk rörelse som förstärker sammanhållningen och skapar tryck på förändring."

att motion B 392 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 394, B 395

Programkommissionen håller helt med.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 707 efter "bor tillsammans." lägga till en ny mening: "Vi ser det när grannar går samman för att sätta tyngd bakom sina krav som hyresgäster."

att motion B 394 och B 395 anses besvarade med det ovan anförda

Svar till B 396

Programkommissionen har föredragit att ta upp demokrati i allmänhet och att socialism handlar om att demokratisera också besluten i produktionen och arbetslivet, snarare än att prata om en särskild socialistisk form av demokrati. Den mening motionen föreslår är lite för lös för att beskriva de politiska reformer vi vill genomföra för att stärka människors demokratiska makt, till exempel genom att skifta ägandeformer.

De reformerna beskrivs också på andra platser i programmet - just här handlar det istället om att bygga rörelser med stark agens, som gör sina röster hörda lite oberoende av om andra vill det eller inte.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 396 avslås

Svar till B 397

Programkommissionen har försökt få med en bredd av olika sorters organisering i det här avsnittet men vi vill undvika att det drar åt en uppräkningslista. Poängen med det här avsnittet är att gå in lite på hur olika rörelser fungerar på olika sätt och behöver delvis olika strategier, inte att lista vilka rörelser Vänsterpartiet stödjer.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 397 avslås

Svar till B 400

Motionen skulle innebära att viktiga resonemang om klimatrörelsen stryks. Motionens förslag till ny text innehåller också saker som skulle bli konstiga att ta upp i Vänsterpartiets partiprogram, som hur många medlemmar annan organisation har.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 400 avslås

Svar till B 401

Orsaken till att den sortens skrivningar motionen föreslår inte ligger här är att det här avsnittet handlar om hur olika rörelser fungerar. Förslagen på hur samhället ska förändras ligger senare i programmet, under Strategiska reformer och Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 401 avslås

Svar till B 402

Poängen i texten är att där t ex fackföreningsrörelsen ofta driver frågor som ger genomslag vi märker direkt, har klimatrörelsen en annan dynamik. Det resonemang motionen föreslår hör inte till det här avsnittet. Formuleringen om år 2030 skulle inte heller hålla på tio års sikt, som vi tänker att partiprogrammet behöver vara skrivet för.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 402 avslås

Svar till B 403

Det tillägg motionen vill göra är naturligtvis helt korrekt, men de resonemangen hör hemma i avsnittet Ekologiska kriser och täcks av skrivningarna på rad 386-392.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 403 avslås

Svar till B 404

Det här avsnittet handlar om rörelsernas villkor, inte om de förslag vi vill genomföra. Det motionen tar upp finns istället med på rad 833 och och 968.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 404 avslås

Svar till B 405

Motionens brödtext innehåller en lång rad historiska händelser, som ofta inte alls ingår i den allmänna förståelsen av begreppet civil olydnad. Det handlar om helt olika fenomen: det finns mycket att säga om vilda strejker, massdemonstrationer, kravaller och att gömma flyktingar, men väldigt lite som förenar dem. Särskilt märkligt blir det att ta upp saker som inte är olagliga som exempel på civil olydnad.

Det är också lite oklart vad den text motionen föreslår argumenterar emot, eftersom den inte innehåller något politiskt förslag på t ex lagändring. Vi hittar ingen slutsats om vad Vänsterpartiet ska göra i motionens förslag till text, ingen koppling från åsikt till handling.

Programkommissionens ingång är att det är svårt att säga något principiellt om civil olydnad som gäller alla exempel på det, även om vi använder en vanlig, mycket smalare definition av det. Vänsterpartiet behöver kunna ta ställning till ett konkret exempel på civil olydnad utifrån situationen – om vi stödjer syftet med den, om vi ser den som konstruktiv, om vi tycker att den bidrar till bättre demokratiska processer eller tvärtom försämrar dem, om vi tycker att den genomförts på ett klokt sätt.

Att bryta mot lagen för att driva ett politiskt krav kan vara "en viktig del av vår demokrati" som motionen uttrycker det, men det kan också tvärtom vara genuint odemokratiskt. Vi behöver ett partiprogram som är skrivet så att det kan hantera situationer där någon t ex försöker stoppa demokratiskt fattade beslut om att bygga ett vindkraftverk eller använder civil olydnad på ett helt oansvarigt sätt.

De bönder som protesterat i Europa på senare år är ett bra exempel på att det inte alltid är enkelt. Stärker det demokratin de gånger de vägrar genomföra en omställning det finns brett folkligt stöd för? Ibland gör det

kanske det, även om vi inte håller med dem i sak. Ibland gör det verkligen inte det. Deras aktioner är också ett tydligt exempel på att den bild motionens textförslag ger av att civil olydnad bara är till för "människor som saknar makt" inte håller ihop.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 405 avslås

Svar till B 406

Programkommissionen delar helt motionens poäng. Vi har tänkt att texten gör den övergången till att prata partipolitisk organisering i och med avsnittet Arbeta strategiskt. Det första stycket där handlar fortfarande om politisk strategi för alla möjliga rörelser, men från stycket på rad 731 handlar det specifikt om vilken roll Vänsterpartiet har som just ett politiskt parti.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 406 avslås

Svar till B 407

Avsnittet är lite bredare än det motionens förslag till rubrik täcker: det handlar t ex också om hur vi utformar förslag för att de ska ge så mycket tryck på förändring som möjligt när vi är i opposition.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 407 avslås

Svar till B 408

Programkommissionen förstår den markering motionen vill göra om att Vänsterpartiet inte ska hamna i att förvalta nedskärningspolitik eller kapitalismen. I svaret till motion B 414 m.fl. föreslår vi ett tillägg som vi tänker täcker motionens förslag. Vi vill gärna undvika skrivningar om vad det är vi inte ska göra och istället skriva om vad vi ska göra. Stycket på rad 752 är ett exempel på det.

Vänsterpartiet driver inte något förslag om "arbetarveto" idag, så om vi plötsligt skulle skriva in det i programmet kommer det vara oklart vad det skulle betyda.

Motionen skulle till sist också innebära att flera viktiga resonemang om vad det betyder för oss att arbeta strategiskt stryks, t ex hela stycket på rad 743.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 408 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 409

Mycket av det som är hoppningivande i vår politiska historia handlar om förändringar över lång tid: kontinenter som lägger analfabetismen bakom sig, kvinnors praktiska möjligheter att arbeta i fler yrken, acceptans för HBTQI-personer osv. Vi missar dem om vi tänker på hopp som att saker en dag ska gå just snabbt och plötsligt. Det händer förstås det också, men vi har medvetet skrivit ett stycke som handlar om både snabba och långsamma politiska skiften.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 409 avslås

Svar till B 410

Poängen att de reformer vi driver igenom också stärker möjligheterna att förändra än mer kommer lite senare i avsnittet, på rad 752. Vi har inte dragit ut horisonten hela vägen till ett klasslöst samhälle här, utan poängen med att tänka strategiskt handlar mer om att bygga makt på kortare sikt än så. Ett bra exempel kan vara arbetstidsförkortning, som både gör oss friare här och nu och ger oss mer tid och energi att organisera den makt vi har.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 410 avslås

Svar till B 411

Det är förstås helt korrekt - även om EU inte fungerar särskilt demokratiskt gäller alla de resonemang som tas upp i stycket också vårt arbete i EU-parlamentet. Samtidigt blir det en lite svårläst mening om vi skulle räkna upp fler än tre parlament, så vi föreslår en annan skrivning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att "kommuner, regioner och riksdagen" på rad 734 ersätts med "parlamenten"

att motion B 411 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 412

Den strategiska poäng vi vill ha fram här går mycket väl att använda i de frågor motionen tar upp. När vi driver krav som gäller specifika grupper, kan vi göra det på sätt som knyter an till bredare intressen. Alla har rätt till fullvärdig vård, oavsett vem du är. Alla behöver veta att samhället kommer skydda oss mot våld. Alla behöver kunna lita på att rättssäkerheten fungerar.

När högern försöker bryta ut en grupp och t ex neka dem en viss sorts vård, behöver vi visa att det i förlängningen påverkar alla om vi inte försvarar de som pekas ut just nu. Vi tar upp det resonemanget mer uttryckligt på rad 1289.

Varje enskild lagändring behöver naturligtvis inte ha en direkt betydelse för alla, men det är viktigt att framstegen i det politiska projektet som helhet gör det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 412 avslås

Svar till B 413

Vi förstår motionens poäng, men just att det ofta gått att isolera tobaksbolagen historiskt är en del av poängen med att nämna dem här. Det gör det tydligt vad vi menar med att försöka isolera fossilkapitalet och hur det skulle se ut i verkligheten.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 413 avslås

Svar till B 414, B 415

Det stycke motion B 414 vill stryka ner till bara sin slutsats innehåller resonemang som behöver vara viktiga i Vänsterpartiets partikultur. Det är en ofrånkomlig del av en demokratisk rörelse att människor kommer på förslag på hur samhället skulle kunna förändras som låter bra vid första ansyn, men visar sig komplicerade, praktiskt ogenomförbara eller feltänkta när vi tar oss tid att syna dem närmare. Vi behöver en partikultur på alla nivåer som möter det på ett genomtänkt sätt.

Det här blir särskilt viktigt i ett politiskt landskap där högern inte tvekar att slänga sig med nya infall varje vecka för att hålla igång sina kulturkrig. Vi behöver särskilja oss från det. Ett parti som siktar på att faktiskt genomföra sin politik behöver en högre ribba för sina politiska förslag än ett parti som mest vill ha åsikter. När Vänsterpartiet lägger sin tyngd bakom ett förslag ska alla veta att det är ett förslag som kommer hålla hela vägen och leverera förändring på riktigt.

För att komma dit räcker det inte att vara överens om målet, utan vi behöver en partikultur som är bra på att tänka till en gång extra - också de gånger när det skulle kännas helt rätt att på sittande möte anta ett nytt förslag från en entusiastisk medlem. Det kan handla om att råka ta över synsätt som är allmänt accepterade i samhället (som när vi såg lite för okritiskt på bioenergi som en naturlig energikälla). Det kan också handla om att råka falla in en kritik av rådande idéer som inte är sakligt välgrundad (som när vi tänkte på GMO-växter som mindre naturliga än växter som förädlats med andra metoder). Stycket försöker beskriva några av de fallgroparna och vilken sorts partikultur vi behöver för att undvika att hamna i dem.

Motion B 415 vill stryka alla resonemang om att det behövs eftertanke i politikutvecklingen. Det tror vi vore helt fel väg att gå.

Däremot ser vi en poäng med det tillägg motion B 415 argumenterar för och vill göra i slutet av sitt textförslag. En del av det vi menar med att arbeta strategiskt är att lägga krut på de strider som både är möjliga att vinna och som förändrar själva det landskap konflikterna sker i. Det finns en del närliggande resonemang om det på rad 752, men vi vill gärna utveckla det lite och knyta ihop det med den särskilda roll Vänsterpartiet spelar som politiskt parti.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 737 lägga till texten ”Vi är ett parti som finns till för att ändra spelplanen och driva igenom nya sätt att organisera samhället.”

att motion B 415 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 414 avslås

Svar till B 416, B 417

Det är strategiskt viktigt att Vänsterpartiets politik, också om klimatomställningen, visar sig både effektiv och populär den dag den genomförs. De politiska krafter som får sin grundläggande styrka från kapitalet kan svika väljare, grusa människors förhoppningar och sedan göra comeback efter några år. Politiska krafter som bygger på demokratiska folkrörelser fungerar däremot inte så.

För att genomföra långsiktig och radikal förändring måste vi förvalta människors förtroende omsorgsfullt. Ska vi till exempel kunna höja bensinskatten, måste det ske som en del i ett större politiskt projekt som blir just populärt. De allra flesta måste begripa vad vi gör och tycka att det är bra. En politisk strategi för radikal klimatomställning behöver den utgångspunkten för att ha en chans att faktiskt stå emot fossilkapitalets angrepp och genomföras i sin helhet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 416, B 417 avslås

Svar till B 418, B 419, B 420, B 421

Vi håller i grunden med om den betoning av bredare rörelser B 418 vill göra, men den finns tidigare, bl a i avsnittet Organisering i förändring. I just de här styckena är ingången Vänsterpartiets roll i att faktiskt genomföra politisk förändring, och då blir det också naturligt att vi pratar om oss själva.

Vi ser ingen anledning att lägga till klimatkrisen här, som B 419 föreslår. Temat för stycket är att genomföra saker som stärker möjligheterna att fortsätta i samma riktning. Att vi kan skydda natur för att människor ska leva tryggt i framtiden är ett väldigt svagt exempel på det. Däremot är stärkandet av institutioner som IPCC ett bra exempel, som redan finns med i texten (rad 756).

Motion B 420 föreslår tillägg om erfarenheter av segrar och stegvis större förändringar som vi gärna vill ha med, i en lite annan form.

Motion B 421 föreslår en skrivning om plötsligt uppkomna situationer där mycket kan förändras, som förstås är riktig i sak men som låter lite väl spekulativ för ett partiprogram. Vi tänker också att de socialistiska rörelser som byggt upp stora förhoppningar om att allt lite plötsligt ska kunna förändras lätt fastnat lite i det, på bekostnad av att göra skillnad i verkligheten. Vi vill hellre betona att politiskt arbete behöver vara tålmodigt och långsiktigt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 742 lägga till meningen "Gemensamma erfarenheter av segrar, av att framgångsrikt driva sina intressen tillsammans, formar starka rörelser."

att på rad 754 lägga till meningen "Det skapar förutsättningar för att ta nästa steg och uppnå större och mer grundläggande förändringar."

att motion B 420 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 418, B 419, B 421 avslås

Svar till B 422

Motion B 422 vill lägga till en egen skrivning på rad 757 före sista meningen i berörda stycket för att betona betydelsen av barnkonventionen för kampen för individuella fri- och rättigheter.

Programkommissionen delar motionens bild av barnkonventionens betydelse för fri- och rättigheter och som en möjlighet för vidare politisk handling i den riktningen. Att politiskt driva på utifrån barnkonventionen kan räknas som en av många strategiska vägval som behövs för att göra livet friare och rikare för människor. Därför lyfter programmet fram specifikt barnkonventionen på rad 1307–1311. Det av motionen berörda stycke lämpar sig dock bättre som en översiktlig beskrivning av strategiska reformers betydelse för politisk förändring som sedan konkretiseras i stycken som berör både "Strategiska reformer" och "Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor".

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 422 avslås

Svar till B 423

Motion B 423 vill ändra skrivningen på rad 759 så att meningen avslutas med: "...leder till långsiktig förändring på vägen mot ett socialistiskt samhälle". Detta för att tydliggöra att målet är ett socialistiskt samhälle.

Programförslaget uttrycker redan på många ställen och på olika sätt att vi vill slå in på en socialistisk väg framåt, t ex på rad 888–913. Just det här avsnittet handlar om vad det betyder för oss att arbeta strategiskt. Det gäller lika mycket för vårt feministiska arbete, för klimatomställningen och vad som helst annars vi jobbar med. Det finns ingen anledning att upprepa att vi tycker om socialism just här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 423 avslås

Svar till B 424

Motion B 424 vill lägga till en egen skrivning om vikten av utomparlamentarisk organisering efter rad 759.

Programkommissionen delar motionens bild av vikten av utomparlamentarisk organisering för att samla och mobilisera stöd för politisk förändring. Programmet betonar därför utomparlamentarisk organisering i avsnittet som föregår det avsnitt som motionen berör, rad 683 och framåt. Detta för att framhäva betydelsen av organisering för att bygga gemensamma intressen och som grund för det strategiska arbetet i parlamenten som beskrivs under rubriken "Arbeta strategiskt". Programkommissionen menar därför att programmets skrivningar redan tillgodoser det motionen efterfrågar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 424 avslås

Svar till B 425, B 426

Motionerna B 425 och B 426 föreslår båda ett nytt stycke på rad 769 om att naturen ska försäkras rättigheter och inte ses som ett objekt för att utnyttjas för människans intressen.

Programkommissionen vill inte slå fast att Vänsterpartiet ska förespråka juridiska rättigheter för naturen utan en tydlig idé om vad det skulle innebära. Vi ser inte heller att den juridiska ordningen skulle lösa några praktiska problem som inte går att lösa enklare på andra sätt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 425 och B 426 avslås

Svar till B 427, B 428, B 429

Motionerna B 427 föreslår en ny rubrik på rad 761 och motionerna B 428 och B 429 föreslår såväl ny text i stycket som ny rubrik.

Motion B 427 föreslår att rubriken ska vara Vänsterpartiet löser de stora samhällsproblemen och även om vi håller med i sak om att det är Vänsterpartiet som löser de stora samhällsproblemen så tycker vi att den rubrik vi föreslagit tydligare avspeglar avsnittets innehåll.

Partiprogram Motionssvar B

Rubriken som programkommissionen föreslår, Arbete ger utveckling, syftar till att sätta arbete i centrum för reformerna för ett bättre samhälle. Även om rubriken Arbete och makt som motion B 428 föreslår är genomgående teman i hela programförslaget så tycker programkommissionen att förslaget som ligger tydligare visar vad vi menar samt att de stycken som motionen föreslår saknar viktiga delar – såsom exempelvis obetalt arbete och trygghetssystemens funktion för en stark arbetarrörelse.

Motion B 429 vill förändra rubriken och stryka första stycket. Vi kan inte se annat än att den strykningen drar texten i motsatt riktning mot det motionen argumenterar för. Utan första stycket försvinner hela ingången om att ta bättre hand om människors arbetsförmåga. Det finns inget i det stycket som påstår att människor ska arbeta hårdare eller längre. Det vi betonar är istället att det behövs medveten omsorg om att vi arbetar på bra sätt och med meningsfulla saker.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 427, B 428 och B 429 avslås

Svar till B 430, B 431

Motion B 430 föreslår att rad 762-767 stryks och ersätts med ny text och motion B 431 föreslår att ersätta ekonomisk utveckling med samhällsutveckling.

Många människor uppfattar idag en skillnad mellan höger och vänster i att ”höger är mer fokuserad på ekonomi och tillväxt medan vänster är mer fokuserad på människor och omsorg”. Vänsterpartiet har jobbat mycket med att bryta upp den bilden, inte minst utifrån strategidokumentet. Vi vill att partiprogrammet ger en bra grund för det.

En del i det handlar om att visa att vänstern står mycket starkare än högern också i en rak ekonomisk-politisk debatt om hur vi bygger en starkare ekonomi. Därför har vi på en del ställen i partiprogrammet formulerat argumenten för det och medvetet valt att just där inte växla över diskussionen till att istället handla om jämlikhet eller demokrati. Allt det finns med i programförslaget som helhet.

Den ”ekonomi” vi pratar om här är inte någon annans ekonomi – det är den ekonomi som handlar om att ordna en hållbar energiförsörjning, att tåget går som det ska och att det finns en tvättmaskin av hög kvalitet att köpa i affären. Höger är dåliga på verklig ekonomi. Vänstern har goda skäl att prata om det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 430 och B 431 avslås

Svar till B 432, B 442

Motionerna har samma brödtext, uppdelade på grund av flera att-satser. Motion B 432 föreslår att inledningen på rad 768 byts ut för att förtydliga att investeringar ska göras för att de behövs och inte för att skapa jobb. Motion B 442 fortsätter och vill lyfta in att en arbetstidsförkortning skulle innebära att fler jobb skulle skapas i vissa branscher på rad 787.

Motionerna läser in en linje i avsnittets första tycke som inte finns där. Poängen är att vi ska ta god hand om människors arbetsförmåga och rikta den mot meningsfulla uppgifter, inte att arbeta längre eller hårdare. Just för att vi vill betona meningsfulla arbeten har vi medvetet undvikit formuleringar som att ”skapa jobb”, som motionerna först kritiserar i brödtexten och sedan föreslår i båda att-satserna.

Även om fler jobb är ett argument för arbetstidsförkortning så vill programkommissionen hålla fokuset på den frihet som arbetstidsförkortning skulle innebära i livet och de stora fördelar som kommer ur ett mer hållbart sätt att arbeta.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 432 och B 442 avslås

Svar till B 433, B 434, B 435

Sammanhanget här är att vi beskriver vår strategi för full sysselsättning. Därför ligger betoningen på nya industrier - de industrier som redan finns behövs också ställa om, men det hänger inte lika tydligt ihop med full sysselsättning.

Vi har medvetet undvikit att använda begrepp som ”förnybart” och ”fossilfritt” när vi diskuterar Vänsterpartiets mål, och resonerar kring det i svaret till motion B 294.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 433, B 434 och B 435 avslås

Svar till B 436

Motion B 436 vill lyfta in livsmedelsproduktion- och försörjning som en del av de strategiska reformerna.

Programkommissionen håller med om att livsmedelsproduktionen är en viktig politisk fråga, och lyfter den t ex i stycket på rad 1171 samt i stycket på rad 1389. Däremot skulle det bli konstigt att lägga in den som exempel jämte nya industrier, starkare utbildningssystem och bostadsbyggande, bland annat för att Vänsterpartiet idag inte lägger förslag i alls samma storleksordning här.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 436 avslås

Svar till B 437

Det fossila och de värsta formerna av bioenergi har konsekvenser för ekosystem och människor på en helt annan skala än alla andra energislag. Det är viktigt för oss att Vänsterpartiets prioriteringar speglar det och att klimatomställningen går först.

Motionens skrivning skulle innebära att "kärnkraftsberoende" läggs till på ett sätt som ger bilden av att det är ett lika stort problem som klimatförändringarna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 437 avslås

Svar till B 438, B 509

Motion B 438 föreslår att efter ordet ”fossilberoende” tillägga ”i respektfull och meningsfull dialog med invånare i berörde område och med speciell hänsyn till urfolksrätt.”

Motion B 509 föreslår att lägga till efter ordet ”alla” frasen ”och där hänsyn tas till urfolksrätt.”

Som motionen tar upp har Vänsterpartiet har under lång tid drivit frågor i syfte att stärka samers rättigheter, inflytande och livsvillkor. Vi har exempelvis motionerat regelbundet till riksdagen sedan 1991 om en ratificering av ILO:s (International Labour Organization) konvention nr 169 om urfolk och stamfolk. Vi har även länge lagt förslag till riksdagen om att Sverige ska implementera FN:s urfolksdeklaration (Riksdagsmotion 2023/24:993 Åtgärder för det samiska folket).

Partiprogram Motionssvar B

Sverige erkände samerna som urfolk 1977. Enligt folkrätten har urfolk särskilda rättigheter utöver de rättigheter som följer av ställningen som nationell minoritet. Det handlar om rätt till självbestämmande och rätt till de landområden de traditionellt bebor.

ILO:s (International Labour Organization) konvention nr 169 om urfolk och stamfolk innehåller ett antal bestämmelser och åtaganden till skydd för urfolk. Ett grundläggande krav enligt konventionen är att urfolk till fullo ska åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Det måste vidtas åtgärder mot diskriminering samt utformas särskilda insatser som främjar de berörda folkens sociala och ekonomiska rättigheter och som skyddar deras andliga och kulturella värden. Detta innebär bl.a. att det måste vidtas konkreta åtgärder för att skydda samers land, vatten, kultur och miljö. ILO 169 skapar inga nya markrättigheter men ställer krav på att de markrättigheter som finns ska erkännas och respekteras samt att samernas renskötselrätt respekteras på motsvarande sätt som andra markrättigheter i Sverige.

På rad 1328-1332 finns en bred skrivning om stärkta rättigheter till kulturarv och markanvändningens betydelse, som är skriven för att vara en del av Vänsterpartiets ställningstaganden kring både gruvor och andra projekt. Vi ser ingen anledning att upprepa det i en allmän skrivning om att satsa på nya infrastrukturer eller industrier, som motion B 438 föreslår. Vi ser inte heller någon anledning att förlänga skrivningen om att omställningen behöver fungera för alla med att det också innefattar urfolk.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 438, B 509 avslås

Svar till B 439

Motion B 439 föreslår ett tillägg om att organisera arbetet för full sysselsättning så att alla människor kan bidra och verka efter förmåga.

I programförslaget lyfts precis det perspektivet redan in i stycket före. På rad 765 skriver vi om att ta bättre hand om människors vilja och förmåga att arbeta.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 439 avslås

Svar till B 440

Motion B 440 föreslår ett tillägg på rad 775 om att bygga en välfärd för alla.

Välfärden finns redan med i de här styckena. På rad 771 skriver vi om utbildningssystemet och på rad 776 skriver vi om barn- och äldreomsorgen. Det skulle bli konstigt att lägga in en allmänt hållen formulering om välfärden precis däremellan.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 440 avslås

Svar till B 441

Motion B 441 föreslår att raderna 776-783 stryks då motionen anför att stycket är otydligt och att kopplingen till arbete är oklar.

Förslaget till partiprogram har en tydlig tråd om att synliggöra det omsorgsarbete som ofta läggs extra på kvinnor men som är helt nödvändigt för att samhället alls ska fungera.

Avsikten i stycket är att lyfta fram vikten av högre ambitioner för människors välfärd genom exempelvis skola, hemtjänst, assistans och förskola. Det leder både till friare liv och en klokare användning av

Partiprogram Motionssvar B

människors arbetsförmåga. Om hemtjänsten fungerar bra, kan de anhöriga lägga mindre tid på att hjälpa till med städningen och mer tid till att ta en kopp kaffe tillsammans och fråga om vad som pågår i livet. Det sista är ett bra exempel på ett omsorgsarbete som ofta osynliggörs och som görs bäst i nära relationer.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 441 avslås

Svar till B 443, B 444, B 986

Motion B 986 och B 443 föreslår snarlika förändringar av meningen som börjar på rad 788 för att förtydliga att det är samhällets utveckling som gynnas av arbetstidsförkortning. Motion B 444 föreslår en förändring där demokratin och den individuella friheten sätts i centrum.

Programkommissionens ingång här är att arbetstidsförkortning både är en frihetsreform och ett bättre sätt att arbeta. Få människor behöver övertygas om att det vore befriande att kunna arbeta lite mindre. Däremot tänker många att det inte kommer gå för att det kommer bli så mycket mindre gjort. Vår argumentation för att vi sammantaget arbetar effektivare med en kortare arbetsdag, och att samhället därför kommer fungera också med lite kortare arbetsdagar, är därför helt avgörande för att bygga stöd för reformen.

Som vi skrivit på andra ställen handlar samhällsekonomin om allt det arbete som vi faktiskt behöver. Det finns ingen anledning att låta kapitalet stå oemotsagda när de låtsats som att ekonomisk framgång mäts i hur mycket avkastning de kan ta ut från produktionen. Det är vänsterns politiska förslag som skulle lägga grunden för verklig, långsiktig ekonomisk utveckling.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 443, B 444, B 986 avslås

Svar till B 445

Motion B 445 vill lägga till en mening om den möjliga betydelsen av artificiell intelligens för arbetstidsförkortning om vinsterna kommer alla till del på rad 790.

Artificiell intelligens (AI) är ett samlingsbegrepp för maskinbaserade system som utvecklas snabbt. Det är ett brett område som inkluderar många tekniker och som kan användas i de flesta branscher. Utvecklingen inom AI kommer vara av stor betydelse för samhällsekonomin och för människors vars arbete kommer förändras med tiden. Vänsterpartiet arbetar på konkreta förslag rörande AI. Vänsterpartiet har exempelvis föreslagit en utredning att ta fram en nationell AI-policy med etisk kod och krävt att AI ska enbart användas av offentlig verksamhet i enlighet med en sådan policy. Arbetet med att ta fram konkreta förslag rörande AI sker framför allt inom ramen för riksdagsarbetet och det bör förbli så.

Att vinsterna av produktivitetsökningar kommer flertalet människor till del är därutöver en generell och principiell uppgift för arbetarrörelsen som beskrivs tidigt i programmet, exempelvis på rad 84 och framåt. Programkommissionen menar att en konkretisering i likhet med motionen varken behövs eller är önskvärd för ett partiprogram som ska kunna vägleda i många olika situationer och politiska frågor.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 445 avslås

Svar till B 446

Motion B 446 vill lägga till ett ytterligare stycke om arbetstidsförkortning för att markera att det är en högprioriterad fråga.

Partiprogram Motionssvar B

Programförslaget är tänkt att hålla över en längre tid. Det är viktigt för oss att partiprogrammet inte låser Vänsterpartiet till en viss prioritering, utan ger stort utrymme för t ex en valplattform att navigera olika situationer som kan dyka upp.

En av huvudpoängerna i det här programförslaget är att vi behöver arbeta strategiskt. Motionens argumentation för att det är just förkortad arbetsdag som ska prioriteras - och inte t ex klimatinvesteringar eller välfärdssatsningar - framstår också som högst godtycklig. Våra prioriteringar behöver bygga på en saklig bedömning av vilka förslag vi faktiskt skulle kunna vinna och genomföra. Det kan mycket väl betyda att vi prioriterar just arbetstidsförkortning, men det kan inte betyda att vi gör det lite oavsett vilka politiska situationer som uppstår.

Det nya stycke motionen föreslår upprepar flera av de saker som redan står i stycket innan. Det innehåller också en formulering om att "dela på jobben" som skulle vara olycklig, eftersom det tappar perspektivet att vi arbetar effektivare med kortare arbetsdagar och lätt ger en bild av att vi samtidigt ska dela på inkomsterna från de jobben.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 446 avslås

Svar till B 447

Motion B 447 föreslår ett tillägg på rad 794 för att synliggöra partiets funktionshinderpolitik.

Den här meningen handlar inte om trygghetssystemen i allmänhet - den sortens beskrivningar kommer t ex på rad 819 och 1079. Här vill vi göra en specifik poäng: att trygghetssystemen stärker människors förhandlingspositioner på arbetsplatsen. Då är arbetslöshet och sjukdom bra exempel.

Funktionsnedsättningar är ett dåligt exempel på det eftersom det istället för tanken till den roll trygghetssystemen spelar för människor som inte har ett lönearbete.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 447 avslås

Svar till B 448

I motionen föreslås att på sid 27, rad 807, ändra rubriken "Trygghet och självständighet" till "Skapa trygghet och självständighet"

Programkommissionen anser att formuleringen i programförslaget bättre speglar det mål som Vänsterpartiets politik syftar till att uppnå och harmonierar bättre med övriga närliggande rubriker än det som föreslås i motionen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 448 avslås

Svar till B 449, B 450

I motion B 449 förslås att meningen på rad 815-816 "Vi vill arbeta för att utveckla en starkare samtyckeskultur och sänka acceptansen för social press och kontroll byts mot "Vi vill arbeta för en starkare samtyckeskultur med nolltolerans mot social press och kontroll."

En av poängerna med att använda det ganska vardagliga begreppet social press är att synliggöra att det arbete som behövs här inte bara handlar om det som är brottsligt, utan också om att förändra ganska vardagliga normer för hur vi förhåller oss till varandra. Arbetet med Stopp min kropp är ett bra exempel på det. Det barn

Partiprogram Motionssvar B

som är tryggt med att säga nej när farmor vill ha en kram kommer också ha en starkare integritet överhuvudtaget. Den poängen skulle komma bort om vi pratar om nolltolerans för social press.

I motion B 450 föreslås att meningen på rad 817-818 ”Arbetet mot mäns våld mot kvinnor behöver börja prioriteras på ett sätt som motsvarar brottens omfattning och allvar.” byts ut mot ”Arbetet mot mäns våld mot kvinnor ska prioriteras på ett sätt som motsvarar brottens omfattning och allvar.”

Vi har försökt vara konsekventa i att prata om vad vi i Vänsterpartiet vill och vad vi tycker behövs, snarare än att använda ordet "ska". Det är ett sätt att betona att Vänsterpartiet är en politisk kraft som kommer kunna genomföra det vi vill, snarare än att vi säger åt andra hur saker ska vara. Det betyder inte att Vänsterpartiet alltid måste uttrycka sig så men vi ser gärna att själva partiprogrammet är konsekvent i det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 449, B 450 avslås

Svar till B 451

I motionen föreslås att efter rad 823 lägga till: ”Allas rätt till god hälsa skapar grund för jämlikhet och ett robust samhälle, därför ska folkhälsoarbetet stärkas.”

Programkommissionen ser inte riktigt att den poängen passar in i stycket, som är formulerat på ett mycket mer övergripande sätt. Vi föreslår däremot tillägg som tar med folkhälsoperspektivet på rad 1144. Se svar på motion B 674 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 451 avslås

Svar till B 452

I motionen föreslås att rad 824–825 före ”Genom” på rad 825 omformuleras till ”Många av de investeringar vi vill genomföra handlar om att ta tag i problem som krackelerande välfärd och klimatkris”.

Det här avsnittet handlar om hur ett tryggare samhälle gör att människors relationer till varandra fungerar bättre, inte om klimatkrisen. Det sista stycket går ut på att vi förebygger hopplöshet, rasism och annat genom att bygga upp välfärd och infrastruktur överallt. Ett tillägg om klimatkrisen skulle distrahera från det vi vill säga.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 452 avslås

Svar till B 453

Motion B 453 föreslår att göra ett tillägg till rad 831 efter ”hållas isär.” som lyder som följande: ”Tills dess kommer vänsterpartiet arbeta för att de som står utanför arbetsmarknaden ska ha en dräglig livssituation. För oss är det viktigt att alla människor vet att det finns någon där som tar hand om dem när de grundläggande behoven behöver tillgodoses. Vänsterpartiet blundar inte för samhällets utsatta. De, i synnerhet kvinnor, som på grund av att de saknar en trygg inkomst, är fast i missbruk, är papperslösa eller inte klarar vardagslivet av andra skäl ska känna att det finns en röst som talar för dem och verkar för dem i kommun, region och riksdag.”

Redan i inledningsstycket slår programmet fast att Vänsterpartiet är ett politiskt parti som strävar efter att samla människor för att bygga ett samhälle där vi bättre tar hand om varandra och där alla människor oavsett bakgrund är fria att forma sina liv. Frigörelse från rådande maktordningar och ett samhälle som finns där när människor behöver det är centrala punkter i Vänsterpartiets politiska projekt. Att samla människor inbegriper

Partiprogram Motionssvar B

att vi vill samla alla, oavsett bakgrund eller förutsättningar och att vi gör det i vetskap om att även de som vid första anblick inte är de mest utsatta har ett intresse av att alla blir fria från destruktiva maktstrukturer. Detta görs tydligt på flera ställen i programmet bland annat under kapitlet "Frihetens hinder" från rad 83 och framåt samt under "Våra svar" från rad 621 och framåt. Partiprogrammet slår fast att vi behöver samlas mot starka, organiserade kapitalintressen. Vänsterpartiet ska vara en röst för ett samhällsprojekt där flertalet håller ihop mot kapitalets kortsiktiga vinstintressen och destruktiva dynamik.

Programkommissionen sympatiserar med motionens andemening men menar att programmets nuvarande skrivningar bättre reflekterar Vänsterpartiets politiska projekt som en samlande kraft mot kapitalets intressen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 453 avslås

Svar till B 454

Motion B 454 yrkar på att göra ett tillägg på rad 831 som konkretiserar ett politiskt förslag kring kooperativa hyresrätter.

Programkommissionen delar motionens bild av betydelsen av hyresrätter som människor har råd med och boendeformer där hyresgäster kan känna en delaktighet i själva boendet. Samtidigt anser programkommissionen att partiprogrammet inte kan låsa sig fast vid ett av många sätt för att bygga och driva bra och billiga hyresrätter. Kooperativa hyresrätter kan vara en del av en bostadspolitik som bygger bort bostadsbristen och skapa boendemiljöer där många kan drivas, men det behövs flera politiska insatser som tar hänsyn till olika förutsättningar runtom i landet. Därför lyfter programmet betydelsen av en generell bostadspolitik med goda och jämlika villkor för alla boendeformer där staten tar huvudansvaret för att se till att nödvändiga investeringar görs. Fokus ska vara billiga hyresrätter med rimliga hyror – i likhet med motionens andemening. Detta görs tydligt på rad 1194–1211. Här betonas även vikten av demokratisk förankring för hela boendemiljön. De boende ska kunna vara delaktiga i de beslut som berör de platser de bor på.

Programkommissionen anser därmed att programmet redan på ett tydligt och konkret sätt tar upp det generella som motionen efterlyser utan att låsa fast partiprogrammet vid enskilda politiska förslag. Detta görs bättre i andra sammanhang. Partiprogrammet ska vara koncist med fokus på övergripande linjer.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 454 avslås

Svar till B 455

Motion B 455 vill göra ett tillägg på rad 831 för att framhäva vikten av höjda skattenivåer och en ny progressiv kommunalskatt. Dessutom ska Vänsterpartiet driva en rättvis kommunalskatt.

Programkommissionen anser att skattenivåer behöver öka igen för att ta tag i de stora samhällsutmaningar så som klimatomställning och för att säkerställa en fungerande välfärd som utgår från människors behov. För att bygga ett rättvist samhälle som fungerar behöver dessa skatter utformas på ett sätt som gör att de rikaste bidrar mer. Skatterna på stora förmögenheter, fastigheter, arv och höga inkomster behöver därför öka. Detta slås fast tydligt i programmet på rad 1061–1067. Programkommissionen delar därför motionens bild av att skattehöjningar kan behövas men anser samtidigt att partiprogrammet bör lyfta fram betydelsen av ökade skattenivåer på ett övergripande sätt utan att låsa fast texten vid en konkret utformning av skattepolitiken. Detta gäller särskilt nya politiska förslag så som en progressiv kommunalskatt som kan vara intressanta att diskutera men som inte bör slås fast i partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 455 avslås

Svar till B 456

Motion B 456 föreslår att lägga till ett nytt stycke efter rad 831 för att framhäva behovet för och betydelsen av det politiska arbetet för att bygga ett tillgängligt samhälle där alla människor ska kunna vara delaktiga i samhället och fritt kunna forma sina liv.

Alla ska fritt kunna forma sina liv oavsett kön, sexuell läggning, födelseort eller eventuella normbrytande funktionalitet. Alla ska kunna få samhällets stöd när de behöver det.

Samhället ska vara rustat för att alla människor, oavsett hur ens kropp eller sinne fungerar, ska kunna vara delaktiga både i samhället och i utformningen av det egna livet. För det behöver samhället bygga upp strukturer som möjliggör detta i form av tillgänglig infrastruktur, en välfärd som utgår från människors behov och insatser som motarbetar och förebygga diskriminering. Programkommissionen ser detta som särskilt viktiga pusselbitar i samhällsbygget. Därför lyfter programmet fram behovet av ett tillgängligt samhälle och välfärdssystem som utgår från människors faktiska behov på flera ställen i programmet, bland annat på rad 1294–1306 där det slås fast att samhället behöver se till att alla människor ska kunna leva fria och goda liv oberoende hur ens kropp eller sinne fungerar. Vidare understryker programmet vikten av en omsorg som utformas utifrån människors behov snarare än kapitalets intressen på rad 776–783, 838–839 och 1097–1100.

Programkommissionen delar alltså motion B 456:s perspektiv på betydelsen av att framhäva behovet av ett tillgängligt samhälle fritt från diskriminering.

Programkommissionen anser dock att programmet redan tillgodoser mycket av det som motionerna efterlyser. Det här svaret har gått igenom hur programmet lyfter de frågor som motionen vill framhäva.

Med tanke på att programmets ambition är att vara kort och koncist med fokus på övergripande linjer menar programkommissionen att ytterligare tillägg bör undvikas. Partiprogrammet ska sätta ljus på de centrala aspekterna av Vänsterpartiets politiska projekt men på ett övergripande sätt. Programkommissionen menar att motionens yrkanden tar upp viktiga aspekter av ett bättre samhälle och Vänsterpartiets politiska projekt men anser alltså att programmet redan tagit med dessa aspekter på ett tydligt sätt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 456 avslås

Svar till B 457

Motion B 457 vill lägga till ett nytt stycke efter rad 831 som lyfter fram kampen för hbtqi-personers rättigheter och avskaffandet av heteronormen. Detta för att betona betydelsen av att alla människor ska ha samma rättigheter och samma chans till erkännande och delaktighet vilket gör kampen för hbtqi-personer till en kamp om mänskliga rättigheter.

Programkommissionen delar motionens perspektiv på vikten av den kampen och Vänsterpartiets roll i den.

Avsnittet Strategiska reformer går ut på att visa hur de olika delarna i Vänsterpartiets politiska projekt är sammanflätade och bildar en helhet. Den text motionen föreslår följer inte det mönstret, utan är mer en uppräkningslista av saker som är viktiga för oss i linje med hur texterna i nästa avsnitt, Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor, är skrivna. Där täcks också de här frågorna. På rad 1312–1320 understryks kampen för att alla ska fritt kunna utveckla sin identitet, sin sexualitet och sina relationer. Här tas även behovet av en modern familjerätt upp.

Partiprogram Motionssvar B

Den andra delen av textförslaget är mer skrivet som avsnitten i Frihetens hinder, som går igenom problem vi behöver lösa. Där finns det också skrivningar som täcker det motionen vill säga. Programförslaget lyfter fram betydelsen av normer och socialisering samt vikten av att bryta socialiseringen in i destruktiva normer som aktivt bidrar till att stänga ute exempelvis hbtqi-personer på rad 265–271. Här betonas både heteronormen och kampen för att bryta den. Vidare lyfter programmet fram socialiseringens dynamik och då särskilt uteslutningen av hbtqi-personer som ett tydligt exempel på rad 304–317.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 457 avslås

Svar till B 458

Att inleda kapitlet Strategiska reformer med avsnittet Arbete ger utveckling, syftar mycket riktigt till att sätta arbete i centrum för reformerna för ett bättre samhälle. Poängen med det är det vi skriver på rad 766: att ta bättre hand om människors vilja och förmåga att arbeta, och rikta det arbetet mot att lösa de stora samhällsproblemen. Poängen är alltså inte att människor ska arbeta längre eller hårdare. Vi vill förkorta arbetstiden, som vi skriver på rad 784.

Genom arbetet stöper vi om den värld vi lever i, som vi skriver i avsnittet Arbete och gemenskap. Vi vill synliggöra arbetet som den centrala faktorn i att bygga en välfungerande samhällsekonomi - och när vi gör det syns också den potentiella makt människor har.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 458 avslås

Svar till B 459

Motionen vill ersätta hela avsnittet Bättre ägandeformer (rad 832) med en ny text.

Det finns redan ett avsnitt som motsvarar motionens textförslag i programförslaget, avsnittet Ägande med helhetssyn på rad 958-1004. Det är en del av Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor, som går igenom mer konkreta politiska förslag. Det avsnittet täcker alla de politiska poänger motionen vill lägga till här, med ett undantag: det stycke i motionens textförslag som handlar om pensionsfonderna. Det lägger vi gärna till.

Det avsnitt motionen vill ersätta är en del av Strategiska reformer, som fyller en annan sorts funktion: här visar vi på hur de olika delarna av Vänsterpartiets politiska projekt tvinnas samman till en helhet. Det vore olyckligt om de resonemangen stryks och ersätts med en text som upprepar det vi säger senare i programmet.

Det är högst medvetet att vi valt bredare begrepp än ”demokratiska ägandeformer” här. Vi resonerar mer om det i svaret till B 460 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att lägga in ett nytt stycke på rad 988 med följande lydelse: "Redan idag är det gemensamma ägandet större än vad många inser. Genom pensionsfonderna äger vi tillsammans en betydande del av börsbolagen. Vi vill använda den ägandemakten till att aktivt styra Sveriges ekonomiska struktur mot samhällseliga mål som långsiktig hållbarhet och ordning och reda på arbetsmarknaden."

att motion B 459 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 460, B 461, B 462, B 463

Motionärerna föreslår att rubriken i avsnittet ska bytas. Motion FIWPE har över förslag på förtydligande text.

Partiprogram Motionssvar B

Det är högst medvetet att vi valt bredare begrepp än ”demokratiska ägandeformer” här. Det vi vill beskriva här är en syn på ägande som är i grunden är praktisk: det övergripande målet är att verksamheten ska fungera bra – för samhällsekonomin, för de anställda, för klimatet osv.

Demokrati är naturligt centralt i det, av flera skäl. Ett är att det leder till arbetsplatser som fungerar bättre, för att det stärker arbetsmiljön, motivationen och meningen i arbetet. Ett helt annat är att demokrati kan låta verksamheter styras utifrån ett samhälleligt helhetsintresse. De två fördelarna kan dra i olika riktning, mot mer lokal eller mer central styrning. Det finns inte ett svar som fungerar överallt.

När vi gör de vägvalen vill vi att kärnfrågan ska vara vilka former som ger bäst praktiska resultat, snarare än att vi börjar i olika principiella resonemang om vilken sorts styrning som är mest demokratisk.

Det är inte heller alltid som just demokrati är centralt i ägandeformerna. När det gäller patent handlar det t ex mycket om att låta människor använda kunskapen fritt, det vill säga snarare att upplösa kapitalistiska ägandeformer än att ta över dem i gemensamma former. Fri programvara är ett annat exempel, där ägandeformen är designad för att ge alla användare starka rättigheter. Snarare än att styra projekten i demokratiska former är det viktiga att alla är fria att starta egna projekt med samma kod.

Hur vi tänker kring vad som är bättre ägandeformer beskriver vi uttryckligt i andra delar i programmet: vi börjar resonera om det i Arbete och gemenskap och fortsätter i Klassamhället och kapitalet. I avsnittet Ägande med helhetssyn (rad 958-1004) beskriver vi det mer konkret i form av politiska förslag.

Motion FIwPE vill ersätta det första stycket i avsnittet som slår fast att vissa saker ägas gemensamt, men stryker de resonemang om varför som knyter in den här texten med alla resonemang tidigare i programmet om vikten av helhetssyn och långsiktighet. Texten är också formulerad som absoluta mål snarare än som riktning, vilket skulle dra fokus från de politiska förslag på ägandereformer Vänsterpartiet vill föreslå här och nu.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 460, B 461, B 462, B 463 avslås

Svar till B 464

Motionären föreslår två tillägg om att det gemensamma ägandet ska stärkas "kraftigt" och att bankväsendet på sikt bör förstatligas i sin helhet.

Programkommissionen håller med motionen om att det kan behövas lite mer stuns meningen om stärkt gemensamt ägande.

Vi delar också i grunden motionens syn på att finansväsendet behöver ägas gemensamt och skrivningarna i programmet är tänkta att läsas på ungefär det sättet. Däremot har vi medvetet undvikit den sorts skrivning motionen föreslår, av två skäl.

Det främsta skälet är att det leder till att långsiktiga ambitioner låter som konkreta reformförslag till nästa valrörelse. Det begränsar vårt strategiska handlingsutrymme. I en situation där vi vill fokusera på att t ex staten ska ta över en viss bank, som är i kris eller skapat en skandal, behöver vi kunna lägga förslag som adresserar den situationen och få allt fokus på det.

Det andra är att det inte finns någon anledning att slå fast exakt hur alla banker ska ägas idag. Vi kan låta det vara en öppen fråga hur små lokala banker ska ägas, till exempel. Precis som med marknadsskolan finns det goda skäl att dra konfliktlinjerna så att vi kommer åt de största problemen och skapar så lite utrymme för våra motståndare att växla över debatten i andra spår som möjligt.

Vad är det för roll som orden "på sikt" spelar i motionens textförslag? Det de innebär är att det konkreta förslaget inte är realistiskt att lägga fram idag, men istället för att växla till att prata om ambitioner slår skrivningen istället fast att ett visst specifikt förslag ska läggas fram en dag i framtiden. Det är inte

Partiprogram Motionssvar B

användbart som politisk styrning. Vi vill gärna att programmet är konsekvent i att prata om riktning när vi diskuterar förändringar med längre tidshorisonter.

De motiv för gemensamt ägande i finanssektorn motionen tar upp beskrivs på andra ställen i programmet, t ex på rad 976 och framåt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att ordet "kraftigt" läggs in på rad 836 så att skrivningen blir "kraftigt stärka det gemensamma ägandet"

att motion B 464 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 465

Vi tror inte att det är ett förtydligande som behövs här - programförslaget som helhet gör att läsaren inte kommer missförstå på det sättet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 465 avslås

Svar till B 466

Motionären har ett förslag om att ändra en mening för att få in en skrivning om vinster i välfärden.

Vi kan mycket väl prata om de här problemen som just "vinster i välfärden", men det finns också skäl som talar för att hitta andra sätt att prata om det. Ett av de är det vi ville åt genom att prata om att "avskaffa marknadsskolan", som fångar att det också finns bredare problem med privatiseringarna än bara att pengar förs ut ur verksamheten. Vinster är ett tydligt begrepp i debatten men kan riskera att vara för snävt. Ett annat är att ordet "vinster" i grunden är positivt laddat.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 466 avslås

Svar till B 467

Vi håller helt med om poängen, och på rad 959-967 i avsnittet Ägande med helhetssyn tar vi upp precis det resonemanget. Med den texten tänker vi att motionens förslag är omhändertaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 467 avslås

Svar till B 468

Motionären vill ha ett textillägg som förtydligar att samhällsnödvändiga företag ska vara statligt ägda.

Skrivningarna i partiprogrammet avser att vara mer allmänt hållna, som att "staten behöver agera strategiskt för att kapitalet inte ska sitta på orimliga maktpositioner" (rad 992-993) i avsnittet om Ägande med helhetssyn. Vi resonerar kring varför vi undvikit den sorts skrivningar motionen föreslår i svaret till motion B 464.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 468 avslås

Svar till B 469

Motionens brödtext läser in saker i meningen som inte står där. Det vi skriver är att utvecklingen i stort går mot mer komplex produktion. Det är ett starkt argument för att alla verksamheter behöver arbeta med ett större förtroende för människors yrkeskunnande.

Vi vill också betona att de allra flesta människor idag arbetar med saker där yrkeskunnande gör stor skillnad - det är vanligtvis just därför arbetet har varit svårt att automatisera. Den verkligheten står i stark kontrast till högerens värdsbild, som gärna vill ge en bild av att mycket lågbetalt arbete kan utföras av vem som helst och tona ned poängen med att investera i utbildning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 469 avslås

Svar till B 470, B 471, B 472

Motion B 470 vill göra ett tillägg om att "utveckla arbetsrätten i riktning mot en betydande makt för de anställda". Motion B 471 önskar ett tillägg om att ägandet överförs från kapitalet till den arbetande klassen. Motion B 472 föreslår ett tillägg med beskrivning av en maktförskjutning i företagen.

Programkommissionen delar i stort motionernas ambitioner om att arbetsplatserna behöver gå mot olika former av styrning och inflytande för de anställda - det är själva poängen med det här stycket. Den riktningen syns också på många ställen i programmet, från Arbete och gemenskap och framåt.

Däremot lägger Vänsterpartiet inte fram något konkret förslag som t ex matchar det motion B 470 vill se om arbetsrätten idag. Vi vill inte att partiprogrammet blandar ihop långsiktiga ambitioner och konkreta förslag, och resonerar kring det i svaret på motion B 464. Samma sak kan sägas om de andra motionernas textförslag, som ger väldigt skarpa instruktioner för hur ett samhälle långt i framtiden ska se ut.

Det skulle begränsa det handlingsutrymme vi behöver för att svara på politiska situationer allt eftersom de uppkommer, och därför försvåra för de politiska strategier som kan ta oss i den här riktningen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 470, B 471, B 472 avslås

Svar till B 473

Förslaget till tillägg skulle bryta av mot det resonemang som förs i texten på rad 833-856. Det ger också en alltför smal bild av vad som behövs för att vi ska kunna lägga kapitalismen bakom oss - det kommer behövas en bred uppsättning grundläggande förändringar för det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 473 avslås

Svar till B 474

Motionären föreslår bland annat att "fossilkapitalet" byts mot "överklassen" på rad 848 i partiprogrammet.

Poängen med att skriva att "till exempel fossilkapitalet" sitter "illegitim politisk makt" är att börja argumentationen för att gå i socialistisk riktning i den ände som allra flest människor intuitivt kommer att se

Partiprogram Motionssvar B

poängen med. I princip vem som helst som överhuvudtaget är öppen för att lyssna på det vi säger kommer kunna hålla med om att det är ett stort problem att just fossilkapitalet har så mycket politisk makt - det är enkelt och uppenbart.

I meningen därpå breddar vi det argumentet lite genom att påpeka att inte är "långsiktigt hållbart" att ett fåtal samlar på sig "absurda förmögenheter". Det är inte riktigt lika självklart för alla, men fortfarande ganska enkelt att ro hem.

För oss är det här viktiga nyckelmeningar, för det stakar ut ett sätt för Vänsterpartiet att prata om ägandet som en av de stora framtidsfrågorna. Vi vill att till med en och annan borgerlig väljare ska humma med i att visst, det där har de ju en poäng i. Det kan vara ett av våra starka kort, precis som marknadsskolan, om vi lägger upp argumentationen rätt och är fria att låta den mynna ut i ett konkret förslag som matchar läget.

Motionens skrivningar leder till en mycket svagare argumentation, som istället bygger på den principiella ståndpunkten att det är odemokratiskt att det finns en överklass och att arbetarklassen därför borde ta över makten i världen. Vi tror inte att det upplägget fungerar alls lika bra för att samla människor.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 474 avslås

Svar till B 475

Motionären vill lägga till en mening om att klimatkrisen hotar mänsklighetens framtid på rad 850. Det finns redan med tydligt i avsnittet Ekologiska kriser (rad 384-479). Som vi argumenterar för i andra motionssvar tror vi inte att det som saknas i klimatdebatten är probleminsikt, utan hopp och förslag som är både genomförbara och radikala samtidigt. Det tar vi upp strax efter det här avsnittet, i Ut ur fossilberoendet (rad 857-873).

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 475 avslås

Svar till B 476

Den balans vi försöker hålla här är mellan att å ena sidan ge en tydlig riktning, å andra sidan undvika skriva så konkret att en långsiktig ambition vi har låter som ett konkret förslag. Vi tänker att motionens förslag på tillägg är ett bra exempel på hur lätt det är att hamna i det andra problemet.

Skulle vi ha med det tillägget om ett alternativt demokratiskt system uppstår genast frågan hos läsaren hur det där är tänkt att fungera i praktiken - har vi en lösning på det? Om vi inte presenterar en lösning framstår allt som lite märkligt. Presenterar vi en lösning framstår vi istället som lite bortkopplade från den politiska verkligheten, som att vi inte har bättre saker för oss än att sitta och skriva recept för framtidens kök.

Det är viktigt för oss att partiprogrammet hittar en bättre balans än så.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 476 avslås

Svar till B 477, B 478, B 479, B 480, B 481, B 482, B 483, B 484, B 485, B 486

Motionerna vill alla ändra rubriken Ut ur fossilberoendet. Några vill också ersätta texten i avsnittet.

Vi har medvetet valt rubriken Ut ur fossilberoendet för att vi visa att Vänsterpartiet har en väldigt konkret ingång i klimat- och miljöpolitiken. Vi vill genomföra ett antal konkreta projekt, som att bygga ut vindkraften radikalt och elektrifiera industrin och transporterna. Det handlar om stora förändringar som

Partiprogram Motionssvar B

betyder mycket för att sänka utsläppen, samtidigt som det är genomförbart och skulle vara ett bra sätt att gå mot full sysselsättning.

Programförslaget som helhet är medvetet skrivet för att fånga hela bredden av de ekologiska kriserna. De gånger vi vill sammanfatta hela den uppgift omställningen handlar om använder vi ord som just ekosystem (rad 48, 132) och ekologiska kriser (rad 385). De två första styckena i avsnittet Ekologiska kriser diskuterar såväl trängda ekosystem som kretslopp och resursförbrukning (rad 385-403).

Däremot lyfter vi ofta fram just klimatomställningen när vi ska ge exempel på viktiga miljöfrågor (t ex på rad 6, 15 och 857). Det finns två olika skäl till det.

Det ena är att det i sak är helt avgörande att världen stabiliserar klimatet för i princip alla frågor om hållbara ekosystem. I programförslaget står det till exempel att förbrukningen av fossila bränslen på många sätt är en historisk brytpunkt (rad 397). Därför vill vi att Vänsterpartiet prioriterar sänkta utsläpp högt när vi väljer vilka sakfrågor vi driver.

Det andra är att klimatomställningen så tydligt går hand i hand med en socialistisk samhällsomvandling. Fossilkapitalets roll (rad 437) gör det till exempel uppenbart att vi kommer behöva diskutera ägandefrågorna för att kunna genomföra det forskningen visar att vi behöver. Att sänka utsläpp handlar till stor del om investeringar i positiva projekt för att bygga ett land som fungerar bättre, där vi kan leva bättre liv.

Det betyder inte att det är det enda som behöver göras – vi betonar ju samtidigt på många ställen att det också finns knepiga frågor vänstern behöver ta ansvar för (t ex på rad 400, 473, 716 och 743) – men det är en bra ände att börja i för att bygga ett brett och radikalt tryck för förändring. Uppgiften att ta oss ur fossilberoendet ger en konkret och fokuserad ingång.

Vi har medvetet undvikit att använda begrepp som ”förnybart” och ”fossilfritt” när vi diskuterar Vänsterpartiets mål, och resonerar kring det i svaret till motion B 294. Vi resonerar kring de energipolitiska vägvalen och varför vi prioriterar klimatfrågan i svaret till motion B 712 m.fl.. Vi diskuterar varför Vänsterpartiet omställningsförslag handlar om helt andra saker än att minska människors ekonomiska utrymme i svaret till motion B 255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 477, B 478, B 479, B 480, B 481, B 482, B 483, B 484, B 485, B 486 avslås

Svar till B 487, B 488, B 489, B 490, B 491, B 492, B 493, B 494, B 496, B 497

Motionerna vill alla ändra i stycket på rad 858-862. Motion B 487 och B 488 vill också ersätta stycken strax efter det.

Avsnittet syfte är att peka ut den övergripande strategiska inriktningen för att ta samhället ut ur fossilberoendet. Vi vill beskriva detta som ett konkret projekt som vi kan samla brett stöd för att genomföra. En del i det är att hålla fokus på det mest avgörande för klimatkrisen - fossilberoendet. Att som vissa motioner bredda frågan till att handla om alla ekologiska kriser samtidigt, eller som ger intrycket att hela samhället måste förändras i grunden, innebär i praktiken också att uppgiften att lösa det som direkt orsakar klimatförändringarna hamnar i skymundan. Det betyder inte att vi är utan politik för andra delar av de ekologiska kriserna, de står under respektive område genom hela avsnittet Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor.

Stycket innehåller våra stora lokomotiv för att bryta fossilberoendet: en utsläppsbudget och ett omställningsprogram. Det är radikala och omfattande förslag som ger generalverktygen för att samordna och styra samhället i rätt riktning. Som vi skriver därefter kommer det "att behövas stora investeringar, ett aktivt gemensamt ägande och en beredskap att ta konflikt med fossila ekonomiska intressen för att genomföra det". Att redigera bort förslagen eller kopplingen mellan att genomföra dem och argumenten för gemensamt ägande skulle göra vårt projekt svagare.

Partiprogram Motionssvar B

Vi väljer aktivt här att lyfta fram investeringar framför att betona t ex livsstilsförändringar. Det matchar också Vänsterpartiets reformförslag. Vi lägger ett medvetet fokus på vad vi som parti ska göra, snarare än tycka hur människor borde leva. Vi ser dock en poäng i B 488, att förändrade vanor börjar med de som orsakar de största utsläppen. I motionssvaret till B 506 föreslår vi ett tillägg på rad 868 om det. I svaret till motion B507 föreslår vi också ett förtydligande om politikens roll i att göra det så enkelt som möjligt för människor att skifta vanor när det behövs för omställningen.

Vi resonerar mer om problemen med omfördelning som lösning i svaret till B 255. I svaret till B 250 går vi igenom varför programförslaget har en starkare analys än fokus på resursslöseri och överkonsumtion.

Vi har medvetet undvikit att använda begrepp som ”förnybart” och ”fossilfritt” när vi diskuterar Vänsterpartiets mål, och resonerar kring det i svaret till motion B 294. Vi resonerar kring de energipolitiska vägvalen och varför vi prioriterar klimatfrågan i svaret till motion B712 m.fl.

Orsaken till att vi skriver om utsläpp "nära noll" är att vissa utsläpp inte kommer gå att hejda helt, till exempel i jordbruket.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 487, B 488, B 489, B 490, B 491, B 492, B 493, B 494, B 496, B 497 avslås

Svar till B 495

I motionen B 495 föreslås att meningen ”en sådan ram är koldioxidransonering där utsläppen fördelas efter behov och snabbt pressas nedåt i linje med vad klimatvetenskapen kräver” läggs till på rad 860.

Vänsterpartiet verkar för ett minskat koldioxidutsläpp och att det bör tillsättas en utredning för att belysa effekterna av att införa koldioxidransonering i Sverige. Partiet menar att det behövs vidare forskning kring effektivitet av koldioxidransonering för att lösa klimatkrisen. Detta framkommer i riksdagsmotionen 2021/22:3277 ”Klimatkrisen” och 2023/24:2815 ”med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll”.

Programkommissionen tycker att det är en bra hållning. Koldioxidransonering är långt mer komplext i praktiken än det framstår av motionens brödtext. Ett exempel är att det är svårt att veta hur stora utsläpp en viss vara har bidragit till, särskilt i en ekonomi som är så internationell som den vi lever i idag. Det är troligt att det i praktiken skulle krävas en begränsning till ett fåtal varor, som bensin och flygresor, men det skulle också öppna för andra problem, som att det blir väldigt lönsamt att på olika sätt flytta utsläppen till andra länder. Ovanpå det kommer alla frågor om politisk strategi och vilken sorts förslag vi ska prioritera att lägga vår tyngd bakom.

Av alla de skälen tycker programkommissionen att det skulle vara olyckligt om partiprogrammet slog fast att just koldioxidransonering skulle vara vägen framåt. Det vore bra om det utreds men många frågor är fortfarande obesvarade.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 495 avslås

Svar till B 498

Programkommissionen håller med om att cirkulär ekonomi skulle behöva finnas med i partiprogrammet. Vi tror att rätt ställe för det är i avsnittet Seriöst företagande, där vi tar upp statens roll i att driva på teknikskiften i industrin, och föreslår det i svaret till motion B 511.

Biologisk mångfald finns med på rad 1056, och markanvändningen finns med på rad 1177. Vi föreslår ett tillägg om just våtmarker i svaret till motion B 594.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 498 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 499

Det vi skriver på rad 863 är att vi behöver fokusera på åtgärder som har stora utsläppseffekter. Det är inget fel på att försöka få olika aktörer att sluta investera i fossil verksamhet, men det är antagligen svårt att få några stora effekter av det. Så länge det fossila är lönsamt kommer det i princip alltid finnas andra investerare som är beredda att skjuta till kapital när någon drar sig ur.

Att sänka förbrukningen och därmed efterfrågan gör mycket mer direkt skillnad. Samma sak med att investera i andra energikällor och därmed skärpa konkurrensen. Vi tycker att det finns starka sakskaäl för det fokus Vänsterpartiet har valt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 499 avslås

Svar till B 500

Vänsterpartiet har sakta växlat prioritering i energipolitiken de senaste decennierna, eftersom det med tiden blivit tydligt att klimatfrågan har konsekvenser på en helt annan skala än kärnkraften. Det har till exempel betytt att vi blivit mycket kritiska till fossilgas, som vi en gång i tiden såg som ett viktigt alternativ till kärnkraft. Vi uppfattar det som att prioriteringen av klimatfrågan uppfattas som självklar av de flesta idag.

Vi tror att det ger större utsläppseffekter att investera i vindkraft än kärnkraft, eftersom det verkar snabbare och billigare att bygga ut. I den meningen håller vi med om den text motionen föreslår om att Vänsterpartiet bör "avvisa" planerna på ny kärnkraft. Däremot behöver vi också en viss ödmjukhet inför klimatomställningen. Vänsterpartiet har ingen färdig plan för hur vi ska kunna fördubbla elproduktionen.

Risken är också uppenbar att det helt enkelt inte kommer hända i verkligheten eftersom det politiska stödet för så stora investeringar inte alls är självklart. Sverige kommer knappast kunna nå det målet om energipolitiken styrs av hoppande majoriteter. Därför är det viktigt för oss att Vänsterpartiet agerar konsekvent för sänkta utsläpp i alla energipolitiska förhandlingar framöver.

Vi resonerar mer kring den energipolitiska prioriteringen i svaret till motion B 712 m.fl..

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 500 avslås

Svar till B 501

Vänsterpartiet ska dra konfliktlinjerna så att vi kan samla brett stöd för det vi föreslår och vinna verkliga segrar. Det är en betoning som går igenom hela programförslaget. Naturligtvis gäller det alla områden. Nyckelskrivningen om det finns på rad 738.

Däremot finns det särskild anledning att trycka på det i klimatpolitiken. Vänsterpartiet har ett stort ansvar här, som vi skriver om på rad 476: "Breda strategier för att i varje läge göra det som är politiskt möjligt kommer vara helt avgörande för att hantera kapitalets intressen." Vi har inte råd att fastna i det kulturkrig högern vill se i klimat- och miljöfrågorna och som till exempel Miljöpartiet spelat med i för att profilera sitt eget parti.

Någon måste ta ansvar för att prata om klimatomställningen på ett sätt som medvetet bryter upp den oro vi vet att många känner - också bland våra väljare - om att den ska drivas igenom på ett sätt som präglas av oförstående för hur deras liv ser ut. Motionen målar upp en bild av att de finns en stor majoritet därute som

Partiprogram Motionssvar B

bara väntar på att någon ska föreslå mer radikala åstramningar av flyg- och biltrafiken, men i val efter val uteblir de resultaten. Det beror inte på att människor inte förstår klimatfrågans allvar, utan på att de inte har politiskt förtroende för oss som driver frågorna. Vi behöver ett projekt som förtjänar det förtroendet.

Därför är det stycke motionen vill stryka viktigt för oss. Vi säger tre saker där:

1. Strategin måste ha fokus på förslag som ger stora effekter och samtidigt kan vinna brett stöd. Investeringar i vindkraft och nya industrier är två bra exempel på det.
2. Vi behöver visa förtroende för människor. Därför är det viktigt för oss att partiprogrammet inte skriver saker som att människor skulle vara lurade till överkonsumtion av reklamen, eller ger grönt ljus till att försöka pressa människor till individuell förändring genom skuldbeläggning. Den misstron mot människor sänker möjligheterna till riktiga, politiska framsteg.
3. De tekniska skiften vi genomför behöver fungera för alla. Takten i dem måste anpassas till det. Försöker vi göra det ekonomiskt omöjligt att köra en fossil bil innan det finns tåg, bussar och elbilar som faktiskt fungerar som alternativ kommer vi tappa det stöd vi behöver för att ha en chans mot fossilkapitalet.

Det står för mycket på spel för att vi ska bränna människors förtroende på krav som inte har någon politisk chans att genomföras. Det som räknas är det vi genomför på riktigt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 501 avslås

Svar till B 502

Motionen vill bland annat stryka en skrivning om vikten av att våra förslag kan vinna brett politiskt stöd, och motiverar det med att det är självklarheter som alla kan hålla med om.

Samtidigt vill motionen lägga in en skrivning som framhåller att alla människors livsstil ska begränsas som det viktigaste med klimatomställningen. Det är inte en bred strategi. Det är tvärtom ett sätt att prata som förstärker den oro vi vet finns, också bland våra egna väljare. Det är som att motionen gör en poäng av att väcka kulturkrig kring hur människor vill leva sina liv, trots att Vänsterpartiet inte ens lägger fram sakpolitiska förslag som skulle innebära särskilt mycket uppoffringar.

Det finns massor av stora, tunga klimatpolitiska förslag som inte genomförs idag, trots att de skulle kunna göras väldigt populära. Investeringar i utbyggd vindkraft är ett bra exempel. En genomtänkt politisk strategi börjar i den änden.

Naturligtvis finns det saker som kommer vara besvärliga i en radikal omställning. Däremot är det inte där de största utsläppsminskningarna finns att hämta. Att det hela tiden hamnar i centrum av debatten beror inte på att det i sak är viktigast, utan på att många dras till ett kulturkrig - högern som rationell politisk strategi, vänstern av mer svårbegripliga skäl. Vänsterpartiet har en särskild uppgift i att bryta det mönstret.

Vi vill alltså inte låta det vara det debatten kretsar kring, men naturligtvis kommer alla behöva förändra vanor och det kommer ibland upplevas som besvärligt. Vi har inga problem med att betona att de förändringarna behöver ske rättvist. Det syns redan i programförslaget, men vi förstärker den kopplingen med det tillägg vi föreslår i svaret till motion B 506. I svaret till motion B507 föreslår vi också ett förtydligande om politikens roll i att göra det så enkelt som möjligt för människor att skifta vanor när det behövs för omställningen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 502 avslås

Svar till B 503

Vi tycker att motionens textförslag missar den centrala uppgiften för en politisk strategi: att bygga upp ett brett stöd för stora åtgärder, som inte finns idag. Det är kärnan i det stycke motionen vill ersätta med en annan text, som inte ger tydliga svar på i de frågorna. Motionen sätter också de jobbigaste skiftena i centrum istället för de som leder till störst utsläpp, tvärt emot den strategi stycket i programförslaget föreslår.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 503 avslås

Svar till B 504

Programkommissionen delar helt bilden av att upptagseffekterna spelar stor roll i klimatomställningen. Programförslaget tar också upp vikten av skogen binder mycket kol på rad 1177-1183.

Ordet "utsläppseffekter" förekommer bara på rad 864 och där i ett resonemang som handlar om politisk strategi. Den uppenbara läsningen där är att det handlar om nettoeffekten på de totala utsläppen, oavsett var i ekvationen förändringarna sker. Det finns ingen risk att någon skulle avfärda viktiga förslag för att öka upptagen med att vi valt en mer lättläst formulering.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 504 avslås

Svar till B 505

Det som räknas i slutänden är vilka förslag vi genomför i verkligheten. Med fossilkapitalet som motståndare behöver vi all bredd vi kan skapa och mer därtill.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 505 avslås

Svar till B 506

Vi tycker att motionen har flera poänger i sitt förslag, som vi gärna tar tillvara på.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att följande mening läggs till på rad 868: "Den behöver bygga på rättvisa och tydlighet i att de som står för de största utsläppen är först med att förändra sina vanor."

att motion B 506 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 507

Vi ser inte det som Vänsterpartiets uppgift. Vi har ett särskilt ansvar som politiskt parti i att lägga fram genomförbara, effektiva politiska förslag. Det är ingen liten utmaning och kräver att vi höjer ribban för oss själva, både i sakpolitiken och i strategierna.

Partiprogram Motionssvar B

Den som vill förändra sitt sätt att leva får gärna göra det. Andra organisationer kan mycket väl arbeta med att uppmuntra det. Däremot finns det ingen anledning för Vänsterpartiet att lägga sitt fokus där istället för på det politiska ansvaret. När regeringen gör det kritiserar vi dem, med rätta, för att vilja blanda bort korten.

Däremot är det förstås en politisk uppgift att göra det enklare för människor att skifta vanor där det behövs. Vi kommer in på det på rad 869, och vi förstärker den kopplingen med det tillägg vi föreslår i svaret till motion B 506. Vi föreslår en justering som förtydligar det här också.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att fortsätta den mening som slutar på rad 866 med ”...och se till att det blir så enkelt som möjligt.”

att motion B 507 avslås

Svar till B 508

Vi tänker tvärtom mot motionens brödtext här: det vore önsketänkande att tro att den politiska sfären ska vinna de här konflikterna mot fossilkapitalet utan att bygga sitt projekt på ett mycket brett folkligt förtroende. Att takten ska vara "trygg och stabil" betyder precis det - poängen är att vi ska gå så snabbt fram som det går att göra med det breda stöd vi behöver för att omställningen ska fortsätta rulla framåt.

Därför vill vi inte stryka meningen. Förslaget till tillägg delar vi förstås i sak, men partiprogrammet skulle snart bli inaktuellt om vi skriver ut målsättningar för 2030. Det behöver hålla i tio år framåt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 508 avslås

Svar till B 510, B 514

Vi tänker att förslag till ny text i motion B 510 missar det vi vill säga i stycket.

Poängen med första meningen är att svara på den oro vi vet finns hos en del - också hos våra väljare - om att omställningen ska leda till färre jobb och mindre trygghet. De är inte oroliga för att den ska leda till mindre demokrati.

Den andra meningen handlar om att omställningen är ett projekt som kräver t ex statlig samordning i ekonomin och bättre ägandeformer. De verktygen kommer också kunna användas till att lösa andra problem, till exempel att förbättra folkhälsan eller bygga bostäder åt alla.

Båda de poängerna blir otydliga med motionens textförslag. Kanske betyder det att motion B 514 har en poäng, men vi hittar inte riktigt något bättre sätt att skriva meningen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 510, B 514 avslås

Svar till B 511

Vi håller med om att det är ett perspektiv som skulle behöva finnas med lite mer uttryckligt i partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1165 lägga till meningen "Det är en nyckeldel i ett bredare skifte till cirkulär ekonomi och långsiktig hållbarhet i industrin."

att motion B 511 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 512

Vi är lite osäkra på vad motionen menar mer konkret, men tanken med den skrivning vi föreslår i svaret till motion B 511 är att bygga upp en ekonomisk-politisk ram som driver alla företag, oavsett vem som driver dem, i riktning mot cirkulär ekonomi.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 512 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 513

Vi har medvetet undvikit att använda begrepp som "förnybart" och "fossilfritt" när vi diskuterar Vänsterpartiets mål, och resonerar kring det i svaret till motion B 294. Vi resonerar kring de energipolitiska vägvalen och varför vi prioriterar klimatfrågan i svaret till motion B 712 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 513 avslås

Svar till B 515

För oss är det viktigt att klimatet har högsta prioritet. Den vindkraft vi bygger ut behöver i första hand behövas för att fasa ut det fossila, genom ökad elproduktionen och elektrifiering. Det kommer ta flera årtionden.

Motionen diskuterar ett helt annat projekt, att använda ny vindkraft till att stänga kärnkraft, som om det inte finns en målkonflikt att ta ställning till. I konsekvens med det föreslår motionen också en skrivning där stängd kärnkraft skulle ställas upp som ett lika viktigt mål som att fasa ut det fossila. Det tycker vi inte vore försvarbart - klimatförändringarna har konsekvenser i en helt annan skala.

Vi resonerar mer kring de energipolitiska vägvalen och varför vi prioriterar klimatfrågan i svaret till motion B 712 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 515 avslås

Svar till B 516

En av de saker som gör elektrifieringen till en nyckelfråga är att den ofta innebär en energibesparing, eftersom el är en effektivare form av energi än förbränning. Därför innebär de flesta omställningsscenarion en radikal ökning av elproduktionen men en minskning av den totala energiförbrukningen.

Målen här handlar om utsläpp och andra miljövärden, inte om energi i sig. Det är till exempel rimligt att länder som Sverige, som har långt bättre förutsättningar för elproduktion än de flesta, siktar på att vara ett av de länder som exporterar hållbar energi i en framtida värld där det inte längre är oljeproducerande länder som har den rollen.

Partiprogram Motionssvar B

Vi vil inte heller slå fast att "den globala exploateringen av naturresurser i jordskorpan ... måste minska". Ska världen ta sig ur fattigdomen kommer det behövas mycket mineraler. Den målkonflikten är reell och har inga enkla lösningar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 516 avslås

Svar till B 517

Motion B 517 föreslår en skrivning som räknar upp nackdelar med kärnkraften.

Motionen textförslag ger ett par tydliga exempel på varför vi vill vara försiktiga här. Ett av dem är att motionen påstår att spillvärme från kärnkraft skulle värma upp atmosfären. Det är förstås sant i rent teknisk mening, men det handlar om helt irrelevanta mängder värme i det sammanhanget. Ett annat är att motionen påstår sig stödja sig på IEA, trots att de tvärtom drar slutsatsen att ny kärnkraft har en viktig roll att spela i världens omställning. När vi betonar vikten av att ta ansvar och vara noga med evidensen är det precis den här sortens ogrundade påståenden vi pratar om. Vi har en kritisk grundhållning till kärnkraft, men vi vill att Vänsterpartiet är noga med att alltid vara sakliga, proportionerliga och öppna för forskningen.

Vi har medvetet valt en skrivning om att se till hela livscykeln när vi gör energipolitiska vägval, på rad 1190. Det gäller såväl kärnkraft som solpaneler och olika användning av biomassa.

All gruvbrytning ska prövas ordentligt, oavsett vilka mineraler det handlar om. Ofta bryts uran i samband med andra fyndigheter. Vårt förslag till skrivning på rad 1168 ger en bra politisk riktning i de frågorna: gruvbrytning ska drivas med ett långsiktigt helhetsperspektiv, som bland annat innefattar lokala naturvärden.

Vi vill hantera frågorna kring slutförvaren på samma sätt som andra miljöfrågor: lyssna på forskningen och lägga konkreta förslag utifrån det. Slutförvaret av kärnkraftens restprodukter är en fråga som kommer behöva lösas oavsett vilka energipolitiska vägval Sverige gör framöver.

Det är förstås helt riktigt att sträva efter att inte bygga problem för framtiden. Däremot vill vi betona att den stora framtidsfrågan är klimatet. Vi är inte i ett läge där vi i lugn och ro kan vänta in de perfekta lösningarna, utan alla vägval kommer ha nackdelar. Det fossila och de värsta formerna av bioenergi har konsekvenser för ekosystem och människor på en helt annan skala än alla andra energislag. Det är viktigt för oss att Vänsterpartiets prioriteringar speglar det. Klimatomställningen går först.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 517 avslås

Svar till B 518

Vi har försökt lägga upp avsnittet Strategiska reformer på ett sätt som visar hur olika förslag hänger ihop med varandra, snarare än som en topplista över vad som är mest prioriterat. Därför vill vi gärna börja med de förslag som handlar om att ta bättre tillvara på människors arbete.

Vilka politiska prioriteringar vi gör i till exempel en valrörelse behöver vara öppet för beslut för att vi ska kunna ta fram starka politiska strategier. Därför tycker vi att det vore olyckligt om partiprogrammet var skrivet så att det alltid är just fossilberoendet som ska vara det viktigaste Vänsterpartiet vill prata om.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 518 avslås

Svar till B 519

Motionen föreslår att nuvarande rubrik på rad 874 byts ut till ”Sverige, en stadig röst i världen”.

Att sätta rubriker handlar alltid i någon mening om tycker och smak. På rad 885 skriver vi i programkommissionen just att Sverige behöver vara en stadig röst i världen som talar för mänskliga rättigheter, fred och nationellt självbestämmande. Stycket som sådant handlar dock om Sveriges roll i världen i en bredare bemärkelse. Vi menar därför att nuvarande rubrik ger en bättre och mer rättvisande bild av stycket som rubriken syftar till.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 519 avslås

Svar till B 520

Motionen föreslår en ny text under stycket Sverige i världen.

Programkommissionen menar att motionens intentioner redan tillgodoses i förslaget till partiprogram. Det inte tillför något ytterligare att konstatera att Sverige är ett land i världen eller att vi har stor nytta av världen. Att vi har ett ansvar för varandra världen över är redan tydligt i programmet i stort.

Motionens att-sats ändrar också fokus i den befintliga texten från att handla om Sveriges roll i världen till att handla om Vänsterpartiets internationella politik. Programkommissionen menar att det finns ett värde i att behålla det ursprungliga fokuset. Se även svar på motion B 902.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 520 avslås

Svar till B 521

Motionen vill ändra meningen på rad 877 så att ordet ”bättre” ersätts med ”mera solidariskt och rättvist”.

Just den här meningen handlar tillsammans med den efterföljande om oberoendet från stormakternas geopolitiska spel och det nationella självbestämmandet. Poängen är alltså att visa att alla andra länder har gemensamma intressen här, som motiverar alla möjliga former av internationellt samarbete.

Orden ”mera solidariskt och rättvist” fångar inte alls det, utan drar istället tankarna till några andra resonemang - som vi för i stycket därpå. Där motiverar vi saker som mer bistånd och tekniköverföring. De två styckena fyller olika funktioner.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 521 avslås

Svar till B 522, B 525, B 873, B 878, B 879, B 882, B 883, B 884, B 885, B 886, B 887, B 888, B 889, B 890, B 891, B 892, B 893, B 894, B 895, B 896, B 897, B 898, B 987

Motionerna handlar i huvudsak om Sveriges relation till EU. Några fokuserar på utträde och andra på förändringar inom unionen. Programkommissionen har valt att besvara dem tillsammans för en bättre överblick och en mer sammanhållen debatt. Flera av motionerna har egna textförslag, några vill korta den befintliga texten och flera av motionerna vill att det ska skrivas ut att Sverige ska lämna EU.

Partiprogram Motionssvar B

I EU-kritiken innebär programförslaget en strategi som är öppen för olika vägar framåt, snarare än att rikta fokus helt på utträde. Att sätta de politiska grundfrågorna i första rummet är ett sätt att börja bygga upp ett brett stöd för en EU-kritisk hållning igen. Förslaget är delvis inspirerat av den linje det danska vänsterpartiet Enhedslisten har valt.

I programkommissionens förslag skriver vi fortfarande om att lämna EU. Ett av skälen till det är att vi inte delar den optimistiska hållningen till EU som återfinns i motionen och som andra partier har. Det finns starka strukturella skäl till att EU t.ex. begränsar medlemsländernas demokratiska möjligheter att föra vänsterpolitik. Den nyktra förståelsen av förutsättningarna är en avgörande skillnad mot exempelvis Miljöpartiet, som ser EU mer som en neutral institution. Detta skriver vi också om utförligt på raderna 1442-1453. Motion B 887 har en mer positiv syn på EU än övriga motioner och vill stryka det avsnitt på rad 1453-1457 som handlar om att Vänsterpartiet behöver hålla fast vid alternativet att Sverige kan lämna EU. Det vore olyckligt.

Det som är nytt med programförslaget är en strategi för att bli fler som ser de problemen. Konflikten kring Sverigepriser är ett bra exempel. När populära förslag krockar med EU:s regelverk har det ett helt annat genomslag än hundra föreläsningar. I de situationerna är det enklare för oss att samla stöd om vi visar en öppenhet för olika vägar framåt. Det kan till exempel handla om att förhandla om undantag, som många andra medlemsländer gjort. Alternativet att lämna är en av de vägar vi är beredda att pröva. Den öppenheten gynnar de frågor vi driver och ger oss bättre möjligheter att samla en bredare vänsterkritik av EU. Därför föreslår vi avslag på de motioner där ett EU-utträde är ett absolut krav. Det handlar inte om en mildrad EU-kritik, utan tvärt om ett strategiskt vägval för att samla människor för en EU-kritisk hållning.

Motionerna B 522, B 525 och B 987 vill skriva in en ny text om EU efter rad 881, för att framhålla hur vår EU-kritik ser ut som politisk strategi. Programkommissionen ser poängen med det och föreslår en motsvarande text.

Motionerna B 878 och B 888 handlar om hur Vänsterpartiet ska använda sina platser i EU-parlamentet. Programkommissionen delar uppfattningen om att Vänsterpartiet i EU ska strida för frågor som ligger oss nära. Det tar vi för en självklarhet. Men all Vänsterpartiets politik bör och behöver inte stå med i vårt partiprogram.

Motionerna B 890 och B 895 har förslag på förenklingar och förtydliganden. Programkommissionen har gjort noggranna avvägningar för att texten ska vara så tydlig som möjligt utan att samtidigt hamna i absoluta resonemang. Vi delar inte uppfattningen om att texten är svårläst eller kan missförstås och kan inte se att det finns anledning att göra de textförändringar som föreslås i motionerna.

Motion B 889 vill lägga till en mening om att EU:s fördrag bara kan förändras med enhällighet och att det innebär att de är svåra att ändra. Det är alltid en avvägning hur detaljerad man ska vara i ett partiprogram. Programkommissionen menar att avsnittet om EU liksom resten av programmet bör hållas på en mer övergripande nivå. Vi tror att ytterligare tillägg riskerar att göra texten svårare att överblicka.

Motion B 882 skiljer sig något från de övriga och handlar istället om EU:s roll i världen. I motionen föreslås ett nytt stycke efter rad 1450 om EU:s självständighet i förhållande till världen utanför EU. Programkommissionen är naturligtvis helt eniga om att EU ska stå upp för rättvisa handelsavtal och mänskliga rättigheter även när exempelvis USA inte gör det. Vi menar däremot att det föreslagna stycket lämnar vissa följdfrågor obesvarade. Vad menas t.ex. med alla globala maktcentra? Hur förhåller sig det till t.ex. FN? Ett sådant resonemang kräver i så fall ytterligare förklaring.

Motionerna B 896 och B 897 föreslår i sin nya text bl.a. att Vänsterpartiet ska sträva efter att avveckla Nato. Se svar på motion B 843 m.fl. för programkommissionens argumentation.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att efter rad 881 lägga till följande stycke: "Vi vill att Sverige utmanar EU:s överstatliga fördrag och lagar när de sätter kapitalets intressen före jämlikhet och nationellt självbestämmande. Vi lägger

fram förslag i konflikt med den sortens EU-lagstiftning för att i förlängningen vidga utrymmet för progressiv politik.”

att motion B 522, B 525, B 987 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 873, B 878, B 879, B 882, B 883, B 884, B 885, B 886, B 887, B 888, B 889, B 890, B 891, B 892, B 893, B 894, B 895, B 896, B 897, B 898 avslås

Svar till B 523, B 870

I motion B 523 föreslås ett nytt stycke efter rad 881, som bl.a. handlar om att Sveriges internationella handelspolitik måste underställas klimatpolitiska mål.

I motion B 870 föreslås ett förtydligande gällande rättvis handel (rad 1418-1419). I motionen föreslås även att följande mening läggs till efter rad 1419: "Avtal och regler för handel inskränker idag staters demokratiska beslutanderätt till förmån för multinationella bolag. Istället bör handelsregler inskränka bolagens makt till förmån för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, rimliga löner och miljö."

Vänsterpartiet har verkat för en utvecklad politik kring rättvis handel och en politik som verkar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, rimliga löner, klimat och miljö. Det syns till exempel i riksdagsmotionerna 2023/24:989 Handelspolitik, 2023/24:2343 En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling och 2021/22:3277 Klimatkrisen.

Programförslaget tar upp de här frågorna på rad 1420-1427, som vi tänker täcker den inriktning motion B 523 vill se bra. Däremot är båda motionerna skrivna på ett sätt som inte hjälper till att ge att riktning i den praktiska politikutvecklingen.

Det skulle vara någorlunda tydligt att säga att t ex transportpolitiken ska "underställas" klimatmålen, eftersom den bygger på tydliga planer Sverige har full rådighet över. Försöker vi föra över det resonemanget till handelspolitiken håller det inte ihop längre - det är ogörligt att tillämpa i praktiken. Även om vi skulle göra enorma framsteg med att t ex förhandla fram globala klimattullar är det något helt annat. Vi vill inte skriva saker i partiprogrammet som låter radikala men inte går att använda praktiskt.

Vi delar ambitionen i motion B 870 att det behövs en positiv ingång i hur vi vill att handelsreglerna ska se ut. Däremot tycker vi att programförslaget fångar det på ett enkelt och bra sätt med formuleringen "rättvisa handelsvillkor" på rad 1419. Vi vill gärna motverka kapitalets makt, men vi tycker inte det fångas på ett bra sätt i motionens förslag till skrivning om att handelsavtal ska "inskränka bolagens makt", som låter ganska specifik men är svår att matcha med något konkret politiskt förslag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 523 och B 870 avslås

Svar till B 524

Motionen vill ändra texten på raderna 877-881 till en text som bl.a. handlar om nya progressiva och socialistiska internationella samarbeten.

Programkommissionen håller med om att internationellt samarbete är viktigt för oss som Vänsterparti. Det aktuella stycket handlar om Sverige i världen. Det handlar om nationellt självbestämmande – hur vi vill se bättre samarbeten mellan länder och ett större oberoende från stormakternas geopolitiska spel. Vi vill att stater själva ska ha möjlighet att besluta om sin produktion, sina finansiella flöden och sina naturresurser. Med motionens ändring skulle texten komma att handla om någonting annat; skapandet av socialistiska internationella samarbeten i kontrast till högerens och kapitalets organisationer och makt. Vi menar att den nuvarande texten fyller en viktig funktion och tydliggör vilken roll vi vill att Sverige ska ha gentemot andra länder.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 524 avslås

Svar till B 526

Motionen vill ändra meningen på rad 885-886 och bl.a. skriva in att vi motsätter oss att USA ska få ha baser i Sverige och att Sverige ska anslutas till Nato. Man föreslår också en mening om att Vänsterpartiet ska samarbeta med fredsrörelsen och arbeta för att öka de ekonomiska resurserna för fredsrörelsen.

Motionen syftar på det avtal om försvarssamarbete med USA som kallas defence cooperation agreement, DCA. Avtalet utgör ett ramverk för samarbetet och reglerar amerikanska styrkors närvaro i Sverige. Sveriges försvarsminister Pål Jonson skrev under avtalet redan den 5 december förra året. Men för att det ska börja gälla krävs att det också godkänns av riksdagen. Regeringen har aviserat att propositionen kommer den 8 maj. De räknar med att avtalet ska kunna träda i kraft under slutet av 2024. Vänsterpartiet kommer att lägga en s.k. följdmotion och yrka på avslag.

Avtalet ger långtgående befogenheter för amerikansk militär i Sverige. Det handlar dels om att man får tillgång till ett stort antal militärbaser runt om i landet. Men också om att amerikanska soldater som begår brott i Sverige inte ska ställas inför rätta i vanlig ordning, utan istället hanteras av en amerikansk militärdomstol. Det är inte värdigt en rättsstat.

I svaret till motion B 843 m.fl. föreslår vi nya skrivningar som täcker det här problemet.

Regeringen har med stöd av Sverigedemokraterna dragit undan den ekonomiska mattan för den svenska fredsrörelsen. Genom att avskaffa den ekonomiska stöd som under 100 år givits till svenska fredsorganisationer kapar man resurser till viktiga granskande röster. Vänsterpartiet är helt emot det. Det behöver däremot inte stå i partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 526 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 527, B 531

Motionerna föreslår ett nytt stycke i avsnittet Sverige i världen, som bl.a. handlar om nationen och den nationella identiteten.

Programkommissionen tror sig förstå motionernas intention. Högerpopulister och fascister använder den nationella identiteten som avstamp för att splittra människor och ställa oss mot varandra. På raderna 581-583 beskriver vi hur auktoritära högerkrafter bygger en världsbild på fördomar, konformism och aggression riktad neråt, mot människor de uppfattar som annorlunda och underordnade. Vi menar däremot att det föreslagna stycket inte riktigt fångar hela den utveckling som bättre beskrivs i avsnittet om just auktoritära högerkrafter på sida 19.

För att förstå dagens nyfascistiska rörelse krävs att vi inte fastnar i gamla resonemang. Det stämmer naturligtvis att idén om den gemensamma nationella identiteten är en grundsten, men vi menar att dagens nyfascistiska rörelse inte nödvändigtvis står i motsättning till globalt samarbete. Det beror på vilket samarbete vi pratar om. Idag har t.ex. fascistiska rörelser tagit plats i EU-parlamentet och driver på för en repressiv utveckling i hela unionen. Ett sådant resonemang skulle kräva ytterligare förklaringar för att spegla verkligheten.

I motionernas att-sats beskrivs hur kampen om nationen är en strategisk uppgift. I förslaget till partiprogram har programkommissionen valt att beskriva ett antal strategiska reformer som vi skriver ”både gör livet rikare och friare, här och nu, och bygger upp människors möjligheter att driva sina intressen framöver”. Vi vill inte fastna i högerns kulturkrigsdebatter, utan behöver komma förbi det för att göra verklig skillnad. Vi

Partiprogram Motionssvar B

menar att den ideologiska kampen om nationen visserligen är intressant och definitivt viktig, men inte på samma sätt en strategisk fråga på de premisser som tidigare har beskrivits i förslaget till program.

Programkommissionen noterar också att stycket ger en ny syn på medborgarskap – alla som bor och verkar i landet. Det vore olyckligt om Vänsterpartiet slår fast en ny definition av medborgarskap utan att först utreda konsekvenserna av det.

I svaret till motion B 339 m.fl. föreslår programkommissionen däremot nya skrivningar om nationalismens roll i avsnittet Rasism.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 527, B 531 avslås

Svar till B 528, B 869

Motion B 869 föreslår ett tillägg om att Vänsterpartiet står upp för världens fattiga och kräver att minst en procent av BNI ska gå till internationellt bistånd samt att inga avräkningar av biståndet ska ske.

Motion B 528 vill göra ett tillägg på rad 886 om att det är viktigt att biståndet inte understiger 1% av budgeten. Programkommissionen tolkar tillägget som att även det gäller en procent av BNI, dvs. bruttonationalinkomsten.

Regeringens politik innebär att man frångår en lång tradition av svenskt bistånd. Tillsammans med Sverigedemokraterna har regeringen både sänkt det internationella biståndet och är på god väg att urholka detsamma. Något av det första man gjorde när man kommit till makten var att frysa biståndet, vilket i praktiken innebär en omfattande sänkning av biståndet. Den 14 december förra året presenterade man dessutom en reformagenda för svenskt bistånd. Med migrationspolitiska villkor i biståndet och en tätare koppling mellan bistånd och handel går Sverige på tvärs mot principerna om ett effektivt bistånd. Biståndet ska också uttalat användas för att gynna svenska intressen. Det går helt emot principerna om hur bistånd ska bedrivas: från mottagarens egna prioriteringar och behov. Ägarskap är centralt för att biståndspolitiken ska genomsyras av ett rättighetsperspektiv och utgå från fattigas perspektiv på utveckling samt sträva mot målet att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Det är därför särskilt viktigt att slå fast att Sverige ska verka för ett solidariskt bistånd, som programkommissionen också gör på rad 1419.

Programkommissionen menar däremot att det inte är helt tydligt hur motionerna ska tolkas i det praktiska partiarbetet. Innebär skrivningarna att Vänsterpartiet därmed slår fast att man alltid ska avsätta minst en procent av BNI i sin egen skuggbudget? Med tanke på regeringens och Sverigedemokraternas sänkning skulle det snart uppta mycket stora delar av det s.k. reformutrymmet. Innebär det att man aldrig kan rösta för en statsbudget som innehåller avräkningar? Det vore helt enkelt ogörligt att genom kongressbeslut hantera kommande skuggbudgetar. Ett partiprogram ska hålla över lång tid och kan inte ge svar på hur olika samhälleliga kostnader ska hanteras från år till år. Våra långsiktiga ambitioner behöver formuleras så att de inte framstår som dagspolitiska krav.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 869 och B 528 avslås

Svar till B 529

Programkommissionen håller naturligtvis med i sak. Sverige ska inte vara med i Nato. I och med att Sverige nu är medlemmar kan vi formulera partiprogrammet mer direkt. Vi föreslår en ny text på rad 1406-1408 i svaret till motion B 843 m.fl.

Partiprogram Motionssvar B

Däremot tycker vi inte att motionens tillägg skulle fungera särskilt bra just här. Den kopplingen motionens textförslag gör leder till att de ambitioner programtexten precis skissat på – att Sverige ska spela en positiv roll i världen på olika sätt – framstår som lite irrelevanta eller ogörliga så länge vi inte först gått ur Nato.

Vi vill hellre vända på det: kan vi få Sverige att göra många saker som både är bra i sig och där Natomedlemskapet är ett hinder för fler framsteg, ökar möjligheterna att vi en dag kan vända diskussionen i den frågan och öka engagemanget för ett Natoutråde.

Vi har också medvetet undvikit den mer generella formuleringen "militärt alliansfritt", eftersom vi t ex skulle kunna se framför oss ett defensivt försvarssamarbete med de andra nordiska länderna, utanför Nato.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 529 avslås

Svar till B 530, B 823, B 824, B 827, B 864

Motion B 530 vill lägga till en ny mening på rad 886 som syftar till att tydliggöra att Sverige åter borde axla den historiska rollen att vara en tydlig motståndare till stormakternas imperialism, vare sig den kommer från Ryssland, USA, Västeuropa eller Kina.

Motionerna B 823 och B 824 behandlar båda ett längre avsnitt under rubriken internationella relationer och föreslår båda att texten kastas om och att delar av den nuvarande texten stryks.

Motion B 827 vill ändra raderna 1398-1410 och bl.a. skriva in att det är viktigt att Sverige kan agera självständigt från stormakter och motverka och förebygga imperialistiska konflikter.

Motion B 864 vill byta ut nuvarande stycke på rad 1410-1414.

Programkommissionen delar inte uppfattningen om att avsnittet om internationella relationer är svårläst. Det nuvarande förslaget inleds med en skrivning om kriser och vikten av ett robust samhälle. I ett förändrat och försämrat säkerhetspolitiskt läge är det särskilt viktigt för oss som Vänsterparti att peka på vikten av att hela samhället byggs starkt. Det går inte att som högern skära ner på välfärden och sälja ut samhällsviktiga funktioner och tro att vi kan klara oss genom en kris – militär eller civil. Välfärden är samhällets bottenplatta. Sverige behöver också bli mer självförsörjande, både på energi och på livsmedel. Med tanke på den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde blir det relevanta resonemang i ett stycke om internationella relationer och det vore olyckligt om det stryks.

Motion B 827 vill att partiprogrammet tydligare adresserar imperialism och imperialistiska maktförhållanden. I förslaget till partiprogram har vi i programkommissionen velat beskriva världen med både djup och precision samtidigt som vi använder vanliga ord, och bara använt komplexa ord där vi upplevt att det verkligen behövs. Vi har velat visa att det är bra med olika perspektiv för att förstå världen, snarare än att slå fast vissa begrepp och ge dem en färdig definition. Målet är att läsaren ska kunna förstå resonemangen utan ytterligare förklaringar. Med ändringarna som motion B 827 föreslår skulle det krävas ytterligare resonemang för att ge läsaren detta. Se även svar till motion B 328.

Samma sak gäller den mening som motion B 530 föreslår. Programkommissionen menar också att Sveriges roll gentemot stormakter beskrivs bra på raderna 1404-1406.

Med motionerna B 827, B 824 och B 864 försvinner meningen på rad 1410-1412. Det menar vi är en nyckelmening för att förklara hur politiska konflikter ofta är betydligt mer komplexa än vad rika länder i väst och i synnerhet det militärindustriella komplexet vill ge sken av. För att kunna agera som en självständig röst i världen för fred och nedrustning, utan att reproducera kolonialt förtryck krävs en förståelse för historien.

Med ändringarna i motion B 864 förändras perspektivet från att handla om Sveriges roll i världen till hur Vänsterpartiet agerar. Programkommissionen kan inte se någon anledning till detta.

Partiprogram Motionssvar B

Motion B 824 vill även lägga till ny text för att få med vissa nyckelord och antimilitarism. Programkommissionen menar att detta redan tillgodoses genom nuvarande förslag. Avsnittet En ojämlik värld handlar t.ex. om hur vi människor har allt att vinna på att samarbeta och tillsammans bygga en värld i fred och frihet. Där vävs också fredsperspektivet ihop med kampen för politisk frigörelse, mot kolonialt förtryck, för fattigdomsbekämpning och byggandet av sociala rörelser. På rad 520-522 beskriver vi vad internationell solidaritet är för Vänsterpartiet: "Varje gång människor någonstans tar ett steg framåt, stärks också vi. Internationell solidaritet handlar om att se sig som en del av en större helhet och försvara varandras möjligheter att utvecklas fritt."

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 530, B 823, B 824, B 827 och B 864 avslås

Svar till B 532

Motionen föreslår att på rad 886 lägga till ett helt nytt avsnitt, med rubriken "Vårt mål och hur vi når dit".

I svaret till motion B 535 mfl har programkommissionen föreslagit förtydliganden i avsnittet på rad 887-913 som förstärker skrivningarna om att vårt politiska projekt handlar om att ta konflikt, att komma ur kapitalismen och att demokratisera ägandet. Vi har medvetet undvikit formuleringen "avskaffa" kapitalismen eller klassamhället, och resonerar kring det i svaret till motion B 549 m.fl.

Vi har försökt undvika att skriva vad vi är emot och istället tala om vad vi är för. Vi tror också att det skulle bli konstigt att ha två avsnitt efter varandra som båda beskriver den övergripande riktning vi vill gå i. Vi tänker att avsnittet Avslutning, tillsammans med programförslaget i stort, gott och väl täcker det motionen vill åt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 532 avslås

Svar till B 533

Motionen föreslår att hela avsnittet Avslutning ersätts med ett annat textförslag.

Den beskrivning av programförslaget som finns i motionens brödtext är helt ogrundad. Vi ser inte riktigt hur någon kan läsa det här programförslaget, som från början till slut framhåller just ägandefrågorna som navet för en socialistisk politik, och inte se skillnaden mot den svenska socialdemokratins 1900-tal, som gjorde många bra saker men medvetet inte tog tag i de stora ägandefrågorna.

Programkommissionens utgångspunkt har varit att Vänsterpartiet är ett parti som är mycket tryggt i sin socialistiska riktning, och att uppgiften framför oss är den kongressen 2020 slog fast i Strategidokumentet: att hitta nya sätt att formulera sig för att ta en större roll i svensk politik. Därför skrev vi också ett programförslag som syftar till att öppna för fler att börja se socialism som ett politiskt projekt som svarar på dagens problem. Det innebar att vi växlade från en betoning på att säga trygga nyckelord många gånger - socialism, kapitalism osv. - till en betoning på att förklara i vardagliga termer varför ägande och makt spelar roll.

Uppenbarligen var den utgångspunkten inte helt realistisk. Det syns i den här motionen och andra att det på sina håll finns en oro för att Vänsterpartiets socialism inte alls är självklar, och då behöver partiprogrammet också adressera det. Vi har försökt ta fram förslag på nya skrivningar som svarar på det, och gör det på ett sätt som fungerar bra med det projekt som beskrivs i Strategidokumentet. Det syns bland annat i det här avsnittet. Förslagen till svar på motionerna B535 m.fl., B539 m.fl. och B540 täcker mycket av det tillägg motionen vill göra.

Vi ser tre problem med motionens textförslag. Ett är att avslutningen skulle tappa det vardagliga språk vi försökt använda i programförslaget, särskilt när det lånar formuleringar från tidigare partiprogram. Ett annat

Partiprogram Motionssvar B

är att kapitalismens krock med klimatet skulle beskrivas som en fråga om att kapitalismen ger för mycket tillväxt, en beskrivning som vi tycker missar de verkliga problemen och som vi argumenterar emot i andra motionssvar. Ett tredje är att rad 901-907 skulle strykas bort i princip helt, vilket leder till att hjärtat i socialismen - idén om hur livet i ett bättre samhälle skulle kunna se ut - försvinner från texten.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 533 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 534

Det är onekligen förvirrande att ha ett avsnitt som heter Avslutning mitt i programmet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att rubriken på rad 887 ändras till "Frigörelse"

att motion B 534 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 535, B 536, B 537, B 538

Motionerna vill på lika sätt förändra stycket på rad 895, och några av dem föreslår också förändringar strax efter det.

Vi ser tre viktiga poänger i motionerna: avsnittet behöver vara tydligare med att vårt politiska projekt handlar om att ta konflikt, att komma ur kapitalismen och att demokratisera ägandet.

Vi föreslår två tillägg i stycket om det: dels att betona konflikten om ägandemakten, dels ett förtydligande om att det vi pratar om i det här stycket är gemensamma, demokratiska ägandeformer. Vi vill också återknyta till de två poängerna med ett tillägg på rad 907. Notera också att vi vill bifalla motion B540, så att vi på rad 899 ändrar ordet "kapitalets" till "kapitalismens".

Vi har medvetet undvikit formuleringen "avskaffa" kapitalismen eller klassamhället, som finns med i textförslaget i motion B 536, och resonerar kring det i svaret till motion B 549 m.fl.

Bortsett från just den frågan har vi inga politiska invändningar mot motionernas olika textförslag, bara språkliga. Vi har försökt undvika att skriva vad vi är emot och istället tala om vad vi är för. Vi har inte heller använt "rättigheter" som något grundtema i programförslaget, utan istället lagt fokus på intressekonflikter och att det finns starka praktiska skäl till att gemensamt ägande fungerar bättre.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 896 lägga till meningen: "Genom att ta och vinna konflikter om ägandemakten öppnar vi nya möjligheter."

att på rad 900 lägga till texten: "För att göra det behövs en rad skiften till gemensamma, demokratiska ägandeformer som kan hantera de stora samhällsutmaningarna."

att på rad 907-909 ersätta orden "Vi vill utveckla..." med texten "Där vi fattar de avgörande besluten tillsammans. Vi vill lämna maktstrukturerna bakom oss och utveckla..."

att motion B 535, B 536, B 537, B 538 avslås

Svar till B 539, B 541, B 542

Motionerna vill på olika sätt lägga till text om klimatomställningen.

Partiprogram Motionssvar B

Vi ser flera problem med de konkreta förslag motionerna lägger fram, som vi går igenom nedan. Däremot tänker vi att de kan ses som reaktioner på att den mening vi tänkte oss skulle landa tråden om omställning, "Där vi tar itu med de långsiktiga utmaningarna", inte blir läst så. Vi föreslår en omformulering.

Förslaget i motion B 539 om att skriva "kapitalets och fossilberoendets bojar" missar den poäng vi vill göra: att kapitalet på ett direkt sätt står i vägen för utvecklingen av produktionen. Fossilberoendets problem har en helt annan dynamik: det är kortsiktigt praktiskt och billigt förbruka fossil energi, men på lång sikt är kostnaderna enorma. Det blir också en konstig skrivning eftersom kapitalet är en politisk kraft som kan agera för sin sak medan fossilberoendet inte är det.

Det är helt riktigt det motion B 541 vill åt om att kapitalet orsakat klimatkrisen, men det har vi redan ägnat ett helt avsnitt, Ekologiska kriser, till att visa. Det finns ingen anledning att upprepa det här.

I avsnittet Strategiska reformer knyter vi ihop Vänsterpartiets politiska projekt. Avslutningen är inte en sammanfattning av det, utan här sätter vi in det i Sveriges politiska historia, visar på hur våra strategiska reformer pekar ut riktningen mot ett jämställt och socialistiskt samhälle, och knyter tillbaka allt det till vad det är Vänsterpartiet gör. Därför skulle textförslaget i motion B 542 passa bättre i avsnittet Ut ur fossilberoendet strax innan - men där finns också det viktiga från textförslaget redan med. Vi har på annan plats argumenterat för varför vi inte vill skriva in det specifika begreppet planetära gränser, som finns med i textförslaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att meningen "Där vi tar itu med de långsiktiga utmaningarna." på rad 905 ersätts med "Där ekosystemen har utrymme att återhämta sig."

att motion B 539, B 541, B 542 avslås

Svar till B 540

Programkommissionen delar inte riktigt analysen i brödtexten, som framgått tidigare, men vi är glada över att ha hittat ett ställe där vi tycker att den förändring motionen föreslår blir riktigt bra. Här passar ordet "kapitalismen" betydligt bättre.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 540 bifalls

Svar till B 543, B 544, B 545

Motion B 544 vill lägga in en skrivning om "kapitalismens och klassamhällets avskaffande". I svaret till motion B 549 m.fl. går vi igenom varför vi vill se andra sätt att formulera det. Vi föreslår en skrivning på det temat i slutet av avsnittet Klassamhället och kapitalet.

Själva textförslaget i motion B 545 ligger i stort i linje med hur vi resonerat kring programförslaget. Vi har inte pratat specifikt om gränser, eftersom vi snarare menar att redan försiktiga ägandereformer som att bygga upp en gemensamt ägd skola kan spela viktiga roller för att peka ut en riktning som leder ut ur kapitalismen. I andra motionssvar föreslår vi flera förändringar i stycket innan, rad 895-900, som vi tänker täcker motionens resonemang i stort. Kanske motsvarar det också den poäng B 543 vill göra.

Motionerna B 545 och B 543 skulle båda innebära att den text som beskriver vad socialism skulle kunna betyda för våra liv, rad 901-907, försvinner. Det tycker vi vore olyckligt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 544 avslås

att motion B 543, B 545 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 546

Motion B 546 menar att frasen "kärlek och omsorg om varandra" är vag och istället bör ersättas med orden "kreativitet och kultur", för att betona kulturens betydelse mer.

Programkommissionen delar uppfattningen om kulturens betydelse och att betonas i den politik som Vänsterpartiet för, vilket också framgår i stycket om kultur i programmet. Vi föreslår också nya skrivningar om kulturens betydelse i svaren till motion B 92 m.fl., motion B 106 m.fl. och motion B 772 m.fl.

Programkommissionen menar dock att kärlek och omsorg är centrala värden i det jämställda socialistiska samhälle vi vill bygga tillsammans, där de mellanmännsliga relationerna ges utrymme att blomstra. Meningen anspelar på arbetstidsförkortning och är också en del i att avrunda den röda tråd om omsorgsarbetets politiska betydelse som går genom programförslaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 546 avslås

Svar till B 547, B 548

Programkommissionen tycker att motion B 547 väcker bra frågor. Vi tänker nog alla på socialism som ett samhälle där det slitsamma arbete som fortfarande behöver utföras på olika sätt fördelas mer rättvist i befolkningen. Arbetarrörelsen handlar också redan här och nu på olika sätt om en upprättelse knuten till att ha stått för tungt men lågbetalt arbete. Motionens brödtext beskriver också på ett bra sätt hur det perspektivet skaver mot den strategiska realiteten att vi behöver bygga en brett politiskt subjekt kring ett projekt som alla har mycket att vinna på.

Vi har inget bra svar på det, mer än att - som motionen påpekar - skrivningen "av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov" fångar en del av det vi vill åt här. Ett socialistiskt samhälle kommer också ha sina problem att ta itu med, och det här kommer säkert vara ett av dem.

Vi vill i slutändan inte skriva in det här, utan hålla kvar betoningen på att de allra flesta har allt att vinna på socialism. Ett skäl till det är att förslaget till skrivning är svår att knyta till våra politiska reformer, de saker Vänsterpartiet gör. Skulle vi skriva in den behöver vi också ett svar på vad det innebär för vårt politiska arbete. Kanske räcker det med att prata om jämlikhet, men förslaget till skrivning pekar ju bortom det - med goda skäl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 547, B 548 avslås

Svar till B 549, B 552, B 553

Motionerna vill på olika sätt föra in skrivningar om att "avskaffa" kapitalismen eller klassamhället.

Vi har medvetet undvikit ordet "avskaffa" här, eftersom det leder tanken till att Vänsterpartiet sitter på en slags plan för hur ett helt annat samhälle ska se ut. Det gör vi ju inte, med goda skäl. Vi presenterar inte ett alternativt idealsamhälle långt i fjärran, inte bara för att det drar fokus från konflikterna framför oss utan också för att vi är materialister. Vi ser att riktiga samhällen växer fram historiskt, genom de politiska motsättningar vi är i här och nu.

Partiprogram Motionssvar B

Hur skulle resultatet se ut om Vänsterpartiet satte sig ned och tog fram en uppsättning reformförslag som tillsammans skulle svara på frågan vad det innebär att "avskaffa" kapitalismen? Det skulle kanske gå att formulera det, men det skulle ta mycket arbete och den rapport vi skulle sitta med efteråt skulle vara helt politiskt irrelevant. Det skulle vara enkelt att använda för att beskriva oss som ett parti som saknar markkontakt.

Vi vill att Vänsterpartiet ska vara ett parti som gör saker - som agerar strategiskt i de konflikter som pågår här och nu. Vi skriver gärna om att lägga kapitalismen bakom oss, men det är viktigt för oss att det formuleras på ett bra sätt. Socialism kan inte vara ett skrivbordsprojekt, utan måste alltid vända sig mot det som händer framför våra ögon.

I svaret till motion B 554 föreslår vi ett tillägg på temat att kapitalismen en dag kommer vara historia, sist i avsnittet Klassamhället och kapitalet. Vi föreslår också en liknande, kortare formulering i slutet av inledningen i svaret till motion B 1 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 549, B 552, B 553 avslås

Svar till B 550, B 551

Avsnittet betonar redan demokratisering som i de två första styckena. Vi ser inget behov av att lägga till det här, som motion B 550 föreslår.

Tillägget i motion B 551 om ett samhälle "fritt från alla former av förtryck" låter också lite väl idealiserande i våra öron. Tvärtom tänker vi att det finns en poäng i att tänka att också ett socialistiskt samhälle kommer ha sina historiska problem. Om inte annat sätter ett par tusen år av klassamhällen och patriarkat spår som kommer ta lång tid att komma ur.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 550, B 551 avslås

Svar till B 554

Som vi beskrivit i t ex följebrevet är tanken med att använda ett annat språk än i det tidigare programmet att Vänsterpartiet ska bli bättre på att göra det enkelt att vara vänster och känna igen sig i det vi säger, i linje med Strategidokumentet. Själva resonemangen finns med i programförslagen, framförallt i avsnittet Klassamhället och kapitalet och i avslutningen, men vi har varit noga med att uttrycka dem med mer vardagliga ord. I svaret till motion B 549 m.fl. resonerar vi kring varför vi velat undvika den specifika formuleringen "avskaffa kapitalismen".

Vi vill därför gärna undvika att text som utgår från det tidigare partiprogrammets språk läggs in mitt i det här programförslaget. Samtidigt kan vi förstå att en och annan saknar det lite mer pampiga sättet att prata om kapitalismen, historien och mänskligheten. Vi har försökt ta fram ett nytt stycke om att kapitalismen en dag kommer vara historia, som kan balansera mellan det storslagna och behovet av ett lite rakare språkbruk.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 251 lägga till ett nytt stycke: "Ensidig vinstmaximering fungerar sämre och sämre i den komplexa samhällsekonomi som växer fram. När vi löser olika samhällsproblem på bättre sätt svarar det inte bara på situationen här och nu – det lägger också grunderna för ett nytt, friare och mer

demokratiskt samhälle. På samma sätt som kungar och drottningar inte längre styr världen kommer också kapitalismen en dag vara historia.”

att motion B 554 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 555

Att vi inte har särskilda rubriker för t ex klass, feminism eller klimatfrågan här i Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor beroer på att det leder till upprepningar. Vi vill dels hålla programmet så kort det går, dels att det ska vara enkelt att förändra Vänsterpartiets politik med en förändring på en plats i dokumentet.

Motionens textförslag motsvarar text som finns på andra ställen i programförslaget. Det första stycket motsvaras av avsnittet Ekologiska kriser (rad 384) och Ut ur fossilberoendet (rad 857). Det andra stycket motsvaras av texten på rad 1052 och det tredje av stycket på rad 1068.

Vi har inte använt begreppen klimatnödläge eller klimaträttvisa, men det är inget fel på dem och de förhållningssätten framgår av programförslagets skrivningar. Det låter på textförslaget som att klimatnödläge skulle innebära en ganska specifik uppsättning förändringar av statens roll, men Vänsterpartiet har inte lagt något förslag som matchar det. Att vi strävar åt det håller framgår redan av programförslaget.

Vi har velat prata om omställningen som ett positivt projekt knutet till full sysselsättning, ekonomisk utveckling och bättre liv, snarare än att i första hand beskriva den som en serie "upppoffringar" som ska fördelas i befolkningen. Det motsvarar också hur Vänsterpartiets faktiska omställningsförslag ser ut.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 555 avslås

Svar till B 556, B 557, B 558, B 559, B 560, B 561, B 562, B 564, B 565, B 567, B 571

I motion B 556 föreslås att ordet "politiska" stryks ur meningen på rad 918 så att meningen lyder: "Vi vill förstärka och fördjupa de fri- och rättigheter folket drivit igenom i konflikt med en konservativ överhet."

I motion B 557 föreslås att det meningen på raderna 927–928 kompletteras t.ex. på följande sätt: "Vi vill se en republikansk författning där statschefen tillsätts i demokratisk ordning, lämpligen av riksdagen."

I motion B 558 föreslås att följande stycke införs efter rad 928: "Vi vill göra vårt samhälle mer direktdemokratiskt och föra makten ner till folket. Vi vill bygga en demokrati som innebär mer makt i vardagen, på arbetsplatsen och i bostadsområdet. Det offentliga ska underlätta för människor att gå samman för att förändra samhället underifrån. Vi vill införa strukturer såsom kollektiva fonder och konstituerande församlingar som ger folkrörelserna och befolkningen i stort inflytande över ekonomiska och politiska beslut. Detta kommer att stärka demokratin och göra besluten bättre och mer välgrundade."

I motion B 559 föreslås att meningen på raderna 929–930 får följande eller liknande lydelse: "Den offentliga maktutövningen ska vägledas av alla människors lika värde, legalitet, saklighet och opartiskhet."

I motion B 560 föreslås att efter "offentlighetsprincipen" på rad 934 lägga till: "En demokrati ska dock inte behöva beakta antidemokratiska mandat som bygger på rasistiska ideologier och inte utgår från alla människors lika värde, eftersom demokratin i sig blir maktlös när sådana partier får fotfäste. Många människor kan idag inte värja sig mot sådan antidemokratisk propaganda och falsk information. Partier som valts genom demokratiska val, men därefter tar steg för att inskränka demokratin bör utpekade vara antidemokratiska och ställas till svars. Demokratin ska inte tillåtas vara ett verktyg att utnyttjats för att demontera demokratin."

I motion B 561 föreslås att meningen på raderna 934–935 får följande eller liknande lydelse "Alla människor har rätt till skydd av sin personliga – fysiska och psykiska – integritet."

Partiprogram Motionssvar B

I motion B 562 föreslås att orden utan politiska befogenheter på rad 938 stryks så att meningen på raderna 937–938 får följande lydelse: ”Samhället behöver ett väl fungerande rättsväsende med självständiga domstolar.”

I motion B 564 föreslås att följande mening läggs till efter rad 935 efter ”personliga integritet”: Det är viktigt att visa att ett sådant samhälle är möjligt och därför intensifiera arbetet med att bevaka och påverka mediefrågorna och att föra ut bilden av ett jämlikt samhälle framför allt i olika nätforum.

I motion B 565 föreslås att raderna 944-952 ersätts med följande text: ”I den mån rättsväsendet alltså dras med historiska problem som härrör från klassamhället, patriarkala synsätt eller rasism bör man fortsätta arbeta aktivt och medvetet för att lägga det bakom sig. Systemet med nämndemän ska tillförsäkra att rättstillämpningen är förankrad i det allmänna rättsmedvetandet Polisen och dess våldsmonopol spelar en roll i samhället som måste vara tydligt inordnad i demokratiska strukturer. Detta ställer höga krav på ett fungerande ansvarsutkrävande vid överträdelser.”

I motion B 567 föreslås att efter första meningen på rad 953 (mellan ”[...]demokratin.” och ”Rollfördelningen[...]”) läggs följande meningar till: ”Att kommunernas styre sker på ett demokratiskt sätt samt att alla invånare ges möjligheten att delta och få insyn i den kommunala politiken är viktigt. Om möjligheten begränsas kommer det vara på bekostnad av löntagare som kollektiv och till fördel för de resursstarka.”

I motion B 571 föreslås ett nytt stycke på rad 958: ”Vänsterpartiet kämpar för att förändra det vi uppfattar som felaktiga beslut den parlamentariska vägen. Men demokrati är inte bara lagar och regler. Civil olydnad är en yttersta möjlighet för människor som saknar makt att på andra sätt försvara folkligt förankrade värden som mänskliga rättigheter och naturresurser. Civil olydnad grundar sig på principen om icke-våld och öppenhet.”

Programkommissionen instämmer i kritiken som lyfts fram i motion B 562, dvs att uttrycket ”utan politiska befogenheter” på rad 938 kan misstolkas. Vi föreslår därför att ersätta ”utan politiska befogenheter” mot ”opolitiska”. Den skrivningen ska inte ses som en kritik av nämndemannasystemet, så vi vill samtidigt betona vikten av lekmannainflytande.

När det gäller yrkandet i motion B 571 är programkommissionens ingång att det är svårt att säga något principiellt om civil olydnad som gäller alla exempel på det. Att bryta mot lagen för att driva ett politiskt krav kan vara en viktig del av vår demokrati men det kan också tvärtom vara genuint odemokratiskt. Vi behöver ett partiprogram som är skrivet så att det kan hantera olika typer av politiska situationer, bland annat olika former av civil olydnad. Läs mer i motionssvaret till motion B 405.

Vidare anser Programkommissionen att övriga motioner bör avslås när de antingen inte ligger i linje med Vänsterpartiets politik eller när intentionerna redan inryms i förslaget till nytt partiprogram och vi bedömer att det inte finns behov av omskrivningar eller tillägg.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att meningen på rad 937-938 ändras till ”Samhället behöver ett väl fungerande rättsväsende, med självständiga och opolitiska domstolar där det finns ett tydligt lekmannainflytande.”

att motion B 562 anses besvarad med det ovan anförda

att motionerna B 556, B 557, B 558, B 559, B 560, B 561, B 564, B 565, B 567 och B 571 avslås.

Svar till B 563, B 566, B 568, B 570

I motion B 566 föreslås att det ska framgå av partiprogrammet att Vänsterpartiet vill se en ökad statlig samordning och ett förstärkt statligt huvudmannaskap över välfärdsområdena, liksom stärkta system för tillsyn och ansvarsutkrävande, i enlighet med vad som beskrivs i denna motion.

Partiprogram Motionssvar B

I motion B 568 föreslås att texten vid 957 byts ut mot följande: Skolan behöver, för att vara likvärdig, återgå till att vara statlig. Skola vård, omsorg och övrig samhällsservice måste fungera likvärdigt över hela landet. Skola vård och omsorg får inte outsourcas till aktiebolag då aktiebolagslagen omöjliggör insyn från skattebetalarna och stipulerar att vinst till ägarna är överordnat att verksamheten fungerar för ändamålet.”

I motion B 570 föreslås att stycket som börjar på rad 952 på slutet byggs ut med följande mening: "Staten måste därför garantera goda, jämlika, ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner i hela landet." Ny lydelse av stycket blir då: "Det kommunala självstyret är en betydelsefull del av den svenska demokratin. Rollfördelningen mellan staten, regionerna och kommunerna behöver balansera värdet i att fatta beslut nära medborgarna med möjligheterna att bygga ett sammanhållet land. Inkomster och kostnader behöver fördelas solidariskt över landet. Skola, vård, omsorg och annan service behöver fungera överallt. Staten måste därför garantera goda, jämlika, ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner i hela landet."

Vänsterpartiet vill sedan tidigare förstatliga skolan. Hur det ska ske behöver utredas, varför Vänsterpartiet i t.ex. riksdagsmotion 2023/24:990 Systemfelen i den svenska skolan har föreslagit att det ska tillsättas en bred parlamentarisk utredning för att ta fram förslag om hur staten ska överta huvudansvaret och garantera alla enheter inom skolväsendet likvärdiga förutsättningar.

När det gäller sjukvårdens styrning har Vänsterpartiet ansett att det krävs ett ökad statligt inflytande över den ekonomiska omfördelningen och ökade resurser till vården. Det regionala självstyret kan vara en stor tillgång i arbetet för ett regionalt anpassat förebyggande arbete, folkhälsoarbete och andra insatser med regional prägel, men det får aldrig ske på bekostnad av jämlikheten. Vilken vård du erbjuds kan aldrig vara beroende av din klass, ditt kön, ditt ursprung eller din geografiska hemvist. Vänsterpartiet har arbetat för att minska ojämlikheten i vården och omsorgen. Den jämlika vården ska säkerställas genom att staten får ta ett större ansvar för den ekonomiska fördelningen av vårdens centrala funktioner och den digitala utvecklingen.

Programkommissionen har medvetet hållit skrivningarna om ansvarsfördelningen mellan stat, regioner och kommuner (rad 952, 1121) relativt öppna, för att ge partistyrelsen möjligheter att navigera kommande situationer oavsett om de talar för ett steg mot något mer eller något mindre centralisering. Vår utgångspunkt är att det i hög utsträckning behöver förstås som en praktisk fråga.

Motion B 568 föreslår en skrivning om skolan som skulle ligga på fel plats i programmet. Programförslaget har redan skrivningar som ligger nära motionens intentioner på rad 1117 och framåt, men som vi tycker är mer precist formulerade.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 563, B 566, B 568, B 570 avslås

Svar till B 569

Vänsterpartiets syn på Försvarmakten tas upp framförallt upp på rad 1394 i programförslaget, och på rad 948 noterar vi också behovet av att de är tydligt inordnade i demokratiska strukturer. Tillsammans täcker det motionens förslag till skrivning bra.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 569 avslås

Svar till B 572

Motion B 572 föreslår en strykning av flera avsnitt - "Ägande med helhetssyn", "Välfungerade arbetsplatser" och "Seriöst företagande" - och ersätta dessa med en ny text som inte alls täcker det innehåll avsnitten har. Det nya textförslaget har också flera svagheter, bland annat att den blandar ihop frågor om lagstiftning med fackliga frågor och att den lägger en stor tyngdpunkt på att växla ägande i just olönsamma företag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 572 avslås

Svar till B 573

Det är högst medvetet att vi valt bredare begrepp än ”ekonomisk demokrati” här. Det vi vill beskriva här är en syn på ägande som är i grunden är praktisk: det övergripande målet är att verksamheten ska fungera bra – för samhällsekonomin, för de anställda, för klimatet osv.

Demokrati är ofta viktigt i det, av olika skäl. Ett är att det leder till arbetsplatser som fungerar bättre, för att det stärker arbetsmiljön, motivationen och meningen i arbetet. Ett helt annat är att demokrati kan låta verksamheter styras utifrån ett samhällsligt helhetsintresse. De två fördelarna kan dra i olika riktning, mot mer lokal eller mer central styrning.

Vi vill betona att Vänsterpartiets utgångspunkt i de vägvalen är praktisk: kloka ägandeformer är de som sammantaget visar sig fungera bra. Det finns inte ett svar som fungerar överallt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 573 avslås

Svar till B 574

Motionen vill ha skarpare skrivningar (från rad 967) om att alla tidigare privatiseringar ska upphävas.

Programkommissionen har medvetet valt att skriva om vad vi vill göra framåt, inte om hur det en gång var. Utgångspunkten när vi väljer våra strider är vilka verksamheter som har mest att vinna på gemensamt ägande idag. Därför ser skrivningen på rad 969 ut som den gör: ”Därför vill vi stärka det gemensamma ägandet i ekonomins nyckelsektorer. Det handlar bland annat om strategiska naturtillgångar, energiförsörjning, infrastruktur, bostadsproduktion och den finansiella sektorn.”

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 574 avslås

Svar till B 575

Motionen ersätta ordet ”arbetssätt” med orden ”arbetsuppgifter och organisationsformer” på rad 978. Programkommissionen ser inte att meningen skulle bli tydligare av det - den bisats som skulle förändras är bara ett exempel och behöver inte vara särskilt specifikt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 575 avslås

Svar till B 576, B 593

Motion B 576 vill på rad 980 ha en ny mening med följande lydelse: ”Staten ska genom sin ekonomiska politik styra finanspolitiken till massiva investeringar som kan bana vägen för ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart välfärdssamhälle.”

Motion B 593 vi infoga samma text som motion B 576, men vill ha texten på ett annat ställe, på rad 1051.

Programförslaget innehåller redan en formulering om "Omfattande investeringar för att ta itu med de stora samhällsutmaningarna" på rad 1048. Samma resonemang finns också med på rad 768 och 860. Det finns ingen anledning att upprepa det på andra platser i programmet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 576, B 593 avslås

Svar till B 577

På rad 990 föreslår motionen följande tillägg: "Därför vill vi genom lagstiftning och finansregler skapa gynnsamma villkor för sådana företag."

Programförslaget är redan tydligt med den inriktning motionen vill se i stycket på rad 988. Vänsterpartiet har idag inga utarbetade förslag på hur en förändrad lagstiftning på det här området skulle kunna se ut, så texten blir lite missvisande. Det behövs politikutveckling här och det finns ingen anledning för partiprogrammet att föregå den.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 577 avslås

Svar till B 578, B 579

Motion B 578 föreslår att ordet "kapitalet" på rad 992 ändras till "kapitalstarka individer och organisationer". Förslaget motiveras med att kapitalet i partiprogrammet beskrivs som en varelse med egen vilja och egna drivkrafter. Motion B 579 föreslår en liknande förändring, att texten på rad 992-993 ändras från "... att kapitalet inte ska sitta på orimliga maktpositioner." till "...att stora kapitalägare inte ska ha orimligt stor makt."

Det problem vi tar upp i det här stycket handlar just om kapitalet som aktörer: specifika företag som sitter på orimliga maktpositioner och använder dem.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 578, B 579 avslås

Svar till B 580, B 581

Motion B 581 föreslår att meningen "på sikt ska de svenska storbankerna förstatligas och ställas under demokratisk kontroll" införs på rad 999. Motion B 580 föreslår att följande mening läggs till på rad 999: "På sikt bör bankväsendet i sin helhet demokratiseras, tills dess behövs hårdare reglering kring samhällspåverkande verksamhet."

Finansmarknaderna är inte som vilken marknad som helst. Problem i enskilda institut kan lätt spilla över och hota stabiliteten i hela det finansiella systemet och när finansmarknaden som helhet får problem brukar även den reala ekonomin drabbas hårt. Staten och dess olika myndigheter tar därför ett stort ansvar för att garantera den finansiella stabiliteten. Det finns då en logik i att staten också ökar sitt ägande på finansmarknaden om det ändå är staten som i slutändan riskerar att få betala notan för en finansiell kris. '

Vänsterpartiet har lagt en rad förslag på området; en bankdelningslag som separerar traditionell bankverksamhet från s.k. investmentverksamhet, förslag om en statlig folkbank, sänkta avkastningskrav för SBAB, progressiva kapitaltäckningskrav för storbankerna samt en rad förslag som syftar till ökad transparens och att bankkundernas ställning stärks. En del av det tas upp på rad 985 och 992 i programförslaget.

Vilka förslag som är strategiskt kloka att lägga fram behöver bero på situationen. I en kris där bankerna kräver statliga garantier kan vi använda det som ingång. Exploderar det en stor skandal i en viss bank kan det vara en annan ingång. I de situationerna behöver vi kunna gå fram med specifika förslag, som matchar det som pågår. Ett partiprogram som istället är väldigt specifikt med ett helt annat förslag är inte ett stöd i det

Partiprogram Motionssvar B

arbetet. Tvärtom blir det då steget enklare för våra motståndare att skifta fokus från det vi vill prata om just då till något annat – precis som de hela tiden försöker göra i debatten om marknadsskolan.

Vänsterpartiet lägger inga förslag på förstärkning av bankväsendet idag, eftersom det inte är relevant i den politiska situation vi är i just nu. Vi vill vara ett parti som agerar, inte ett som sitter bredvid med olika åsikter. Det som det just nu finns öppningar för är förslag som att avskaffa marknadsskolan. Det är genom att genomföra det, med stöd av en bred opinion, vi öppnar dörren till att fortsätta med fler områden.

Partiprogrammet behöver ge Vänsterpartiet utrymme att välja våra strider, samtidigt som det ger en tydlig riktning. Därför ser skrivningen på rad 969 i programförslaget ut som den gör: ”Därför vill vi stärka det gemensamma ägandet i ekonomins nyckelsektorer. Det handlar bland annat om strategiska naturtillgångar, energiförsörjning, infrastruktur, bostadsproduktion och den finansiella sektorn.”

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 581, B 580 avslås

Svar till B 582

Motionen föreslår att ett nytt stycke läggs till, i avsnittet ”Ägande med helhetssyn”, efter rad 999 med följande mening: “Staten kan även reglera priser på särskilt viktiga varor och tjänster i lägen där kapitalets prisökningar står i vägen för människors grundläggande behov.”

Vänsterpartiet diskuterar olika tänkbara åtgärder mot inflationskrisen i kapitel 7 i vår budgetmotion för 2024. Programkommissionen ser frågan om prisregleringar som intressant för partiprogrammet, även om det kan bli lite konstigt att skriva in det i partiprogrammet när vi fortfarande är i början av politikutveckling på området. En aktiv politik för att hålla nere priserna på viktiga varor kan se ut på olika sätt, t ex som med Sverigepriser på el, så det blir en lite snäv formulering med motionens textförslag. Vi föreslår en bredare formulering.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att lägga till följande mening på rad 999: "Staten kan också spela viktiga roller för att hålla företagens prissättning på en rimlig nivå."

att motion B 582 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 583, B 592

Motion B 583 vill på rad 1000-1001 infoga ett nytt stycke om en monetär reform så går ut på att Riksbanken ges ensam befogenhet att "skapa pengar". Motion B 592 föreslår att meningen på rad 1050-1051 om Riksbanken stryks. Meningen som föreslås stryks lyder: "Riksbanken behöver demokratiseras och driva en penningpolitik som prioriterar sysselsättningen högt". Strykningen som föreslås i denna motion ska ses som en följdändring av motion B 583.

Det nuvarande monetära systemet brukar kallas för fractional reserve banking (även om vissa hävdar att vi inte har det, när bankernas kassakrav slopades till förmån för kapitaltäckningsreglerna), vilket innebär att bankerna bara behöver hålla en liten andel kapital i förhållande till sin lånestock. Det som föreslås i motionen innebär ett helt nytt monetärt system. Förslaget är inte ointressant, men skulle kräva en rejäl utredning innan vi kan ta ställning till det.

Vi prioriterar just nu andra reformer för banksektorn, som en bankdelningslag som separerar traditionell bankverksamhet från s.k. investmentverksamhet, förslag om en statlig folkbank, sänkta avkastningskrav för SBAB och progressiva kapitaltäckningskrav för storbankerna.

Partiprogram Motionssvar B

I förslaget till ny text finns en felaktighet, det hävdas att det nuvarande systemet oundvikligen leder till att de privata skulderna ökar och ökar. Det stämmer inte. Hushållens skulder i relation till inkomsterna har t ex minskat kraftigt i Sverige under det senaste året.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 583, B 592 avslås

Svar till B 584

Motionen vill lägga till ett nytt stycke om makten över ägandet efter rad 1004.

Programkommissionen håller med om att det skulle behövas nya skrivningar i det här avsnittet om att de skiften i ägandet vi vill se inte bara handlar om att lösa praktiska problem, utan också om att förskjuta maktförhållandena i samhället.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 969-970 ändra meningen till ”Vi vill steg för steg stärka det gemensamma ägandet i ekonomins nyckelsektorer och därmed öka de demokratiska beslutens räckvidd.”

att på rad 991 lägga till följande text: ”Makten över ägandet är strategiskt avgörande eftersom den betyder så mycket för makten i samhället i stort.”

att motion B 584 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 585

I motionen föreslås att avsnittet Vålfungerande arbetsplatser, rad 1005–1044, ersätts med en ny rubrik samt en ny brödtext. Syftet är att tydliggöra frågan om demokrati på jobbet som en del i kampen för att utmana och förändra maktstrukturerna i samhället.

Programkommissionen delar i stort motionens intentioner i meningen att vi verkligen hoppas att samhället går i den här riktningen. Samtidigt vill vi - som alltid - betona att våra förslag behöver forma en politisk strategi.

Motionens textförslag skulle vara helt rimligt om det vore så att Vänsterpartiet a) satt på ett utrett och genomförbart förslag på hur "den största demokratireformen sedan rösträtten infördes" (som motionen formulerar det) skulle se ut, b) var säkert på att vi ville ha det förslaget som huvudfokus i de närmaste 2-3 valrörelserna, och c) agerade i ett politiskt landskap där den här konflikten mycket väl skulle gå att vinna på tio års sikt. Det är inte den situation vi är i idag.

Det här programförslaget avspeglar den strategiska situationen. Vi betonar den grundsyn på arbetsplatser motionen handlar om genomgående i programförslaget - i Arbete och gemenskap (rad 52-71), Frihetens hinder (rad 114-131), Strategiska reformer (rad 840-846) och i Grundsyn (rad 1006, 1040).

Motionen skulle också innebära en strykning av flera viktiga resonemang i avsnittet Vålfungerande arbetsplatser, som vägvalet att se höga löner som en utvecklingsstrategi och åtgärder mot den värsta exploateringen av människor som kommit hit för att arbeta.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 585 avslås

Svar till B 586, B 587

I motion B 586 föreslås att meningen på rad 1015–1016 ”För många skulle det betyda mycket att ha kortare arbetsdagar, bättre arbetsmiljö och högre löner.” byts ut mot följande: ”Kortare arbetsdagar, bättre arbetsmiljö och högre löner är viktiga reformer för ett mer jämlikt och rättvist samhälle. Vänsterpartiet driver fortsatt frågan om sex timmars arbetsdag med bibehållen lön.” I motion B 587 föreslås att rad 1015–1021 ändras till: ”För många skulle det betyda mycket att ha kortare arbetsdagar, bättre arbetsmiljö och högre löner. Den rikedom arbetet skapar ska gå tillbaka till de som faktiskt gör jobbet.”

Programkommissionen instämmer i hög grad i vad som framförs i motionerna B 586 och B 587. Frågan om förkortad arbetstid är en viktig fråga på flera sätt. När fler delar på jobben och jobbar mindre så tjänar de allra flesta på det. För det finns mycket att göra vad gäller arbetsmiljö och villkor. Människor som arbetar med sina kroppar slits ut i förtid och med en reform för kortare arbetstid skulle fler orka mer, stressa mindre och på så vis skapa en friare vardag för både privatliv och arbetsliv. Att jobba hållbart måste vara det moderna sättet att möta framtiden.

I förslaget till nytt partiprogram står det att vi vill påbörja en stegvis arbetstidsförkortning med bibehållen lön och att gå mot full sysselsättning stärker människors ställning på arbetsplatserna. Gedigna trygghetssystem har samma effekt, eftersom det leder till att fler kan lita på sin ekonomiska stabilitet vid arbetslöshet eller sjukdom. Vi vill även stärka arbetsrätten och målsättningen är ett Sverige där alla som arbetar har riktiga löner och villkor.

Med hänvisning till att motionerna ligger i linje med Vänsterpartiets politik och att ambitionsnivån är den samma föreslår Programkommissionen kongressen besluta att avslag på motionerna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 586, B 587 avslås

Svar till B 588

I motionen föreslås att texten ”...vi vill stärka löntagarnas positioner...” på rad 1023 ändras till ”...vi vill stärka lönearbetarnas positioner...”

Det är helt sant att begreppet löntagare har en del inbyggda knepigheter, men det är också ett så vedertaget begrepp - tänk t ex på ordet löntagarfonder - att det skulle bli konstigt att inte använda det ibland.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 588 avslås

Svar till B 589

I motionen föreslås att ändra orden "ljusskygga bolag" på rad 1028 till "arbetsgivare".

Programkommissionen ser poängen med motionens resonemang. Vi föreslår en skrivning som undviker ordet arbetsgivare.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1028 stryka orden "för ljusskygga bolag"

att motion B 589 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 590, B 591

Motionerna föreslår olika tillägg i texten om dödsfall på arbetsplatser.

Programkommissionen håller helt med om poängen i motionerna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1032 lägga till meningen "Ingen ska behöva dö på jobbet för att lagstiftningen inte ger ett tillräckligt skydd."

att motion B 590, B 591 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 594, B 596

Programkommissionen delar de övergripande intentionerna i motion B 594 och har inga politiska invändningar mot textförslaget. Däremot är det skrivet på ett sätt som skulle passa i en riksdagsmotion snarare än i ett partiprogram. Partiprogrammet behöver lämna ett större utrymme för t ex riksdagsgruppen eller kommunpolitiken att navigera nya situationer och välja specifika förslag att lyfta fram. Då behöver vi också skriva om Vänsterpartiets värderingar på ett sätt som är mer övergripande än att förhålla sig till enskilda domar.

Vi håller med motion B 596 om att våtmarker spelar en särskild roll och gör gärna ett tillägg om det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att lägga till följande mening på rad 1058: "Våtmarker spelar en särskild roll för att sänka klimatutsläppen."

att motion B 594, B 596 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 595

Programkommissionen delar i stort den energipolitiska inriktning motionen föreslår. Däremot finns det ingen anledning för partiprogrammet att vara alls så här detaljerat om energipolitiken, utan vi det är viktigt att partistyrelsen och riksdagsgruppen har goda möjligheter att utforma den strategiskt utifrån nya politiska situationer. Vi skriver redan om de energipolitiska vägvalen på rad 1185, så motionen skulle dessutom skapa en andra plats för samma sorts resonemang.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 595 avslås

Svar till B 597, B 598, B 599, B 600

Motionerna B 597, B 598, B 599 och B 600 handlar alla om partiets skattepolitik, där de tre förstnämnda båda vill ha skarpare skrivningar om behovet av skärpt kapitalbeskattning.

Motion B 597 vill byta ut texten på rad 1061-1065 och ersätta med: "Skattenivåerna har under flera decennier minskat i Sverige vilket framför allt gynnat de redan välbeställda. För att ta tag i de stora samhällsutmaningarna kommer skattenivåerna att behöva öka igen, framför allt måste kapitalskatten skärpas. Det är orimligt att avkastningen på kapital ska beskattas så mycket mindre än avkastningen på arbete. Även

Partiprogram Motionssvar B

beskattningen av stora förmögenheter, arv och höga inkomster måste öka, den orättvisa fastighetsavgiften avskaffas och ersätts av en progressiv fastighetsskatt."

Motion B 598 vill på rad 1063 lägga till följande stycke: "Kapital beskattas idag mycket lägre än arbete. Skattesänkningarna för de rika och den osunda spekulatönskonomin har satt press på de offentliga välfärdstjänsterna. Klassklyftorna och den ekonomiska ojämlikheten har ökat. Det vill vi ändra på. Det mest prioriterade området att komma till rätta med är den urholkade kapitalbeskattningen."

Motion B 599 vill på rad 1065 lägga till följande mening: "Med högre kapitalinkomstskatter ser vi till att företagets övervinster kommer oss alla till del istället för att öka klassklyftorna ytterligare."

Motion B 600 föreslår efter rad 1067 följande tillägg: "Dagens bidrag för de välbeställda (RUT, ROT, ränteavdrag etc.) ska fasas ut och styras över till särskilda satsningar på fastigheter med bra miljöval och energieffektivitet".

Texten stämmer i stora drag överens med Vänsterpartiets nuvarande politik, även om vi i vår budgetmotion inte avskaffar fastighetsavgiften (som motion B 597 föreslår) utan behåller den och lägger vårt förslag om statlig fastighetsskatt på dyra hus ovanpå. Vi har inte heller något förslag om att helt fasa ut ränteavdragen (som B 600 föreslår).

Programförslaget täcker den inriktning motionerna vill se med en bredare, mindre detaljerad skrivning på rad 1061:

"För att ta tag i de stora samhällsutmaningarna kommer skattenivåerna att behöva öka igen, framför allt på stora förmögenheter, fastigheter, arv och höga inkomster. Vi vill se ett enkelt, stabilt och solidariskt skattesystem där de rikaste åter börjar betala sin del." .

Programkommissionen ser det som ett enkelt och bra sätt att sammanfatta vår politik, som samtidigt ger utrymme att prioritera olika delar av den politiken i olika politiska situationer. Högre kapitalskatt är en del i det, eftersom det handlar om att beskatta förmögenheter. Att sluta med bidrag som RUT är också en uppenbar slutsats av den skrivningen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 597, B 598, B 599, B 600 och avslås

Svar till B 601

I motionen föreslås att följande mening läggs till på rad 1067: "Skattesystemet och utjämningsystemet måste reformeras för att säkerställa goda, jämlika, ekonomiska förutsättningar i hela landet."

Programförslaget innehåller en bredare skrivning om utjämningsystemet och offentlig ekonomi på rad 956, där vi slår fast att "Inkomster och kostnader behöver fördelas solidariskt över landet." På rad 1064 och framåt tar vi upp vikten av att skattesystemet är solidariskt och progressivt. Överhuvudtaget är programmet skrivit på det mer övergripande sättet, medan t ex en budgetmotion kan vara mer specifikt och föreslår en reformering av ett visst system.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 601 avslås

Svar till B 602, B 604

Motion B 602 föreslår att meningarna som betonar att klimatskatter behöver utformas för att vinna stöd hos människor stryks. Det tycker vi vore ett strategiskt misstag: klimatpolitiken riskerar stora bakslag om det är enkelt för fossilkapitalet att måla ut den som orealistisk eller ogenomtänkt.

Partiprogram Motionssvar B

Motionen vill också knyta vissa inkomster till vissa utgifter. Det är en manöver som kan vara användbar för att t ex introducera en ny skatt, men det är svårt att få det att fungera långsiktigt. Motionen missar också att inkomsterna från skatter på t ex CO2 minskar drastiskt i framtiden om de fungerar som de ska och driver på omställning. Vi tror inte heller på motionens idé om att det ska kosta staten mycket om utsläppen inte sjunker. Vi har både svårt att se hur det skulle fungera och att det skulle vara önskvärt.

Motion B 604 vill betona att miljöskatterna ska öka snabbt snarare än långsiktigt. Det tror vi inte heller vore strategiskt klokt. Klimatomställningen kommer behöva pågå i flera årtionden. Ju tydligare politiken kan slå fast att kostnaderna för utsläpp kommer att öka långsiktigt, desto större skäl har företag och andra aktörer att börja ställa om sina verksamheter redan nu. Snabba men kontroversiella och därmed instabila höjningar av miljöskatterna ger inte alls den effekten, utan leder tvärtom till mycket kontroverser för liten effekt på utsläppen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 602, B 604 avslås

Svar till B 603

Motionen föreslår ändringar i stycket på raderna 1068-1072, som bl a tar bort formuleringen om att klimatskatter behöver formuleras klokt.

Programkommissionen menar att det finns en särskild poäng med att skriva på det sättet, mot bakgrund av att många upplevt att just klimatskatter utformats utan förståelse för människors ekonomiska situation - ibland med rätta, ibland lite snabbt och reflexivt. Det är viktigt att Vänsterpartiets svar på det är att möta människor där de är och betona att omställningen ska ske genomtänkt och tryggt. Att vi får människor med oss i det är en förutsättning för att vi ska kunna använda klimatskatter effektivt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 603 avslås

Svar till B 605

Det är en helt rimlig ingång motionen lyfter och vi har överlag arbetat efter den när vi tagit fram avsnitten i Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor. Däremot märkte vi under arbetet att programmet som helhet blev mindre integrerat när vi drog den principen för långt. En del resonemang om hur t ex kapitalintressen tar sig uttryck i vissa sakfrågor är också för specifika för att ha med i Frihetens hinder, men samtidigt viktiga för att förstå varför debatten ser ut som den gör.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 605 avslås

Svar till B 606, B 607

I motion B 606 föreslås att ett nytt stycke införs efter rad 1078 som lyder: "Alla människor kan drabbas av sjukdom eller bli funktionsnedsatta. Socialförsäkringssystemet måste vara utformat så att det också ger ekonomisk trygghet för de människor som inte har möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden."

I motion B 607 föreslås att meningen på rad 1080-1082 "Att de är rättighetsbaserade och grundade i en inkomstbortfallsprincip är viktigt för att skapa en bred solidaritet kring dem" stryks och ersätts med följande: "För den som förlorar arbetsinkomst skall försäkringar och ersättningar vara rättighetsbaserade och grundade i inkomstbortfall. För den som av olika skäl inte kan arbeta ska försäkringar och ersättningar vara tillräckliga för ett värdigt och fullödigt liv."

Partiprogram Motionssvar B

Programkommissionen delar motionernas bild av att det fattas en viktig referens i det här stycket. Vi föreslår en formulering som utgår från begreppet funktionshinder, för att markera att det också handlar om hur arbetsplatser förmår organisera arbetet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att lägga till följande mening på rad 1082: "Samtidigt behöver de vara utformade så att alla människor ska kunna leva tryggt, också den som på grund av funktionshinder på arbetsplatserna inte har kunnat lönearbeta."

att motion B 606, B 607 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 608

I motion B 608 föreslås att efter 1082 skriva in följande tillägg: "Trygghetssystemen i stort fungerar inte på den kulturella arbetsmarknaden. Det blev tydligt under pandemin. Inom den konstnärliga sektorn har det som nu fått namn därifrån, "GIG-jobben", funnits alltid. Det krävs en stor översyn av trygghetssystemen för att alla inom den typen av arbetsmarknad inte ska lämnas i ett permanent utanförskap."

Programkommissionen anser att konkrekionsnivån i motion B 608 är för hög för att passa in i förslaget till partiprogram.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 608 avslås

Svar till B 609, B 610, B 611

I motion B 609 föreslås att texten från rad 1089 ändras till följande; "Vi vill se ett rättvist pensionssystem som inte missgynnar kvinnor och fungerar också för dem som slitit hårt med sin kropp genom ett långt arbetsliv." I motion B 610 föreslås att rad 1089–1091, ändras till: "Vänsterpartiet arbetar för ett helt nytt och rättvist pensionssystem, där den lägsta pensionsåldern återställs till 61 år, som också fungerar för alla med kroppsarbete. I motion B 611 föreslås att texten på rad 1089-1091 ändras till "Vi vill se ett rättvist pensionssystem som fungerar också för den som slitit hårt med sin kropp genom ett långt arbetsliv. En pension införes med ett lägsta belopp per månad som överstiger EU:s fattigdomsgräns. Ett indexreglerat belopp på 15 000 kr netto efter skatt som lägsta nivå."

Förslaget i motion B 609 är ett rimligt tillägg i linje med vår politik, men vi föredrar att skriva om hur vi vill att saker ska bli framför vad vi inte vill. Motionerna B 610 och B 611 föreslår texter som är för specifika för att passa i partiprogrammet, som behöver vara skrivet för att hålla i tio år framåt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att orden "rättvist pensionssystem" på rad 1089 ändras till "rättvist och jämställt pensionssystem"

att motion B 609 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 610, B 611 avslås

Svar till B 612

Motionen vill lägga till flera stycken under rubriken på rad 1092 och även ändra namn på rubriken.

Motionen skulle innebära att sjukvård tas upp på två separata ställen, dels först i avsnittet och dels på rad 1136. I svaret till motion B 674 m.fl. föreslår vi ett annat tillägg om folkhälsa, och i svaret till motion B 662 m.fl. föreslår vi nya skrivningar om hälso- och sjukvården. De förslagen täcker mycket av det motionen vill skriva in.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 612 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 613, B 614

Motionerna B 613 och B 614 vill lägga till text till stycket som börjar på rad 1093. B 613 föreslår att texten tydligare bör lyfta fram orsakerna till nedmonteringen av välfärden och vilken lösningen är. B 614 föreslår en breddning av perspektivet kring välfärdens betydelse.

Programkommissionen håller med B 613 om att det i en mening är "på grund av minskande resurser och inträdet av marknaden" vi ser nedskärningar i välfärden, men vi har försökt vara ganska konsekventa i programförslaget med att inte bara kritisera högerens politik utan förklara den genom att knyta den till klassintressen. I avsnittet Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor har vi försökt hålla nere på problembeskrivningarna överlag, eftersom det finns starka skrivningarna om det i Frihetens hinder.

B 614 föreslår att komplexa samhällsstrukturer förs in vid sidan av komplex produktion. Det är förstås sant, men vi ser inte riktigt poängen med att lägga till det här och göra skrivningen längre. Det vi menar med produktion här är väldigt brett och omfattar allt lönearbete.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 613 och motion B 614 avslås

Svar till B 615

Motionen vill efter rad 1096 skriva in: "Slutligen vill vi verka för att uttrycket "Skola, vård, omsorg" som kännetecknar kommuners ansvarsområde kompletteras med orden "konst och kultur", då det de facto ingår i ansvaret, utgör en viktig del av välfärden och ska därför självklart integreras i hur vi benämner ansvarsområden för kommuner."

Vänsterpartiet har en väl utvecklad kulturpolitik som finns beskriven i många olika dokument. Vad som är kommunernas ansvar är mycket bredare än enbart skola, vård, omsorg men det aktuella stycket vill ändra handlar just om dessa tre områden. Att kulturen inte nämns handlar inte om att programkommissionen inte tycker att kultur och konst är viktigt utan att den är så viktig att den förtjänar ett eget stycke. Detta stycke finns i förslaget till partiprogram på rad 1251 till 1286.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att avslå motion B 615

Svar till B 616

Motion B 616 vill förändra stycket på rad 1097.

Programkommissionen delar motionens ingång, men den andra meningen i stycket gör det redan tydligt att det är ägandefrågor vi pratar om här. Motionen innebär att den tredje meningen, som handlar om vad det betyder i praktiken att mötas som människa och varför det krockar med vinstdrivna verksamheter, skulle strykas. Det tänker vi försvaga stycket.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 616 avslås

Svar till B 617, B 618

Motion B 617 vill på rad 1102 lägga till meningen "För att ta ett sådant ansvar inom välfärden är tydliga regleringar och riktlinjer av stor vikt"

Motion B 618 på samma rad vill lägga till "Det behövs en massiv ökning av andelen av bruttonationalprodukten som går till den offentliga välfärden för att kunna bibehålla och rekrytera medarbetare. För att ge anständiga löner och arbetsvilkor inom vård och omsorg behöver skatterna öka väsentligt. Vi vill göra det genom en progressiv beskattning av kapital och höga inkomster. För att möta behoven i välfärden, när vi exempelvis blir allt äldre, behöver vi välkomna mer invandring. Utan invandrad arbetskraft skulle vården och omsorgen ha kollapsat för länge sen".

Programkommissionen håller med B 617 om att reglering kan ibland är viktigt och nödvändigt men menar att det inte specifikt bör skrivas in i programtexten givet ansatsen att så långt som möjligt hålla texten kort, koncis och fokuserad på övergripande linjer.

Samma sak gäller B 618 som vill föra in ett längre resonemang som spänner över en rad områden som redan beskrivs utförligt i andra delar av programmet. Skatternas betydelse finns till exempel redan med på rad 1061 och vi vill undvika att upprepa det på helt andra ställen i partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att avslå B 617, B 618

Svar till B 619, B 620, B 621, B 622, B 623, B 624, B 625, B 626, B 627

B 619 Föreslår att på rad 1105-1135 i förslaget till partiprogram ersätts med en text som ett eget avsnitt i partiprogrammet, under rubriken "Utbildning":

B 620 Föreslår att på rad 1107 stryka "ett brett"

B 621 Föreslår att meningen på rad 1107 som börjar med "Vi vill se..." till rad 1110 ersätts med ett nytt stycke.

B 622 och B 623 Föreslår att på rad 1108 göra tillägg till texten.

B 624 Föreslår att ändra avslutningen på stycket från rad 1109

B 625, B 626 och B 627 föreslår tillägg på rad 1110

Utbildningspolitiken är och har alltid varit viktig för Vänsterpartiet. Att klassamhällets konsekvenser motverkas genom tillgång till utbildning. Varje år läggs riksdagsmotioner som lyfter våra viktigaste frågor inom utbildningspolitiken. Vår utbildningspolitik finns väl utvecklad i flera andra dokument. Programkommissionen har medvetet undvikit att skriva programförslaget på den konkreta nivå som flera av motionerna föreslår.

Att byta ut hela stycket om utbildning som motion B 619 föreslår skulle innebära att avsnittet blir mycket längre och innebära en enligt programkommissionen allt för detaljerad text.

Att som motion B 620 föreslår stryka ordet brett menar programkommissionen vore olyckligt. Skolan har och ska ha ett brett uppdrag. Skolan ska inte bara ge barn en utbildning utan bidra till att bygga starka självtänkande individer.

Partiprogram Motionssvar B

Motion B 621 har en poäng i att förskolan spelar en viktig roll också för föräldrars möjligheter att förvärvsarbeta. Vi gör den poängen här och var tidigare i programmet, men det skulle behöva finnas med också i Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor. Vi föreslår ett tillägg om det i avsnittet Vålfungerande arbetsplatser. I övrigt tänker vi att stycket på rad 1105 täcker förskolans roll för barnens utveckling.

Programkommissionen håller med B 622 om att elevers välmående och tillgång till elevhälsa är viktigt men menar att det inte specifikt bör införas i programtexten givet ansatsen att så långt som möjligt hålla texten kort, koncis och fokuserad på övergripande linjer.

Motion B 623 vill göra ett tillägg om elever med Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Programkommissionen håller med om vikten av att skolan fungerar på ett bra sätt för alla barn. Personalen måste ha och ges den kompetens som krävs för att möta alla barn som går i skolan. Just därför vill inte programkommissionen peka ut eller lyfta fram en särskild elevgrupp i partiprogrammet.

Likaså vill motion B 624 också på en mer detaljerad nivå beskriva vilka olika utmaningar elever kan möta i dagens skola. Programkommissionen menar att det finns fler exempel på olika förutsättningar som skolan behöver kompensera för än vad motionen beskriver. Därför bör texten hållas på en generell nivå för att inte osynliggöra vissa elevgrupper.

B 625 vill göra ett tillägg i slutet av stycket om folkhögskolorna. Programkommissionen håller med om att folkbildning och folkhögskolorna är viktiga men menar att det är viktigt att hålla isär de delar som berör den grundläggande utbildningen för barn och unga som är reglerad i skollagen och grundlagen med den som är riktad mot vuxna så som folkbildningen.

Motion B 626 vill göra ett tillägg om fritidshemmen. Programkommissionen håller med om att fritidshemmens viktiga roll i utbildningssystemet kommit bort i texten.

B 627 vill lägga till meningar om gymnasieutbildning som rättighet. Programkommissionen håller med om vikten av att ges möjlighet att studera på gymnasiet. Dock innehåller motionens förslag till ny text flera faktafel. Alla elever har redan idag rätt att söka till gymnasiet. Dessutom har alla rätt att läsa på gymnasiet. Det man brukar prata om med gymnasiebehörighet är behörighet att få läsa på ett nationellt program. Den som saknar gymnasiebehörighet har alltid rätt att läsa på ett introduktionsprogram. Frågan om tillräckliga förkunskaper för att kunna tillgodogöra sig en gymnasieutbildning på ett nationellt program är också mycket mer komplex än att ha tillräckliga kunskaper i svenska.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** på rad 1039 lägga till meningen "Att barn- och äldreomsorgen fungerar bra är avgörande för människors möjligheter till förvärvsarbete och ekonomisk självständighet."
- att** på rad 1110 lägga till meningen "Möjligheterna att vara på fritidshem betyder mycket för att alla barn ska ha en meningsfull fritid".
- att** anse motion B 621 och B 626 besvarade
- att** avslå motion B 619, B 620, B 622, B 623, B 624, B 625 och B 627

Svar till B 628, B 629, B 630, B 631, B 632, B 633

B 628 Föreslår att rad 1111-1116 ersätts med: Skolan ska bygga på en människosyn om att alla kan och vill utvecklas och lära sig. Den ska grundas i en pedagogik som bygger på vetenskap och är inriktad på att bygga kunskap som ger alla människor möjlighet att leva ett gott liv. Pedagoger och skolpersonal ska ges förutsättningar att undervisa och möta alla människor oavsett deras olikheter. En jämlik skola skapar sammanhållning och är en del av den demokratiska samhällsutvecklingen. Demokratiarbete där människor ges erfarenheter av att uttrycka sig och få vara med och förändra, skapar aktiva medborgare som är en del av samhället.

Partiprogram Motionssvar B

B 629 Föreslår att mellan rad 1111 och 1116 lägga till mindfulness och meditation bör läggas in i läroplanen. Detta hade hjälpt eleverna att hantera stress och ångest, öka självmedvetenhet, känslomässig reglering och förbättra fokus och koncentration.

B 630 Föreslår att mellan rad 1111 och 1116 lägga till följande stycke självkännedomslektioner bör införas i läroplanen. Barn behöver lära känna sig själva, stärka sitt egenvärde, ha självkännedom, veta sitt känsloregister, intressen och förmågor då detta ger framtidstro och är grund för att få ett bra liv.

B 631 Föreslår att den text som i programkommissionens förslag finns på rad 1112-1116 ska ersättas med: En viktig del av välfärden är en jämlik skola, där elever oavsett bakgrund får utbildning och möjlighet att växa upp till trygga och demokratiskt ansvarstagande vuxna. Skolan och förskolan ska präglas av demokrati och stå upp för alla människors lika värde. Pedagogiken ska vara grundad i vetenskap, beprövad erfarenhet och bidra till att utjämna sociala och ekonomiska skillnader.

B 632 föreslår att på rad 1113-1116 lägga till: ”Den är en grundläggande och viktig del av den demokratiska infrastrukturen, för att bygga sammanhållning och stärka förmågan att delta som aktiv medborgare i samhället.”

B 633 föreslår att ändra rad 1116 från ”samhället.” till ”... samhället. Skolan – främst genom betyg – kan dock ha en negativ inverkan på elevens självkänsla och bör organiseras inte enbart utifrån kunskapskrav och värdegrund, utan även ta ett större ansvar för barns och ungas självkänsla.”

Utbildningspolitiken är och har alltid varit viktig för Vänsterpartiet. Att Skolan fyller en viktig roll i att upprätthålla ett demokratiskt samhälle. Varje år läggs riksdagsmotioner som lyfter våra viktigaste frågor inom utbildningspolitiken. Vår utbildningspolitik finns väl utvecklad i flera andra dokument. Programkommissionen har medvetet undvikit att skriva programförslaget på den konkreta nivå som flera av motionerna föreslår.

B 628 vill utveckla texten och lägga till skrivningar om personalens arbetsvillkor i skolan. Även om programkommissionen håller med i sak finns Vänsterpartiets politik väl utvecklad i andra dokument. Synen på personalens arbetsvillkor i välfärden beskrivs redan närmare på raderna 1101-1104.

B 629 vill lägga till skrivningar med krav om mindfulness och meditation i läroplanen medan B 630 vill lägga till skrivningar om krav på självkännedomslektioner i läroplanen. Vänsterpartiet har som princip att vi inte lägger oss i innehållet i undervisningen utan lyssnar in vad professionen i form av lärare, fackförbund och myndigheter tycker. Ofta i debatten lyfts det fram att det som gör elever mer stressad idag är stoffträngsel. Att det som ska läras ut enligt läroplanen är svårt att hinna med. Detta skapar stress för både lärare och elever. Att då föreslå att skolan ska hinna med ännu mer är en dålig idé om syftet är att förbättra elevers välmående.

B 631 och B 632 vill ändra stycket och utveckla texten. B 633 vill göra tillägg i slutet av stycket. Programkommissionen har jobbat efter ansatsen att så långt som möjligt hålla texten kort, koncis och fokuserad på övergripande linjer. Vi ser en poäng i det motion B 632 föreslår.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1115 ersätta orden "ge erfarenheter av att uttrycka sig som aktiv medborgare..." med "stärka förmågan att delta som aktiv medborgare..."

att motion B 632 anses besvarad med det ovan anförda

att avslå B 628, B 629, B 630, B 631, B 633 och B 634

Svar till B 634, B 659

B 634 föreslår att på rad 1116 lägga till: ”Ett demokratiskt medbestämmande är en viktig del i det genom hela utbildningssystemet.”

Partiprogram Motionssvar B

B 659 föreslår att efter rad 1131 i förslaget till nytt partiprogram lägga till ett nytt stycke: "På alla utbildningsnivåer ska elever och studenter ha rätt till inflytande över utbildningen. Demokratiska elevorganisationer och studentkårer ska ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet."

Motionerna vill på olika ställen i förslaget till partiprogram göra tillägg om elevers och studenters rätt till inflytande. Programkommissionen håller med om att detta är viktigt. Särskilt i tider när det lagstadgade elevinflytande som varit lagreglerat i decennier är hotat av tidöpartierna. I och med ambitionen att hålla programmet kort och översiktligt vore det mest lämpligt med ett kortare tillägg.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1116 lägga till: "Därför ska elever och studenter ha rätt till inflytande över sin utbildning genom hela utbildningssystemet."

att anse motion B 634, B 659 besvarade

Svar till B 635, B 636, B 637, B 638, B 639, B 640, B 641, B 642, B 643, B 644, B 645, B 646, B 647, B 648

Motion B 635 föreslår att ändra texten på rad 1117-1118 till: "Marknadsskolan är ett historiskt misslyckande, som visar vilka djupgående konsekvenser fel ägandeformer och minskad gemensam styrning kan leda till."

Motion B 636 föreslår att raderna 1117-1123: Förändras och kompletteras så att den nya texten blir: "Marknadsskolan har varit ett historiskt misslyckande, som visar vilka djupgående konsekvenser fel ägandeformer kan leda till. Gemensamt ägande är det enda alternativet för att säkra att skolor drivs med helhetssyn och genuin omsorg om elevernas bästa. För att bygga upp en jämlik skola vill vi att för-, grund- och gymnasieskolan förstatligas fullt ut och att närhetsprincipen tillämpas för att motverka segregation."

Motion B 637 föreslår att ändra texten på rad 1119 till följande: "Gemensamt ägande, insyn och styrning är det tryggaste alternativet [...]"

Motion B 638 föreslår att före meningen som börjar med "Gemensamt ägande..." på rad 1119 lägga till följande mening: "Förskolebarn och elever har blivit kassakor för riskkapitalbolag istället för att få en utbildning som lägger grunden för ett gott liv i frihet."

Motion B 639 föreslår att på rad 1121 lägga till följande mening efter "bästa.": "Marknadsskolan segregerar samhället och ökar klassklyftor."

Motion B 640 föreslår att på sidan 34 rad 1121-1123 ersätta meningen med "För att bygga upp en jämlik och likvärdig skola vill vi att huvudansvaret återigen hamnar i offentlig regi med ett konstruktivt samspel mellan stat och kommun som visar tillit till professionen och ger den möjlighet att utveckla sin fulla potential."

Motion B 641 föreslår att meningen på rad 1121 stryks och ersätts med följande: "För att bygga upp en jämlik skola vill vi att staten tar över huvudansvaret från kommunerna, att det fria skolvalet avskaffas och att närhetsprincipen tillämpas för att motverka segregation".

Motion B 642 föreslår att nuvarande rad 1121 från "För att..." till och med rad 1123, ersätts med: "För att bygga upp en jämlik skola måste aktiebolagen förbjudas driva skola och alla vinster på våra gemensamma skattepengar upphöra. Staten ska ha huvudansvaret för skolan och därmed säkerställa alla barns rätt till utbildning. Staten ska se till att skolan har god och likvärdig finansiering och säkerställa en jämlik skola utan segregation. Alla barn ska ha en skola med god utbildning i sitt närområde. Konkurrensen och marknadstänket i skolan måste upphöra. Kommunerna har en viktig roll i skolans utveckling utifrån de lokala förutsättningarna och samverkan."

Motion B 643 föreslår att ändra meningen som börjar på rad 1121 till följande: "För att bygga upp en jämlik skola vill vi att staten tar över huvudansvaret från kommunerna och att närhetsprincipen tillämpas i högre utsträckning samtidigt som segregationen aktivt motverkas."

Partiprogram Motionssvar B

Motion B 644 föreslår att på rad 1122-1123 ändra ”och att närhetsprincipen tillämpas för att motverka segregation.” till ”och skolplacering av elever görs så att det motverkar segregation.”

Motion B 645 föreslår att komplettera texten på rad 1122-1123 till följande: "...att närhetsprincipen tillämpas och att det fria skolvalet avskaffas för att motverka segregationen.

Motion B 646 föreslår att på rad 1123 lägga till följande mening sist: ”Skolors behov och de krav som ställs på dem behöver utgöra grund för de förutsättningar de ges.”

Motion B 647 föreslår att tillägget "Friskolesystemet och 'det fria' skolvalet ska avskaffas" läggs till i slutet av rad 1123.

Motion B 648 föreslår att lägga till följande efter rad 1123: Vänsterpartiet tar initiativ till agitation och mobilisering varje gång skolan hotas av nedskärningar.

Programkommissionen har medvetet undvikit att skriva programförslaget på den konkreta nivå som flera av motionerna föreslår.

Motionerna B 635, B 636, B 637, B 638, B 639, B 642, B 646 vill alla utveckla texten.

Programkommissionen har så långt som möjligt försökt hålla texten kort, koncis och fokuserad på övergripande linjer. Samtidigt ser vi en poäng med förslaget till tillägg i B 635, som matchar Vänsterpartiets sätt att prata om att "avskaffa marknadsskolan" och framhålla att det är mer än ägandet i sig som behöver förändras.

I nyckelformuleringen om ägandet i skolan markerar vi att Vänsterpartiet ser gemensamt ägande som den tryggaste ägandeformen. Det är ett sätt att formulera det som håller öppet för att det finns stora skillnader mellan andra ägandeformer. Kort sagt: vinstjakten är ett problem i en annan storleksordning än ideella friskolor, men det är i första hand fler gemensamt ägda skolor vi vill se för att bygga upp ett stabilt och välfungerande skolsystem.. Den beskrivningen ger tydlig långsiktig riktning samtidigt som den gör det möjligt att prioritera och välja sina konfliktlinjer.

Motion B 636 skulle begränsa det utrymmet för politisk strategi, eftersom den istället drar ett rakt streck mellan gemensamt ägande och alla andra ägandeformer. Vi är osäkra på om det är intentionen, men vi tror att det vore olyckligt. Oavsett vilken strategi man föredrar just nu finns det en poäng med att partiprogrammet är öppet för olika strategiska vägval.

Motionerna B 640 vill ändra texten på rad 1121-1123 så att texten mer fokuserar på att huvudansvaret för skolan återigen hamnar i offentlig regi. Detta finns redan fastslaget i flera andra dokument. Att Vänsterpartiet förespråkar ett statligt huvudansvar för skolan har aldrig handlat om att staten ensamt ska ha makten att bestämma över skolan utan även i framtiden behövs ett samspel mellan kommun och stat. Men redan idag är det staten som genom styrdokument så som skollag och läroplanerna drar upp ramarna för skolan. Då är det också rimligt att staten tar ansvar för finansieringen så alla skolor har möjlighet att leva upp till styrdokumentet. Allt detta finns väl utvecklat i flera andra dokument.

Motionerna B 641, B 643, B 644, B 645, vill alla göra ändringar på rad 1121-1123. Motionerna B 641, B 645 och B 647 vill skriva in att det fria skolvalet ska avskaffas. Detta är redan Vänsterpartiets politik och finns redan mer välutvecklat i andra dokument. Motionerna B 643 och B 644 vill båda ändra slutet på meningen på rad 1123. Programkommissionen noterar det motion B 644 tar upp om att Vänsterpartiet inte driver att närhetsprincipen ska tillämpas eftersom det finns problem med hur den fungerar i praktiken i relation till boendesegregationen. Det finns därför skäl att justera den delen av texten.

Motion B 648 vill göra tillägg i slutet av stycket om hur Vänsterpartiet ska agera vid hot om nedskärningar i skolan. Även om Vänsterpartiet såklart vill att skolan ska få tillräckliga resurser kan den typen av formuleringar göra att vi hamnar i knepiga situationer när vi är med och styr då vi skulle riskera att behöva mobilisera mot oss själva. Särskilt i dessa tider med sjunkande barnantal runt om i landet kommer många

Partiprogram Motionssvar B

Vänsterpartister behöva vara med och ta smärtsamma beslut om skolnedläggningar på grund av för få elever som av många uppfattas som nedskärningar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att bifalla motion B 635, B 644

att avslå motion B 636, B 637, B 638, B 639, B 640, B 641, B 642, B 643, B 645, B 646, B 647, B 648

Svar till B 649, B 650, B 651, B 652, B 653, B 654, B 655, B 656, B 657, B 658

B 649 föreslår att som första mening på rad 1124 lägga till meningen: "Lusten att lära och bildning är lika viktiga delar av människans behov av utbildning."

B 650 föreslår att ändra raderna 1124-1130: "Vi vill göra stora investeringar i att höja kvaliteten i utbildningssystemet. Rätten till kunskap är en grundsten i varje demokratiskt samhälle. Vänsterpartiets ideal kring demokrati bygger på upplysta samhällsmedborgare som har förmåga att förstå, ordna, värdera och utveckla ett samlat vetande. Det kräver både ett sammanhållet utbildningssystem som utjämnar klassklyftorna och en hög nivå av kunskap hos hela befolkningen. Utbildningssystemet behöver svara mot människors mänskliga och medborgerliga behov av breda kunskaper under uppväxten, möjlighet till nya och utökade yrkeskunskaper, praktiska och teoretiska kunskaper i demokratiskt deltagande och goda möjligheter till lärande genom hela livet. Bibliotek och folkbildning spelar viktiga roller i det. Studiemedlen ska ge alla goda ekonomiska möjligheter att studera utan belåning genom hela livet. Att alla får del av en god utbildning bidrar till att samhället blir bättre för alla. Kunskap är makt."

B 651 föreslår att ändra i texten på rad 1125 till: "... utbildningssystemet, samt öka möjligheten för alternativa vägar till den kunskap och de färdigheter som bedöms behövas som vuxen."

B 652 föreslår att ändra raderna 1125-1129 till: "Utbildningssystemet behöver svara mot människors långsiktiga behov i ett föränderligt liv som samhällsmedborgare, med breda kunskaper under uppväxten och goda möjligheter till lärande genom hela livet."

B 653 föreslår att på rad 1126 stryka: "ekonomiska"

B 654 föreslår att ändra meningen på rad 1126-1129 till: Utbildningssystemet behöver svara mot människors långsiktiga behov i ett föränderligt arbets- och samhällsliv, med breda kunskaper under uppväxten och goda möjligheter till lärande genom hela livet.

B 655 föreslår att meningen rad 1129 "Bibliotek och Folkbildning spelar viktiga..." ändras till "Folkbildning med bibliotek, folkhögskolor och studieförbund spelar viktiga roller i det."

B 656 föreslår att rad 1129-1131 ersätts med: Studiemedlen ska ge alla goda ekonomiska möjligheter att studera. Bibliotek spelar en mycket viktig roll. Folkbildning har en avgörande uppgift i ett demokratiskt samhälle för att tillgängliggöra demokratin och behöver få möjlighet att verka långsiktigt.

B 657 föreslår att efter meningen som slutar... i det. Lägga till Praktiskt/estetiska ämnen ska återges samma status som teoretiska ämnen."

B 658 föreslår att ett tillägg görs i partiprogrammet under området skola vård och omsorg där det säkerställs att praktisk/estetisk verksamhet skall genomsyra utbildningen från förskolan och uppåt

Utbildningspolitiken är och har alltid varit viktig för Vänsterpartiet. Vår utbildningspolitik finns väl utvecklad i flera andra dokument och lyfts varje år i de utbildningspolitiska riksdagsmotioner som partiet lämnar in. Programkommissionen har medvetet undvikit att skriva programförslaget på den konkreta nivå som flera av motionerna föreslår.

Partiprogram Motionssvar B

Motionerna B 649 och B 650 vill båda utveckla texten. Programkommissionen har så långt som möjligt försökt hålla texten kort, koncis och fokuserad på övergripande linjer.

Motion B 651 vill betona alternativa vägar till utbildningssystemet. Även om intentionerna är goda i motionen vill programkommissionen betona vikten av att just peka ut mer resurser till det ordinarie utbildningssystemet eftersom att vi vet att många barn idag slås ut av att de inte får det stöd och den undervisning de behöver och i grunden har rätt till.

Motionerna B 652, B 653 B 654 vill alla på olika sätt ändra i skrivningarna om att investeringar i utbildningssystemet är bra för samhällsekonomin. Programkommissionen instämmer i att utbildningssystemet också är viktigt för individen men vill ändå hålla fast vid vikten av att betona samhällsnyttan. Vi ser det som en av socialismens styrkor att se utbildning som en förutsättning för ekonomin och att ta ansvar för helheten, så att den kan styras mot det samhälle vi vill ha. Att den också ska vara inriktad mot att stärka människors möjligheter att leva goda liv, och kunna delta aktivt i samhället, skriver vi redan om i stycket på rad 1111.

B 655 och B 656 vill båda ändra formuleringen kring folkbildningen. B 655 vill ändra texten så att den gör gällande att biblioteken är en del av folkbildningen. Programkommissionen vill betona vikten av att hålla isär begreppen bibliotek och folkbildning. B 656 vill utveckla texten. Programkommissionen har så långt som möjligt försökt hålla texten kort, koncis och fokuserad på övergripande linjer. Vår syn på folkbildning finns väl utvecklad i flera andra dokument.

B 657 och B 658 vill båda göra tillägg om praktiskt/estetiska ämnen. Vänsterpartiets syn på praktisk/estetiska ämnen finns redan väl utvecklad i flera andra dokument. Dessutom kan det upplevas som otydligt vad motion B 657 menar med att de ska återges samma status som teoretiska ämnen eftersom man både kan säga att de aldrig haft samma status och att de fortfarande har samma status eftersom de fortfarande är obligatoriska ämnen i grundskolan. Allt beror på vad man lägger för värdering vid ordet status.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att avslå motion B 649, B 650, B 651, B 652, B 653, B 654, B 655, B 656, B 657 och B 658

Svar till B 660

Motionen föreslår att ändra texten på rad 1133-1135 till: "Vi vill se en stark akademisk autonomi och en utbyggnad av den fria grundforskningen."

När Vänsterpartiet får svara på frågan om vilken som är partiets viktigaste forskningspolitiska fråga är svaret alltid en offentligt finansierad forskning med långsiktig finansiering och att den akademiska friheten alltid upprätthålls. Att det är viktigt att staten har och ska ha ett stort ansvar för forskningen. De offentliga anslagen är viktiga för att säkra grundforskningen och den långsiktiga vetenskapliga kompetensförsörjningen. De är också det bästa sättet att garantera forskningens frihet så att särintressen inte styr vad det forskas om och vilka forskningsresultaten ska bli. Med offentligt finansierad forskning blir det dessutom naturligt att kräva att forskningsresultaten ska vara fritt tillgängliga.

Motionen vill ändra programförslagets text om fria akademier utan politisk styrning till att betona en stark akademisk autonomi. Programkommissionens syfte med förslaget var inte att förespråka privata alternativ utan lärosätena bör även i fortsättningen (med de undantag som redan finns) vara statliga myndigheter och som det är redan nu bör endast staten ha rätt att utfärda examenstillstånd för grundläggande utbildning och forskarutbildning. Även om programkommissionen kan se att det finns olika sätt att tolka texten i förslaget till partiprogram finns det också problem med motionens förslag till alternativ text. Autonoma akademier skulle många tolka som en referens till autonomireformen för drygt 10 år sen som innebar en rad förändringar av styret av högskolor. Många menar att reformen innebar en försämring av det kollegiala styret och studentinflytandet till förmån för mer makt till rektorerna och ledningen. Vänsterpartiet var ett av flera partier som ville avslå autonomireformen.

Partiprogram Motionssvar B

Mot bakgrund av det och att det saknas belägg för att autonomireformen lett till några större positiva förändringar, föredrar programkommissionen att använda andra ord.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1133 ändra meningen till "Vi betonar vikten av självständiga akademier utan politisk styrning och vill se en utbyggnad av den fria grundforskningen."

att avslå motion B 660

Svar till B 661

B 661 vill göra ett tillägg om på vinstdriven vård och omsorg.

Programkommissionen instämmer att den föreslagna texten i motionen har ett viktigt resonemang. Det finns dock redan text som handlar om vinster i välfärden generellt, på rad 838-839 och 1097-1100, och det förstärks ytterligare med ett förslag på tillägg i svaret till motion B 662 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 661 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 666

Motion B 666 föreslår att sjukvård som klassfråga lyfts i partiprogrammet.

Programkommissionen delar motionernas bild av sjukvårdens betydelse för människors liv och ett samhälle fritt från kapitalets dynamik. Därför betonar programmet vikten av att ta hand om varandra som människor och att sätta samhällsnyttan i fokus direkt i inledningen till programmet på rad 6–13 bland annat. Programmet lyfter även betydelsen av ett ansvarsfullt gemensamt ägande och en gemensam styrning med helhetsperspektiv av välfärden på rad 959–965.

I motionssvaret till B 662 med flera föreslår programkommissionen två tillägg kring en jämlik och rättvis sjukvård, som omfattar mycket av det motionen vill lägga till.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 666 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 667

Motion B 667 föreslår ett tillägg om konst och kultur inom vård och omsorg. Programkommissionen anser att ett partiprogram behöver hålla sig på en mer övergripande nivå. Även om konst och kultur kan vara viktigt inom vård och omsorg så bör det snarare vara en fråga för en riksdags- eller regionmotion. Vi har också försökt att undvika att skriva in specifika tolkningar av forskningsläget kring olika frågor i partiprogrammet, för att vi som parti ska ha ett öppet och lyssnande förhållningssätt till forskningen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 667 avslås

Svar till B 668, B 669, B 670, B 673

Motion B 668 föreslår en förändring av rad 1139 för att föra fram att vård, inklusive tandvård i första hand bör vara kostnadsfria. Motion B 669 föreslår att lägga till att tandvården ska ha samma taxa som sjukvården. Motion B 670 är inne på samma spår och föreslår att tandvård ska betraktas som vård. B 673 vill också föra in att tandvården ska ha samma regelverk och högkostnadsskydd som sjukvård.

Partiprogram Motionssvar B

Motionerna berör kostnaderna för vård och läkemedel, särskilt tandvård. Tandvården kan idag vara mycket dyr, vilket kan innebära lidande för många människor. Det är därför programkommissionen har föreslagit att tand- och sjukvård måste bygga på evidens, prioriteras efter behov och erbjudas till överkomliga kostnader.

Vi ser just överkomliga kostnader som huvudfrågan här. Det stora problemet är när människor behöver vård och inte har råd med det. Vi vill t ex ofta prioritera bättre högkostnadsskydd framför att sänka avgifterna generellt. I en del fall kan kostnadsfri vård förstås vara viktiga av olika skäl, men vi ser inte helt avgiftsfri vård som en viktig princip av samma typ som att skolan ska vara avgiftsfri.

Vi vill inte heller skriva in specifika politiska förslag, som motion B 669 och B 673 föreslår, eftersom programmet ska vara mer övergripande.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 668, B 669, B 670, B 673 avslås

Svar till B 671

B 671 föreslår ett tillägg om statens roll rörande läkemedelsproduktion och apoteksverksamhet på rad 1140.

Vänsterpartiet har föreslagit att Apoteken förstärks sedan länge, senast i motion 2020/21:389 Beredskap mot pandemier. Programkommissionen håller med om att partiprogrammet borde ta upp de frågorna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att lägga till "Vi vill att staten äger apoteken och bygger upp en egen kapacitet för läkemedelsproduktion." sist på rad 1140.

att motion B 671 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 672

Motion B 672 föreslår att sjukvård lyfts i partiprogrammet.

Programkommissionen delar motionernas bild av sjukvårdens betydelse för människors liv och ett samhälle fritt från kapitalets dynamik. Programmet lyfter betydelsen av ett ansvarsfullt gemensamt ägande och en gemensam styrning med helhetsperspektiv av välfärden på rad 959–965, som förstärks ytterligare med förslagen i svaret till B 662 med flera.

Det stycke motionen vill göra tillägg till innehåller också redan en nyckelskrivning att hälso- och sjukvården ska "prioriteras utifrån behov", som rakt av motsvarar den första meningen i motionens textförslag.

Stycket är alltså redan skrivet för att markera att sjukvården ska styras av helt andra prioriteringar än privata sjukförsäkringar. Vänsterpartiet har lagt flera förslag för att mota bort utrymmet för dem. De låter sig inte riktigt sammanfattas som att vi ska "avskaffa" privata sjukförsäkringar, som det står i motionens textförslag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 672 avslås

Svar till B 674, B 676, B 677

Motionerna B 674, B 676 och B 677 vill på liknande och delvis överlappande sätt förtydliga en restriktiv narkotikapolitik i programmets skrivningar samt betona vikten av folkhälsopolitiken.

Vänsterpartiet har förespråkat en politisk väg som förenar ett kraftfullt arbete mot narkotikan med stöd och vård för de som fastnar i missbruk och beroende, bland annat i det socialpolitiska programmet från 2020.

Partiprogram Motionssvar B

Programkommissionen håller med om att det behövs en skrivning om det. Vi vill undvika att skriva om vad vi inte vill ska ske, utan föreslår en formulering om vad det är vi vill. Förslaget är tänkt att fånga den politik på området Vänsterpartiet driver idag utan att låsa fast specifika ställningstaganden, precis som i resten av programförslaget.

Programkommissionen håller också med om att folkhälsoperspektivet skulle behöva läggas till i partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** lägga till ett nytt stycke efter rad 1140: "Vården behöver ses som en del i det bredare arbetet med folkhälsa. Hur samhället fungerar i allt från arbetsmiljö till föreningsliv och grönområden gör sammantaget stor skillnad för hur långa, goda och fria liv vi människor lever."
- att** lägga till följande text på rad 1144: "Människor som fastnat i missbruk ska ha tillgång till den vård de behöver och behandlas med respekt. Det behövs ett effektivt arbete mot narkotika i alla led, från det förebyggande till polisarbetet."
- att** motionerna B 674, B 676 och B 677 därmed anses besvarade

Svar till B 675

Motion B 675 efterlyser ett tillägg om hantering av sjukskrivning i samhället på rad 1140.

Alla människor ska kunna känna en trygghet i att stöd och hjälp finns där när det behövs. Att detta stöd ska utgå från människors faktiska behov understryks också på andra ställen i programmet bland annat på rad 819–823, 1074–1075 och 1097–1100.

Programkommissionen anser därmed att programmet redan tillgodoser det som motionen efterlyser. För att hålla programmet kort och koncist bör upprepningar samt tillägg som är för detaljerade för ett partiprogram undvikas. Motionens förslag på text skulle säkert passa bra i en riksdagsmotion men inte i ett partiprogram som ska fokusera på övergripande linjer. Vänsterpartiet har drivit frågor om tydligt stöd i rehabiliteringsinsatser bland annat i riksdagsmotionen 2023/24:2339 "En fungerande sjukförsäkring". Konkreta politiska förslag rörande rehabiliteringsinsatser hanteras bäst i riksdagsarbetet. Programkommissionen anser att det bör förbli så.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** motion B 675 avslås

Svar till B 678

Motion B 678 yrkar på att lägga till en mening på rad 1144 med följande text: "Det är viktigt att privata företags möjlighet att kapitalisera på människors hälsa kraftigt begränsas." Detta för att lyfta fram att privata aktörer alltid sätter vinstintresset före människors väl och ve.

Det är ett stark röd tråd i programförslaget att vinstdrivande aktörers intresse ofta står i motsats till samhällsnyttan och människors behov. Meningen på rad 1142 om Systembolagets roll blir därför en tillämpning av det resonemanget, men vi ser inte att det skulle behövas ytterligare en påminnelse om det. Eftersom meningen kommer efteråt blir det också lite oklart om den syftar på just alkoholproducenter eller om den också handlar om andra frågor. Överlag har vi försökt hålla problembeskrivningarna i avsnittet Frihetens hinder och bara påminna om dem här när det finns särskilda skäl till det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 678 avslås

Svar till B 679

Motion B 679 yrkar på att lyfta fram problematiken med vinstintresse i alkoholhandeln och i synnerhet med gårdsförsäljning av alkohol.

Vänsterpartiet driver en restriktiv alkoholpolitik i riksdagen och markerar tydligt mot vinstintresse och konkurrens i handeln med alkohol, bland annat i motionen 2023/24:465.

Programkommissionen delar motionens bild av problematiken men anser att motionens förslag på skrivningar inte passar i ett partiprogram som har som ambition att vara kort och koncist med fokus på övergripande linjer. Konkreta politiska förslag i en fråga är föremål för exempelvis Vänsterpartiets riksdagsarbete. Programkommissionen anser att det bör förbli så.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 679 avslås

Svar till B 680, B 681, B 682, B 683, B 685, B 686, B 687

Motionerna B 680, B 681, B 682, B 683, B 685, B 686 och B 687 vill på olika men delvis överlappande sätt göra ändringar i eller tillägg till programmets skrivningar på rad 1145–1148.

Motion B 680 vill utvidga nuvarande skrivning med egna formuleringar för att förtydliga att personer med funktionsnedsättningar ska kunna vara delaktiga i hela livet och arbetet för ett inkluderande samhälle. På liknande sätt yrkar motionerna B 686 och B 681 på ändringar i stycket om personer med funktionsnedsättningar för att framhäva att personer med funktionsnedsättningar har samma behov och rättigheter till ett fullvärdigt liv som alla andra personer i samhället.

Motion B 687 yrkar inte på en direkt ändring i programmet utan lyfter fram ett politiskt förslag om att LSS ska bedrivas av ekonomiska föreningar.

Motionerna B 682 och B 683 vill ändra i programmets skrivningar om äldreomsorgen för att betona den framtida demografiska utvecklingen och dess utmaningar samt problemen med vinstintresset i omsorgen. Motion B 685 vill lägga till ett eget stycke efter rad 1148 som särskilt lyfter fram äldres rättigheter. Detta för att betona äldres situation i samhället och den politik som skulle behövas för att alla äldre ska kunna leva ett bra liv.

Alla ska kunna leva ett tryggt liv och känna att det finns stöd när vi behöver det. Programkommissionen håller med motionerna om vikten av ett inkluderande samhälle och ett samhälle där vi tar hand om varandra oavsett bakgrund eller ålder. Därför lyfter programmet fram detta tydligt på flera andra ställen i programmet bland annat på rad 819 - 923 och 1097–1100 där det även slås fast att välfärden ska styras utifrån människors faktiska behov. Programmet markerar tydligt mot vinstintresset i skola, vård och omsorg redan tidigare i programmet på rad 838–839. Utöver det uttrycker programmet tydligt att alla människor oberoende av hur ens kropp och sinne fungerar behöver kunna leva goda liv. Samhället och välfärden måste rustas för att detta ska vara möjligt. Detta lyfts fram tydligt tidigare i programmet på rad 1299–1306. I svaret till motion B 607 m.fl. föreslår vi ett tillägg om att socialförsäkringarna också behöver fungera för den som på grund av funktionshinder inte har kunnat lönearbeta.

Det samhälleliga ansvaret för omsorgsarbetet nämns tydligt i programmet på rad 776–783. Här markeras även att alla människor ska kunna få bra stöd genom hela livet, både som brukare och anhörig.

Motionerna B 680, B 686 och B 681 samt B 682 och B 683 har rätt i sak angående vikten av att lyfta fram ett aktivt arbete för ett inkluderande samhälle och en välfärds- och omsorgspolitik i synnerhet där människors

Partiprogram Motionssvar B

behov och förutsättningar styr. Att ett sådant samhälleligt ansvar står i kontrast till kapitalets vinstintressen slås fast i programmet på bland annat rad 838–839. Det ska även nämnas att det av motionerna berörda stycket behandlar just vård och omsorg som välfärdsinsatser. Andra stycken i programmet, som visas här i svaret, lyfter fram behovet av arbetet för att skapa ett inkluderande samhälle vilket inte är reducerat till omsorgs- eller vårdarbete.

Svaret här har gått igenom de stycken som redan finns i programmet som lyfter det som motionerna efterlyser. Därför anser programkommissionen att ytterligare tillägg skulle riskera att leda till upprepningar. Med tanke på att programmet ska vara kort och koncist med fokus på övergripande linjer menar programkommissionen att upprepningar bör undvikas.

Motion B 685 vill lägga till ett eget, rätt långt stycke med fokus på äldres rättigheter. Det ska nämnas att Vänsterpartiet har drivit många frågor som motionen tar upp bl.a. i riksdagsmotionen ”En trygg äldreomsorg för jämlikhet”, 2023/24:227, eller i arbetet med att höja garantipensionen. Äldres livssituation i samhället är en fråga som är central i Vänsterpartiets politiska arbete. Programkommissionen håller därför med motionen i sak men bedömer att en sådan detaljerad text med konkreta politiska förslag inte passar i ett partiprogram som ska ha fokus på övergripande linjer. Motionens text lämpar sig bra i en riksdagsmotion men ska undvikas i partiprogrammet.

Motion B 687 yrkar inte direkt på någon ändring i partiprogrammet. Motionens förslag är säkert intressant att diskutera i andra sammanhang som hanterar konkreta politiska förslag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 680, B 681, B 682, B 683, B 685, B 686, B 687 avslås

Svar till B 684

Motion B 684 vill att ett stycke om psykisk ohälsa lyfts in i programmet förslagsvis på rad 1148.

Programkommissionen håller med motionen om att psykisk ohälsa är ett viktigt område för Vänsterpartiet. Vänsterpartiet har därför drivit flera konkreta politiska förslag rörande psykisk ohälsa och vårdinsatser de senaste åren bland annat i budgetmotionen för 2024 där en ökad tillgång till psykologisk behandling lyfts fram och i riksdagsmotionen ”En folkhälsa för välmående”, 2023/24:465 där framför allt den ökande psykiska ohälsan bland barn och unga tas upp.

Partiprogrammet lyfter fram att sjukvården behöver stå starkt för att möta människors faktiska behov på bland annat rad 1097–1100 och 1136–1140. Programmet bör ha fokus på de övergripande principerna och undviker därför konkretisering gällande specifika sjukdomar eller diagnoser.

Programkommissionen håller med motionen i sak men anser att konkretiseringar i form av vilka diagnoser som ska få stärkt vård och stöd i välfärden så som motionen föreslår bör undvikas med tanke på programmets längd och relevans. Konkreta politiska förslag rörande särskilda frågor så som psykisk ohälsa behandlas bäst i riksdagsarbetet. Programkommissionen menar att det bör förbli så.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 684 avslås

Svar till B 688, B 689, B 690, B 694

I motion B 688 föreslås att lägga till ”som tar hänsyn till klimat och miljö” till rubriken på rad 1149. Motion B 689 vill lägga till en text om att småföretagen är en viktig motor för Sveriges arbetsliv och att vi ska arbeta för att underlätta för mindre företag. Motion B 690 vill lägga till en text som trycker på att Sverige behöver en kombination av stora och små företag för att det skapar förutsättningar för full sysselsättning och innovation. Motion B 694 vill lägga till en ny del som fokuserar på hur de kulturella näringarna är en viktig del av den svenska exporten.

Partiprogram Motionssvar B

Inom det svenska näringslivet finns ca 1,2 miljoner företag. Drygt 97 procent av dessa är småföretag med färre än 10 anställda. Bara 0,1 procent av företagen i Sverige har fler än 250 anställda och räknas som stora. Många är kombinatorer som förenar en anställning med sitt företagande.

Vänsterpartiet har varit aktiva i företagarpolitiken. Vi har föreslagit sätt att stärka det sociala skyddsnätet för småföretag vid händelse av sjukdom eller arbetslöshet. Vi har lyft frågor om hur staten borde ta större ansvar för utbildning och information till småföretagare. Vi har också, i vårt budgetförslag, höjt anslaget till företagsutveckling och innovation med 120 miljoner kronor för att skapa en tryggare finansiering för de minsta företagen. Vi har även lagt förslag för kulturföretagare där vi vill se att de olika inkomster som konstnärer kan ha, till exempel stipendium, borde vara sjukpenningsgrundande. I motionen "Ett hållbart småföretagande" (2022/23:1231) kan man läsa mer om vår politik för de små företagen.

Programkommissionen menar att förslaget till rubrik idag är heltäckande och ger en tydlig bild om vad texten handlar om och vill därför behålla den som den är. Programkommissionen håller med motion B 689 och motion B 690 om att småföretagande är en viktig motor för landet och för att nå målet om full sysselsättning är de små och medelstora företagen avgörande. Däremot menar vi att stycket är mer generellt hållet och handlar om företagande i stort oavsett driftsform eller storlek och därför föreslår vi avslag. Programkommissionen är också överens om att kulturen är en viktig del i svensk export men vill behålla styckets fokus på klimatomställningen. Frågor om hur svensk kultur ska stärkas menar vi täcks under rubriken på rad 1251.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 688, B 689, B 690, B 694 avslås

Svar till B 691, B 692, B 693

Orden "god tillgång till fossilfri energi" på rad 1158 beskriver inte Vänsterpartiets mål, utan hur energiförsörjningen ser ut i Sverige idag.

Vi har medvetet undvikit att använda begrepp som "förnybart" och "fossilfritt" när vi diskuterar Vänsterpartiets mål, och resonerar kring det i svaret till motion B 294. Vi resonerar kring de energipolitiska vägvalen och varför vi prioriterar klimatfrågan i svaret till motion B712 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 691, B 692, B 693 avslås

Svar till B 695, B 696

Vi har medvetet undvikit att använda begrepp som "förnybart" och "fossilfritt" när vi diskuterar Vänsterpartiets mål, och resonerar kring det i svaret till motion B 294. Vi resonerar kring de energipolitiska vägvalen och varför vi prioriterar klimatfrågan i svaret till motion B 712 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 695, B 696 avslås

Svar till B 697, B 698, B 699, B 700

I motion B 697 föreslås att lägga till "urfolks rättigheter" i stycket på rad 1166–1170. Motion B 698 vill att en skrivning om att gruvnäringen ska ta ansvar för miljökostnader och att hänsyn ska tas till samernas rättigheter i samma stycke. Motion B 699 vill lägga till en längre formulering i stycket om att Vänsterpartiet ska arbeta för en hårdare lagstiftning och att vi samtidigt ska verka för återbruk och återvinning av mineraler i relation till gruvindustrin. Motion B 700 vill lägga till en mening i stycket om att gruvbrytning ska ske i

Partiprogram Motionssvar B

begränsad omfattning och att betoning ska läggas på hänsynstagandet till urfolks rättigheter samt respekt för naturens egenvärde.

Gruvindustrins verksamhet är ett ingrepp på miljön och ekologin i sitt närområde, men ingreppet är också nödvändigt för att Sverige ska kunna ta ansvar för klimatförändringarna, där lösningen kommer att kräva mineraler bland annat för elektrifieringen. En modernisering av det svenska samhället, där vi möter de miljö- och klimatutmaningar vi står inför, måste innebära att gruvnäringen utvecklas i samklang med övriga delar av samhället.

Vänsterpartiet har förespråkat att kraven på att öppna gruva i Sverige är och ska vara högt ställda och att gruvnäringen i dag ska ta ett större ansvar för ekologi och biologi vid gruvdriften. Det är dock viktigt att vid beslut även väga in de socioekonomiska möjligheter som en gruva innebär. Genom nya gruvetableringar skapas framtidstro i regioner som tidigare drabbats av hög arbetslöshet och utflyttning. Samtidigt har gruvbrytning stor påverkan på miljö och omgivning. Mot nya exploateringar står många gånger andra intressen som måste tas på allvar.

Vänsterpartiet har, i motioner och förslag i riksdagen, till exempel lyft att Bergsstaten inte ska kunna bevilja undersökningstillstånd, dvs. tillstånd för att prospektera mineral för att i framtiden eventuellt kunna bryta, i kärnområden för renskötsel och dessutom ska fastighetsägare och innehavare av särskild rätt som berörs av ansökan om undersökningstillstånd, t.ex. berörd sameby, alltid ges rätt att yttra sig över ansökan. Vi har också krävt att rätten att bryta malm i en fyndighet, s.k. bearbetningskoncession, endast ska ges om ekonomisk lönsamhet är möjlig när hela miljökostnaden, inklusive kostnader för efterbehandling, inkluderas. Vänsterpartiet har även lyft i motioner till riksdagen att regeringen bör utreda möjligheten till stödstrukturer till gruvindustrin för återbruk och återvinning.

Det finns inget principiellt svar på om och hur en viss gruva ska drivas, men programkommissionen försöker beskriva de faktorer som väger tungt för oss när vi skriver att de "behöver drivas med ett långsiktigt helhetsperspektiv som ser till såväl de globala behoven som lokala naturvärden och den ekonomiska utvecklingen i närområdet" (rad 1174) och att statens historiska oförrätter mot nationella minoriteter kräver en medvetenhet om markanvändningens betydelse (rad 1325). I gruvpolitiken finns en betoning på större gemensamt ägande, för att den ska drivas med ett långsiktigt helhetsperspektiv som ser till såväl de globala behoven som lokala naturvärden och den ekonomiska utvecklingen i närområdet (rad 1166).

Programkommissionen ser ett problem i att det stycke B 699 föreslår drar åt att en kritisk hållning till gruvbrytning som inte riktigt tar in att klimatomställningen ser ut att ställa frågorna om hur mycket gruvbrytning vi behöver på sin spets. Det verkar väldigt osannolikt att vi på global nivå kan både genomföra klimatomställning och ta världen ur fattigdom samtidigt som "gruvdriften minskar". Sverige behöver ta sin del av ansvaret i det. Återbruk och återvinning är bra, men vi behöver vara försiktiga med vilka förväntningar vi ställer upp på att det ska kunna leverera stor mängder mineraler.

På rad 1328-1332 finns en bred skrivning om stärkta rättigheter till kulturarv och markanvändningens betydelse, som är skriven för att vara en del av Vänsterpartiets ställningstaganden kring både gruvor och andra projekt. Vilka rättigheter t ex samer har i de processerna är i högsta grad en politisk fråga. Det syns bl a i hur Vänsterpartiet agerat kring det, som vi redovisat ovan, och i hur olika tolkningar det finns av vad internationell rätt egentligen slår fast. Därför behöver skrivningarna i partiprogrammet förklara varför det är viktigt för oss, utan att låsa partistyrelsen i ett specifikt ställningstagande. Då tror vi det är bättre att skriva om den historiska bakgrunden av förtryck och att politiken behöver ta sitt avstamp i det.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 698, B 697 anses besvarad med det ovan anförda

att motionerna B 699 och B 700 avslås

Svar till B 701, B 702, B 703, B 704, B 705, B 706

Motion B 701 föreslår mycket mer specifika skrivningar om vilken sorts jordbruk som är hållbart. För oss är det viktigt att Vänsterpartiets jordbrukspolitik bygger på evidens och är öppen för att det uppstår komplexa frågor. Både det ekologiska regelverket och småskalighet har nackdelar som behöver vägas in och som kan se olika ut för olika sorters matproduktion. Det kan t ex handla om större markanvändning och högre klimatutsläpp. Det finns ingen anledning för partiprogrammet att slå fast en ståndpunkt om vad forskningen säger kring det. Motion B 702 har samma problem även om det textförslaget inte går lika långt i att beskriva metoderna.

Vänsterpartiet lägger idag inte de förslag motion B 703 vill skriva in om offentligt driven livsmedelsproduktion. Det är möjligt att det skulle kunna vara ett relevant förslag någon gång, men vi ser inga skäl att skriva in det i partiprogrammet.

Vi vill gärna betona att det skifte vi vill se mot mer hållbara matvanor behöver vara långsiktigt, som svar till motion B 704 som vill stryka det ordet. Vänsterpartiet föreslår till exempel ett mål om att minska köttkonsumtionen med 25 procent till 2030. Det vore ett stort steg framåt men vi kommer behöva fortsätta gå i den riktningen länge. Vi tror inte på att försöka pressa fram en högre takt än så.

Motion B 705 föreslår att vi skriver mer konkret om hur Vänsterpartiet vill arbeta med djurskyddet. Vi menar att det passar bättre i en riksdagsmotion och behöver förhålla sig till de konkreta problem vi ser allt eftersom.

Vi håller med motion B 706 om våtmarkernas roll och föreslår ett tillägg om det i svaret till motion B 596.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 706 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 701, B 702, B 703, B 704, B 705 avslås

Svar till B 707, B 708, B 709, B 710

Motion B 707 och B 708 föreslår text som vi i stort håller med om inriktningen på, men som är för specifik för partiprogrammet.

Motion B 707 har också för hårddragna slutsatserna ibland. Vi kan till exempel vara kritiska till kalhyggen utan att partiprogrammet slår fast att kalhyggesfritt alltid är lösningen för alla sorters skog. Förhoppningsvis kan vi komma bort från det helt, men det behövs ett utrymme för att forskningen inte är entydig.

Vänsterpartiet har i riksdagsmotionen Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet 2022/23:1246 föreslagit att Sverige bör anta en nationell målsättning om att trakthyggesbruket på längre sikt bör vara utfasat.

Vi ser inte heller att det i praktiken finns några urskogar, i meningen skogar helt opåverkade av människan, som behöver skyddas. Däremot behöver många naturskogarskyddas från avverkning. Vänsterpartiet har inte föreslagit att massproduktion inte längre ska tillåtas. Det finns ingen anledning att detaljstyra användningsområden för skogsråvara på det sätt motionen föreslår.

Motion B 709 och B 710 föreslår ny text som vi håller med om i sak. Vi tänker att tilläggen blir lite upprepanande och att poängerna redan framgår i stycket som det står.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 707, B 708, B 709, B 710 avslås

Svar till B 711

Motionen föreslår att rubriken ”Infrastruktur” på rad 1184 ändras till ”Infrastruktur och bostadspolitik”.

Programkommissionen delar motionens uppfattning om bostadspolitikens viktiga roll för Vänsterpartiet. En ändring av rubriken skulle på ett enkelt sätt betona detta. Det tillhörande stycket behandlar dessutom de facto till stor del just bostäder, medan rubriken enbart syftar till infrastruktur. Till infrastruktur kan förvisso även bebyggelse, samhällsinstitutioner, utbildningsväsen etc. räknas in, men främst är det system som vägar, järnvägar, elnät m.m. som avses i det fallet.

Programkommissionen anser att det förbättrar partiprogrammet att lägga till ordet ”bostäder” i rubriken på rad 1184, men att det i konsekvensens namn inte bör ändras till ”bostadspolitik” så som motionen föreslår.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att rubriken på rad på rad 1184 byts ut mot "Infrastruktur och bostäder"

att motion B 711 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 712, B 713, B 714, B 715, B 716, B 717, B 718, B 719, B 720, B 721, B 722, B 723, B 724, B 725, B 726, B 727, B 728

I de energipolitiska vägvalen betonar programförslaget sänkta klimatutsläpp och en radikal utbyggnad av elproduktionen (rad 1185). Snarare än att peka ut vissa energislag beskriver programmet att de behöver jämföras sakligt.

Klimatfrågan har högsta prioritet. Utöver det finns en skrivning om att se till projektens miljökonsekvenser och säkerhet över hela livsrytmen (rad 1190). Det ger oss en bra utgångspunkt för att ta ställning till alla typer av konkreta projekt, såväl olika sorters bioenergi som kärnkraft, vattenkraft och vindkraftsparker. Vi skriver mer om varför vi vill vara noga med evidensen här i svaret till motion B 517.

Klimatomställningen är stor, komplex och ställer oss inför nya frågeställningar. Det har varit viktigt för oss att programförslaget är tydligt med att omställningen inte bara är svår på grund av kapitalet, utan också för att det i sak är en stor och krävande uppgift. Vi markerar det bl a på rad 400. Vänsterpartiet har inte någon färdig energipolitisk plan för var all den hållbara energi vi behöver ska komma från. Vi tror att det är bra att ha en ödmjuk grundhållning i det.

Vi vill att Vänsterpartiet ska ha den ingång alla partier borde ha i de tekniska diskussioner som kommer med klimatomställningen: en beredskap att lyssna på forskningen och ompröva gamla ståndpunkter. Vi vill att vår politikutveckling löpande tar till sig det till exempel IPCC skriver och bygger förslagen på det.

Vi tror att nya kärnkraftsprojekt kommer visa sig opraktiska på grund av kostnader och den tid de tar att bygga, i kontrast till motion B 724. Vi tror istället på att bygga mycket vindkraft och hitta lösningar för väderberoendet. Däremot vill vi inte vara ett parti som insisterar på att den bilden stämmer oberoende av vad framtida erfarenheter visar.

Prioriteringen av låga utsläpp spelar stor roll i praktiken. Även med Vänsterpartiets politik skulle Sveriges klimatomställning ta flera årtionden. Vi har velat skriva partiprogrammet med en medvetenhet om att det inte skulle gå att stänga kärnkraft i närtid utan att det krockar med klimatomställningen. En dag kommer vi ha lagt det fossila bakom oss och då kommer det vara andra vägval som står i centrum, men det ligger mycket långt fram i tiden.

Partiprogram Motionssvar B

Klimatförändringarna kommer inte heller vänta in en politisk situation där alla håller med oss. För att Sverige ska kunna fördubbla sin elproduktion kommer det krävas en serie breda energiöverenskommelser. I alla energipolitiska förhandlingar vill vi att Vänsterpartiet ska vara ett parti som prioriterar just höga ambitioner för klimatomställningen. Det betyder till exempel att en radikal utbyggnad av vindkraften är långt viktigare för oss än att stoppa kärnkraft.

Ingången att vara öppen för forskningen gör det också enklare för oss att undvika det kulturkrig högern gärna vill se om kärnkraften. Vi kan möta dem med att de gärna får visa hur det ska gå till i praktiken och att vindkraft verkar vara en både snabbare och billigare väg framåt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 712, B 713, B 714, B 715, B 716, B 717, B 718, B 719, B 720, B 721, B 722, B 723, B 724, B 725, B 726, B 727, B 728 avslås

Svar till B 729

Motionen föreslår att ett par meningar läggs till som markerar vårt motstånd mot dagens bostadspolitik då den leder till bostadssegregation.

Programkommissionen delar i stora drag motionens analys av dagens bostadspolitik, eller snarare brist på bostadspolitik när det gäller nuvarande regering. Andemeningen i motionen återfinns också i programkommissionens förslag till partiprogram på flera ställen. På rad 657 beskrivs hur segregationen i allmänhet försvårar sammanhållning och förstärker rasism. Från rad 824 tar vi upp hur investeringar i bostäder hänger ihop med andra frågor. Rad 1123 tar upp att tillämpa närhetsprincipen i skolan för att motverka segregation. Från rad 1201 ger en allmän inriktning för bostadspolitiken och återigen uppdrar oss att lösa bostadssegregationen.

Programkommissionen menar därmed att problemet är väl beskrivet och att motionen kan avslås.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 729 avslås

Svar till B 730

Motionen föreslår att meningen på rad 1198-1199 som börjar med "Staten behöver ta" ändras till: "Staten behöver ta huvudansvaret för att stärka investeringarna i byggande, upprustning och energieffektivisering av hyresbostäder". Detta med syftet att tydligare lyfta fram hyresrätten.

Programkommissionen kan konstatera att motionen stämmer väl in med Vänsterpartiets politik när det gäller synen att staten inte ska ta mer ansvar för renoveringar av bostäder i ägda boendeformer, med tanke på just alla de stöd som statens finansiella resurser redan ger till det ägda beståndet i form av främst ränteavdrag och rotavdrag. Vänsterpartiet är i sin politik på området tydligt med att de statliga finansiella stöd inom bostadspolitiken som partiet driver ska gå till hyresrätter. När det gäller nyproduktionen specifikt framgår partiets prioritering tydligt i förslaget till partiprogrammet, på rad 1200. Detsamma gäller inte för hur staten stöd för att stärka upprustning och energieffektivisering ska fördelas. Programkommissionen föreslår därför att formuleringen av meningen på rad 1198-1199 ändras, i enighet med motionens förslag, till: "Staten behöver ta huvudansvaret för att stärka investeringarna i byggande, upprustning och energieffektivisering av hyresbostäder".

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 730 bifalls

Svar till B 731

Motionenföreslår att det på rad 1200 läggs till följande mening: ”Hyresgäster ska känna sig trygga i sitt boende, därför vill vi stärka hyresgästinflytandet.”

Programkommissionen delar motionens syn vad gäller att hyresgäster är de som har fått betala högsta priset i dagens ytterst dysfunktionella bostadsmarknad. Vänsterpartiet är det enda parti som oförtrutet står upp för ett samhälle där hyresgästens rättigheter tillvaratas och där hyresgäster ska ha rätt att påverka sitt boende. Då partiet ofta står ensamma i denna kamp är det blivit en prioriterad fråga inom partiets bostadspolitik, eftersom få andra kämpar för att stärka Sveriges stora hyreskollektiv.

Vad gäller motionens förslag till tillägg i partiprogrammet så stämmer förslaget i sig alltså väl med den politik som Vänsterpartiet driver, dvs. kampen för att stärka hyresgästinflytandet och skapa trygga hyresboenden. Programkommissionen anser dock inte att den föreslagna texten ska läggas till partiprogrammet.

Partiprogrammets fokus i stort har lagts mer på övergripande ställningstaganden och principer och mindre på enskilda politiska ställningstaganden – alltså sådana politiska ställningstaganden som kan hittas på väldigt många andra håll, vilket är fallet med motionens föreslagna text. Programkommissionen föreslår därför att motionen avslås.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 731 avslås

Svar till B 732

Motionenföreslår att på rad 1200 lägga till meningarna ”Vår gemensamt ägda Allmännyttan behöver stärkas. Allmännyttan ska i första hand ha ett samhällsansvar och inte styras av affärsmässiga principer.”

Programkommissionen delar motionens syn att allmännyttan måste stärkas och befrias från kravet på affärsmässighet. Allmännyttans degradering från samhällsbyggande aktör med ett socialt ansvarstagande till en marknadsaktör som alla andra har varit förödande för svensk bostadspolitik. Som enda riksdagsparti driver Vänsterpartiet frågan att Sverige ska ta kampen mot EU i fråga om rätten att ha icke-vinstdrivande allmännyttiga bostadsbolag inom ramen för en generell bostadspolitik. I t.ex. motion ”Hyresrätt och allmännyttan” (2923/24;2319) kräver partiet att Allbolagen måste ändras så att begreppet affärsmässiga principer utgår.

Förslaget till partiprogrammet har ett fokus på övergripande ställningstaganden och principer och mindre på enskilda politiska ställningstaganden – alltså sådana politiska ställningstaganden som kan hittas på väldigt många andra håll, vilket är fallet med motionens föreslagna text. Programkommissionen anser att motionens förslag på tillägg är för detaljerat för att passa inom partiprogrammets ramar, men tycker ändå att motionären har en poäng. Allmännyttan är en sån oerhört viktig grundpelare i Vänsterpartiets bostadspolitik och ämnet bör därför kort nämnas i partiprogrammet, så att detta blir tydligt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** på rad 1200 lägga till meningen ”Allmännyttans möjligheter att ta ett bredare samhällsansvar gör att den spelar en nyckelroll i bostadspolitiken.”
- att** motion B 732 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 733

Motionenföreslår att det på rad 1200 görs följande tillägg: ”vi slår vakt om det kollektiva hyresförhandlingssystemet och motverkar alla former av marknadshyror”.

Vänsterpartiet har en gedigen politik kring allt som rör såväl hyresförhandlingssystemet som marknadshyror och s.k. social housing. Detta är frågor som partiet driver med stor intensitet i både riksdagen och i andra debattforum. Motionens krav motsvarar på alla sätt partiets politik, som finns beskriven framför allt i riksdagsmotionen ”Hyresrätt och allmännytta” (2022/23:1249). I förslaget till partiprogram finns även en skrivning på rad 1200 om att partiet vill prioritera byggandet hyresrätter med rimliga hyror.

Programkommissionen håller med motionen om vikten av att betona vår politik på området även i partiprogrammet. I den tid vi lever är hotet om marknadshyror från övriga riksdagspartier en i högsta rad realitet. Vänsterpartiet är det parti som starkast har stått emot marknadshyror, tillsammans med en stor folklig opinion, och partiet bör fortsätta att tydligt markera detta motstånd. Vi försvarar också hyresförhandlingssystemet.

I partiprogrammet kan vi betona det kärnvärde som ligger bakom både de ställningstagandena: att vi vill att hyresgäster ska ha mer förhandlingsstyrka. Vi föreslår därför en bredare skrivning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** på rad 1196 lägga till meningen "Hyresgäster behöver ett starkt stöd i lagstiftningen för att tillsammans stå starka och försvara sina intressen." och sedan bryta till nytt stycke
- att** motion B 733 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 734

Motionenföreslår att det på rad 1200, efter ”med rimliga hyror” görs följande tillägg: ”Den kooperativa hyresrätten ska även ges möjlighet att utvecklas och främjas vid nyproduktion”.

Vänsterpartiet har i många år arbetat för en mer sammanhållen lagstiftning som resulterar i att den kooperativa hyresrätten inte längre missgynnas i jämförelse med andra boendeformer. I riksdagsmotionen ”Alternativa upplåtelseformer” (2023/24:1207) från hösten 2023 har partiet utvecklat denna politik ytterligare. Partiet har för avsikt att fortsätta arbeta för att den kooperativa hyresrätten inte ska fortsätta missgynnas gentemot andra boendeformer, vare sig det gäller befintliga bostäder eller nybyggnation. Vänsterpartiet arbetar oupphörligen med att vara en motkraft till den marknadsliberala bostadspolitik som råder i Sverige idag och partiet driver också en rad förslag som syftar till att underlätta för andra former av boenden där vinstintresse och spekulering inte står i centrum. Inte heller dessa nämns specifikt i partiprogrammet. Alla former av boenden kan dock på en mer generell nivå kategoriseras in under antingen ”ägt” eller ”hyrt” boende och i förslaget till partiprogram framstår det tydligt på raderna 1196–1198 att vi vill ha ”jämlika villkor för alla boendeformer”.

Programkommissionen har medvetet undvikit att skriva programförslaget på den detaljerade nivå som motionen föreslår, då ansatsen varit att så långt som möjligt hålla texten kort, koncis och fokuserad på övergripande linjer. Programkommissionen anser utifrån ovan anført inte att motionens tillägg bör föras in i programtexten.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 734 avslås

Svar till B 735

Motionenföreslår att man på rad 1200 ska lyfta in följande stycke: ”Bygga bra billiga bostäder är en av de viktigaste frågorna för en god samhällsutveckling. Bostaden är grundläggande för att kunna leva ett normalt och socialt liv. Behovet av byggandet är brett men tonvikten ska ligga på små billiga lägenheter, där det idag råder mkt stor brist. Det är viktigt att man prioriterar småskaligt med låga byggkostnader men med god kvalitet på material och konstruktion, för att kunna sätta låga hyror för de som har svårt att hitta en rimlig bostad.”

Programkommissionen håller med motionen om att byggandet av bra billiga bostäder är en grundpelare för en god samhällsutveckling, då bostaden är avgörande om man ska kunna leva ett normalt och socialt liv. Att bostaden är, och ska fortsätta vara, en social och mänsklig rättighet är en grundläggande och prioriterad fråga för Vänsterpartiet. Partiets politik kring detta är mycket väl utvecklad i framförallt riksdagsmotionen ” Bostadspolitik, planering och byggande” (2023/24:2320). I denna motion riktar partiet också ett skarpt krav om att nolltolerans ska gälla för vräkningar av barn.

Även om programkommissionen i stora drag håller med om motionens problembeskrivning kring bostadslöshet etc. så menar vi att inte motionens förslag kring skrivningar om bland annat att tonvikten i nybyggnation ska ligga på små lägenheter samt formuleringarna om att det är viktigt att prioritera småskalighet är en förenkling av verkligheten som vi inte kan stå bakom. Såväl bostadsbrist som vilken typ av bostäder som behövs är mycket olika i olika delar av landet och fluktuerar dessutom över tid. Vi anser därför inte heller att denna typ av detaljnivå för framtidens byggande hör hemma i partiprogrammet utan istället bör behandlas sakpolitiskt på andra arenor. I partiprogrammet ska istället fokus ligga på övergripande ställningstaganden och principer. Programkommissionen avslår därför motionen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 735 avslås

Svar till B 736

Motionenföreslår att det vid rad 1201 görs följande tillägg: ”Vi ser Nationella rådet för gestaltad livsmiljö som en viktig aktör i den gröna omställningen. Det s.k. 1%-målet för konstnärlig utsmyckning bör bli tvingande”.

Programkommissionen delar motionens uppfattning om att den livsmiljö som omger oss har stor betydelse för hur människorna som lever där uppfattar sig själva och varandra. I ett partiprogram bör dock fokus ligga på övergripande ställningstaganden och principer och vi menar att det tillägg motionen föreslår har en för hög detaljeringsnivå för att passa i ett partiprograms begränsade format. Förslaget bör i stället lyftas och drivas i andra sammanhang.

I programkommissionens förslag till partiprogram beskrivs partiets långsiktiga visioner från rad 1266 och framåt med bland annat följande: ”Vi människor formar vilka vi är genom kultur. Den innehåller berättelser, tankar och idéer som ligger till grund för hur vi förstår oss själva och samhället vi lever i. [...] Vi vill se gott om utrymmen för kulturellt skapande [...]”. I Vänsterpartiets riksdagsmotion ”Statlig fond för arkitektur” (2018/19:385) driver partiet att en Statlig fond för arkitektur ska kunna bidra positivt till förverkligandet av det av riksdagen antagna målet om att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Partiprogram Motionssvar B

Programkommissionen menar att nuvarande skrivningar i det föreslagna partiprogrammet, i kombination med övrigt ovan anförda, tillsammans svarar bra mot det i motionen föreslagna tillägget och anser därmed att motionen ska avslås.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 736 avslås

Svar till B 737

Motionenföreslår att orden ”skyddande grönska” läggs till på rad 1202, och att meningen därmed ska lyda ”Bostäderna behöver vara en del av ett större samhällsbygge, där vi skapar goda boendemiljöer med skyddande grönska, mötesplatser, service och arbetsplatser.”

Programkommissionen håller med motionen om att grönska i städerna, och den vardagsnära naturen, av åtskilliga anledningar, är en viktig resurs för både miljön i staden och för människorna som bor där. I förslaget till partiprogram tas frågan kort upp på bland annat rad 37 i meningen ”Vi behöver alla värme och mat, närhet och omsorg, hem att bo i och natur omkring oss”. Vi ser poängen med att göra det tillägget också här, både för att vi behöver gröna miljöer för att må bra och som klimatanpassande åtgärd.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 737 bifalls

Svar till B 738

Motionen föreslår att det efter rad 1203 görs följande tillägg: ”Närheten till naturen är central för oss människor. Grönska i stadsmiljö hjälper till att skydda oss mot det allt varmare klimatet, skogen har bevisad positiv effekt på vår hälsa och naturen är en plats som välkomnar alla. Även framtida generationer har rätt till en rik natur och därför är det vår plikt att värna naturen och säkerställa att den finns nära oavsett var i Sverige vi bor.”

Programkommissionen håller med motionen om att grönska i städerna, och den vardagsnära naturen, av åtskilliga anledningar, är en mycket viktig resurs för både miljön i staden och för människorna som bor där. I ett partiprogram bör dock fokus ligga på övergripande ställningstaganden och principer och vi menar att det tillägg motionen föreslår har en för hög detaljeringsnivå för att passa i ett partiprograms begränsade format. Politiken kring gröna städer på denna detaljnivå bedrivs, och ska bedrivs, av partiet i andra sammanhang. Programkommissionen anser därför att motionen ska avslås.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 738 avslås

Svar till B 739

Motion B 739 föreslår att följande ändring görs på rad 1203 – 1204: från ”Planeringen behöver en genuin demokratisk förankring och utgå från människors kärlek till platsen man bor på.” till: ”Planeringen ska demokratiskt utgå ifrån människans och samhällets behov, inte styras av kortsiktiga ekonomiska intressen och konjunkturernas skiftningar. Där kommunal planering ska ges redskap för att proaktivt planera sin bostadsförsörjning och stadsutveckling på sina egna medborgares villkor, inte exploatörernas.”

Programkommissionen håller inte med motion B 739 om att texten i förslaget till partiprogram är otydlig. Vi menar istället att den skrivning som motionen föreslår har en för hög detaljnivå för att passa i ett partiprogram. Vänsterpartiet har en väl utvecklad politik på området, vilken återfinns i bland annat riksdagsmotionen ”Bostadspolitik, planering och byggande” (2023/24:2320). Förslag som går utöver det bör

Partiprogram Motionssvar B

drivas av partiet i andra sammanhang än i ett partiprogram. Programkommissionen föreslår med hänvisning till vad som ovan anförts att motionen avslås.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 739 avslås

Svar till B 740, B 741

Motion B 740 föreslår att på rad 1205 byta ut orden ”överklassens segregation” mot ordet ”boendesegregation”.

Motion B 741 föreslår att på rad 1205 ändra formuleringen ”överklassens segregation” till ”den segregation som drivits fram av”.

Programkommissionen förstår intentionerna bakom motionerna och håller med om att formuleringen ”överklassens segregation” riskerar att skapa otydlighet och att inte täcka in hela spektret av dagens boendesegregation runt om i landet.

I Vänsterpartiets visioner om ett samhälle utan boendesegregation är det viktigt att inom bostadspolitik och planering poängtera att förändringar av strukturerna inte alltid enkom ska ske i de så kallade utsatta områden utan även måste åstadkommas i privilegierade stadsdelar och bostadsområden. Det är dock viktigt att ett sådant påpekande relaterar till hela landet och inte fokuserar t.ex. för mycket bara på storstäderna för att ojämlikheterna oftast är tydligare där. Problemen med segregation finns över hela landet och programkommissionen håller med motionerna om att ordet överklass i detta sammanhang kan leda till viss otydlighet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att orden "överklassens segregation" på rad 1205 byts ut mot "segregationen"

att motion B 740, B 741 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 742

Motionen föreslår att efter meningen på rad 1207 lägga till följande mening: ”Våra samhällen ska planeras och formas för alla och bostäder ska byggas för en mångfald av behov och familjekonstellationer.”

Programkommissionen håller i sak med motionens resonemang. Vänsterpartiet har dock en bred, detaljerad och gediget utvecklad bostadspolitik som dessutom ständigt fortsätter att utvecklas i takt med att samhället gör det. Den fråga som motionen tar upp i sitt förslag är politik som Vänsterpartiet på olika sätt redan idag bedriver såväl lokalt och regional som på nationell nivå. Programkommissionen menar att det är på dessa arenor, i kommuner och riksdag mm. som frågan hör hemma, inte i ett partiprogram. De övergripande skrivningarna som finns i förslaget till partiprogram, t.ex. på rad 773: ”[...] bygga bostäder, som ökar människors frihet att bo och leva som de vill” samt på rad 904: ”Där det finns bra skolor, bostäder och möjligheter i livet för alla.” menar vi på ett bra sätt täcker in det som motionen på ett mer detaljerat sätt föreslår. Programkommissionen föreslår utifrån detta avslag på motion B 742.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 742 avslås

Svar till B 743

I motionen B 743 föreslås att rad 1208–1211 ska ersättas med följande text: ”Vi bygger samhället starkare genom att verka för återtagande av mark, bostäder och fastigheter när så är möjligt, eftersom gemensamt ägande och styrning ger oss bättre förutsättningar att värna våra kollektiva intressen. Såväl stadsplanering,

Partiprogram Motionssvar B

byggande, förvaltning och klimatanpassning fungerar bättre när ensidiga privata vinstsyften inte ligger bakom. På detta sätt kan vi också bättre värna allemansrätten och strandskyddet, som både skänker oss tillgång till naturen och skyddar känsliga ekosystem och arter.”

Programkommissionen delar helt motionärernas uppfattning om att det gemensamma ägandet är det bästa sättet att ta tillvara allmänhetens intressen på, både vad gäller bostadsbyggande och närhet till strandliv. Ett ägande utan vinstsyfte är också en starkare garant för skydd av ekosystem, arter och våra stränder. Vi gör dock bedömningen att de skrivningar som finns i förslaget till nytt partiprogram beskriver partiets politik på området på ett bra sätt och ser därför inget behov att göra några ändringar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 743 avslås

Svar till B 744, B 745

Motionerna B 744 och B 745 har båda goda poänger. Programkommissionen har inga invändningar i sak och tycker också att textförslagen håller sig till en övergripande nivå. Vi ser det som en avvägningsfråga om hur kort eller långt ett partiprogram ska vara, där vi efter lite överväganden landat i att föreslå ett tillägg i linje med motionerna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att ändra texten på rad 1210-1211 till "Allemansrätten, som ger var och en fritt tillträde till naturen utan att behöva äga den, och kulturmiljölagen, som skyddar vårt kulturarv, är viktiga för att alla människor ska kunna leva goda liv. Samma sak gäller strandskyddet, som ger allmänheten tillträde till kuster och sjöar, bevarar känsliga djur- och växtliv och stärker motståndskraften mot klimatförändringarnas konsekvenser."

att motion B 744, B 745 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 746, B 747, B 748, B 749, B 751, B 755

Svar till B 747, B 755, B 746, B 749, B 751, B 748

Motion B 748 vill lägga till en mening på rad 1213 om att Vänsterpartiet ska verka för att ta bort moms på tågresor både inom och utanför Sverige. Motion B 749 vill ändra texten på rad 1216–1217 till ”transporterna, där stadsplanering, elfordon och avgiftsfri kollektivtrafik har viktiga roller att spela.” Motion B 755 vill lägga till en text på rad 1223 om att resor med järnväg måste prioriteras mer och att det inte ska kunna vara billigare att flyga en sträcka än att åka med tåg. Motion B 746 vill öka fokuset på transporteffektivitet och ersätta rad 1212–1217 med ett nytt stycke om en samhällsplanering som underlättar en utveckling mot minskat bilberoende. Motion B 747 vill revidera texten på rad 1212–1217 för att sätta människan i fokus och lägga till skrivningar om bland annat att det ska bli billigare att resa kollektivt. Motion B 751 vill lägga till en mening på rad 1217 om att vi ska bygga ut, öka det offentliga ägandet i och stärka den offentliga kontrollen över järnvägsinfrastrukturen.

Transportsektorn står i dag för ungefär en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser och över 90 procent av dessa kommer från vägtrafiken. Sverige har som mål att minska utsläppen av växthusgaser från transportsektorn med minst 70 procent mellan 2010 och 2030 samt att Sverige ska vara klimatneutralt senast 2045. Med undantag för pandemiåret 2020 visar uppföljningar att transportomställningen går alltför långsamt för att vi ska nå våra mål. Samtidigt har priset på lokaltrafik på vissa ställen ökat med 139% de senaste två decennierna och järnvägssystemet i Sverige är uppsplittrat på en mängd privata och statliga aktörer som är ute efter ekonomisk lönsamhet.

Vänsterpartiet har drivit på för att lösa dessa problem. Vi har föreslagit att en Sverigebiljett för regional kollektivtrafik där samma biljett skulle kunna användas för resa med buss, tunnelbana, pendeltåg och

Partiprogram Motionssvar B

spårvagn över hela landet. Vi har också föreslagit att helhetsansvaret för den svenska järnvägen samlas i en gemensam statlig organisation, Järnväg Sverige. De ska äga och underhålla statens järnvägsinfrastruktur i egen regi samt sätta priser, ansvara för all bokning och ha fullt ansvar för tågplaneringen.

Programkommissionen håller med mycket av motionerna i sak. Det behövs många insatser för att bryta det fossilberoende som idag finns. På rad 858 konstaterar vi att ”Vi vill sätta fasta ramar för att ta Sverige ur fossilberoendet, med en utsläppsbudget och ett omställningsprogram som kan ta oss hela vägen till utsläpp nära noll. Det kommer att behövas stora investeringar, ett aktivt gemensamt ägande och en beredskap att ta konflikt med fossila ekonomiska intressen för att genomföra det.”

Vi tycker att det är viktigt att hålla det aktuella stycket så generellt som möjligt för att programmet ska kunna vara användbart över en längre tid och vill därför undvika skrivningar som gör det svårare att hantera ett föränderligt politiskt läge. Vi föreslår dock en ändring i stycket. I svaret till motion B 750 föreslår vi ett tillägg om behovet av en omfattande och långsiktig investeringsplan där bland annat en utbyggnad av järnvägen ingår. Vi föreslår vidare att ytterligare en mening läggs till som handlar om att gemensamma ägandeformer och samordning är avgörande för att trafiken och underhållet ska fungera bra.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 746, B 747, B 748, B 749, B 751, B 755 avslås

Svar till B 750

Programkommissionen delar bilden av att järnvägens framtid är avgörande för både person- och godstransporter, och det är rimligt att explicit skriva ut Vänsterpartiets hållning i frågan. Även om vikten av det gemensamma ägandet framgår på andra ställen i programmet är det också rimligt att nämna det här, inte bara kopplat till järnvägen utan till transportinfrastrukturen generellt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att följande mening läggs till på rad 1217: "Det behövs en omfattande och långsiktig investeringsplan för det, som bland annat innehåller en utbyggnad av järnvägen. Gemensamma ägandeformer och samordning är avgörande för att trafiken och underhållet ska fungera bra."

att motion B 750 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 752, B 753, B 754

Vänsterpartiet är redan för en progressiv flygskatt, men vi behöver inte vara så specifika i partiprogrammet. Skrivningarna här pekar redan ut att det framförallt är i samhällets toppskikt vi ser de mest ohållbara resvanorna.

Motion B 752 vill stryka den skrivningen, vilket skulle försvaga vår argumentation. Motion B 753 vill göra detsamma av andra skäl.

Redan en rak beskattning av varor eller tjänster som de rikaste konsumerar i långt högre utsträckning än andra kan tydligt stärka jämlikheten om bara intäkterna används på ett jämlikt sätt. Skulle vi t ex dela ut dem i form av höjt barnbidrag eller på andra sätt som ger alla ungefär lika mycket skulle de flesta entydigt vinna på det, även om de också konsumerar den varan eller tjänsten ibland. I de här fallet kan vi förstärka den effekten ytterligare genom en progressiv flygskatt.

Det kommer vara en stor utmaning att hitta inte bara acceptans, utan tillräckligt brett folkligt tryck för en politik som sänker utsläppen från flyget i direkt konflikt med starka kapitalintressen. Jämlikheten är en viktig ingång i det. Om människor märker att politiken effektivt kan begränsa utsläppen i t ex tjänsteresorna och hos de som idag har de mest ohållbara resvanorna, är det mycket mer sannolikt att det går att forma ett bredare tryck på att fortsätta gå mot att flyget ska stå för sina verkliga kostnader.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 752, B 753, B 754 avslås

Svar till B 756, B 757, B 769

I motion B 756 föreslås att avsnittet om ”Utveckla tekniken” ska skrivas om utifrån motionens text. Motion B 757 vill stryka meningen på rad 1227 – 1229. Motion B 769 vill flytta avsnittet ”Utveckla tekniken” från sin nuvarande placering till avsnittet ”Strategiska reformer”.

Sverige är bra på att använda digitaliseringens möjligheter och i internationell jämförelse ligger Sverige i absolut framkant. Den digitala utvecklingen har på kort tid öppnat en rad nya möjligheter och förändrat flera marknader i grunden och kommer så att fortsätta göra. Samtidigt har de stora techjättarna ökat sin makt och arbetet med att ställa om samhället är svårt och omfattande.

Programkommissionen håller med motion B 756 och B 769 om att utvecklingen på många sätt är avgörande och det har och kommer fortsätta att förändra stora delar av samhället. Vi är däremot inte överens med motion B 756 syn på de olika lösningarna som kan vara brukbara i framtiden. Programkommissionen menar istället att det är viktigt att hitta andra vägar och nya sätt för att ta sig runt techjättarnas makt och där är öppna standarder, fri programvara och egna lagringstjänster några viktiga verktyg. Motionens beskrivning av de begreppen stämmer inte: öppna standarder handlar om hur vi lagrar data och fri programvara är ett begrepp som i princip motsvarar öppen källkod/open source. Angående upphovsrätten se vårt svar på bland annat motion B 760.

Vi förstår också motion B 769 idé om att flytta avsnittet. Samtidigt behöver det här avsnittet innehålla sakpolitik som är betydligt mer specifika än den övergripande text om hur olika reformer hänger ihop som finns i Strategiska reformer. Programkommissionen vill därför att avsnittet står kvar.

Angående meningen på rad 1227-1229 så håller programkommissionen helt med om att det finns företag vars arbete och affärsidéer som svarar upp mot samhällsekonomiska behov. Poängen här är att visa att det inte alls räcker, och därmed motivera de gemensamma satsningar stycket börjar med att driva. Vi gör ett försök att skriva det tydligare.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att texten på rad 1227 ändras till "Företagens investeringar i det räcker inte, vilket i grunden beror på att större delen..."

att motion B 757 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 756, B 769 avslås

Svar till B 758, B 759, B 760, B 761

I motion B 758 föreslås att hela stycket på rad 1230 – 1236 ska strykas. Motion B 759 vill ändra ”kapitalets” på rad 1231 till ”kapitalistarka individers och organisations”. Motion B 760 vill ändra meningen på rad 1234 – 1236 för att tydliggöra vår syn på upphovsrätten. Motion B 761 menar att meningen på rad 1234 antingen måste strykas eller förtydligas så att relationen till upphovsrätten framgår.

Upphovsrätten skyddar olika litterära och konstnärliga verk, t.ex. det som har skapats av författare, fotografer, illustratörer och konstnärer. Att det är ett ”verk” innebär att det har skapats självständigt och därför kan anses vara originellt; det är alltså inte en fråga om kvalitet. Upphovsrätten består av två delar: en ekonomisk och en ideell del. Upphovsrätten är en grund till försörjning för många kulturskapare och det är en viktig förutsättning för att ny kultur ska kunna skapas.

Partiprogram Motionssvar B

Programkommissionen menar att det är viktigt att skilja på mål och medel i diskussionen om upphovsrätt. Målen är goda möjligheter att skapa kultur, ta del av den och leva på sitt arbete. Vi skriver om det på rad 1269-1273. Det finns en uppsjö av medel för att nå de målen.

Hur upphovsrätten ser ut är ett av de medlen. Vänsterpartiet har därför drivit frågan om en stark upphovsrätt i motioner och lagförslag. Vi har bland annat föreslagit att den svenska upphovsrättslagstiftning måste stärkas och att den måste ha ett tydligt kulturskaparperspektiv. I det förslag vi skarpare skrivningar om bland annat information och ersättning. Vi har också föreslagit en utredning som ska se över upphovsrättslagstiftningen i relation till AI:s inlärning på upphovsrättsskyddat material.

Allt talar för att det kommer behövas förändringar i upphovsrätten allt eftersom tekniken utvecklas. När Vänsterpartiet ställs inför frågor om hur den ska se ut i framtiden behöver vi utgå från våra mål, lyssna på alla argument och vara beredda på att det uppstår komplexa målkonflikter.

Vi vill att Vänsterpartiet möter oroliga kulturarbetare med att vi alltid försvarar goda möjligheter att leva på sitt arbete, inte att allt kommer vara som förr. Ibland kommer de nya svaren behöva likna den gamla debatten om bibliotekens utlåning av böcker, som var lång och utdragen men kunde lösas med en ersättningsmodell.

Upphovsrätt ska vara något en del människor behöver hålla koll på sitt yrkesliv. Det har varit viktigt för Vänsterpartiet att se kritiskt på hur den vänts mot privatpersoner. Den är inte gjord för det. Människor behöver kunna dela kultur med varandra, skapa nya verk utifrån gamla och lägga upp bilder på nätet utan att oroa sig för att plötsligt bli stämde. Vi har alla möjligheter som samhälle att kombinera den friheten med goda villkor för kulturarbetare.

Också inom ramen för professionellt arbete ställer upphovsrätten oss inför komplexa frågor. Hur stark citaträtten är gör t ex stor skillnad för möjligheterna att producera dokumentärfilm och andra nya verk som bygger på gamla.

Av alla de här skälen har programkommissionen medvetet valt skrivningar som inte gör upphovsrätten till ett mål i sig. Därför har det också varit viktigt för oss med ett stort utrymme för kommande partistyrelser att navigera i nya debatter som kan uppstå.

Digitala allmänningar är tänkt som en bred skrivning. Wikipedia är ett bra exempel på en viktig digital allmänning. Läkemedel som av olika skäl släppts utan patent är ett annat. Det vi vill åt är att Vänsterpartiet med politiska förslag kan stärka alla möjliga sorters digitala allmänningar. Vänsterpartiets förslag om digitala bibliotek är ett exempel, men också helt andra saker. Många gemensamt ägda institutioner sitter på kunskap och kultur som det finns all anledning att använda friare. Staten kan också använda sin position som upphandlare av t ex programvara för att stärka de digitala allmänningarna.

Det går med andra ord mycket väl att stärka de digitala allmänningarna utan några förändringar alls i upphovsrätten. Naturligtvis är nyttan av dem ett av de mål vi vill väga in i framtida diskussioner om hur upphovsrätten behöver utvecklas, men skrivningen betyder inte mer än så.

Att vi skriver "kapitalet" och inte "kapitalägare" på rad 1231 är för att det typiskt är just företag som Google eller läkemedelsbolag som är aktören här, inte ägarna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 758, B 759, B 760, B 761 avslås

Svar till B 762, B 764, B 765, B 766, B 767, B 768

Motion B 762 vill lägga till text om en försiktighetsprincip inom teknikutveckling. Motion B 764 vill lägga till en text om att ny teknik riskerar att lämna många i utanförskap och hur det ska avhjälpas. Motion B 765 vill lägga till ett nytt stycke under rubriken med fokus mot AI och hur Vänsterpartiet ser på utvecklingen av den teknologin. I motion B 766 föreslås att lägga till en mening om att säkerställa att vinstökningarna från AI ska komma oss alla till del. Motion B 767 vill lägga till en text om det teknikskifte som utvecklande av AI

Partiprogram Motionssvar B

innebär. Motion B 768 vill lägga till en text om hur en ökad automatisering ska behandlas på till exempel arbetsmarknaden.

Det finns en hög ambition om att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter och i internationell jämförelse ligger Sverige i absolut framkant. Många länder har just höga ambitioner för sin digitala utveckling och Sverige måste arbeta hårt för att utveckla och stärka arbetet. Om Sverige lyckas med det finns goda möjligheter att utveckla både svensk konkurrenskraft och välfärd.

Artificiell intelligens (AI) är ett samlingsbegrepp för maskinbaserade system som är under snabb utveckling. AI är ett brett område som omfattar många tekniker, inte minst maskininlärning och djupinlärning. Det som utmärker AI från andra metoder för automation är AI-teknikens förmåga att lära sig och bli smartare över tid. Under vissa förutsättningar kan AI utföra uppgifter som sköts eller tidigare sköts manuellt av människor. Det kan handla om allt från att sortera större kvantitativa och kvalitativa data till att granska bilder för att identifiera olika objekt och liknande. AI kan användas inom de flesta branscher, från transportbranschen med självkörande bilar, till säkerhetsbranschen genom ansiktsgenkänning som kontrollmekanism i större folksamlingar.

Vänsterpartiet har påbörjat arbetet med de konkreta förslagen som rör AI, teknisk utveckling och vad det betyder för samhället. Vi har föreslagit en utredning att ta fram en nationell AI-policy med etisk kod. Vi har även föreslagit att frågan om hur AI-arbetet slår mot upphovsrätten ska utredas.

För att AI ska kunna användas av offentlig verksamhet har vi också krävt att den är utvecklad i enlighet med en nationell policy med etisk kod. Vi har också förespråkat en slags försiktighetsprincip, ungefär som dagens kemikalielagstiftning REACH fungerar. Vi tycker att mycket mer av teknologin som håller på att utvecklas ska klassas som riskfylld, för att kunna hantera den bättre och säkrare.

De samhällsnyttiga aspekterna, hur välfärden, klimatet och det offentliga kan ta del och tar del av användbar teknik, måste beaktas minst lika mycket som intresset av att utveckla de kommersiella innovationerna som kan gynna näringslivet. Vänsterpartiet anser att etiska, integritets- och säkerhetsmässiga aspekter måste väga tungt vid all utveckling av AI, oavsett om det sker inom näringslivet, välfärden, rättsväsendet eller försvaret av Sverige. Arbetet med att ta fram konkreta förslag görs inom ramen för riksdagsarbetet och det sker en kontinuerlig utveckling av nya förslag på området. Programkommissionen anser att det så bör fortsätta och föreslår därför avslag på motionerna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 762, B 764, B 765, B 766, B 767, B 768 avslås

Svar till B 763

Skrivningen på rad 1240 är ett bra exempel på när det är just kapitalet som är aktör.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 763 avslås

Svar till B 770, B 771

Motion B 770 vill lägga till "folkbildning-studieförbund, folkhögskolor, bibliotek" på rad 1263. Motion B 771 vill ändra meningen på rad 1262 och lägga till "folkbildning" så texten istället lyder "Vi driver på för villkor som säkrar en stark självständighet för medier, fackföreningar, folkbildning, konst, kultur- och föreningsliv."

Folkbildning är utbildning och bildning för vuxna som är fri och frivillig. Det organiserade folkbildningsarbetet sker framförallt inom studieförbund eller via folkhögskolan. Folkbildningen finns för att öka kunskap och bidra med delaktighet i samhället. Folkbildningen fyller många viktiga funktioner i samhället. På många orter är man den största kulturarrangören, man bidrar med mötesplatser, man möjliggör

Partiprogram Motionssvar B

kompetensutveckling och man är en viktig del i bygget av demokrati. Med sin närvaro i landets alla kommuner är studieförbunden tillsammans med biblioteken den mest spridda kulturaktören.

Vänsterpartiet har alltid förespråkade folkbildningen. När regeringen gick till angrepp mot studieförbunden genom att drastiskt skära ned på medlen har vi föreslagit att inte bara stoppa regeringens förslag utan även att öka folkbildningens medel. Vänsterpartiet har, som en del av ett gemensamt utskottsinitiativ, försökt att säga nej till den förändring av bidragen till folkbildningen som även den i längden kommer att leda till ytterligare nedskärningar av studieförbundens medel. I riksdagsarbetet har vi lagt förslag för att stoppa att bibliotek ska drivas av vinstdrivande företag och i vår budget även föreslagit ökade medel till biblioteksverksamhet.

Programkommissionen håller med motionerna om att folkbildningen har en avgörande roll i form av demokratibygare och som kulturaktör. I förslaget till partiprogram skriver vi om detta på rad 1129-1131. Vi kan däremot hålla med om att det fyller en funktion att ta med folkbildningen i uppräkningsdelen under avsnittet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 771 bifalls

att motion B 770, anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 772, B 773, B 774, B 775, B 776, B 777, B 778

Motion B 772 vill byta ut stycket som handlar om kultur i programförslaget där man istället vill se ett nytt stycke med skrivningar om bland annat kulturen som en förändrande kraft och kulturens frihet. Motionen vill också lägga till att kultur och kulturpolitik ska spela en betydande roll i Vänsterpartiets verksamhet. Motion B 773 föreslår att byta ut samma stycke och ersätta det med en längre text som tar avstamp i Unescos konvention "Om skydd för och främjande av mångfalden och kulturyttringar". Förslaget fastslår också att kulturen bör spela en betydande roll för Vänsterpartiets politiska arbete. Motion B 774 vill lägga till en mening på rad 1271 om kulturskolans avgörande roll för att barn och unga ska få jämlika förutsättningar för att kunna skapa och utöva kultur. Motion B 775 vill lägga till "och fria kulturarbetare" på rad 1273. Motion B 776 vill lägga till en definition av "kulturpolitik" och "konstpolitik" på rad 1273. Motion B 777 vill lägga till ett nytt stycke på rad 1274 om kulturskolan. Motion B 778 vill lägga till en text om att yttrandefrihet är en grundläggande förutsättning för kulturell och konstnärlig utveckling.

Kultur ska vara till för alla, inte bara en lyx för några få. Den ska vara lätt att uppleva och att utöva oavsett var i landet man bor eller vem man är. Idag är det stor skillnad mellan hur mycket olika samhällsgrupper tar del av den offentligt finansierade kulturen. Det märks i vilka som söker sig till konstnärliga yrken och vilka som besöker teater, opera eller dansföreställningar. Avståndet till storstädernas centrum avgör många gånger tillgången på kultur.

Vänsterpartiets kulturpolitik är ständigt i utveckling. Till exempel har Vänsterpartiet varit en stark röst för ökade medel till kulturskolan, både för att man ska kunna upprätthålla sin verksamhet men också för att avgifterna på sikt ska kunna sänkas. Vi har genom olika förslag lyft både ideella och professionella kulturskapare bland annat genom ökade stöd till lokala kulturprojekt, ökade medel till kulturallianserna och en höjning av visningsersättningen. I riksdagsarbetet har vi också utvecklat vår kulturarvspolitik och lagt förslag om ökade medel till bland annat Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet och bidrag till kulturmiljövård. När entréavgiften återinfördes på de statliga museerna gav Vänsterpartiet istället förslag på, inte bara att behålla de fria entréerna, utan att de också skulle utvidgas. Vänsterpartiet har även föreslagit ökade medel till folkbiblioteken och arbetet med att genomföra den nationella biblioteksstrategin. Detta är bara några exempel.

Programkommissionen håller med de olika motionernas ingångar och intentioner. Kulturens frihet har attackerats under denna regering och principen om armlängds avstånd har blivit mer och mer åsatt. Kulturskolan är i kris, bland annat på grund av sänkta statliga medel men också på grund av det ekonomiska läget i kommunerna befinner sig i. Vänsterpartiet är en viktig aktör för att motsätta sig och visa att en annan väg är möjlig.

Partiprogram Motionssvar B

Vi föreslår därför en ny och lite längre text om kulturens roll i våra liv. I slutet av den försöker vi fånga en del av varför SD och andra reaktionära krafter alltid har sett den fria kulturen som en viktig fiende. Vi föreslår också nya skrivningar om kulturens betydelse tidigare i programmet, i svaren till motion B 92 m.fl. och motion B 106 m.fl.

Däremot vill programkommissionen trycka på att det är viktigt att programmet möjliggör för kommande partiledningar att hänga med och ha utrymme att reagera och agera. Att då fastslå att kulturen ska spela en betydande roll i Vänsterpartiets verksamhet eller i det politiska arbetet riskerar att göra vårt handlingsutrymme mindre. Vi vill också undvika att skriva om utredningar som är aktuella idag, så som återstartsutredningen, då sådana formuleringar snabbt blir inaktuella. Vi tycker att det är bra att hålla texten kort och kärnfull för att det ska kunna vara användbart i det vardagliga arbetet.

Programkommissionen håller med om att kulturskolan är en mycket viktig aktör för svenskt kulturliv. Däremot finns det starka formskäl för att inte peka ut specifika verksamheter och aktörer i partiprogrammet. Det leder lätt till en uppräkningslista där fler och fler verksamheter behöver nämnas. Vi försöker istället fånga både kulturskolan och mycket annat i meningen på rad 1269: "Vi vill se gott om utrymmen för kulturellt skapande, som når alla i samhället och står fria från både politisk och affärsmässig styrning."

Vår avsikt har varit att uttrycket den fria kulturen ska innefatta just fria kulturarbetare. Det motion B 775 vill åt i sak täcks alltså med den skrivning som redan finns.

Angående motion B 776 så tycker vi att resonemanget är intressant men vill inte föra in den nya terminologin i programmet då den inte är vedertagen. Vi föreslår därför avslag.

Programkommissionen delar ingången i motion B 778, men programförslaget innehåller redan starka skrivningar om yttrandefrihet och demokratisk infrastruktur, som är skrivna brett och inte behöver upprepas igen för just konstnärligt skapande. Vi förstår helt vad motionen menar med konstnärligt skapande "befriat från politiska pekpinningar", men det förslag till skrivning motionen valt går att vända till något helt annat: att konsten ska "befrias" från möjligheten att vara politisk. I en tid när våra politiska motståndare driver precis den linjen vore det en olycklig formulering.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1266-1269 ersätta meningarna med följande nya stycke: "Vi människor formar vilka vi är genom kultur. Tillsammans skapar vi ett allt rikare gemensamt arv av berättelser, reflektioner och uttryck, som ger oss nya sätt att möta den värld vi lever i. Genom varandras erfarenheter utvecklar vi våra egna drivkrafter och perspektiv. Kulturen kan vara en stark frigörande kraft som öppnar nya möjligheter. Det är just därför konservativa politiska krafter försöker kontrollera och begränsa den."

att motion B 772, B 775 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 773, B 774, B 776, B 777, B 778 avslås

Svar till B 779, B 780, B 781

I motion B 779 föreslås att lägga till ett stycke på rad 1291 om att Vänsterpartiet ska vara den självklara platsen för den som har det tufft i livet och kämpar för alla grupper som missgynnas i samhället. I motion B 780 föreslås att på rad 1292-1293 lägga till ordet funktionsvarierade i stycket. I motion B 781 föreslås att lägga till funktionsnedsatta på samma plats.

Vänsterpartiet har i riksdagsarbetet lyft frågor om funktionsrätt så som en inkluderande arbetsmarknad och rätten till LSS. Vi har länge jobbat hårt för rätten för alla att vara delaktiga och kunna leva sina liv. Många grupper i samhället är utsatta och blir just utestängda, vilket stycket syftar till att påpeka. Stycket beskriver att vi har mer att vinna tillsammans än att gå med på de konservativa krafternas försök att försöka stänga ute. Programkommissionen menar att texten i sin nuvarande form är tydlig och vill behålla den. På sidan 1299-1306 fortsätter vi sedan med att konstatera att alla har rätt till att leva goda liv oberoende av hur ens kropp

och sinne fungerar vilket vi menar täcker motion B 780 och motion B 781 intention. Vi föreslår avslag på motionerna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 779, B 780, B 781 avslås

Svar till B 782, B 784, B 786, B 790

Motionerna behandlar alla frågor relaterade till hbtqi-personer, särskilt transpersoner.

I motion B 782 föreslås att styckets sista mening på rad 1292-1293, stryks: "oavsett om det just den här gången handlar om sjukskrivna, muslimer eller transpersoner."

I motion B 784 föreslås att lägga in en text om detta mellan rad 1311 och 1312: "Vi vill lagstadga och erkänna ett tredje juridiskt kön. Vi anser att varje individ har rätt att definiera sin egna könstillhörighet, oavsett om detta är kvinna, ickebinär eller man."

I motion B 786 föreslås att texten "och respekt för hbtqi-personer" på rad 1316 stryks och att följande stycke läggs in som nytt stycke på rad 1325: Hbtqi-personers rättigheter ska fortsätta stärkas. Hbtqi-personer som söker skydd ska få asyl här och vi vill även se en könstillhörighetslag som baseras på självbestämmande och ett tredje juridiskt kön. Familjerätten behöver förstärkas och utvidgas så att fler regnbågsfamiljer får ett gott rättsligt skydd. Vänsterpartiet behövs för att slå vakt om de rättigheter hbtqi-personer har idag, som auktoritära högerkrafter nu angriper punkt för punkt.

I motion B 790 föreslås att "och HBTQI -personer" läggs till på rad 1321-1324: "Kvinnor och HBTQI-personers kroppar har både historiskt och i nutid använts som handelsvaror, exempelvis genom sexköp, porrindustrin och surrogatmödraskap. Det är en bärande del i kvinnors och HBTQI-personers frigörelse och rätt till sina kroppar att den handeln upphör."

Att programkommissionen exemplifierar vissa grupper på rad 1292-1293 beror på att vi vill visa det ologiska med att högerpartierna i sin retorik utmålar vissa grupper som avvikande från den rådande normen och/eller som generellt problematiska eller ställer grupper mot varandra.

Vänsterpartiet har länge kämpat för att könstillhörighetslagen ska ersättas och välkomnar därför att den nu ska ersättas och delas upp i två nya lagar varav den ena reglerar kirurgiska ingrepp i könsorganen och den andra fastställande av det juridiska könet, där ändrandet av juridiskt kön ska kunna ske genom ett förenklat förfarande och ändrade kriterier samt kunna göras från 16 år. Detta är ett steg i rätt riktning även om Vänsterpartiet hade velat gå längre. Vänsterpartiet har även motionerat i riksdagen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att införa ett tredje kön som juridiskt sett är jämställt med kvinna och man (Riksdagsmotion 2021/22:466 Inför ett tredje juridiskt kön).

Programkommissionen ser inte att just partiprogrammet behöver vara mer detaljerat kring det än de skrivningar som redan finns om att "fritt kunna utveckla sin identitet" och att "fortsätta gå mot en lagstiftning som utgår från hur människor faktiskt lever". Vi vet att vilka ord vi använder och vilka specifika förslag vi lägger fram förändras relativt snabbt här. Därför menar vi att partiprogrammet bör undvika vara så specifika som motionerna B 784 och B 786 är.

Samma gäller för de andra skrivningar som föreslås i motion B 786. Stycket på rad 1312-1320 täcker alla de mer konkreta förslag motionen tar upp. Asylrätten täcks av stycket på rad 1339 och skulle bli sämre om vi börjar lista olika grunder för att få skydd.

I stycket på rad 1321-1324 har Programkommissionen valt att fokusera på just kvinnor i arbetet för att bekämpa den patriarkala handeln med kvinnors kroppar. Det ska inte läsas som att det inte också finns män - särskilt HBTQ-personer - och icke-binära som drabbas av det, utan som att vi vill knyta synen på det fenomenet till just patriarkatet. Textförslaget i motionen B 790 leder till lite olyckliga formuleringar där kvinnor och HBTQI-personer kan framstå som två separata grupper som drabbas av separata skäl, när de i

verkligheten är överlappande. Det är helt uppenbart inte motionens avsikt. På rad 309 och 351 i programförslaget försöker vi ta upp de här sakerna mer nyanserat.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 782, B 784, B 786, B 790 avslås

Svar till B 783, B 785

Motionerna föreslår mer utförliga skrivningar om barns rättigheter.

I motion B 783 föreslås att stycket som börjar på rad 1307 med "Utvecklingen mot starkare rättigheter för barn..." ska bytas ut till följande stycke: "Utvecklingen mot starkare rättigheter för barn är en av de progressiva rörelsernas största framgångar. Vi ska ha ett barnrättsbaserat synsätt och gå före i frågan om barns rättigheter. Vi ska fortsätta arbetet med att förverkliga barnkonventionen och principen att i varje läge se till barnets bästa. Barnkonsekvensanalyser ska göras tidigt i våra och samhällets övriga beslutsprocesser. Alla barns delaktighet och möjlighet att få yttra sig, oavsett förutsättningar, bakgrund och förmåga ska ses som en självklarhet, i beslut som påverkar dem. Barns rättigheter utgör en grund till kampen för jämlikhet, rättvisa och frihet för alla."

Textförslaget innebär tillägg om saker som redan omfattas av den enkla skrivning som finns i programförslaget. Vi ser ingen anledning att lägga till dem.

Motionen vill också stryka den sista meningen i stycket utan att klargöra anledningarna till det. Programkommissionen ser det som en viktig mening, som betonar att vi som parti inte vill falla in den oro för att tonåringar ska fatta fel beslut om sina liv som ibland flammor upp i den allmänna debatten. När andra har moralpanik, är Vänsterpartiets utgångspunkt ett starkt förtroende för unga människors förmåga att fatta självständiga beslut om sina liv. Naturligtvis finns det situationer där unga människor behöver stöd i det och situationer där den som är under 18 år inte ska kunna fatta vilka beslut som helst, men den utgångspunkten är viktig för oss.

I motion B 785 föreslås att komplettera texten efter rad 1311 med följande: "Med hänvisning till artikel 26 och 27 i Barnkonventionen är det av stor vikt att politiskt arbeta för att motarbeta den barnfattigdom som växt och växer fram i Sverige och därmed garantera alla barns rätt till en skälig levnadsstandard."

Programkommissionen menar att förslagen som förs fram i motionerna är för specifika för partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 783 och B 785 avslås

Svar till B 787, B 788, B 793

Programkommissionen delar helt motionernas intentioner. Texten är tänkt att läsas som ett starkt försvar för alla människors rätt till självbestämmande och vård, just i en tid då transpersoners rättigheter ifrågasätts. Förslaget till ny text i motion B 788 är lite för specifikt för att matcha programförslaget i övrigt, men vi lägger gärna till begreppet kroppslig autonomi. Vi vill gärna hålla oss till skrivningar som möter högerns försök att splittra oss med att visa att det i grunden är alla människors rätt till respekt och god vård som står på spel, i linje med avsnittets inledning på rad 1288-1293.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att orden "kroppsliga autonomi och" läggs in först på rad 1319

att motion B 787, B 788, B 793 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 789

I motionen B 789 föreslås att lägga till följande stycket på rad 1320: "Vi ser hur rätten till fri abort hotas runt om i världen och debatt kring det förekommer även i Sverige. Rätten till fri abort bör därför skrivas in i grundlagen."

Vänsterpartiet har motionerat till riksdagen om att utreda ett grundlagsskydd för aborträtten. Vi ser inga skäl att föregå den utredningen i partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 789 avslås

Svar till B 791, B 792, B 795, B 796, B 797, B 798

I motion B 791 föreslås att den första meningen rad 1325 ändras till "Den svenska staten har genom historien utsatt vårt urfolk samerna och nationella minoriteter för allvarliga oförrätter." Och som konsekvens av detta att meningarna 1328 och 1329 ändras till "Sverige har en särskild uppgift att stärka urfolket samernas och de nationella minoriteternas rättigheter."

I motion B 792 föreslås att orden "urfolk och" infogas på rad 1325 efter "Den svenska staten har genom historien utsatt..."

I motion B 795 föreslås att en ny mening infogas på rad 1328, efter "på människor": "Det förtryck som samerna genom historien utsatts för fortsätter idag när deras intressen åsidosätts för exploatering bland annat i samband med gruvdrift."

I motion B 796 föreslås att meningarna på rad 1331 och 1332 som lyder: "Det kräver också en medvetenhet om den betydelse markanvändningen har för det." ändras till: "När det gäller urfolks rättigheter har markanvändningen en särskild betydelse."

I motion B 797 föreslås att på rad 1331 och 1332 lägga till en bisats, så att hela meningarna blir "Det kräver också en medvetenhet om den betydelse markanvändningen har för det, samt att staten officiellt ber om ursäkt till samerna."

I motion B 798 föreslås att efter ordet "det" på rad 1333 tillägga frasen "och en politisk drivkraft att försvara urfolksrätt."

Vänsterpartiet har under lång tid drivit frågor i syfte att stärka samernas rättigheter, inflytande och livsvillkor. Vi har exempelvis motionerat regelbundet till riksdagen sedan 1991 om en ratificering av ILO:s (International Labour Organization) konvention nr 169 om urfolk och stamfolk. Vänsterpartiet har även länge lagt förslag till riksdagen om att Sverige ska implementera FN:s urfolksdeklaration (Riksdagsmotion 2023/24:993 Åtgärder för det samiska folket). Vidare driver Vänsterpartiet ett flertal frågor i syfte att stärka de nationella minoriteternas rättigheter (Riksdagsmotion 2022/23:1214 Åtgärder för de nationella minoriteterna och minoritetsspråken, Riksdagsmotion 2021/22:2604 Bättre livsvillkor för romer och resande).

I programkommissionens förslag till partiprogram finns kortfattad text på raderna 1325-1332 som tar upp de frågor som motionerna berör. Partiprogrammets fokus i stort har dock lagts mer på övergripande ställningstaganden och principer och mindre på enskilda politiska ställningstaganden – alltså sådana politiska ställningstaganden som kan hittas på andra håll, vilket är fallet med motionernas förslag. Vi har medvetet

undvikit den formulering som finns i motion B 791 eftersom det pågår en diskussion kring om Sverige har fler urfolk. Däremot instämmer programkommissionen i förslagen i motion B 792.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 792 bifalls

att motion B 791, B 795, B 796, B 797, B 798 avslås

Svar till B 794, B 801

I motion B 794 föreslås att orden antisemitism rad 1326 och muslim rad 1336 tas bort.

I motion B 801 föreslås att formuleringen på rad 1336 ”.....exempel är afrosvensk eller muslim, och...” ändras till ”.....exempel är afrosvensk, muslim eller jude, och...”

Programkommissionen konstaterar att även om Vänsterpartiet är ett sekulärt parti så påverkas politiken av det faktum att utövare av vissa religioner är mer utsatta för rasism än andra. Judar är en utsatt grupp som även är en av Sveriges nationella minoriteter. Därför har Programkommissionen valt att nämna antisemitism på rad 1326 i stycket om urfolk och nationella minoriteter. Programkommissionen anser att tanken med den aktuella formuleringen på rad 1336 är just en exemplifiering grupper som ofta utsätts för rasism och inte en uttömmande beskrivning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 794 och B 801 avslås

Svar till B 799, B 800

Motionerna föreslår att stycket på raderna 1333-38 ersätts med två helt olika textförslag.

följande text: "Vår strategiska målsättning är att marginalisera såväl rasistiska krafter som rasistiska föreställningar i regering och samhället i övrigt. Därför är antirasistisk organisering och kamp mot normaliseringen av rasism centrala delar av vår strategi. Kunskap finns idag som synliggör rasismens olika former och hur rasismen i skilda former riktar mot tex muslimer, afrosvenskar, samer eller flyktingar mer generellt. Den bästa försäkringen mot att rasistiska krafter flyttar fram sina positioner är att bygga samhällen som håller ihop, där rätten till arbete, bostad och välfärd garanteras alla. Rasistiska krafter försöker att måla upp skiljelinjer i samhället kopplade till kultur och etnicitet. För att effektivt mota tillbaka normalisering av rasistisk politik har vänstern en viktig roll i att istället lyfta fram motsättningar kring ekonomiska intressen. Att mobilisera kring samverkande orättvisor rörande klass, kön och rasifiering är därför också en viktig antirasistisk uppgift för Vänsterpartiet. Vid sidan av detta krävs konkreta reformer som attackerar den strukturella rasismen. Generella åtgärder mot arbetslöshet, bostadsbrist och ojämlikhet är tillsammans med exempelvis åtgärder mot bostadssegregationen och diskriminering på arbetsmarknaden viktiga inslag i en strategi för att bekämpa den strukturella rasismen. I vårt arbete för rättvisa och solidaritet innebär detta också att välfärdstjänster såväl som rättsväsendet måste organiseras på ett sådant sätt att de inte reproducerar den strukturella rasismen i deras konkreta verksamhet. Frågor om representation i samhället är viktiga för att bryta rasistiska föreställningar och exkluderande normer."

I motion B 800 föreslås att stycket som börjar på rad 1333 ersätts med följande text: "Sverige behöver överhuvudtaget bygga upp mer kunskap om hur dagens rasistiska strukturer ser ut och de djupgående konsekvenserna dessa strukturer får för såväl individ som samhälle. Det behövs en mer utbredd förståelse för hur olika sorters rasism tar sig uttryck och griper in i exempelvis afrosvenskars och muslimers liv. Med den kunskapen följer också ett gemensamt ansvar att kämpa mot de förtryckande rasistiska strukturer som splittrar, söndrar och faktiskt förkortar livet för vissa av oss. Vi behöver ett förstärkt arbete mot diskriminering på såväl strukturell som individuell nivå. För för myndigheter, företag och andra organisationer som diskriminerar ska det finnas kännbara konsekvenser och den som blivit utsatt ska få

Partiprogram Motionssvar B

upprättelse. Myndigheter har ett särskilt ansvar att möta alla människor med samma respekt och säkerställa likvärdig service.

Programkommissionen instämmer i den invändning mot förslaget till programtext som framförs i B 799, att kunskap om rasismen finns. Poängen är egentligen något bredare, att se till att den kunskapen också finns i myndigheter, och i samhället i stort, men vi förstår att skrivningen inte tolkas så. Vi föreslår en justering.

Motionen föreslår ett stycke som försöker sammanfatta Vänsterpartiets antirasistiska strategi, bland annat genom att visa hur vår generella politik också är en del av det. Vi delar den analysen och i stort också textförslagets politiska betoningar.

Däremot är det här partiprogrammet inte upplagt på det sättet. Vi har t ex inte en motsvarande text för vår feministiska strategi eller för hur vi vill möta klassklyftor. Det som finns istället är avsnittet Våra svar, som visar på hur vårt samlade politiska projekt håller ihop. Den samlade strategin är också en antirasistisk och feministisk strategi. Vi har inte lagt in påminnelser om hur nästan alla våra förslag gör särskilt stor skillnad för kvinnor och rasifierade, men det är enkelt att läsa texten med de glasögonen.

Motionens textförslag gör precis det vi försökt undvika: upprepar politiska förslag som förklaras på annan plats med en ny motivering. Börjar vi göra så på ett tema, blir det genast logiskt att göra det på ytterligare andra teman.

Programkommissionen instämmer i andemeningen bakom förslaget i motion B 800 men medar att förslaget är för specifikt formulerat för att passa in i förslaget till partiprogram. I avsnittet Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor har vi försökt hålla oss till ganska konkreta sakpolitiska frågor, snarare än att prata generellt om hur vi människor tar ansvar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att orden "bygga upp mer kunskap" på rad 1333 ersätts med "bygga upp och sprida kunskap"

att motion B 799, B 800 avslås

Svar till B 802, B 803

I motion B 802 föreslås att rubriken, "Asylrätt och mobilitet", läggs in efter rad 1338, följt av texten "Människor har alltid och kommer alltid att röra sig över statsgränser. Staters regleringar och internationellt samarbete ska underlätta möjligheterna för mobilitet och samtidigt motverka diskriminering och exploatering. Vi kämpar för att människor på flykt ska beredas en fristad. Asylprocessen ska vara rättssäker. Familjer ska kunna återförenas och hälsa ska väga tyngre än idag i asylprocessen. De människor som drabbats av senare års snabba lagändringar på migrationsområdet ska kompenseras och få upprättelse. Partiet betonar vikten av att människor som invandrat inkluderas genom att få tillgång till utbildning, vård och arbete. Rättigheter skapar förutsättningar för att människor ska kunna etablera sig i samhället och för att vi tillsammans ska kunna skapa ett integrerat samhälle. Tidigare erfarenheter och kunskaper ska få erkännande och kunna tillgodoräknas i Sverige. Vänsterpartiet anser att alla kommuner bör ha ett solidariskt och likvärdigt flyktingmottagande och att livet som papperslös i Sverige inte får vara ett liv utan rättigheter och trygghet. De som levt i limbo under lång tid, det vill säga med utvisningsbeslut som inte kunnat verkställas, ska kunna få laglig rätt att bo i Sverige. Den strukturella rasismen i Sverige skadar hela samhället och marginaliserade grupper i synnerhet. Vänsterpartiet har en vision om en världsordning som är jämlik, där människor är fria att leva, arbeta och förverkliga sina drömmar var de än önskar".

I motion B 803 föreslås att ändra texten på rad 1339–1344 till följande: Sverige ska föra en asylpolitik grundad i respekt för internationella konventioner och människors rätt till en fristad undan krig och förtryck. Här ska den som söker asyl garanteras rätten till en rättssäker, individuell prövning under värdiga omständigheter. Kriterierna för asyl i Sverige ska vara generösa. Asylrätten behöver stärkas och respekteras av såväl Sverige som EU. Det är viktigt att det skapas säkra och lagliga vägar för att söka asyl. Permanenta

uppehållstillstånd ska vara regel och vi ska underlätta familjeåterförening. Det ger människor rimliga förutsättningar att börja livet i sitt nya land.

Skrivningarna i programförslaget är tänkta att rakt av matcha den grundsyn Vänsterpartiet har haft på asylpolitiken sedan länge och vi har lite svårt att se hur de skulle kunna läsas annorlunda. Däremot tänker vi att det kan finnas en poäng att skriva med lite större emfas här, givet den tid vi är i. Vi föreslår en ny text.

Vi vill som på alla områden undvika att bli för specifika om de politiska förslagen. Vi vill även undvika att använda ordet ”generös” när det gäller flyktingpolitik, även om det står så i nu gällande partiprogram. Att ta emot människor på flykt handlar inte om generositet, utan om mänsklighet och solidaritet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att ersätta rad 1339–1344 med följande text: ”Sverige är ett land med goda förutsättningar att låta fler människor bygga goda liv här. Vi vill se en asylpolitik grundad i respekt för internationella konventioner och deras andemening, som ger människor en fristad undan krig och förtryck. Här ska den som söker asyl garanteras sin rätt till en individuell och rättssäker prövning under värdiga omständigheter. Kriterierna för asyl i Sverige ska vara solidariska och leda till att färre människor lever i den juridiska utsatthet som oseriösa företag kan exploatera. Permanenta uppehållstillstånd som huvudregel och möjligheter till familjeåterförening är grundläggande för att människor ska kunna börja nya liv i ett nytt land.”

att motion B 802, B 803 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 804, B 805, B 806, B 807, B 808, B 809, B 810

Motionerna B 804, B 805, B 806, B 807, B 808, B 809 och B 810 föreslår ändringar i stycket om brottsbekämpning som är delvis överlappande.

I motion B 804 föreslås att följande stycke tillfogas på rad 1352: ”Ökad ojämlikhet leder till ökad brottslighet. Att Sverige drabbas av fler brott har ett direkt samband med snabbt ökande ekonomiska klyftor och en social nedrustning som medfört att sociala institutioner och polis inte finns närvarande i lokalsamhället. Privatiseringen och marknadiseringen av den sociala sektorn har gynnat en omfattande välfärds kriminalitet som blivit en viktig finansieringskälla för den organiserade brottsligheten. En ojämlik skola som inte förmår att ge alla elever en grund för inträde i arbetslivet har också främjat en ökad brottslighet. Vägen till ett samhälle med låg brottslighet går genom att satsa på förebyggande insatser som stärker välfärden, skapar jämlikhet och ger ungdomar goda framtidsmöjligheter.”

I motion B 805 föreslås att följande stycke läggs till på rad 1355: ”Ett allt rårare klimat i samhället med ökade klyftor speglas också av det våld och den brottsutveckling som breder ut sig bland barn och unga. Där andra vill svara med repressiva åtgärder vill Vänsterpartiet storsatsa på det preventiva arbetet med barnperspektivet i fokus och tillräckliga resurser ska ges till de aktörer som har som uppgift att värna ungas utveckling. Barn och unga har rätt att växa upp i ett samhälle utan våld och utsatthet.”

I motion B 807 föreslås att följande mening läggs till efter meningen som avslutas med ...konstruktiva sammanhang att vara i, på rad 1361: ”Här gör föreningslivet och andra aktörer som idrottsföreningar och t.ex. Fryshuset, med sin teaterverksamhet, viktiga insatser som kommunerna borde lära sig av, utveckla och stödja.” Detta för att framhäva och förtydliga det förebyggande arbete mot kriminalitet samt varför utvecklingen har sett ut som den har gjort de senaste åren.

I motion B 806 föreslås att följande eller liknande meningar läggs till på rad 1355: ”Det är också viktigt att de som faktiskt begår brott upptäcks och lagförs. Ingen ska kunna undanhålla sig rättvisan.” I motion B 808 föreslås att texten från mitten av rad 1362 till och med 1373 ersätts med följande stycke: ”Brottslighet måste i första hand förebyggas, men också befintlig kriminalitet ska bekämpas. Enbart stränga straff och hårda tag leder enligt tillgänglig forskning inte till minskad brottslighet. Däremot finns en koppling till andelen brott som klaras upp, det vill säga vilken risk en gärningsman löper att bli lagförd och ådömd en påföljd. I ett

Partiprogram Motionssvar B

rättssamhälle måste det finnas ett proportionerligt och ändamålsenligt påföljdssystem men också rättssäkra metoder för att utreda, beivra och lagföra dem som begår brott. Den som blir utsatt för brott måste kunna känna rättstrygghet, dvs kunna lita på samhällets vilja, resurser och förmåga att lagföra den skyldige och ta tillvara den brottsutsattes rätt till upprättelse.”

I motion B 809 föreslås att följande meningar läggs till efter sista meningen i stycket på rad 1363: ”Fängelsestraff ska användas skadeförhindrande. Vi vill därför minska antalet fängelsestraff”. I motion B 810 föreslås att följande text läggs till efter rad 1363: “Det ska finnas ett aktivt arbete mot narkotikan i samhället. Detta både för att minska skador på personer som använder narkotika, för att stötta anhöriga, för att minska de demokratiska skadorna på samhället och för att minska de kriminellas inflytande och intäkter.” Detta för att betona Vänsterpartiets syn på rättssäkerhet och brottsbekämpning.

Programkommissionen håller med om att det brottsförebyggande arbetet är centralt och har valt att lyfta fram det i avsnittet, i synnerhet på rad 1356–1361. Att en välfungerande skola är nyckeln till bra sammanhang för barn och unga och därmed minskar risken för olika former av utanförskap betonas bl.a. på raderna 1105–1116. Förenings- och annat kulturliv har en särskild stor betydelse för att skapa välfungerande lokala sammanhang för alla, i synnerhet barn och unga. Även detta lyfts tidigare i programmet, exempelvis på raderna 1259–1264.

Sammantaget tycker vi att det täcker motionernas förslag till tillägg. Vi ser också några problem i de förslagen. Motion B 804 föreslår en text som inleds med meningen "Ökad ojämlikhet leder till ökad brottslighet." Vi håller med om det i sak, men det framstår som väl förenklat när den meningen ramar in hela avsnittet. Motion B 805 inleds istället med "Ett allt rårare klimat i samhället...". Vi vill undvika att stärka människors reflex i att uppleva att våldsbrottsligheten ökat. Samtidigt som det finns problem finns det också positiva trender, som att acceptansen för våld på många sätt har sänkts länge. Motion B 807 exemplifierar med Fryshuset på ett som blir konstigt i ett partiprogram.

Det finns stabila skrivningar om hur vi ser på straff i programförslaget, på rad 1361. Vi tänker att det täcker det motion B 808 och B 809 vill åt. Motion B 809 föreslår ett tillägg om att "Vi vill ... minska antalet fängelsestraff." Det är ett rimligt resultat av att utforma lagarna bättre, men vi vill undvika skrivningar som låter som en spegelbild av högerns insisterande på att längre fängelsestraff är ett mål i sig sjävt.

Programkommissionen delar vikten av en fungerande rättsstat för demokratin och att rättssäkerheten inte får äventyras. Därför beskrivs satsningar på rättsväsendet och en garanterad rättssäkerhet tydligt i programmet på raderna 937–951.

Vi ser ingen anledning att göra det tillägg motion B 806 föreslår om att lagföra brott, eftersom stycket på rad 1352-1355 redan har med det behovet.

I svaret till motion B 674 föreslår vi ett tillägg om arbetet mot narkotika. Tillsammans med de skrivningar som redan finns i det här avsnittet tänker vi att det i stort motsvarar det motion B 810 vill lägga till.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 810 anses besvarad med det ovan anförda

att motionerna B 805, B 806, B 809, B 807, B 808, B 804 avslås

Svar till B 811

Motion B 811 efterlyser ett tillägg till partiprogrammet för att framhäva betydelsen av avgiftning för människor i beroende.

Människor ska kunna få den vård och det stöd de behöver genom hela livet. Detta lyfts fram tydligt på flera ställen i programmet exempelvis på rad 819–823 och 1097–1100.

Partiprogram Motionssvar B

I svaret till motionerna B 674, B 676 och B 677 föreslår även programkommissionen att lägga till en mening i programmet som specifikt betonar vikten av stöd för människor i beroende och missbruk.

Hur den vård och det stöd ser ut behöver vara individuellt och något som bestäms av professionen. Programmet betonar på rad 1097 att alla ska mötas som människor och med sina individuella behov som riktmärke. Detta gäller självklart all vård, även den som människor i missbruk och beroende tar i anspråk. Motionens förslag är för specifikt för partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 811 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 812

Motion B 812 yrkar på att lägga till en egen formulering efter rad 1364 som lyder: "Barn bör få insikt om sina rättigheter och vilka hjälpinsatser som finns för att förebygga/bryta destruktiva beteenden/förhållanden." Detta för att framhäva betydelsen av skolans påverkan på barns självförtroende och framtidsmöjligheter.

Skolan spelar en avgörande roll i att bygga upp trygga lokalsamhällen och stävja barn och ungas nyrekrytering in i kriminalitet. Det är här barn och unga får ett sammanhang som i välfungerande skolor leder till trygga och hoppfulla människor som i nästa led vill vara med och bygga starka lokalsamhällen. Programmet lyfter därför fram skolan och utbildning som centrala för att fostra trygga och delaktiga barn och unga och därmed för demokratin. Här beskrivs även att skolan behöver ha ett brett uppdrag för att stödja barn undre hela uppväxten. Detta görs tydligt på rad 1105–1116.

Programmet lyfter dessutom fram skolor som en nyckel i det brottsförebyggande arbetet på rad 1359. Redan tidigare i programmet, på rad 1307–1311 beskrivs dessutom barnkonventionens betydelse för att fortsätta arbeta för utbyggda rättigheter för barn.

Programmet ska vara så koncist, kort och fokuserat på de övergripande linjerna som möjligt. Därför bör upprepningar undvikas. Programkommissionen anser att programmet redan tydligt lyfter det som motionen efterlyser på andra ställen. Därför ser programkommissionen inte något behov av att lägga till ytterligare en mening så som motionen föreslår.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 812 avslås

Svar till B 813, B 814, B 815

I motion B 813 föreslås att meningen på rad 1373 som lyder "Arbetet mot det patriarkala våldet behöver bygga på en förståelse för de maktmönster som riskerar att gå över i psykiskt och fysiskt våld", ersätts med följande mening: "Arbetet mot det patriarkala våldet behöver bygga på en förståelse för de maktmönster av social och ekonomisk kontroll som riskerar att gå över i psykiskt och fysiskt våld."

I motion B 814 föreslås att meningarna på rad 1375-1378 stryks till förmån för ett längre textförslag.

I motion B 815 att meningen på rad 1373 som lyder "Arbetet mot det patriarkala våldet behöver bygga på en förståelse för de maktmönster som riskerar att gå över i psykiskt och fysiskt våld", kompletteras så att den lyder "Arbetet mot det patriarkala våldet behöver bygga på en förståelse för de maktmönster som riskerar att gå över i psykiskt, fysiskt, sexuellt och ekonomiskt våld."

Programkommissionen ser poängen med det korta tillägg motion B 813 föreslår, men vi föredrar skrivningen i motion B 815. Då konkretiseras de maktmönster vi pratar om på ett sätt som också synliggör att till exempel ekonomisk makt ofta är en integrerad del i våldet.

Partiprogram Motionssvar B

Motionen B 814 vill se i partiprogrammet fokus på olika typer av åtgärder mot patriarkatets makt. Det är förslag Vänsterpartiet redan stödjer, men programkommissionen har undvikit att skriva så detaljerat om åtgärder i partiprogrammet. Vänsterpartiets arbete mot patriarkatets olika uttryck kan man se i exempelvis riksdagsmotionen 2022/23:1217 "Åtgärder med syfte att stoppa våldskulturen".

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** motion B 815 bifalls
- att** motion B 813 anses besvarad med det ovan anförda
- att** motion B 814 avslås

Svar till B 816

Vi håller med om att det är ett bra förslag på tillägg. (Vi föreslår samtidigt andra förändringar i meningen i svaret till motion B 822 m.fl.)

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** utöka meningen på rad 1379-1380 till "...farlig arbetsmiljö och miljöförstöring."
- att** motion B 816 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 817

Motionärerna anser att de mänskliga drivkrafterna bakom kapitalismen bör förtydligas i partiprogrammet och yrkar på att formuleringen "Det fiflet" på rad 1380 ändras till "Konkurrensen från oseriösa aktörer". Att kapitalet i sig inte har någon egen drivkraft utan att det är människors drivkrafter som ligger till grunden för kapitalismen är ett synsätt som programkommissionen delar med motionärerna. Åsikten att det ställningstagandet inte framkommer i förslaget till nytt partiprogram delas dock inte. I förslag till nytt partiprogram är det tydligt i texten att det finns olika samhällsklasser som består av olika människor som har olika drivkrafter och ekonomiska intressen som ligger i konflikt med varandra. Programkommissionen anser vidare att formuleringen "det fiflet" är en beskrivning av den ekonomiska brottslighet som det syftas på i stycket Brottsbekämpning, rad 1380.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** motion B 817 avslås

Svar till B 818, B 819, B 820, B 821, B 822

Motion B 818 yrkar på ett tillägg på rad 1381 om den ekonomiska brottslighetens konsekvenser för samhället. Motionerna B 819, B 820 och B 821 vill att välfärdsbrott specifikt ska nämnas som ett område för den ekonomiska brottsligheten och korruption hos tjänstepersoner och politiker. Motion B 822 vill att programmet tydligt tar ställning för att lagföra korruption hos förtroendevalda.

I motion B 818 föreslås att följande mening läggs till efter meningen "Ekonomisk brottslighet i företag leder till allvarliga konsekvenser, bland annat i form av farlig arbetsmiljö. Det fiflet leder till att seriösa företag slås ut" på rad 1381: "Det handlar inte om små obetydliga företag. Det här är ett strukturellt problem som finns i de flesta branscher på alla nivåer. Det handlar om mångmiljardbelopp som undanhålls samhället. Pengar som kunde använts till välfärd går istället ner i fickorna på kriminella företag."

I motion B 819 föreslås att efter meningen "Det handlar i hög utsträckning om överlagda beslut, där risken för upptäckt kan spela stor roll." lägga till följande stycke på rad 1382: "Det är fullständigt oacceptabelt att även den skattefinansierade välfärden har blivit en guldgruva för kriminella. En politik mot ekobrott och mot

Partiprogram Motionssvar B

välfärdsbrottslighet är en politik mot den grova organiserade brottsligheten. Valfärden ska vara till för oss alla, inte för vinstmaximering och skattefiffflare."

I motion B 820 föreslås att följande stycke läggs till efter rad 1387: "I spåren av privatiseringarna av välfärden ser vi också en ny typ av ekonomisk brottslighet, välfärdsbrott, där enskilda skor sig på det allmännas bekostnad genom att fuska till sig statliga anslag som skulle gått till att bedriva välfärdsverksamheter. Vi ser också att politiker och ledande tjänstemän genom korrupt agerande får privata inkomster utifrån de förtroendeuppdrag och den kunskap de har. Det agerandet undergräver på ett grundläggande sätt förtroendet i samhället, och behöver bekämpas med starkare lagstiftning och regelverk."

I motion B 821 föreslås att följande stycke läggs till efter rad 1387: "Den utbredda privatiserings- och marknadsiseringspolitiken som varit rådande under alltför lång tid har inte bara lett till försämrad välfärd, utan också öppnat upp för välfärdsbrottslighet inom allt från förskolan till hemtjänsten. Skattemedel i mångmiljardklassen, avsedda för barn och äldre, går istället till att berika oseriösa kapitalister. Välfärdsbrottsligheten måste bekämpas genom att återta den demokratiska kontrollen över välfärden."

I motion B 822 föreslås att en ny mening läggs till efter rad 1387: "Vi ser till att parlamentariker som ägnar sig åt korruption, sviker sina väljare och missköter sina uppdrag som politiker ska fråntas sina uppdrag".

Programkommissionen håller med motion B 818 om att den ekonomiska brottsligheten utgör ett allvarligt problem för samhället. Därför lyfter programmet fram problematiken i det stycke som berörs av motionen. Programkommissionen håller dock med motionen om att konsekvensen för samhället bör kunna beskrivas tydligare i programmet och föreslår därför ett tillägg till nuvarande skrivning. (Vi föreslår samtidigt en annan förändring i meningen i svaret till motion B 816.)

Programkommissionen delar motionerna B 819, B 820 och B 821:s bild av problemen med när brottsligheten letar sig in i välfärden. Det är dock värt att notera att vinstdrivande företag i välfärden i sig inte är olagliga idag utan är av många andra anledningar ett problem för välfärden. Detta lyfts tydligt i programmet på flera ställen, bland annat på rad 838–839 och 1117–1118. Då programmets skrivningar ska vara mer av övergripande karaktär kan nämnas att Vänsterpartiet driver frågor kring välfärdsbrott i riksdagsarbetet. Vänsterpartiet vill införa en stopplag för nyetablering av företag i sektorerna vård, skola och omsorg och inrätta en ny specialenhet på Ekobrottsmyndigheten som kan rota ut de kriminella som redan trängt sig in i välfärden. Vänsterpartiet vill även stärka Ivo, Inspektionen för vård och omsorg, i arbetet med att kvalitetssäkra befintlig välfärdsverksamhet.

Programkommissionen håller alltså med motionerna i sak. Dock anser programkommissionen att programmet på flera ställen tydligt markera att välfärden ska vara fri från privat vinstintresse och att det gemensamma ägandet återigen ska styra över vård, skola och omsorg. Detta görs tydligt på rad 838–839.

Att underställa välfärden demokratisk kontroll är därmed vårt mest konkreta och effektiva svar för att förhindra att privata vinstdrivande företag kan utnyttja välfärden för ekonomisk brottslighet. Det av motionernas berörda stycke kretsar mestadels om den brottslighet som inte har berörts utförligt tidigare i programmet. Därför bör upprepningar kring ägandeformen i välfärden undvikas.

Angående motionerna B 820 och B 822:s formuleringar kring ansvarsutkrävande för politiker så är det värt att notera att möjligheterna till ansvarsutkrävande när det gäller tjänstemän och politiker skiljer sig åt eftersom politikernas positioner grundar sig på väljarnas förtroende. Självfallet är det viktigt att bekämpa korruption och maktmissbruk även hos politiker, men i slutändan är det väljarna, och medlemmarna i det aktuella politiska partiet, som avgör om en person kan fortsätta inneha ett visst politiskt uppdrag eller inte. Vänsterpartiet har bl.a. motionerat i riksdagen om att förstärka insynen och transparensen i finansieringen av politiska partier och om att utreda ett förbud för riksdagspartier mot att ta emot anonyma donationer.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

- att** stycket på rad 1379–1381 skrivs om för att lyda som följande: ”Ekonomisk brottslighet i företag leder till allvarliga konsekvenser, bland annat i form av farlig arbetsmiljö. Det fiffler leder också till att seriösa företag slås ut och skatteintäkter uteblir.”
- att** motion B 818 därmed anses besvarad
- att** motionerna B 819, B 820, B 821 och B 822 avslås

Svar till B 825, B 826

I motion B 825 föreslås att Vänsterpartiet ska ta ställning för en allmän samhällsplikt för alla medborgare i Sverige. I brödtexten exemplifieras med samhällstjänster i skola, vård, omsorg, miljö- och klimatarbete m.m.

I motion B 826 föreslås en ny text på rad 1394 som utgår från att värnplikten ska vara frivillig. Med motionens tillägg skrivs även in att värnplikten ska innehålla inslag av samhällstjänst och cyberförsvaret.

Idag ska så gott som alla 18-åringar fylla i ett mönstringsunderlag för allmän värnplikt. Ungefär en fjärdedel kallas sen till mönstring. År 2025 kommer 8000 personer att göra värnplikt. Det ska jämföras med en årskull på omkring 110 000 individer. Alla som är bosatta i Sverige och mellan 16 och 70 år omfattas av totalförsvarsplikten. Det betyder att man är skyldig att delta i verksamhet som krävs för att förbereda Sverige för krig. Det gäller oavsett om man har gjort värnplikt eller ej.

Programkommissionen menar att värnplikten är viktig för att stärka den folkliga förankringen och ytterst ett sätt att stärka demokratin. Försvaret av Sverige är en angelägenhet för hela befolkningen, oavsett bakgrund och erfarenheter. Plikttjänstgöring är en speciell typ av tjänstgöring. Det faktum att människor kan tvingas in i verksamheten innebär en inskränkning i den personliga friheten. Man ska därför vara ytterst försiktig med att använda tvång, särskilt på arbetsmarknaden. Det finns ett fåtal väl avgränsade tillfällen när det är rimligt och försvarbart att använda plikt. Skolplikten är ett sånt. Totalförsvarsplikten är ett annat.

Enligt Plikt- och prövningsverket kallas i år mellan 6000 och 8000 ungdomar till mönstring, trots att de inte vill göra värnplikt. Det finns ännu inga siffror på hur många som kan komma att tvingas genomföra grundutbildningen mot sin vilja, men en uppskattning från verkets generaldirektör är att ungefär hälften av dem kommer att behöva göra värnplikt. Den som under inga omständigheter vill använda vapen mot någon annan kan ansöka om vapenfri tjänst hos Plikt- och prövningsverket. Programkommissionen menar att det är rimligt att den egna viljan och motivationen bör finnas med som en faktor i bedömningen av vilka som ska tas ut till grundutbildning, men står bakom plikt-tjänstgöringen som sådan.

Den svenska välfärden är gravt underfinansierad. Enligt Sveriges kommuner och landsting (SKR) saknas 24 miljarder kronor bara i regionerna. Det innebär stora nedskärningar och varsel om uppsägningar. Urholkningen av statsbidragen tillsammans med inflation och lågkonjunktur har lett till en mycket allvarlig situation.

Programkommissionen delar uppfattningen om att personalbristen inom välfärdsyrkena är en akut angelägenhet och Vänsterpartiet föreslår betydligt mer pengar till välfärden än vad regeringen skjuter till. Däremot ser vi att det finns bättre sätt att åtgärda personalbristen inom välfärden än genom en allmän samhällsplikt. Bemanning bör snarare stärkas genom att den ordinarie arbetskraften ökar kraftigt, inte minst eftersom i stort sett alla välfärdsarbeten är kvalificerade arbeten som kräver utbildning och kompetens. En betydande risk med plikt-tjänstgöring inom välfärden är att man därigenom undergräver krav på bättre arbetsvillkor och långsiktiga åtgärder för personalförsörjning.

Med förslagna ändringar i motion B 825 blir det inte helt tydligt hur Vänsterpartiet ställer sig till den allmänna värnplikten. För Vänsterpartiet är det centralt att försvaret av Sverige bygger på folklig förankring och det bör därför framgå tydligt att vi vill se ett totalförsvaret som bygger på en allmän värnplikt.

Partiprogram Motionssvar B

I motion B 826 framgår det inte med tydlighet vad som avses med samhällstjänst. Vänsterpartiet har länge drivit frågan om civilplikt. Civilplikten kan närmast beskrivas som den civila motsvarigheten till värnplikt och ska bidra till att säkerställa att samhället fungerar vid kris eller krig. Regeringen har tillsatt en utredning om detta, vilket är bra. Det ska däremot inte förväxlas med förslaget om en allmän samhällsplikt i motion B 825. Det är viktigt för Vänsterpartiet att civilplikten inte ska ersätta utbildad ordinarie personal.

Sedan 2020 finns inom Försvarsmakten en utbildning av värnpliktiga cybersoldater. Det finns alltså inget behov av att skriva in detta i partiprogrammet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 825 och B 826 avslås

Svar till B 828, B 829

I motion B 828 föreslås att ersätta meningarna på raderna 1398-1400 med följande text: ”Vänsterpartiet arbetar för fred och nedrustning och mot militarism som domineras av vinstintressen och stormaktsintressen. Freds- och konfliktförebyggande åtgärder skall prioriteras.”

I motion B 829 föreslås att lägga till ”genom diplomati och med” i meningen på rad 1398-1399.

Programkommissionen delar uppfattningen om att Vänsterpartiet i första hand ska förespråka diplomati, konfliktförebyggande arbete och fredliga lösningar. Vi menar dock att det finns tillfällen när det är nödvändigt att använda militära medel för att åstadkomma fred. Det kan t.ex. handla om fredsframtvingande FN-trupper eller om att stötta Ukraina militärt.

Programkommissionen menar att förslaget i motion B 828 bidrar till att göra programmet svårare att använda i praktiken. Skrivningen om färre vapen i cirkulation är ett exempel på hur vägen mot fred och nedrustning behöver se ut. Det relaterar t.ex. till vapenexport, arbetet med att förebygga väpnade konflikter och återuppbbyggnaden efter krig och konflikt.

Den föreslagna texten i motion B 828 kopplar också samman militarism med vinstintressen och stormaktsintressen. Det stämmer naturligtvis att det finns ett mycket tydligt samband. Den föreslagna texten i förslaget till partiprogram syftar dock till att synliggöra behovet av en än bredare politisk medvetenhet om hur vinstintressen och stormaktsintressen påverkar möjligheterna till fred och nedrustning – inte bara i samband med militär upprustning och militära intressen. Ett exempel är hur multinationella oljebolag bidrar till och ibland även kan dra nytta av väpnade konflikter.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 828 och B 829 avslås

Svar till B 830, B 831, B 832, B 833, B 834, B 835, B 836, B 837, B 838, B 839, B 840, B 841, B 842, B 844, B 845, B 846, B 860

Motionerna B 830, B 831, B 832, B 833, B 836, B 838, B 842, B 844 och B 846 vill alla, med vissa skillnader, skriva in i partiprogrammet att vapenexporten ska avvecklas. B 836 vill dessutom se ett förstatligande av all vapenproduktion.

Motionerna B 835, B 840, B 841, B 845 och B 860 har istället förslag om skärpningar för svensk vapenexport.

Motionerna B 834 och B 839 vill att partiprogrammet ska slå fast att svensk vapenindustri ska avvecklas.

Sverige exporterade 2023 krigsmateriel till ett värde av drygt 18 miljarder kronor. På listan över köparna finns ett antal diktaturer och ofria länder. När lagstiftningen skärptes 2018 var Vänsterpartiet det enda partiet som röstade för ett absolut förbud av export till diktaturer, stater som är i krig eller begår grova och

Partiprogram Motionssvar B

omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Det är tydligt att de andra partiernas lagskärpning var otillräcklig. Exporten till diktaturer, stater som är i krig eller begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna stiger för varje år som går. Vänsterpartiet stödjer de institutioner och regelverk som kontrollerar vapenexporten idag och vill skärpa reglerna för import, utlåning och uthyrning av krigsmateriel.

Programkommissionens förslag till text är menat att beskriva den grundsyn på frågorna som ligger bakom den politiken. Precis som på andra områden har vi velat ge utrymme för partistyrelsen att navigera de politiska situationer som uppkommer och utveckla förslagen.

Med Rysslands invasion av Ukraina blev det tydligt att skrivningarna i det tidigare programmet inte alltid tog höjd för oväntade politiska situationer. Därför har det varit viktigt för oss att formulera oss genomtänkt här, för att skrivningarna ska kunna hantera också nästa oväntade situation. Det går att ha olika åsikter vilka former av stöd Sverige ska ge till Ukraina i just den här situationen och samtidigt vara överens om att det kan uppstå situationer där Sverige behöver stödja ett annat land med vapen. Vi vill kunna diskutera problemen med vapenexport utan att hamna i ett absolut resonemang.

Stycket på rad 1398 betonar därför att världen behöver gå mot nedrustning, diplomatiska lösningar och färre vapen. Vi föreslår att det också avrundas med en slutsats om vad det betyder för Sverige, så att det ramas in konsekvent. De resonemangen fortsätter sedan på rad 1412:

”Sverige kan ofta göra störst skillnad genom att konsekvent försvara internationell rätt, mänskliga rättigheter och gemensamma ekonomiska insatser.

Människor världen över har gemensamma intressen av en ekonomisk och demokratisk frigörelse. Det syns till exempel i arbetet för att säkra generiska läkemedel eller mot handelsavtal som inskränker utrymmet för demokratiska beslut. Vi vill att Sverige verkar för skuldavskrivning, solidariskt bistånd och rättvisa handelsvillkor.”

Sammantaget ger det en mycket stark riktning för Vänsterpartiets syn på vilken roll Sverige ska spela i världen.

De motioner som vill förbjuda all vapenexport ger inte någon förklaring av hur deras förslag på skrivning ska tolkas i diskussionen om vapenstöd till Ukraina. Undantaget är motion B 844 som vill skriva in att vi kan ställa oss bakom statligt vapenstöd i fall där ett folk attackerats av en imperialistisk stormakt. Men en ny skrivning behöver ta höjd för att vi kan behöva hantera ytterligare nya situationer, där bakgrunden inte är densamma som i Ukraina.

Motionerna som förespråkar en avveckling av svensk vapenexport lämnar en rad följdfrågor obesvarade. Gäller då det omvända, att Sveriges försvar aldrig ska köpa vapen från andra länder? Betyder det att Vänsterpartiets syn på försvarspolitik ska vara att varje land ska bygga på en helt egen militär produktion? Hur går det ihop med små staters möjligheter att upprätthålla en försvarsförmåga? En helt och hållet inhemsk vapenproduktion skulle bli mycket kostsam och innebära betydande ökningar av försvarsutgifternas andel av statsbudgeten.

Det finns flera motioner som diskuterar problemen med vapenexport på ett konstruktivt sätt och ger förslag på skärpningar eller förtydliganden. Naturligtvis ska det ske en noggrann reglering och ett arbete för att säkerställa att vapnen inte i ett senare skede hamnar i orätta händer. Men all Vänsterpartiets politik bör inte stå med i vårt partiprogram. För programkommissionen har det varit viktigt att lägga fokus på målsättningarna och inte på specifika regler.

Om länder som Finland eller Estland vill köpa svenska vapen, vill vi att Vänsterpartiet ska kunna ta ställning till det t.ex. utifrån situationen i omvärlden. Det skulle vara orimligt att låsa Vänsterpartiet till att oavsett världsläget vara emot det. Vänsterpartiet behöver en linje som bygger på tydliga värderingar, håller för följdfrågor och går att tillämpa i realpolitiska situationer.

Partiprogram Motionssvar B

Programkommissionen menar att det varken är strategiskt eller önskvärt att ge upp hela den svenska vapenproduktionen. Enligt folkkrätten har länder rätt att försvara sig militärt. Det är en viktig princip för att värna små staters nationella självbestämmande. Det finns inga motioner på förslaget till partiprogram om att avskaffa det militära försvaret. Utan en svensk vapenproduktion blir Sverige helt och hållet beroende av andra stater. Vi kan inte se annat än att konsekvensen av motionerna B 834 och B 839 skulle vara att Sverige ska köpa nödvändig krigsmateriel från andra länder. Det skulle göra Sverige än mer utsatt för andra länders och militära alliansers nyckfullhet och riskera att dra in oss i krig och konflikter vi själva inte valt. Vi ser inte hur det skulle gå ihop att vara för ett militärt försvar men emot vapenproduktion.

Flera av motionerna motsätter sig ett statligt ägande medan B 836 tvärt om vill se ett förstatligande av all vapenproduktion. Programkommissionen vill, som det står i vårt förslag, se ett starkt statligt ägande i vapenproduktionen för att säkerhetspolitiska nyckelbeslut ska fattas med ett helhetsperspektiv. Det är rimligt med ett starkt statligt ägande i en sektor som är så avgörande för svensk säkerhet. Däremot har vi här, precis som på andra ställen i programförslaget, föredragit att prata om en riktning. Det viktiga är huvuddragen snarare än att precis varje underleverantör ägs av staten.

Motionerna B 830, B 831 och B 832, vill lägga till en skrivning om Sveriges militära alliansfrihet. Programkommissionen menar att det blir fel att prata om Sveriges militära alliansfrihet som om den var ett faktum. Sverige är inte längre militärt alliansfritt och vi kan därför inte prata om en bibehållen alliansfrihet, hur gärna vi än hade önskat motsatsen.

Motionen B 837 verkar vilja föreslå samma text som redan står i programförslaget.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1403 lägga till meningen ”Vi vill att Sverige ska vara ett land med höga ambitioner i det internationella arbetet för en hållbar, fredlig och demokratisk utveckling.”

att motion B 830, B 831, B 832, B 833, B 834, B 835, B 836, B 837, B 838, B 839, B 840, B 841, B 842, B 844, B 845, B 846, B 860 avslås

Svar till B 843, B 848, B 850, B 851, B 852, B 853, B 854, B 855, B 856, B 857

Motionerna handlar alla om Nato, men med lite olika ingångar.

Motion B 843 vill att Vänsterpartiet ska arbeta för fred och nedrustning och för Natos upplösning.

Motion B 848 vill ersätta raderna 1404-1409 med en ny text som börjar med att Sverige ska återgå till den alliansfria utrikespolitiken som syftar till neutralitet i krig.

Motionerna B 850, B 851, B 853, B 854 vill skriva in i partiprogrammet att Vänsterpartiet ska verka för ett svenskt utträde ur Nato. Och motion B 852 vill istället att vi ska verka för att förhindra Sveriges inträde i militäralliansen.

Motion B 855 vill ersätta nuvarande skrivning med ”vi motsätter oss ett svenskt medlemskap i Nato”.

Motion B 856 vill istället att passusen om Nato på rad 1406-1408 stryks.

Motion B 857 vill att partiprogrammet ska slå fast att Sverige ska stå fritt från Nato och USA och att dessa samarbeten som nu pågår omedelbart bryts.

Programkommissionen vill vara tydliga med att vi i sak delar uppfattning med de flesta av motionerna som rör Nato. Nato är en kärnvapenallians som bygger på militarism och bidrar till ökade spänningar i världen. Sverige ska inte vara medlem i Nato. Sveriges militära alliansfrihet har varit det bästa sättet att gynna säkerheten för medborgarna. På så vis har Sverige kunnat göra självständiga säkerhetspolitiska analyser och hållit sig utanför krig och konflikter. Programkommissionen är av uppfattningen att det även fortsättningsvis vore den bästa och mest framgångsrika strategin.

Partiprogram Motionssvar B

Den 7 mars 2024 inträdde Sverige som fullvärdig medlem i Nato. Det innebär att vi kan formulera partiprogrammet mer direkt kring det. Vi föreslår en ny skrivning nedan. Den är tänkt att vara mycket tydlig med att Vänsterpartiet vill att Sverige lämnar Nato, utan att underskatta uppgiften att samla stöd för att kunna genomföra det.

Vi kommer behöva utveckla långsiktiga strategier för att skapa en situation där det blir tydligt att Sveriges skulle stå i en bättre säkerhetspolitisk situation utanför Nato än som medlemmar. En del i det är att börja bygga upp förutsättningar för andra, defensiva försvarssamarbeten, till exempel mellan de nordiska länderna.

Motion B 856 vill stryka skrivningen om Nato på rad 1406-1408. I brödtexten argumenteras för att det vore vanskligt för vår förmåga att stå emot militär aggression att genast gå ur Nato. Programkommissionen inser att försvarsstrategiska beslut behöver långsiktighet och stabilitet. Samtidigt vill vi påpeka att en integrering till Nato innebär omfattande anpassningar som blir svårare att rulla tillbaka ju längre vi kommer i den processen.

Motion B 857 vill att Sverige ska avbryta samarbeten med Nato och USA. Programkommissionen menar att meningen på rad 1404-1406 redan tydligt problematiserar Sveriges förhållande till stormakter som t.ex. USA. Programkommissionen menar att inte vore strategiskt riktigt att avbryta alla samarbeten med USA, inte ens om det enbart handlade om militära sådana. Open Skies-avtalet är t.ex. ett bra exempel på en fredsbyggande mekanism där medlemsländerna tillåts fredlig flygspaning över varandras territorium. På så vis kan man kontrollera att andra länder inte förbereder militära åtgärder. USA drog sig dessvärre ur avtalet under Trumps presidentskap, men programkommissionen menar ändå att det kan tjäna som ett bra exempel på militära samarbeten eller avtal Sverige bör ha med USA.

Motion B 843 vill att Vänsterpartiet ska arbeta för Natos upplösning. Programkommissionen menar att vänstern behöver svar på hur vi bygger upp en säkerhetspolitisk ordning som klarar att skydda små länder från stormakternas övertramp. Nato är av uppenbara skäl inte ett bra svar på det – men vänsterns säkerhetspolitiska svar behöver också vara något mycket mer än att bara upplösa Nato.

I många östeuropeiska länder är det vanligt att vänstern ser sina länders anslutning till Nato som ett viktigt realpolitiskt vägval. De är väl medvetna om alla Natos problem och skulle mycket hellre bygga en säkerhetspolitisk ordning på en mer stabil grund, men här och nu ser de inga andra fungerande alternativ för att skydda sig från Rysslands aggression. Samma diskussion finns i den finska vänstern.

Sverige är inte i den situationen, men det är frågeställningar vi behöver ha med oss när vi formulerar en bättre väg framåt än Natomedlemskap. Det finns ingen anledning att utesluta t.ex. försvarssamarbeten mellan små länder som en del i ett realistiskt säkerhetspolitiskt alternativ. Vi behöver också undvika skrivningar som är så principiella att vi ser ut att vara helt oförstående inför att olika länder är i olika säkerhetspolitiska situationer.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1406-1408 ersätta meningen med texten ”Vi ser grundläggande problem med Natos uppbyggnad. Vi arbetar för att Sverige ska vara en motvikt till det, som istället bygger upp bättre, defensiva samarbeten, med sikte på att lämna Nato. Sverige behöver vara fritt från främmande militärbaser på eget territorium.”

att motionerna B 850, B 851, B 853, B 854 och B 855 anses besvarade med det ovan anförda

att motionerna B 843, B 848, B 852, B 856 och B 857 avslås

Svar till B 847, B 849, B 858

I motion B 847 föreslås att på rad 1403 lägga till: ”Vänsterpartiet måste i varje nationell budget vi lägger föreslå markant minskade militära utgifter”.

Partiprogram Motionssvar B

Motion B 849 vill ersätta stycket på rad 1404-1409 med en ny text som bl.a. slår fast att anslaget till det militära försvaret ska grundas på en kvalificerad och självständig omvärldsanalys och inte underordnas Natos planeringsmål om 2 procent av bruttonationalprodukten.

Motion B 858 vill lägga till ordet nedrustning i meningen på rad 1409.

I regeringens budgetproposition för 2024 lades 119 095 miljoner kronor på försvaret. Den summan beräknas öka till 131 804 miljoner kronor för 2025 och 132 045 miljoner kronor för 2026. Det innebär att försvarsutgifterna 2024 uppgår till två procent av BNP, enligt Natos sätt att räkna.

Utgångspunkten för Sveriges försvars- och säkerhetspolitik ska vara att värna vårt lands säkerhet. Det kräver en modern försvarsmakt som har förmåga att möta de olika former av hot som vårt land kan ställas inför, men som också har möjlighet att vara en fredsbevarande kraft i andra delar av världen. Försvarsmaktens främsta uppgift är att tillhandahålla ett militärt försvar som kan möta de kriser vi ställs inför – ytterst en väpnad konflikt.

Sverige och världen står i dag inför större utmaningar än på länge och vi befinner oss i ett i många avseenden nytt säkerhetspolitiskt läge. Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har förändrats och försämrats. Vi ser växande motsättningar, militär upprustning och ökad konfrontation på vår kontinent och i vårt närområde. Sverige är inte Ukraina, men Sveriges roll i omvärlden har förändrats.

Programkommissionen delar uppfattningen om att hur Sveriges försvar ska se ut måste grunda sig i en självständig säkerhetspolitiska analys. Vi menar att ett starkt totalförsvar är nödvändigt för att skapa ett trovärdigt svenskt försvar och ett robust samhälle som kan stå emot kriser och konflikter. Det viktiga är ett fungerande totalförsvar i alla delar. Det innebär en fungerande sjukvård och omsorg i så väl fredstid som vid en kris, en god krisberedskap och ett välorganiserat civilt försvar. Men också ett militärt försvar som bygger på folklig förankring och har en god operativ förmåga.

Programkommissionen menar att det vore olyckligt att slå fast en särskild procentsats för det svenska försvaret. Det gäller både vad försvaret får kosta och vad det inte får kosta. Vi ska inte förhålla oss till Natos rekommendationer om försvarsutgifter, utan till de faktiska behoven.

Programkommissionen menar också att det vore ogörligt att genom kongressbeslut hantera kommande skuggbudgetar, som motionerna B 847 och B 849 föreslår. Ett partiprogram ska hålla över lång tid och kan inte ge svar på hur olika samhällseliga kostnader ska hanteras från år till år.

Motion B 858 vill lägga till ordet nedrustning i meningen på rad 1409. Programkommissionen delar uppfattningen om att vi ska stå upp för fred och nedrustning. Det tillgodoses av meningen på rad 1398: "Världen behöver gå mot fred, nedrustning och färre vapen i cirkulation." Vi menar att den nuvarande formuleringen bättre ger en förståelse för vår principiella hållning, samtidigt som den går att luta sig på i det konkreta arbetet. Det finns en risk med hur motionens förslag ska tolkas i praktiken. Innebär det t.ex. att Vänsterpartiet alltid bör rösta nej till förslag som stärker det svenska totalförsvaret? Det menar programkommissionen vore olyckligt.

Motion B 849 vill skriva in att Vänsterpartiet tar ställning för att alla militärallianser upplöses. Det vore en ny riktning för partiet. Programkommissionen har svårt att se hur militära allianser i sig skulle vara ett problem. För små stater kan det vara det enda fungerande alternativet för att skydda sig från hot och stormaktsaggressioner. Programkommissionen menar att vi som vänsterparti måste ha en förståelse för att olika länder världen över befinner sig i olika säkerhetspolitiska situationer och att lösningarna därför måste kunna se olika ut. För fler resonemang kring militära allianser, se även svar på motion B 843 m.fl.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 847, B 849 och B 858 avslås

Svar till B 859, B 861, B 862, B 863

Motionerna B 859, B 861 och B 863 har alla förslag om att kärnvapen inte ska finnas på svensk mark. B 863 har dessutom ytterligare tillägg om militarisering och kapprustning.

Motion B 862 vill istället att partiprogrammet ska slå fast att Vänsterpartiet ska verka för att Sverige signerar FN:s avtal om förbud mot kärnvapen samt att Norden görs till en kärnvapenfri zon.

Programkommissionen delar helt uppfattningen om att kärnvapen inte ska finnas i Sverige. I förslaget till partiprogram skriver vi på rad 1409: ”Vi arbetar för en värld helt fri från kärnvapen”.

Frågan om kärnvapen på svensk mark har aktualiserats i och med ansökan om ett svenskt medlemskap i Nato. Kärnvapen är en central komponent i Natos militära strategi, och man avfärdar inte principen om first use. Trots att vi med avtalet nu ingår ett tätare samarbete med en militärallians som till stor del bygger sin styrka på förmågan att använda kärnvapen regleras inte detta någonstans i de påskrivna dokumenten.

Vänsterpartiet har bl.a. motionerat i riksdagen om att Sverige ska kräva garantier från Nato vad gäller kärnvapen, att Sverige ska anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel och transitering av kärnvapen på svenskt territorium i både freds- och krigstid, att Sverige ska ansluta sig till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, att Sverige aldrig ska delta i Natos övningsverksamhet som inkluderar övning i användandet av kärnvapen, att Sverige ska stå utanför Natos Nuclear Planning Group och att Norden, liksom Arktis, Östersjön, EU och Europa ska vara kärnvapenfria zoner. Se t.ex. riksdagsmotionerna 2022/23:2348 med anledning av prop. 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato och 2022/23:247 Försvarsmakten, klimat och miljö.

Även om programkommissionen håller med motionerna i sak bör inte all Vänsterpartiets politik stå med i vårt partiprogram. För programkommissionen har det varit viktigt att lägga fokus på målsättningarna och inte på specifika regler. Vi menar att den nuvarande meningen tydligt klargör Vänsterpartiets hållning till kärnvapen. Se också meningen på rad 419 om utvecklingen av kärnvapen som ställer världen inför oacceptabla risker.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 859, B 861, B 862 och B 863 avslås

Svar till B 865, B 866

I motionerna B 866 och B 865 föreslås att efter rad 1414 tilläggs: ”: I folkrättens anda stödjer Vänsterpartiet det palestinska folkets rätt till en egen fri och självständig stat, och därmed stödja FN:s resolutioner om palestiniers rätt att leva i fred, säkerhet och trygghet.”

Programkommissionen håller med B 865 och B 866 om att situationen i Palestina och Israel är ofattbar och att det internationella samfundet måste pressa Israel till ett omedelbart eldupphör, dra sig tillbaka från ockuperade områden och bryta blockaden av Gaza. Bara så kan en fri och demokratisk palestinsk stat kan upprättas vid sidan av Israel. Vänsterpartiet driver att en tvåstatslösning ska inrättas. Men programkommissionen menar att all Vänsterpartiets politik inte bör stå med i vårt partiprogram. Vi stödjer t.ex. också ett fritt och självständigt Västsahara. För programkommissionen har det varit viktigt att lägga fokus på de breda perspektiven – att Sverige konsekvent bör försvara internationell rätt, mänskliga rättigheter och gemensamma insatser. Det menar vi naturligtvis även inkluderar ett fritt och självständigt Palestina.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 865, B 866 avslås

Svar till B 867

I motionen föreslås att lägga ett till stycke mellan rad 1415 och 1434 om en förändrad politik kring cannabisbruk i Sverige.

Vänsterpartiet avvisar alla förslag som skulle innebära att illegala droger legaliseras. Det skulle göra att marknaden utvidgas och att fler riskerar ett drogberoende. Programkommissionen ser inga skäl att förändra den hållningen. Narkotikabruk leder till grov social misär - idag dör hundratals människor av överdoser varje år.

Vänsterpartiet vill minska stigmatiseringen av missbrukare och öka chanserna för att man söker hjälp. Därför bör själva bruket av narkotiska avkriminaliseras. Däremot ska tillverkning, försäljning och innehav av narkotika fortsatt vara olagligt. Tillgången till droger måste begränsas kraftfullt och det preventiva arbetet stärkas.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 867 avslås

Svar till B 868

Motionen vill kasta om meningen på rad 1415-1416.

Programkommissionen menar att den nuvarande meningen redan på ett bra sätt beskriver hur ekonomisk och demokratisk frigörelse hänger ihop. Den ursprungliga meningen är dessutom lättare att läsa. Förslaget till partiprogram ger i sin helhet en bra bild av Vänsterpartiets syn på demokrati och ekonomi. T.ex. genom stycket om klassamhället och kapitalet på sida 5.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 868 avslås

Svar till B 871

I motionen föreslås ett tillägg till en mening på rad 1424 – 1426 om att Sverige ska bidra till fattiga länders klimatomställning.

Programkommissionen ser inte poängen med tillägget - det stycke som meningen ingår i diskuterar redan flera olika sätt Sverige och andra länder kan bidra till fattiga länders omställning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 871 avslås

Svar till B 872

I motionen föreslås att orden ”och vi kämpar för klimaträttvisa” ska läggas till på rad 1427 efter ordet ”fattigdom”.

Det är inget fel på ordet klimaträttvisa - Vänsterpartiet har t ex använt det i riksdagsmotionen 2021/22:3277 Klimatkrisen - men det kan naturligtvis läsas på olika sätt. Stycket på rad 1420-1427 beskriver redan mer precist vilken roll vi vill att Sverige ska spela och varför. Det stycket avslutas också redan med en mer framåtsyftande formulering om att ta världen ur fattigdom.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 872 avslås

Svar till B 874, B 875

Motionerna vill lägga till en mening om att en central del i Vänsterpartiets internationella solidaritet är folkets rätt till självbestämmande vilket innebär att ockupation som folken i Palestina, Ukraina, Västsahara lever under, skall bekämpas.

Programkommissionen delar naturligtvis uppfattningen om att rätten till nationellt självbestämmande är central och vi skriver bl.a. om hur folkrätten behöver försvaras och fördjupas. Vi menar att vår hållning tydligt framkommer i förslaget till partiprogram. Särskilt i avsnittet om en ojämlig värld på sida 17, där vi bl.a. skriver om kolonialt förtryck och geopolitiska konflikter. Det berörda stycket på rad 1431 handlar framför allt om internationella samarbeten och förutsättningarna för dessa. All Vänsterpartiets politik bör inte stå med i vårt partiprogram. För programkommissionen har det varit viktigt att lägga fokus på de övergripande principerna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 874 och B 875 avslås

Svar till B 876

Motionen vill lägga till en mening om Sveriges roll i upprättandet av en internationell rättsordning.

Vänsterpartiet har krävt mer resurser till Internationella brottsmålsdomstolen (ICC) och krävt att Sverige ställer sig bakom Sydafrikas stämning av Israel för folkmord till Internationella domstolen ICJ. Programkommissionen menar att det är positivt de gånger Sverige tar ansvar för att upprätthålla folkrättsliga principer och betonar det särskilt på rad 1412. Den skrivningen täcker det motionen vill lägga till senare i texten.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 876 avslås

Svar till B 877

I motionen a0dl0 föreslås att texten på rad 1437 ska kompletteras med ordet ”energi” efter ordet ”miljö”.

Programkommissionen delar motionens poäng om vikten av internationellt samarbete kring energifrågorna. Den radikala utbyggnad av vindkraften vi vill se kommer t ex kräva just ett gott samarbete mellan de nordiska länderna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 877 bifalls

Svar till B 880

I motionen föreslås att ordet ”kapitalets” på rad 1449 ändras till ”kapitalägarnas”.

Programkommissionen menar att det mycket väl går att prata om kapitalets intressen utan att för den sakens skull tillskriva kapitalet andliga egenskaper. Vi menar att den ursprungliga meningen bättre svarar upp mot

Partiprogram Motionssvar B

vad vi är ute efter, nämligen konflikten mellan arbete och kapital. Dessutom skulle meningen bli märklig när ”kapitalägare” ställs mot ”människor”.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 880 avslås

Svar till B 881

Motionen föreslår att meningen på rad 1449-1450 ändras till ”Bland annat därför måste Sverige fortsatt stå fritt från valutaunionen EMU.”

Programkommissionen delar motionens uppfattning.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 881 bifalls

Svar till B 899, B 900, B 901

Motionerna vill förändra hela eller delar av den föreslagna texten om FN på rad 1478-1482.

Programkommissionen delar uppfattningen om att Förenta nationerna är en internationell institution av särskild betydelse. FN har en unik roll och ställning i världen och är den enda organisationen där i stort sett alla världens länder är medlemmar. Det ger stor potential men det innebär också stora utmaningar. Vitt skilda politiska system, traditioner och intressen gör att medlemsländerna ofta har svårt att komma överens. Nationella geo- och säkerhetspolitiska överväganden ställs mot varandra och spänningar mellan länder och regioner tydliggörs i FN. Trots organisationens brister och tillkortakommanden måste vi inse att det inte finns någon annan organisation eller arena som kan ersätta FN. Det finns därför inget alternativ till att arbeta för att reformera, stärka och utveckla FN. Programkommissionen menar att det ursprungliga textförslaget tydligare än motionerna beskriver hur vi vill att Sveriges relation till FN ska se ut.

Genom motion B 899 går viktiga skrivningar om behovet av en demokratisering av FN förlorad, liksom vikten av att bryta stormakternas dominerande ställning. Det vore olyckligt.

Motion B 900 har en mer ingående beskrivning av hur FN bör förändras. Det är alltid en avvägning hur detaljerad man ska vara i ett partiprogram. Programkommissionen har i det här fallet valt en mer övergripande nivå. För den intresserade vill programkommissionen tipsa om riksdagsmotionen 2016/17:48 Ett starkare FN, som ger en lång rad exempel på reformer som kan och bör göras.

Motion B 901 vill tydliggöra att alla FN:s strukturer ska demokratiseras, inte bara de beslutande och lägga till en formulering om folkrätt. Mer demokrati är naturligtvis bra, men i det här fallet vill vi tydliggöra att det finns grundläggande problem med just de beslutande strukturerna och församlingarna. På rad 1431-32 skriver vi om folkrätten behöver försvaras och fördjupas och ser därför inget behov av ett tillägg.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motionerna B 899, B 900 och B 901 avslås

Svar till B 902

Motionen vill lägga till en mening på rad 1487 eller annat lämpligt ställe om att Vänsterpartiet samarbetar internationellt med partier och organisationer med liknande värderingar som Vänsterpartiet har.

Programkommissionen instämmer i att Vänsterpartiets internationella arbete är viktigt och att våra internationella kontakter fyller en viktig funktion. Liksom det är självklart att vi samarbetar med organisationer, nätverk och andra som delar våra värderingar här hemma i Sverige. Programkommissionen

Partiprogram Motionssvar B

har i avsnittet försökt fånga vilka Vänsterpartiet är, var vi finns och villkoren för vårt arbete. Även om vi i sak delar uppfattningen som motionen framför vill vi behålla det befintliga fokuset i texten. Se även svar på motion B 520.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 902 avslås

Svar till B 903, B 904

I motionen B 903 och B 904 föreslås att texten rad 1483-1511 med rubriken "Vänsterpartiet" bör ligga tidigare i partiprogrammet.

Genom att avsluta med avsnittet "Vänsterpartiet" får vi en bra övergång från alla de saker vi tycker till vad vi faktiskt gör i Vänsterpartiet. Det låter oss avsluta med att hälsa läsaren välkommen till oss. Skulle vi flytta fram det får vi istället ett abrupt slut med några åsikter om hur FN skulle kunna reformeras.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 903, B 904 avslås

Svar till B 905, B 906, B 907, B 908, B 909

Med motion B 905 skulle viktiga poänger i avsnittets första stycke försvinna. Dels handlar det om betoningen på att Vänsterpartiet är ett parti som gör saker, som är närvarande på arbetsplatser och i bostadsområden och agerar här och nu. Dels handlar det om att knyta in den röda tråden om att bygga sammanhållning som en av Vänsterpartiets huvuduppgifter.

Motion B 906 vill skriva in uppräknningen från det tidigare partiprogrammet. Eftersom det strax efter kommer en formulering som liknar det mycket, rad 1488, tror vi det skulle bli lite kaka på kaka. I svaret på motion B 12 m.fl. föreslår vi att den formuleringen istället läggs in slutet av inledningen.

Motion B 905, B 907, B 908, B 909 föreslår alla olika förändringar i meningen "Vi inspireras av de marxistiska och feministiska idétraditionerna när vi utvecklar vårt praktiska arbete och våra politiska förslag." För programkommissionen har det varit viktigt att den meningen tar avstamp i det praktiska arbetet och matchar vilken roll teorin spelar för oss i verklig politikutveckling.

Om vi till exempel tar fram en ny arbetsmarknadspolitik eller ett kommunal handlingsprogram är det inte så att vi "handleds av" marxistisk och feministisk teori - de ger ju inte den sortens svar. Det är sällan de konkreta politiska strategierna direkt hänger direkt på en specifik teoretisk poäng, så det blir inte heller riktigt rätt att säga att vi "utgår" från dem eller att de är "verktyg".

Däremot tänker vi att det matchar verkligheten att säga att vi just inspireras av våra idétraditioner i de processerna. Utan marxistisk och feministisk teori skulle vårt politiska projekt vara långt fattigare. Vi söker oss till det inte för att vi måste, utan för att det ger mening, sammanhang och riktning till det vi håller på med.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 906 anses besvarad med det ovan anförda

att motion B 905, B 907, B 908, B 909 avslås

Svar till B 910

Vi håller med motionären om att inte ha ett dogmatiskt förhållande till texter som skrevs för länge sedan. En del av ambitionen med det här programförslaget har varit att formulera ett politiskt projekt som är tydligt

Partiprogram Motionssvar B

inspirerat av Marx och en materialistisk grundsyn på människan och samhället, samtidigt som det handlar om de strategiska vägval vi står inför här och nu. En viktig anledning till att marxistiska traditionen fortsätter vara relevant är för att den fortsätter att utvecklas och vi har velat skriva ett program som speglar den utvecklingen.

Det finns förstås ingen anledning för någon att hålla sig "inom" en viss idétradition - hela vår samhällssyn behöver vara öppen för förändring, också från oväntade håll. Däremot finns det goda skäl att notera att Marx idéer fick en helt annan betydelse för stora folkrörelser världen över än t ex Proudhon och de anarkistiska idéerna från samma tid. Mycket av det som utmärker den svenska fackföreningsrörelsen hänger till exempel ihop med att den en gång formades av marxistiska idéer, till skillnad från många fackliga rörelser i andra länder.

Vi har använt många perspektiv från Marx i det här programmet för att vi tror att de idéerna ger en bra början på svar i många av de diskussioner som pågår i vänstern idag - om arbetets roll, om egenintressen och solidaritet, om att inte ägna sig för mycket åt att skriva recept för framtidens kök.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 910 avslås

Svar till B 911, B 912, B 913, B 914, B 915, B 916

Poängen med meningen på rad 1488 är att säga något om vilken roll politisk teori spelar för oss i det praktiska politiska arbetet. Det är inte att säga "vi bryr oss mycket om klass och kön" – det och många andra saker vi bryr oss om har redan framgått av programmet. Därför skulle det bli konstigt att lägga till en mening om till exempel "ekologiskt ansvarstagande" som i motion B 911.

Däremot finns det en poäng i det flera av motionerna skriver om att vi vill bygga våra argument och vår politik på evidens. Det är en bredare poäng som omfattar alla politikområden, men som blir särskilt framträdande i klimat- och miljöfrågorna.

Vi föreslår därför ett tillägg till texten: "Vi är beredda att lyssna på forskningen och förena de insikterna med politisk handling." Den meningen är tänkt att läsas tillsammans med meningen på rad 401 och stycket på rad 743-751 och knyta in de poängerna i vilket sorts politiskt parti vi vill vara.

Några av motionerna slår fast att det är just "planetära gränser" vetenskapen pekar ut. Det finns anledning att vara försiktig med den sortens påståenden. Vetenskapen har inte ett konsensus om att just det skulle vara rätt begreppsapparat för att beskriva miljöproblemen. En del av att vara beredd att lyssna på forskningen är att vara öppen för att den kan dra åt olika håll och att forskningsläget förändras över tid.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att på rad 1489 lägga in följande mening: "Vi är beredda att lyssna på forskningen och förena de insikterna med politisk handling."

att motion B 911, B 912, B 913, B 914, B 915, B 916 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 917

Begreppet förtroendekultur kommer från det strategidokument kongressen 2020 beslutade om, som kopplade ihop det med vår politiska strategi i stort. Det är en av de röda trådarna i Strategidokumentet och handlar om vikten av att vi som organisation bygger förtroende, både bland människor i stort och inom vår egen organisation.

Det finns ett helt avsnitt om förtroendekultur där som går igenom varför det gör oss starkare som rörelse och uttryckligt svarar på de tänkbara missförstånd som tas upp i motionen. Här är ett kort utdrag:

Partiprogram Motionssvar B

"Misstroende kan spridas uppifrån, till exempel genom att medlemmars förmåga att förstå knepiga beslut ifrågasätts, eller att inte leva upp till ett transparent och motiverande ledarskap. Misstroende kan också gödas nedifrån genom att till exempel ifrågasätta ledningens legitimitet och avsikter. Vår partikultur bör gå i motsatt riktning. Vi vill ha ledningar med tydliga mandat som uppträder inbjudande och förtroendeingivande, en öppen och tydlig debatt och en välgrundad känsla bland alla medlemmar att partiets demokrati fungerar. Det är inte minst viktigt ur ett internfeministiskt perspektiv när kvinnor oftare ifrågasätts utifrån personliga egenskaper, medan män får politisk kritik."

I programförslaget har vi medvetet knutit an till den politiska analysen och byggt vidare på den i resonemangen om sammanhållning. Vi pratar om förtroende som en social process, något som är bredare än att människor visar respekt för varandra. Det handlar om att bygga relationer som gör det enklare att samarbeta för att vi känner oss trygga med att andra har goda intentioner – trots att vi lever i ett samhälle som ger människor vitt skilda erfarenheter, med högerkrafter som aktivt sprider misstroende mellan människor.

Eftersom vi vill bli ett parti med en bredare roll i svensk politik, spelar det här stor roll också för oss som organisation. Vi behöver vara ett parti där många människor som kommer in från olika håll kan samarbeta för gemensamma mål och känna sig trygga med att alla är här med goda intentioner. Därför har vi velat göra samma koppling som strategidokumentet mellan förtroendebyggande i samhället i stort (rad 55, 622-682) och i Vänsterpartiet.

Stycket på rad 1498-1503 är tänkt att fånga vikten av en levande politisk diskussion i Vänsterpartiet. Begreppet "intern debatt" fångar bara en liten del av det – och bara just den del som historiskt har fungerat sämst och varit mest mansdominerad. Idéutveckling handlar också om att en ny medlem lite trevande försöker sätta ord på sin upplevelse av Vänsterpartiet, eller att två gamla rävar i organisationen med olika perspektiv hamnar på ett kafé och pratar om förslaget till lokal valprofil. Det inget fel på debatt så länge den är just levande och saklig, men det finns ingen anledning att framhålla just det framför andra former av diskussion.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 917 avslås

Svar till B 918

I motionen B 918 föreslås att skriva in mening: "Vänsterpartiet erbjuder varje medlem en grundläggande utbildning i socialismen som politisk ideologi." efter rad 1503.

Programkommissionen har medvetet undvikit att skriva in den här sortens krav på partiorganisationen i partiprogrammet. Vänsterpartiet erbjuder redan alla medlemmar att gå Ideologiskolan, som inte bara tar upp socialism utan också feminism, klimat- och miljöomställningen och annat.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 918 avslås

Svar till B 919

Programkommissionen tänker att det finns en och annan ort som skulle invända emot det motionen säger.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 919 avslås

Svar till B 920, B 921

Det är förstås sant i en mening, men programkommissionen vill hellre skriva om vad vi vill göra än om vad vi inte vill göra. Det spelar ju också roll vilka grenar av de feministiska och marxistiska idétraditionerna vi

Partiprogram Motionssvar B

söker oss till och inte minst hur bra vi är på att uttrycka dem så att många kan känna igen sig i dem. Formuleringen "utan att jämkas med" i motion B 920 låter lite som att teorierna ger oss en uppsättning raka svar som vi antingen kan följa eller bryta med, och det tror vi vore ett olyckligt synsätt.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 920, B 921 avslås

Svar till B 922

Motion B 922 läser in en signal i att civil olydnad inte nämnts som det helt enkelt inte finns någon anledning att läsa in. Programkommissionen håller helt med om att civil olydnad kan vara ett bra verktyg, och om någon skulle tolka det annorlunda går det bra att referera till de här motionssvaren.

I svaret till motion B 405 resonerar vi kring civil olydnad och partiprogrammet, och visar på några lika problem med den föreslagna texten. Utöver det skulle det bli konstigt att skriva in den texten i just avsnittet Vänsterpartiet, som motion B 922 föreslår, eftersom vi som organisation sällan använder de här strategierna.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 922 avslås

Svar till B 923

Se svaret på motion B 12 m.fl., där vi föreslår att en liknande formulering istället läggs in slutet av inledningen. Vi ser inga skäl att ersätta det sista stycket utan tänker att det är fint att avsluta hela partiprogrammet med att hälsa läsaren varmt välkommen.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 923 anses besvarad med det ovan anförda

Svar till B 924

Formuleringen "trygghet, frihet och jämlikhet" är en av de röda trådar som går genom programmet. Den förklaras så här på rad 54:

"Vi behöver sammanhang där vi kan vara trygga med att mötas med omtanke och förtroende. Det lägger grunden för friheten att utvecklas i sin egen riktning. Med den friheten i ryggen kan vi mötas som jämlikar, som självständiga individer med stark integritet."

Därför vill vi inte lägga till solidaritet som ett fjärde ord här. Vi tänker på trygghet, frihet och jämlikhet en bra grund för att bygga solidaritet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 924 avslås

Svar till B 925

Vi har medvetet undvikit att använda det specifika begreppet "planetära gränser", eftersom vi inte ser det som Vänsterpartiets roll att ta ställning i naturvetenskapliga debatter. Vi resonerar mer kring det i svaret till motion B 255.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 925 avslås

Svar till B 926

Det finns ingen anledning att anta att alla som läser partiprogrammet känner sig hemma med begreppet "kamrat". Tvärtom kommer många - med goda skäl - uppfatta det som ett väldigt internt språk. Vi vill signalera att du är välkommen precis som du är.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 926 avslås

Svar till B 927

Programkommissionen delar uppfattningen i B 927 om att partiprogrammet ska vara lättillgängligt. Det har också varit en viktig ledstjärna när vi har skrivit vårt förslag där vi mer beskriver verkligheten i ett vardagsspråk jämfört med tidigare ofta svårgenomträngliga partiprogram. Ibland är det en utmaning, för vi vill också tydligt grunda med politisk teori.

Vår uppfattning är dock att en ordlista inte gör texter mer tillgängliga utan snarare skickar en signal om att det här är något svårt. Det leder oss också mot att fokusera på att definiera begrepp snarare än vår politiska uppgift: att sätta vår rörelse i verket för att förändra. I de fall någon fastnar på ett ord är vår erfarenhet att man löser det på det vis som passar dem bäst.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 927 avslås

Svar till B 928

Motionen B 928 anser att de tre tre huvudavsnitt: "Frihetens hinder" "Våra svar" och "Vänsterpartiets grundsyn i sakfrågor" inte är tillräckligt tydliga och att detta bör lösas med att lägga in en kort text under huvudrubrikerna med en beskrivning av vad syftet med avsnittet är och vad man kan vänta sig.

Programkommisionen menar att partiprogrammet ska vara ett dokument som ska väcka nyfikenhet, läsas och diskuteras men också finna vägledning på frågor man ställs inför. Utifrån det perspektivet är nuvarande rubriker är fullt tillräckliga.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 928 avslås

Svar till B 929, B 930, B 931

Motionerna B 929, B 930 och B 931 menar att det programförslag som ligger inför kongressen är utvattnat, strategiskt ogynnsamt och inte representativt för partiet och vill därför att innehållet ska klippas ut och sparas som ett eget dokument som mer ska ses som tankar för partiet.

Programkommissionen instämmer inte i detta utan menar att det gemensamma arbete som gjorts är representativt, inte minst genom att vi har varit ute i distrikten och samtalat med många engagerade medlemmar. Programmet lyfter också fram ett flertal strategiska ödesfrågor som gör partiet till en tydlig motpol till den nuvarande regeringen, de konservativa krafter som råder i Sverige och stora delar av världen. Programförslaget är även ett tydligt ideologiskt alternativ som visar på hur det är möjligt att skapa ett mer humant och hållbart samhälle, vilket ger nödvändigt framtidshopp. Det vore synd om allt detta arbete vore förgäves istället för att vara det välbehövliga partiprogram vi anser att det kan vara.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 929 B 930 och B 931 avslås

Svar till B 939

Motion B 939 vill att kommande programkommissionen får fortsätta att konkretisera politiken hur ett framtida socialistiskt Sverige kan se ut och hur vi ska hitta den vägen.

Programkommissionen menar att det nuvarande programförslaget har kommit långt med att visa hur Vänsterpartiets vision av ett rättvist, demokratisk och socialistiskt Sverige ser ut, men att detta alltid är ett pågående arbete. Det är också ett arbete som måste pågå mellan kongresserna i olika former av politikutveckling, där kommande programkommissioner är en aktör av flera i partiet.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 939 avslås

Svar till B 940

Motion B 940 yrkar att Vänsterpartiets feministiska analys och politik inarbetas i partiprogramförslagets samtliga områden, men ger inget textförslag.

Programkommissionen delar inte motionärens bild. Programförslaget bygger på en medveten analys av könsmaktsordningen, som vi preciserar utförligt i avsnittet Kvinnors underordning. Slutsatserna där omsätts därefter genomgående i programmet. Dock har vi medvetet undvikit att räkna upp varje specifik grupp som tjänar på viss politik, dels för att det ofta blir lite forcerat, och dels för att vi vill bygga starka argument för varför de flesta av oss vinner på breda samhällslösningar.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 940 avslås

Svar till B 941

B 941 föreslår att fackliga frågor ska vara på topp fem i partiprogrammet.

De fackliga rättigheterna är under attack både från internationella storföretag som i den pågående konflikten mot Tesla och från den tydligt antifackliga högerregeringen. Programkommissionen delar motionärens uppfattning om de fackliga frågornas betydelse, men menar att detta redan lyfts fram i programförslaget. Den fackliga kampen finns med i den inledande beskrivningen av samhället under "Arbetarklassen och det skiktade samhället". Fackföreningsrörelsens nyckelroll i kampen betonas bland annat under "Sammanhållning" och "Organisering för förändring" och bland de strategiska reformer som lyfts fram finns också stärkandet av de fackliga rättigheterna med.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 941 avslås

Svar till B 942, B 943, B 944, B 945, B 946, B 947, B 948, B 949

Det här programförslaget ser medvetet inte ut som det gamla. Det beror på många saker. Ett av skälen är de beslut vi fattade på kongressen 2020, där vi beslöt om ett strategidokument som inleddes med orden "Vänsterpartiet behöver spela en ny roll och ta större utrymme i svensk politik."

Det programförslag vi tagit fram handlar om att staka ut den nya rollen. Strategidokumentet har gett gott om stöd i det. Det betonar vikten av att vinna segrar och ändra spelplanen, för att "skapa en politisk situation där

Partiprogram Motionssvar B

ekonomisk förändring är inom räckhåll". Det framhåller att vårt politiska projekt behöver väcka "ett brett, gemensamt hopp om ett bättre samhälle" och inspirera till handling. Gång på gång återkommer det till poängen att allt det här också betyder att vi behöver vara beredda att förändra oss som parti.

Vi vill att Vänsterpartiet ska vara ett parti vars kärna finns i det vi gör. Här är ett par exempel på vad det har betytt för oss:

- Organisering är grunden för all förändring. Vi behöver gemensamma ord för varför organisering kan bygga makt och hur vi gör det bra.
- Politisk strategi väger långt tyngre än lösa idéer om hur ett bra samhälle skulle se ut. Vi behöver en starkare gemensam begreppsapparat för hur vi vinner politiska segrar.
- Sammanhållning är en nyckelfråga i konflikten med högern. Vi behöver en gemensam förståelse för hur förtroende och misstroende fungerar, som finns med oss i allt från att möta nya medlemmar till att ta fram politiska förslag.

Syftet har varit att skriva ett program för att agera och skapa förändring i samhället, inte en ny studiecirkel om marxism och feminism. Det har varit viktigt för oss att öppna programmet och Vänsterpartiet för fler.

Att vi använt ett annat språk än det gamla programmet är ett medvetet val. Det är tänkt att spegla det kulturskifte strategidokumentet är inne på om att gå från ett parti som varit lite inåtblickande till att vara ett parti som öppnar sig utåt. Språket förändrar vår självbild. Vi vill visa att socialism och feminism är praktiska svar på saker vem som helst kan se i sin vardag.

Är det ord vi sätter på saker glasklara eller otydliga? Det hänger helt på vem läsaren är.

För den som varit länge i vänstern kan ordet "socialism" ha en glasklar betydelse. För den som är ny är socialism ofta ett abstrakt ord, som kan påminna om allt från socialdemokratin till Sovjetunionen, socialbidrag eller filosofiska idéer om jämlikhet. Vi har velat skriva ett program som gör socialismen mer konkret för människor, och knyter det till arbete och ägande, sammanhållning och organisering. Därför har vi lagt mycket utrymme på att utveckla olika socialistiska synsätt och förslag med ett vardagligt språk, snarare än att säga ordet socialism många gånger.

Vi har märkt det tydligt när vi är ute - språket i programförslaget uppfattas väldigt olika. Det handlar inte bara om att vara ny eller gammal i organisationen, utan det finns alla möjliga skillnader. Vi har både fått strålande respons om att språket är så mycket enklare och mött andra som inte ser några skäl att ändra på det nuvarande programmets sätt att skriva. En del tycker att vi är fast i 1900-talets språkbruk medan andra tvärtom tycker att vi använder för mycket nya ord. Ofta har vi också mött ärlig förvåning över att någon skulle kunna uppfatta programförslaget från det andra perspektivet.

Hur vi än justerar språket i stort kommer det finnas medlemmar som tycker att vi går i fel riktning. Däremot har vi, med stor hjälp från många medlemmar som skrivit motioner och skickat in språkliga synpunkter, kunnat hitta en del ställen där vi skiftat till tydligt bättre formuleringar.

De alternativa förslag till partiprogram som finns i motionerna har en lång rad stora och små skillnader i politiska linjer, som är svåra att gå igenom kortfattat. Några vill se ett direktvalt världsparlament. Motion B 949 vill se "direkt demokrati på digital grund". Några använder begreppet "frihetlig socialism", som vi resonerat kring problemen med i svaret till motion B 15. Flera har väldigt konkreta förslag som inte är utredda, som färre regioner eller gratis kollektivtrafik. De kortare förslagen tappar perspektiv som HBTQI och funktionshinder.

Inget av förslagen knyter an till strategidokumentet, vad vi kan se. För oss är det en kärnfråga. Vänsterpartiet behöver ett partiprogram som handlar om politisk strategi, och vi hittar inte det i något av motionernas förslag.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 942, B 943, B 944, B 945, B 946, B 947, B 948, B 949 avslås

Svar till B 950, B 951, B 952, B 953, B 954, B 955, B 957, B 958, B 959, B 960, B 961, B 962, B 963, B 964, B 965, B 966, B 967, B 968, B 969, B 970, B 971, B 972, B 973, B 974, B 975, B 976, B 977, B 978, B 979, B 980, B 981, B 982, B 983, B 984, B 985

Motionerna föreslår på olika sätt omarbetning, återremiss eller avslag på programförslaget.

Programförslaget har sin utgångspunkt i de beslut som kongressen 2020 fattade i Strategidokumentet, som satte en tydlig riktning för vilket politiskt projekt Vänsterpartiet hoppas kunna bygga upp. Det var också den kongressen som första gången valde oss i den här programkommissionen. Skulle vi ha återkommit nu med ett programförslag som såg ut som det gamla, hade vi inte gjort det jobb kongressen satte oss att göra.

Motionerna verkar överhuvudtaget inte ha den utgångspunkten. Ingenstans hittar vi en kritik som handlar om att programförslaget skulle ha misslyckats med att utveckla det projekt Strategidokumentet beslutade om. Tvärtom handlar en stor del av kritiken om att Vänsterpartiet överhuvudtaget förändras - trots att det är själva huvudspåret i strategidokumentet.

Naturligtvis kommer programförslaget se lite märkligt ut om utgångspunkten istället är att Vänsterpartiet ska vara kvar i ungefär den roll vi haft de senaste tjugo åren. Då kommer det framstå som ganska obefogat att alls ta fram ett helt nytt partiprogram.

Vad är då de förändringarna? Vi går igenom det i följebrevet till programförslaget och i svaret till motion B 942 m.fl. Ett sätt att sammanfatta det är att vi velat skriva ett partiprogram för ett parti som gör saker, där organisering och politisk strategi är frågor som väger tungt.

Flera av motionerna om återremiss läser in helt andra saker i de förändringarna. Det finns förstås några skiftet i politisk linje i programförslaget, som vi uttryckligen tar upp och resonerar kring i det följebrev vi släppte samtidigt. Däremot är vår bild att alla i stort är överens i Vänsterpartiet om att vi är ett socialistiskt parti, som vill lämna kapitalismen bakom oss och bygga ett helt annat samhälle. Vi hoppas att de förändringar vi föreslår i motionssvaren ger lite trygghet i det till den som behöver det.

Poängen med att hitta nya ord för det är att försöka bredda stödet för en radikal socialistisk förståelse av vad det är som pågår i politiken. Det är ingen enkel uppgift och det går aldrig riktigt att veta på förhand vilka sätt som visar sig ta skruv och vilka som faller platt. Däremot är det viktigt att vi tar på oss att försöka formulera en socialism för den tid vi lever i, och inte faller tillbaka i trygga schabloner.

Vi kan inte gärna svara på all den vitt skilda politiska kritik som framkommer i brödtexterna, men ett par saker saker vill vi gärna betona:

- Vi i programkommissionen består i hög utsträckning av personer som läst för mycket Marx. Vi fattade tidigt beslut om göra materialism, arbete, ägande och konfliktperspektiv till röda trådar i det här programmet. Det är för att vi är trygga i de perspektiven som vi inte har några problem att säga samma saker med nya ord.
- Det här är ett program där ägandefrågorna står i mitten, mer så än i tidigare program. Det är en återkommande tråd i programmet att även om alla lösningar är bra lösningar, är det genom att skifta ägandeformer vi tar tag i problemen i dess rot. Påståendet att programförslaget skulle innebära "funktionssocialism" – en strömning som tvärtom tonar ner ägandets roll – har vi svårt att ta på allvar.
- Den som säger att det skulle vara mindre radikalt att skriva om "kapitalet" snarare än om "kapitalismen" kommer bli förvånad den dag den sätter sig och läser Marx (som konsekvent gör precis det). Vi använder gärna båda, så länge vi kan undvika att kapitalismen framstår som något mystiskt eller statiskt.

Utöver det finns det ett par formuskäl för att använda kongressen till att anta ett partiprogram:

Partiprogram Motionssvar B

- Vi har fått in uppåt tusen motioner och samlar flera hundra ombud i fem dagar. Det är ett bra tillfälle att diskutera sakfrågorna och fatta beslut tillsammans.
- Inget är skrivet i sten. Allt den här kongressen lägger fast går att ta upp igen med nya tankar på nästa programkongress.
- Det är mycket tidskrävande att ta fram programförslag. Förutom ett par år av tanke- och skrivarbete har vi varit ute på ett hundratal möten i hela landet och diskuterat programförslaget. Istället för att ta om hela den processen igen, skulle Vänsterpartiet till exempel kunna använda den kapaciteten till ett lika stort projekt om politisk strategi.

Vår strävan med det programförslag vi tagit fram är att samla partiet. Vi märker när vi är ute och pratar om det att de flesta som studsade på det nya språket ganska snart känner sig trygga med den politiska linjen i stort, så snart vi haft tid att diskutera det lite lugnt. Kongressen har alla chanser att göra dokumentet till sitt och se till att varje politisk linje är skriven så att den har stöd bland medlemmarna.

Vi vill också kort notera - framförallt för den som läser kongresshandlingar som ett sätt att få en bild av Vänsterpartiet - att motion B 983 inte håller sig inom ett OK sätt att förhålla sig till varandra i den här organisationen. Vi som programkommission står för vårt programförslag och den som vill se andra sätt att skriva är varmt välkommen att driva det. Den som på riktigt har frågor kan alltid prata med oss och reda ut det, precis som i vilken förening som helst. De flesta som varit på ett möte med Vänsterpartiet vet att vi är hyggligt bra på att tycka olika på ett konstruktivt sätt och sedan samla oss till gemensam handling.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 950-B955 och B957-B 985 avslås

Svar till B 956

Motionen föreslår att kongressen ska slå fast hur en programkommission ska arbeta, utifrån en idé om att "programkommissionen varje halvår publicerar sitt förslag". En av flera saker som det förslaget missar är den enorma kapacitet det krävs för att på riktigt kommunicera med 30 000 medlemmar, fånga upp de synpunkter som kommer ur det och få in det på ett konsekvent sätt i en sammanhållen text. Skulle vi ha skickat ut lösa skisser på texter utan att finnas på plats för att introducera tankarna och svara på frågor hade en mycket stor del av arbetet handlat om att svara på missförstånd i efterhand.

Programkommissionen arbetar helt ideellt och har trots det kunnat genomföra ett hundratal besök i distrikt och partiföreningar. De diskussioner som kom ur alla de besöken finns integrerade i programförslaget och i motionssvaren. Det är en insats som går att göra en gång på en kongressperiod, inte en gång varje halvår.

Programkommissionen föreslår kongressen besluta

att motion B 956 avslås